

NATIONALE BANK
VAN BELGIË

DIENST
voor

Economische Studiën

TIJDSCHRIFT

voor Inlichting en Documentatie

Verschijnt maandelijks

XIVe Jaar, I^e Band, N° 1

Januari 1939

Dit tijdschrift wordt als objectieve documentatie uitgegeven.

De artikels geven de opvatting van de schrijvers weer, onafhankelijk van de meening der Bank.

INHOUD : De economie ontwricht, door den heer M. Ansiaux, — Naar aanleiding van een honderdste verjaring. De eerste bankcrisis in België, door den heer B.-S. Chlepner. — De economische toestand van België (October-December 1938). — De balans van de Nationale Bank van België per 25 December 1938. — Geld- en bankwezen. Financiële berichten. — Industriële en handelsberichten. — Wettelijke berichten. — Statistieken.

DE ECONOMIE ONTWRICHT

door den heer Maurice ANSIAUX,

Hoogleraar aan de Universiteit van Brussel.

Alleen optimisten zullen beweren, dat we een tijd van opbouwende economie beleven. Doch men zou misschien in het andere uiterste vervallen, indien men volhield dat we te midden van puinen leven. Blijkbaar is het waar, dat, zoo eenerzijds alle voormalige instellingen volkomen zijn verwoest, en zoo ver zijn we nog heelemaal niet, anderdeels er nog hoop bestaat op herstel en hernieuwing. Op de keper beschouwd, zou dus de wanorde slechts een overgangsstadium zijn, dat weliswaar lang duurt, doch niet tot in het oneindige zal loopen. En laten wij er aan toevoegen, dat ten slotte, de wanorde niets anders is dan een stel conflicten tusschen economische, politieke en ideologische machten welke nog niet tot evenwicht zijn gekomen doch daartoe met den tijd zullen geraken.

Inderdaad, wat krijgen we dagelijks te zien? Tot dusver is, in Westelijk Europa noch in Amerika, het liberaal kader van het economisch leven gebroken. Het bestaat voort, in weerwil van de geweldige schokken welke het heeft moeten verduren. Het kapitalisme is nog steeds niet neergehaald. Doch forsche handen werken onafgebroken aan het indijken van zijn macht, trachten het te ontzenuwen, te ontwaarden, aan het wankelen te brengen. Al deze krachtsinspanningen zijn niet louter negatief. Ze zoeken inderdaad

de nationale huishoudingen op te bouwen, op nieuwe grondslagen. Daar ze echter verspreid liggen, ongelijk zijn of onvast en daarbij gedreven door uiteenloopende soms mekaar tegenwerkende ingevingen, hoeft het geen verwondering te baren, dat de uitslagen de weergave zijn van dezen mangel aan harmonische samenwerking. Alleen reeds aan de hand van deze vaststellingen, zou de pijnlijke indruk van de thans heerschende wanorde kunnen worden verklaard. Te meer, daar de bezorgdheid ontstaan uit de diepe meningsverschillen welke onder de verscheidene economische oriënteringen van de Europeesche landen waar te nemen zijn, deze narigheid nog verscherpen.

* * *

Wij zetten deze studie in, de blikken gevestigd op het verval van de liberale economie. Wie zou het aandurven de verbazende vruchtbaarheid te loochenen van de onbepaalde vrijheid in voortbrenging en ruiling zooals deze in den loop der XIXe eeuw heeft kunnen opbloeien? Zij is het geweest die aan den hopeloos door het oud en versleten corporatisme van

de voorafgegane eeuw afgebroken technischen vooruitgang een buitengewone ontwikkeling, een verbaazende uitbreiding heeft doen nemen. De spoorslag, dien de economische vrijheid aan den technischen vooruitgang heeft gegeven, is zoo sterk geweest, dat hij niet alleen nu nog voor hem een krachtige prikkel blijft, maar hem tevens een zoodanig snelle vaart heeft doen nemen, dat ze nu nog evenveel ongerustheid als bewondering inboezemt.

Hoe komt het dan, dat onder zulke bewonderenswaardige voorwaarden, de liberale economie schijnbaar teekenen van verval vertoont? Dat komt hierbij, dat ze te vergeefs getracht heeft zich te organiseren en het verwijt niet kan ontgaan dat ze ontrederd is. Charles Gide had voorspeld dat de vrije mededinging onvermijdelijk tot het monopolie zou leiden. Het is uitgevallen dat deze voorspelling niet heelemaal juist was. En net in zoover ze het niet was, is de stoornis in de liberale economie tot nog toe blijven voortbestaan, en verscherpt. Wat is er inderdaad gebeurd? Er is gebeurd dat de concurrentie heeft geleid tot concentratie, zelfs tot hyperconcentratie van de nijverheids-, handels- en financiële ondernemingen, zonder er evenwel in te slagen de kartels, de trusts, noch de machtige *Konzerns* tot echte kapitalistische monopolies uit te werken. Ze is niet verder geraakt dan tot de creatie van monopolioïeden zonder absolute meesterschap over de markten. Aldus heeft de macht der *mammouths*, zooals de Amerikanen dat heeten, nooit zoover gereikt, dat ze deze economie, ondanks alles steeds nog gesteund door de wetgeving die de vrijheid en de mededinging gunstig gestemd blijft, duurzaam en onbetwist heeft kunnen beheerschen.

Is deze uiteindelijke mislukking te betreuren? Zeker en vast niet. Desniettemin blijft het waar, dat dientengevolge geen enkele duurzame organisatie is kunnen tot stand gebracht worden.

Dat het kapitalisme niet bij machte is geweest de productie te organiseren, is op de meest afdoende wijze bewezen door de opeenvolgende algemeene crises. Vast, de eerste zijn losgebroken vóór het verschijnen van de syndikaten van voortbrengers, van de consortiums, de *Konzerns*, de trusts, de verschillende vormen der integratie. Doch van groot gewicht is het feit, dat de hyperconcentratie de cyclische crises niet uit de wereld heeft geholpen, dat tot op vandaag de eene na de andere is gekomen, dat ze reusachtige afmetingen hebben genomen en ware rampen gesticht (1).

Het kwam van kwaad tot erger onder het hinkende regime van de monopolioïeden. Toegegeven moet echter worden, dat het volume van het vastliggend kapitaal, t.t.z. van de immobilisaties, steeds parallel

(1) Naar den heer H. FUSS zou, in België, van 1921 tot 1936 incl. het jaargemiddelde van de dagen werkloosheid ca. 48.000.000 bedragen; vandaar een verlies van fr. 1.920.000 voor 's Lands economie. (Cfr. *Quelques aspects économiques de l'assurance-chômage* in de *Revue économique internationale*, November 1938.)

met industrieele hyperconcentratie aangegroeid is. Deze immobilisaties, welke men gedurende de voorspoedsperiode onvoorzichtig en overtollig heeft laten aangroeien, hebben een vlotte en vlugge liquidatie van de crises in den weg gestaan. De starheid van de productiekosten, vooral ontstaan uit de lasten meegebracht door de enorme massa in de nijverheid vastliggende kapitalen, is een bijna onoverkomelijke hinderpaal voor de heraanpassingen welke zich na elke crisis opdringen. En deze hinderpaal is des te grooter, daar de productiekosten stijgen naarmate de omzet inkrimpt, aangezien ten gevolge van deze inkrimping, de vaste kosten van welke productie ook, zwaarder op elke voortgebrachte eenheid gaan wegen, bij voorbeeld op elke verkochte ton steenkool of staal.

Wie in de economische wetenschap thuis is weet, dat een crisis in de zware industrie, welke de middelen tot latere productie voortbrengt, zich met tal van incidenties voortplant. Dit is zoo waar, dat de bij den aanvang der opwaartsche beweging normaal gebleven voortbrengingstakken door den roes worden medegesleept wanneer de vraag naar hun producten sterk verhoogt, ten gevolge van de stijgende winsten en loonen in de zware industrie.

Vandaar dat niet alleen de nationale huishoudingen maar ook de wereldeconomie, een bovenmatige uitbreiding nemen. Dit verklaart het algemeen belang van de onafwendbare crisis en de zoo ontzettende omvang eener schier universeele liquidatie.

Slotsom, het kapitalisme dat zich binnen een zeer korten tijd, scheen te moeten ontpoppen als een almachtige en bijgevolg reguleerende industrieele en financiële feodaliteit, is van de eene buitensporigheid in de andere gevallen, met een gevolg van pijnlijke weerslagen en geduchte panieken, terwijl voor en achteruitgang allebei in het teeken stonden van de onevenwichtigheid (2).

De ernst van den hedendaagschen toestand mag ook niet heelemaal worden toegeschreven aan de economische vrijheid of beter aan het slecht gebruik dat er vaak werd van gemaakt. Dit ware onjuist en vooral onredelijk. Er zij allereerst opgemerkt, dat deze vrijheid niet langer dan een twintigtal jaren in de internationale betrekkingen geheerscht heeft, en wel van 1860 tot 1880 ongeveer. En dan nog bestonden er in dien tijd groote landen, zooals Rusland en de Vereenigde Staten, welke onder het regime der tolbescherming leefden. Toen deze korte spanne tijds verlopen was, heroverde het protectionisme allengs weer de gebieden waaruit het door de liberale beweging verdrongen was geworden, en herwon het geleidelijk aan

(2) De heer BERNARD LAVERGNE (*La crise et ses remèdes*, Parijs, 1938, blz. 6, 7 en 8) betwist de verantwoordelijkheid van het kapitalisme in deze betreurenswaardige afwisseling van inflatie en deflatie in de economische beweging. Alleen de natuur van den mensch wordt door hem aansprakelijk gesteld. Het is nochtans zeker, dat er een historische overeenstemming bestaat tusschen het kapitalisme en hetgeen men heet de economische cyclussen. Zeker gingen er voorverschijnselen van cyclussen de XIXe eeuw vooraf, doch vóór het tijdperk der vrijheid laat het kapitalisme zich evenmin onbetuigd.

macht en kracht. Op den vooravond van den wereldoorlog, bestonden er bijna overal min of meer hooge tolrechten. Onder de grootmachten, was alleen Engeland aan de politiek van den vrijen invoer getrouw gebleven.

Wat er sindsdien is gebeurd, is genoegzaam bekend. Geholpen door den langen duur van den oorlog, ging het industrialiseeren der nieuwe landen gepaard met een universeele toesplitsing der protectionistische methodes, zoodat de toestand der oude exportlanden en inzonderheid van de West-Europeesche, oprecht critisch werd. Wij brengen deze trouwens welbekende feiten in herinnering alleen om aan te toonen, dat de heele verantwoordelijkheid voor onze hedendaagsche nooden en inzonderheid voor de thans over de wereld woedende disharmonie, zoo maar niet op den rug van den productievrijdom mag worden geschoven.

* * *

Het offensieve heroptreden van de tolprotectie is trouwens niet de eenige oorzaak van de toenemende onevenwichtigheid. Een van de meest in het oog vallende oorzaken van de moeilijkheden waarmede wij thans te kampen hebben, ligt in de onoverwinbare crisis der openbare financiën, die in de meeste landen, sedert den wapenstilstand, blijft woeden. Bij sommige schrijvers bestaat zelfs de meening, dat de grond van al het kwaad niet elders te zoeken is dan in deze bijna onoverkomelijke financieele moeilijkheden. Al onze moeilijkheden wijten zij aan de gevolgen van den grooten oorlog, wat slechts gedeeltelijk waar is, immers bij de reusachtige uitgaven gedurende de periode van 1914-1918, moeten deze worden gevoegd welke voortvloeien uit de verpletterende militaire uitgaven van de naoorlogsche jaren en vooral van de jongste. Hier past een woordje uitleg.

Dagelijks wordt gezegd en geschreven, dat militaire uitgaven niet-rendeerende uitgaven zijn. Dit is juist in zoo ver men door niet-rendeerende uitgaven, de niet winstgevende verstaat. Een met hooge kosten gebouwde fabriek is winstgevend en, zoo men wil, rendeerdend, als wanneer ze goederen fabriceert waarvan de verkoopprijs de productiekosten dekt. Zoo worden de kosten van eerste inrichting, de aankopen van grondstoffen, de bezoldiging van het personeel, door den verkoop der producten terugbetaald.

De uitrusting van land-, zee- en luchtmacht verschaft weliswaar een gewisse veiligheid — althans een betrekkelijke — doch hoe kostbaar ook, deze veiligheid wordt niet op de markt met winst verhandeld. Zoodus is 's lands verdediging, ofschoon zij een zeer noodzakelijke behoefte bevredigt, alles behalve winstgevend. Dienvolgens, moeten de hooge uitgaven die ze vergt, met behulp van andere methodes worden gedekt dan door den verkoop tegen billijken prijs, aan de verbruikers, en deze methode die er heelemaal een

politieke is, hoeven we hier niet te noemen. Wat echter wel hoeft gezegd, is, dat de belastingsdruk op de louter economische productie valt en wel onder twee vormen: 1) verhooging van den kostprijs vermeerderd met de grondlasten, de overdrachtslasten, accijnzen, enz.; 2) vermindering van de koopkracht der verbruikers die een groot deel hunner inkomsten uit allerlei gronden door den fiskus zien weghalen.

Natuurlijk moet men hieren berusten. Doch erkend moet worden, dat de haat en de heerszucht welke op het internationaal plan aan het woeden zijn, onvermijdelijk een economischen teruggang met zich slepen die des te onbegrijpelijker en te jammerlijker is, daar de moderne wereld een periode beleeft van nooit geëvenaarden technischen vooruitgang.

Over den soms verpletterenden druk van de Staatsschulden, zullen we maar liefst zwijgen. Ze vinden haar oorsprong in oude uitgaven, welke eveneens vaak verband houden met militaire credieten door de Regeeringen noodgedwongen op de buitengewone begrotingen gebracht, om te beletten, dat tijdens een oorlog, of zelfs na het beëindigen der vijandelijkheden, belastingplichtigen ten onder worden gebracht.

De leeningen tot financiering der openbare werken, hebben met de oorlogsschulden dit gemeens, dat ze allebei worden afgesloten om tamelijk langdurige diensten te bewijzen.

Het ware onbillijk, het geheele bedrag dezer uitgaven voor collectief duurzaam nut, door de belasting-schuldigen in één of twee jaren te doen afdragen, te meer daar zij er geen voordeel bij hebben zoolang de werken niet voltooid zijn. Hoe gegrond deze redeneering ook zij, toch is het een feit, dat het blijvend passief van den Staat toegenomen is. En zoo dan uit hoofde van de begrotingstekorten, de Rijks-schuld eveneens zwaarder wordt, hetgeen ongelukigerwijze dikwerf gebeurt, dan verdwijnt de rechtvaardiging en wordt desniettemin de belasting zwaarder. En zoq komt het, dat de overtollige lichtzinnig gedane uitgaven per slot van rekening op de economische bedrijvigheid van het land inwerken en ze zeker en vast niet versterken.

* * *

Mogen de sociale uitgaven op dezelfde manier worden gecritiseerd? Zijn ze een bedreiging niet alleen voor het begrotingsevenwicht maar ook voor het economisch evenwicht? Deze vraag is even kiesch als van belang en om ze te kunnen beantwoorden moet ze eerst nauwkeuriger worden omschreven.

Nemen wij een tamelijk grof voorbeeld uit de oudheid: de cirkusspelen welke aan het Romeinsch Keizerrijk tamelijk duur kwamen te staan. Aan duidelijkheid laat het niets te wenschen over. Het is klaar, dat op economisch gebied, de weeldeuitgaven van dien aard niet te rechtvaardigen, ja, schadelijk waren.

Van politisch standpunt uit, stelt zich de zaak anders. Ze hadden ten minste dit voordeel, dat ze het regime rechthielden. Maar dan stelt zich de vraag of dit laatste dan wel zoo deugdelijk was om dergelijke geldverspillingen goed te praten. En zijn met den tijd de cirkusspelen niet een factor van verval geworden? Het antwoord laat niet den minsten twijfel. Feitelijk dus zijn alleen te verdedigen, ten minste onder economisch oogpunt, de sociale uitgaven die gunstig op de productieve capaciteit van de gegadigden inwerken, en deze laatsten tot gewetensvolle uitvoering van hun dagtaak aanzetten.

Onder dit opzicht, laten zich de eigenlijke sociale verzekeringen, t. t. z. de verzekeringen tegen ongevallen en ziekte, evenals de werkliedenpensioenen opperbest rechtvaardigen. Allereerst drukken zij vooral op de belanghebbenden zelf, vervolgens zijn hun economische uitwerksels onbetwistbaar voordelig. De twee eerste moeten dienen om zoo goed mogelijk de verminderde productieve kracht van de gekwetsten of van de zieken te herstellen. Van louter industrieel standpunt uit en afgezien van alle humane beschouwing, werpen deze verzekeringen de beste vruchten af als men ze toepast op geschoolde werklieden die allengs in aantal afnemen, of ten minste op krachtige arbeiders met aanleg voor het zware sjuwwerk, en ook nog op hen die hun werk verrichten, goedwillig, vlijtig en volhardend. Trouwens gaan over het algemeen, de verzekeringen en de pensioenen, waarmede de verzekering tegen voorbarige werkonbekwaamheid gelijk te stellen is, met een tastbare verbetering van den maatschappelijke toestand gepaard. Onder tal van opzichten, geven de verzekeringen een grootere bestaanszekerheid aan de arbeiders, ze schenken hun daarenboven meer zedelijke welvaart, terwijl ze hun geestesgesteldheid gunstig beïnvloeden. Daarvan plukt de nijverheid de beste vruchten. Haar leiders merken het wellicht niet, doch dat deze factor van het allergrootste belang is, kan niet worden betwist. Begrijpelijk is, dat de financiële lasten die uit de verzekeringen ontstaan, den werkgevers niet bijster in den smaak vallen, te meer daar deze laatsten reeds meer dan genoeg aan kommer en zorgen te torsen hebben, wat echter geen reden is om er niet van overtuigd te zijn, dat alles bijeen genomen, deze bijkomende uitgaven dan toch een zeer te waardeeren keerzijde hebben.

Doch wat te denken van hetgeen — ten onrechte — verzekering tegen werkloosheid wordt genoemd? Zou het niet moeten worden beschouwd als een van de oorzaken der toenemende economische verwarring van heden? In beginsel, zijn het weliswaar de belanghebbenden die door hun bijdragen de gelden bijeenbrengen welke voor de ondersteuning der werklozen zullen moeten dienen.

Doch technisch gesproken, is het risico der werkloosheid niet verzekeraar, daarom is het veel te onregelmatig. Daarenboven is het massaal, en in geval van langdurige depressie, loopt het over een te

ruime periode, opdat de door het steunfonds bijeengebrachte bedragen voor den algeheelen duur van de plaag zouden volstaan. Uit het oog mag trouwens niet worden verloren, dat bij sterke toeneming van het aantal werklozen, de stroom der arbeidersbijdragen dreigt uit te drogen, en alleszins in aanbreng verzwakt, met op het oogenblik, dat de noodwendigheid aan hulp gelden dringender en aanzienlijker wordt. Het niet te ontgaan gevolg van dit alles is openbaren onderstand omgezet wordt en zeer onereus komst van de Overheid, waarbij de verzekering in openbaren onderstand omgezet wordt en zeer onereus is voor de finances van den Staat, of van de nijverheidsgemeenten.

Wij ontveinzen ons dus geenszins de ernstige bezwaren welke aan de werkloosheidsverzekering verbonden zijn en waarvan de terugslag op een reeds ongunstig conjunctuurverloop niet anders dan nadeelig kan zijn, ten minste in dezen zin, dat ze de moeilijkheden van de Schatkist nog opdrijven en vooral den druk verhoogen op de belastingbetalers, dan wanneer hij logischerwijze verlaagd zou moeten worden.

Daarentegen moet worden toegegeven, dat de werklozensteun de afnemende der koopkracht van de arbeidende klasse aanmerkelijk stuit, vermindering die soms zeer groot is en voortvloeit niet alleen uit de daling der loonen, maar ook uit de afdankingen van personeel ten gevolge van productievertraging. Wellicht zal worden opgeworpen, dat de koopkracht dan toch maar van houder verwisselt. Mettertijd zijn het toch de schatplichtigen die het voedsel, de huisvesting en andere uitgaven van de werklozen betalen. Wis en zeker, doch dan zouden op het « passief » van de instelling de even bedoelde lasten moeten worden doorgehaald.

In casu, gaat het niet alleen om een door de maatschappelijke samenhoorigheid gewilde compensatie. Er is nog wat beters. Het kan niet worden betwist, dat in haar geheel genomen de maatschappij er bij wint. De werklozensteun laat de aanschaffing toe van het strikt noodzakelijke, terwijl de aangroei der belastingen tot besnoeiing dwingt van minder onontbeerlijke inkoop. Het voordeel is des te meer klaarblijkend, daar de vreeselijke ondervoeding van de werklozen geweldig op hun physische krachten zou inwerken in geval ze geen anderen steun meer genoten dan dien van de private weldadigheid. Het is reeds genoeg, dat de gedwongen ledigheid ze aan alle regelmatig werk ontwent om niet te spreken van den nadeeligen invloed der ondervoeding. Nog eens, de geheele maatschappij heeft belang bij de oplossing van dit collectief physiologisch probleem. Echter niet met behulp van lapmiddelen. In dit opzicht is het onontbeerlijk, dat de overheids machten vooruitzien en aanvangen met een conjunctureele financiële politiek te voeren. En van veel grooter belang zal het trouwens nog zijn, dat ze de diepe oorzaken van de werkloosheid nauwkeurig laten opsporen en dezelfde trachten uit te roeien of ten

minste in haar hevigheid te fnuiken. In den huidige toestand van gebrek aan budgetaire vooruitzichten, moeten wij erkennen, dat de werkloosheidsverzekering een van de factoren van de in de war verkeerende economie is (3). Doch de mogelijkheid tot correctie springt al dadelijk in het oog.

* * *

Zijn er dan geen andere oorzaken van de economische wanorde dan deze waarover het tot dusver heeft gegaan? Jawel, antwoorden de voorstanders van de vrijheid, en stoutmoedig het offensief nemend, beweren zij, dat de actueele stoornissen te wijten zijn — en wel hoofdzakelijk — aan de geleide economie. Als wij hen gelooven mogen, dan zou de lange duur van de depressie die op de crisis van 1929 gevolgd is, toe te schrijven zijn aan het feit, dat de loonen niet verlaagd zijn geworden. Het interventionisme van de syndikaten, aanleunend op de regeeringssympathie, zou de liquidatie van de crisis vertraagd hebben (3).

Gesteld, dat deze bewering gegrond zij, dan nog zou men niet kunnen nalaten te zeggen, dat de verdedigingsactie der syndicaten geen Staatstusschenkomst is, ten ware men de vrijheid van vereeniging als dusdanig ging beschouwen! Het is mij niet onbekend, dat zekere economen uit de voorafgegane eeuw, w.o. Paul Leroy-Beaulieu, van meening waren, dat zoo moest worden gekozen tusschen vrijheid van vereeniging en individueele vrijheid, zij zonder aarzelen de voorkeur aan deze laatste zouden geven. Deze stelling is natuurlijk verouderd. Algemeen wordt aangenomen, dat de arbeiders die zich groepeeren, niets anders doen dan het evenwicht herstellen tusschen twee machten: kapitaal en arbeid. En dan nog is dat evenwicht niet volledig. Of zouden soms de platonische vriendschapsbepalingen van regeeringswege volstaan hebben om, in perioden van depressie, de loonen op een te hoog bevonden peil te houden! Trouwens de partijen welke in de jongste periode van dien aard aan de macht zijn geweest, waren de zaak der arbeiders niet alle gunstig gestemd. Ten slotte, kan het niet worden geloofd, dat de loonen niet overal ongewijzigd zijn gebleven. Daar waar ze, als ten onzent, de wet van de levensduurte ondergaan, zijn de loonen gedaald, mits een lichte afwijking, overeenkomstig de daling van het indexcijfer. En de depressieperiode werd daarbij niet korter. Wij hebben hooger gezegd, dat de voornaamste hinderpaal voor de wederaanpassing, de overovertollige immobilisatie van kapitaal. Met andere woorden, 't is de onmogelijkheid in te krim-

pen rente der leeningen op langen en zelfs op korten termijn, welke de aanpassing der kostprijzen aan de sterk gedaalde verkoopprijzen verhinderd heeft. Het is mogelijk, dat het verzet der arbeiders medeoorzaak is geweest van de aanhoudende starheid der productiekosten, doch zeer waarschijnlijk in veel mindere mate. Bovendien, onder oogpunt van maatschappelijke rechtvaardigheid, kan moeilijk worden aangenomen, dat de arbeiders die met het crisisdrama niets te stellen hadden, het gansche gelag van den economischen wederopbloei zouden moeten betalen hebben. Wie ten bate van de industrieele welvaart den maatschappelijken vrede wil zien heerschen, mag den arbeider niet meer op denzelfden voet stellen als de koopwaar. Wij erkennen graag, dat de kapitalistische geestesgesteldheid heel wat ten goede is veranderd, doch de vrees voor een terugkeer van de oude gevaarvolle opvattingen, is niet definitief geweken. Het volsta er op te wijzen hoe de wereld nog de naweeën aanvoelt ontstaan uit de onrechtvaardigheden van het verleden, om te beseffen, dat die vrees niet heelemaal denkbeeldig is. De haat onder maatschappelijke standen is taai en kan tamelijk lang zijn historische oorzaken overleven.

* * *

Is de geleide economie dan geheel vrij te pleiten van verantwoordelijkheid in het hedendaagsch onevenwicht, vooral in zake internationalen handel, geld en, over 't algemeen, in zake onregelmatigheid in de navraag van industrieele producten, vooral van de zware industrie? Zeker niet. Deze nieuwe zijde van het probleem der gehavende economie, verdient dan ook al onze aandacht.

Het is zonneklaar dat de geleide economie de oorzaken van de wanorde niet heeft weggenomen, vermits ze aanhoudt. We denken zelfs, dat door haar schuld die wanorde grooter is dan ooit, en dit om verscheidene redenen; ten eerste, ze is in 't algemeen behept met een eng nationalistischen geest, wat aanleiding is geweest tot geweldige onrustbarende conflicten tusschen de Staten. Ten tweede, het mangelt haar, in strijd met haar beginselen, volstrekt aan samenhang, en waar ze dezen zoekt, gaat ze al tastend en fragmentarisch vooruit en op dit gebied heeft ze de hoofdidee van haar bezielers verraden.

Zoo veel werd reeds geschreven over den verschrikkelijken chaos waarin de internationale handel gedompeld ligt, dat we daar niet verder hoeven op in te gaan. Om de depressie te verhelpen, hebben al de landen zonder uitzondering, een verkeerd opgevat patriotisch program aangenomen dat vooral voor doel heeft zooveel mogelijk de binnenmarkt voor te behouden aan de nationale voortbrenging. Dat desnoods een dergelijk program zonder al te veel schade in een uitgestrekt land als de Vereenigde Staten, kan worden uitgewerkt, ware nog aan te nemen. En zelfs

(1) Cf. H. FUSSE (l.a.p., blz. 22) is van oordeel, dat dank zij de werkloosheidsverzekering, de Staat zelf zal verzekerd zijn tegen het risico van onevenwichtige begrotingen zekere jaren, ten gevolge van werkloosheids crises. Het spreekt van zelf, dat deze opmerking niet slaat op het beginstadium der verzekering zoo deze periode samenvalt met een toeneming der werkloosheid.

in dit uiterste geval, is absolute autarkie uitgesloten, vermits de Amerikanen geen rubber produceeren en, uit Europa en andere werelddeelen, tal van allerlei andere producten betrekken. Voor de kleine landen, is de autarkie een ideaal dat op 't kantje af van het gekke is. De eenige verontschuldiging welke ter ontlasting van een dergelijke in een zulk kader gevoerde politiek kan worden ingeroepen is, dat de buitenlandsche handel van de kleine landen zijn afzetgebieden zooniet heeft zien verloren gaan, dan toch geleidelijk heeft zien inkrimpen. Doch de kleine landen hebben de vergissing begaan van niet in te zien, dat het ware heelmiddel in de solidariteit lag en niet in de halsstarrige eenzaamheid waardoor het kwaad slechts kon verergeren (4). Kortom, elk land heeft zich door haat tegenover het buitenland laten vergiftigen. Geweldige blinde en noodlottige reactie tegen het al te vlug tempo waarin de technische vooruitgang zich ontwikkelde en waarbij de natuurlijke bescherming van den afstand verloren is gegaan. Men is overal in een straatje zonder einde beland. En hoe er nu uitgeraakt?

Zonder overdrijving mag dus worden gezegd, dat er tegenover de min of meer geleide nationale huishoudingen, een gehavende internationale economie komt te staan. Gesteld zelfs — en we zullen zien wat er van is — dat de nationale huishoudingen knap worden geleid, wat heeft een zoo gering voordeel te beteekenen ten overstaan van een wereld vol van stoornissen?

En deze stoornissen zijn des te meer te duchten, waar ze niet alleen op den handel inwerken, maar ook op den wissel en het geld, alsmede op de internationale kapitaalbewegingen. Bovendien reageeren ze overal binnenslands, waar ze de pogingen tot rationalisatie van de nijverheidsondernemingen dwarsboomen. Immers, boven een zekere grens, gaat het niet meer op de productie te rationaliseeren zoo men niet over ruime afzetgebieden beschikt, gebieden die doorgaans ook elders dan in eigen land moeten worden gezocht. Besluit: rationalisatie en nationalisme zijn zelden verenigbaar. Zonder overdrijving, mag dus worden gezegd, dat het nationalisme een hinderpaal is voor de vorderingen der ondernemingen op gebied van organisatie en van specialisatie. Daar dit nationalisme zich voordoet onder den vorm eener geleide economie en redding beweert te brengen voor 's lands productie, moeten we wel toegeven, dat een huishouding waarvan de leiding aldus wordt opgevat, van nu af aan als verderfelijik mag worden beschouwd en als bijzonder gevaarlijk voor de toekomst. Billijk, is het echter er op te wijzen, dat het naast-elkaar-plaatsen van het totalitair stelsel en dat eener matig geleide economie, nog meer moeilijkheden doet ontstaan waarvoor deze laatste niet ter verantwoording kan worden geroepen.

(4) Deze opmerking slaat niet op de Oslo-conventie. Men kent de oorzaak van haar mislukking.

Dit tafereel zouden wij gemakkelijk kunnen aanvullen met er aan te herinneren, dat er een nauw verband bestaat tusschen de handelspolitiek van het meerendeel der Staten en dezer geldpolitiek, en met er aan toe te voegen, dat op haar beurt de muntmanipulaties aanleiding zijn tot abnormale bewegingen in de beschikbare kapitalen, vermits deze kapitalen geen poging onverlet laten om, door massale en herhaalde verplaatsingen, aan het risico der ontwaarding te ontsnappen en afzien van alle vaste belegging zoo binnens- als buitenslands.

Dat de Europeesche onweerslucht deze geweldige moeilijkheden nog toespitst, dat ze alle pogingen tot herstel in de kiem smoort door herhaaldelijk stopzetten van de bestellingen welke onmiddellijk geen materieel belang vertoonen, door een diepgaande inzinking van de koersen der beurswaarden, geen mensch die het niet weet. Aldus gaat het economisch nationalisme gepaard met een verbitterd politisch nationalisme, dat we hier niet kunnen bespreken, doch welks verderfelijke actie op den gang der zaken niet mag verzwegen worden. Immers, wij konden hier wel te doen hebben met den machtigsten en den meest schrikbarenden factor van de economische ontredde-ring!

* * *

De tijd dien we beleven, wordt gekenmerkt door een ongewonen groei van wetten, besluitwetten of wetsdecreten, van toepassingsbesluiten, van nieuwe diensten, parastatale instellingen en administratieve maatregelen van alle slag. Het gaat zoo ver, dat het heel wat moeite koste om in dezen doolhof waar het aan leidraden mangelt, den weg te vinden. En deze nieuwe toestand wordt nog ingewikkelder gemaakt door de menigvuldige opheffingen die gedaan worden ten einde tot verbeteringen en uitbreidingen te kunnen overgaan. Er kan niet worden beweerd, dat in zulke overdreven wettelijke en bestuurlijke bedrijvigheid, alles te veroordeelen is: volstrekt niet. Alleen wordt staande gehouden, dat het aan coördinatie mangelt, of zoo deze bestaat, ze zoo handig verborgen is, dat men ze niet weet te vinden.

Naar onze meening, ligt zelfs het groote bezwaar van deze praktijken niet eens in het gevaar van verwarring, noch in een verschoonbare onwetendheid nopens zoo overvloedig uitgevaardigde decreten. 't Is wel zooals we hebben gezegd, het gemis aan een wel overwogen en sterk gestaafde coördinatie.

Den spot drijven met het planisme heeft men zeer pittig gevonden. Zeker, het was verre van volmaakt! Doch het blonk uit als uiting van een organische krachtsinspanning (5). Daartegenover vaardigen de

(5) Wel bestaan er hier en daar gedeeltelijke plannen, doch deze verschillen niet zoo zeer van de fragmentarische wetgeving.

overheidsmachten wetten en decreten uit, zonder zich voldoende te bekommeren over de harmonie tusschen nieuwe en oude schikkingen. Het gaat er volgens ons niet alleen om het vermijden van steeds mogelijke tegenstrijdigheden tusschen al te talrijke teksten. Men zou zich vooral moeten afvragen welke de gevolgen van de nieuwe bepalingen zullen zijn.

Daarom heeft de wetgever zich oogenschijnlijk niet bekommerd. En nochtans werd zijn aandacht vaak genoeg — zelfs in het verleden — op dezer betekenis gevestigd. Denk er om, zoo werd hem gezegd, dat gij onrechtstreeks niet meer kwaad sticht, dan dat gij rechtstreeks goed doet. Kwam het er op invoerrechten aan, dan heeft men nooit nagelaten hem tot voorzichtigheid te manen: te hooge rechten gaan binnenslands de overproductie in de hand werken, van de landbouwartikelen bij voorbeeld, of zullen de productiekosten opjagen van de ondernemingen die veel arbeidskrachten aanwenden. Duur brood beteekent hooge loonen. Ten ware men in koelen bloede de productieve kracht van den slecht gevoeden arbeider of bediende wou ondermijnen. Of het een of het ander: ten gevolge van overproductie binnenslands, zal de graanprijs niet stijgen en de protectie zal haar doel missen, of de graanprijs zal wel stijgen en de protectie zal slachtoffers maken. Om deze gevaarvolle uitkomst te vermijden, zal ten titel van compensatie, de wetgever zich genoopt zien de protectie algemeen te maken. Maar zodoende, zal hij een stijging van al de prijzen uitlokken, ten ware ook de overproductie algemeen werd. Wat er ook van zij, het is volstrekt onmogelijk tot gelijkheid te komen in de protectie: bijgevolg zullen er dus in nijverheid en landbouw bepaalde takken zijn die onder een dergelijk regime zullen lijden, en des te meer, daar de wetgever vaak de retorsiemaatregelen uit het oog verliest, welke door het buitenland worden genomen en alleen de uitvoerders zullen treffen (6).

De voorafgegane aanmerkingen sluiten niet noodzakelijkerwijze een beroep in op het *Laisser-faire*, maar simpel een dringende bede om voorzichtigheid en overleg. De kritiek eener te onbehouden, te radicale en ja soms min of meer te willekeurige economische « leiding » (denk om de vergunningen), beoogt slechts het belichten der gebreken eener reglementeering waarvan de waarschijnlijke gevolgen niet werden overwogen.

Over 't algemeen, kan men nooit genoeg de Overheid tot soepelheid manen en aanraden zooveel mogelijk de reacties te polsen van de particuliere belangen, waarvan de leiding door de wettelijke of bestuurlijke schikkingen wordt beoogd. Zooniet, zullen deze schikkingen gedurig dienen gewijzigd. Als meest inslaande voorbeeld eener vaak herziene reglementeering, kan het regime worden aangehaald dat de huidige Duit-

sche regeering aan den landbouw, den graan- en meelhandel, de bakkerijen heeft opgelegd. 't Is een ingewikkeld en onvast regime, dat door de particuliere belangen die er aan onderworpen zijn, vaak is kunnen ontdoken worden, of nog gebruikt tot het nastreven van doeleinden welke met de inzichten der Regeering niet overeenstemmen. Tot zelfs de natuur heeft, in wat we zullen noemen haar grilligheid, aan de organismen opgericht om aan al de belanghebbenden regelmatigheid in de productie, alsmede vaste en billijke prijzen te verzekeren, meer dan één teleurstelling bezorgd. In zekeren zin, getuigt deze reglementeering van een wezenlijke krachtsinspanning, van een tamelijk vindingrijken ijver, evenals van een onbetwistbare volharding. Desniettemin, blijft het waar, dat de oogsten steeds in opbrengst afnamen tot uiterlijk 1938, toen, begunstigd door het mooie weer, de oogst beter blijkt te zijn.

* * *

Wij hebben zoo pas een blik geworpen op de moeilijkheden waarmede de geleide economie te worstelen heeft, en hebben moeten vaststellen, dat onder meer dan een opzicht, zij den economischen toestand verre van afdoende verbeterd, hem integendeel verergerd heeft (7).

Deza studie wou alleen een diagnose zijn. Wellicht zal haar worden verweten dat ze onvolledig is — ja, voorzeker — en niet vrij is van tegenstrijdigheden. Onder opzicht van dit laatste, willen wij graag, als slotsom onzer uiteenzetting, enkele opmerkingen naar voren brengen.

De tegenstrijdigheden waarop zou kunnen gewezen worden, zijn de volgende.

Wij hebben gezegd, dat het kapitalisme er niet in geslaagd is een genoegzaam voltooide organisatie op te bouwen om tijdens de perioden van hoogconjunctuur, de speculatieve overdrijvingen te beletten, welke onvermijdelijk tot crisis en depressie leiden. We zijn daarom niet minder van oordeel, dat we ons om deze mislukking mogen gelukwenschen, omdat de opkomst eener kapitalistische feudaliteit niet wensche-lijk is. Maar zou dan de geleide economie niet het doeltreffend middel brengen om de actueele storingen afdoende te verhelpen, terwijl zij tevens het gevaar van de kapitalistische oppermacht zou uit de wereld houden? Noodgedwongen, heeft men moeten vaststellen, dat de geleide economie het doeltreffend heelmiddel niet zou zijn. De economische dingen zijn zoo ingewikkeld en zoo veranderlijk, dat hun reglementeering slechts een beperkten invloed kan uitoefenen, zonder dat ze op de rol van universeele rege-

(7) De zaak van de geleide economie is onlangs besproken geworden door den heer BERNARD LAVERGNE in zijn recent werk: *Essor et décadence du capitalisme*, Parijs, Payot, 1938, blz. 118-174. Op deze zeer interessante vordering, dat vol leven steekt en uitgaat van een vurigen voorstander van het coöperatisme, zou er heel wat gezegd kunnen worden.

(6) Cf. onze *Traité d'Economie politique*, deel III, blz. 81-96.

laarster aanspraak mag maken. Maar indien het zoo is, en trouwens, zoo aan de zuiver corporatistische oplossing (8) die den technischen vooruitgang zou lamleggen, geen aandacht hoeft geschonken, dan zou dus ons betoog uitloopen op een ontmoedigende ontkenning of liever op deze stellige verzekering, dat de stoornissen waaronder de economische wereld gebukt gaat, met stoïcijnse gelatenheid moeten worden verdragen en haar verlenging tot in het oneindige aanvaard.

Bij dit weinig geruststellend besluit, meenen wij echter, ons niet te moeten neerleggen. Hier volgen enkele zeer beknopte argumenten en voorstellen die ten gunste eener optimistischer thesis pleiten :

1° Het kapitalistisch regime van vóór den oorlog was niet zoozeer ontredderd als het hedendaagsche. Is het onmogelijk, in de huidige omstandigheden, die zeker niet meer dezelfde zijn, tot een overeenkomend evenwicht van de economische krachten te komen?

2° In het overgevolde arsenaal van de geleide economie, treft men een maatregel aan van meer algemeene draagwijdte dan de andere : het kwalitatief en kwantitatief toezicht over het crediet, of liever over het giraalgeld. Stelselmatig toegepast op het internationaal plan, zou dit toezicht de buitensporigheden der perioden van hoogconjunctuur en bijgevolg de hevigheid der crises en de scherpte der depressies zoo niet verhinderen, dan toch verzachten. Het zou, *mutadis mutandis*, opgemaakt worden naar 't voorbeeld van de regeling der circulatiebanken, welke uitstekend werkt en tastbare uitslagen oplevert. Deze uitslagen zouden nog heel wat meer bevredigend zijn geweest, zoo de wetgeving op de biljettenuitgifte niet ontdoken was geworden door middel van de algemeen geworden praktijken van credietopeningen en schriftelijke overdrachten (giro's en compensaties). Het komt er trouwens maar op aan op logische wijze het statuut van het papiergeld uit te breiden tot een nieuwen vorm van dit laatste;

(8) Heden wordt den naam van corporatisme gegeven aan reglementaire opvattingen welke min of meer ver van het middeleeuwsch corporatisme af staan. Cf. dienaangaande de meesterlijke studies van den heer GALTAN PIROU : *Le corporatisme, Nouveaux aspects du corporatisme* (Parijs, 1935) en *Essais sur le corporatisme* (Parijs, 1938).

3° Het onmogelijke moet worden gedaan om den internationalen ruilhandel te bevrijden van de hem aangelegde kluisters. In dit opzicht, moeten absoluut worden gevluht — het woord is niet te sterk — de beperkende combinaties, zooals de contingentteeringen of de verruilingen, die ons heel wat achteruit helpen. Moge integendeel het onlangs tusschen Amerika en Engeland afgesloten handelsverdrag tot voorbeeld strekken en het vertrouwen doen herleven in het zoo vruchtbaar principe van de internationale economische solidariteit. Bij het toepassen, zal er natuurlijk trapsgewijze hoeven vooruitgegaan, om het her vallen te voorkomen;

4° Een consolidatie van de muntstandaarden zou van het allergrootste belang zijn, evenals het terugschikken van haar normale bestemming aan de goudbewegingen, d. i. de eventuele — en beperkte — tekorten van de betalingsbalans vereffenen. De hoop is niet uitgesloten, dat eens de munten gestabiliseerd, de internationale kapitaalbeleggingen, na een zekerer tijd, even belangrijk worden als vóór den oorlog, althans gedeeltelijk. Het spreekt vanzelf, dat dit monetair herstel een voorafgaande saneering veronderstelt van de openbare finances van al de Staten die in de internationale kapitaalbeleggingen, een belangrijk deel hebben;

5° Indien de Staat het als gewenscht moest beschouwen het beheer van een groep ondernemingen over te nemen, bij voorbeeld de elektrische centrales, ware het ten zeerste gewenscht hiervoor het beginsel van de gemengde regie toe te passen, die soepeler en productiever is dan dit van de louter administratieve uitbating;

6° Zeggen wij, ten slotte, zonder dralen of liever herhalen wij, dat de economische stoornissen wellicht veel minder te wijten zijn aan de koortsachtige toestanden en aan de depressies waarin de zakenwereld verkeert, aan de nationalistische of de onbedachte en al te veelvuldige tusschenkomsten van de geleide economie, dan aan haat- en oorlogsgesest, alsmede aan de ruïneuse militaire uitgaven die daarvan het noodlot-tig en onvermijdelijk toevoegsel zijn.

(Uit het Fransch vertaald.)

DE EERSTE BANKCRISIS IN BELGIË

door den heer B.-S. CHLEPNER,

Hoogleraar aan de Universiteit van Brussel.

Op 17 December 1838, schorste de Banque de Belgique haar betalingen en meteen de uitbetaling van haar biljetten en depositogelden. Aldus brak in België de eerste bank- en financieele crisis los, ontstaan op het oogenblik, dat zich het gewichtigste drama afspeelde dat, vóór 1914 ons Land ooit heeft gekend.

De wederkerige beïnvloeding van politieke en financieele crisis, is zelfs een van de interessantste en minst gekende aspecten van deze tragische periode, die zich situeert aan het einde van 1838 en het begin van 1839.

Om de omstandigheden van het ontstaan dezer dubbele crisis te omschrijven, moeten wij enkele jaren in het verleden terugblikken en, zij het dan ook zeer beknopt, den economischen toestand schetsen dien België tijdens de eerste jaren van zijn onafhankelijkheid heeft beleefd.

* * *

Toen het moderne België tot stand kwam, mocht het, benevens op een bloeienden landbouw, op een niet te versmaden nijverheid bogen. Nochtans, hadden de technische uitvindingen die in de Britsche industrie een gansche omwenteling hadden teweeggebracht en het moderne industriele tijdperk inluiden, tot dusver in België slechts in geringe mate toepassing gevonden.

Alleen het mechanische weefgetouw en de spinmachines werden reeds druk gebruikt, zoo in de katoen- als in de wolindustrie. Maar de twee andere elementen van de industriele omwenteling, de stoommachine en de cokes, hadden pas hun intrede gedaan. In de overige landen van het continent, was ten aanzien van hun bevolkingscijfer, de toepassing nog veel geringer.

De economische moeilijkheden die op de Omwenteling volgden, waren vanaf medio 1838 eenigszins afgenomen, toen het wapenbestand met Nederland de gebeurlijkheid van een herneming der vijandelijkheden uitschakelde en de stabiliteit van het nieuw economisch regime verzekerde.

De twee voornaamste Vlaamsche industrieën, katoen en wol, maakten toen een zeer moeilijken tijd door (1), doch, anderszins, breekt vanaf 1834-1835, een belangrijke industriele opgang door.

Inderdaad, de toepassing van de moderne technische uitvindingen waarmede vóór 1830 begonnen was, zal met groote intensiteit worden doorgedreven (2). Deze uitvindingen zullen vooral worden toegepast in de kolenmijnen, die zullen vergroot worden en verdiept, alsmede in de metaalnijverheid, waar de cokeshoogovens de houthoogovens zullen gaan vervangen.

De uitbreiding en de moderniseering van de steenkool- en metaalnijverheid, waren vooral het gevolg van de projecten tot aanleg van spoorwegen in België en Frankrijk, wat de mogelijkheid van een toenemend steenkolen- en ijzerverbruik in het vooruitzicht stelde.

Deze buitengewone industriele opleving ging gepaard met de eerste uitbreiding, in België, van den associatiegeest, zooals dit toen heette.

Voor de eerste maal zien wij over ons land een vloed van oprichtingen van naamloze vennootschappen loskomen.

Waar in 1830 nauwelijks enkele dezer vennootschappen bestonden, kwamen er in het tijdvak 1833-1838, zoowat honderd vijftig tot stand, een voor den tijd zeer aanzienlijk cijfer. Het grootste gedeelte van het kapitaal was trouwens geleverd door inbreng van bestaande industriele installaties.

Onder deze ondernemingen waren steenkolenmijnen of metaalbouwendernemingen de belangrijkste, doch er waren er ook in de andere bedrijfstakken: katoen, wol, suiker, enz. Daarenboven werden enkele financieele ondernemingen en banken opgericht.

(1) V.-G. JACQUEMYS, *Histoire de la crise économique des Flandres*, Bruxelles, 1929.

(2) Een nauwkeurig beeld van den toestand der nijverheid in 1830 vindt men in het merkwaardig werk onlangs door den heer M.-R. DEMOULIN gepubliceerd: *Guillaume Ier et la transformation économique des Provinces Belges (1815-1830)*. Luik, 1938.

Tusschen 1834 en 1838, beleven wij voor de eerste maal in België wat men thans zou noemen een wel afgeteekende periode van opgang : belangrijke investeringen in verschillende nijverheidstakken, stijging der prijzen van steenkool en ertsen, stijging ook der loonen — vooral in de mijnen — alsmede stijging der beurswaarden, welke voor het eerst ter beurze van Brussel verschijnen. Voorheen werden aldaar uitsluitend Staatsfondsen verhandeld.

In deze beweging vervulden de banken een belangrijke rol. In 1830 bestond in België slechts één groote bank, de « *Algemeene Maatschappij* » (*Société générale*), in 1822 door Willem I opgericht. Zij vervulde de toenmaals zeer winstgevende functie van Staatskassier : de Staat betaalde een commissieloon voor het beheer van zijn gelden en beschikte bovendien normaal over een vrij aanzienlijk tegoed bij de bank, waarvan deze laatste zich voor haar eigen verrichtingen gereedelijk kon bedienen.

Benevens de Algemeene Maatschappij, bestonden er nog enkele private bankiershuizen.

In de eerste jaren na de Omwenteling, waren de betrekkingen tusschen de Regeering en de Algemeene Maatschappij vrij gespannen. Het ware deze bijdrage noodeloos verlengen hier over al hun twisten uit te weiden (3).

Zeggen wij alleen, dat de hoofdoorzaak van het conflict bij de Algemeene Maatschappij lag, die weigerde aan de Regeering verschillende bedragen af te geven, welke zij schuldig was hetzij aan koning Willem, hetzij aan de Regeering van het koninkrijk der Nederlanden. De Algemeene Maatschappij beweerde geen enkele betaling te kunnen doen noch aan de eene noch aan de andere Regeering, zoolang er tusschen beide landen geen definitieve regeling tot stand was gekomen.

Juridisch gesproken was zij wellicht in haar recht, doch zeker is, dat haar houding alle soepelheid miste.

Wat er ook van zij, de Algemeene Maatschappij werd in het parlement en bij het belangrijk gedeelte van de pers fel gehekeld; men ging zelfs zoo ver haar « *Bank van Willem* » te heeten.

Het is mij niet bekend of de huidige lezer een idee heeft van wat een dergelijke uitdrukking omstreeks 1835 in België te beteekenen had.

Het is net alsof men in 1918, een Brusselsche instelling met « *Bank von Bissing* » zou hebben bestempeld!

Voor het oprichten eener nieuwe Bank, koos men juist het oogenblik uit waarop het conflict tusschen de Regeering en de Algemeene Maatschappij, zijn hoogtepunt bereikte, namelijk begin 1835.

* * *

De promotors van de « *Banque de Belgique* » (deze naam alleen omvat een geheel programma) meenden

(3) De bijzonderheden hierover vindt men uiteengezet in mijn werk : *La Banque de Belgique*, t. 1 (*Le marché financier belge*, 1926 (apart verschenen)). Zie nl. hoofdstuk 4.

op den officieelen steun te mogen tellen en hoopten namelijk de functie van Staatskassier te bekomen.

Daarenboven wilden zij deelnemen aan de toen loskomende industriele en financieele beweging.

Aan hun hoofd bevindt zich Charles de Brouckere die de koninklijke machtiging bekwam, de inschrijvingen opnam en door den Koning tot directeur van de bank werd benoemd.

De naam van Charles de Brouckere die langen tijd na de gebeurtenissen waarover wij hier zullen spreken, burgemeester van Brussel werd, is onzen lezer natuurlijk niet onbekend.

Begin 1835, werd dus de *Banque de Belgique* opgericht met een kapitaal groot 20 millioen, waarvan een goed deel te Parijs, door het huis Rothschild, werd geplaatst.

Van in den beginne, werd de *Banque de Belgique* beschouwd als de mededingster van de Algemeene Maatschappij niet enkel op financieel, maar ook op politiek gebied.

Men beschouwde haar vooral als de instelling opgericht door de mannen van 1830, tegen de groote Maatschappij opgericht door Willem I. Voegen wij er nochtansaan toe, dat de hoop van haar oprichters, nl. het bekomen van den officieelen steun, ijdel is gebleken. Naderhand, is in de betrekkingen tusschen de Regeering en de Algemeene Maatschappij, die haar functie van Staatskassier behield, eenige verbetering gekomen.

Begrijperlijkerwijze waren de betrekkingen tusschen de Algemeene Maatschappij en de *Banque de Belgique*, weinig vriendschappelijk. Ze mogen als zeer gespannen worden beschouwd vanaf 1837, toen J. Cockerill, gesteund door de nieuwe instelling, wist te verhinderen, dat de Algemeene Maatschappij de vergunning bekwam van den spoorweg van Parijs naar de Belgische grens, zonder ze evenwel zelf te bekomen.

* * *

Vooraleer ons exposé verder te ontwikkelen, moeten wij enkele karakteristieke trekken aanhalen betreffende de bankbedrijvigheid in België vóór honderd jaar. Onderstrepen we eerst, dat toentertijd in België, geen Centrale circulatiebank bestond, niets in den aard van de Nationale Bank die, zooals men weet, pas in 1850 werd opgericht. De Algemeene Maatschappij en de *Banque de Belgique* hadden beide, evenals de *Banque Liégeoise*, het recht om bankbiljetten in omloop te brengen. Zelfs enkele private bankiers hadden een poging in dien zin gewaagd.

Doch het publiek hield zich vrijwel uitsluitend aan het gebruik van metaalgeld. Biljetten werden om zoo te zeggen nergens elders dan in de zakenmiddens van enkele groote steden gebruikt. Ook beliep hun gezamenlijk bedrag, omstreeks 1835-1838, niet eens 20 millioen frank, terwijl dat van het metaalgeld 200 millioen bedroeg.

Nochtans moet er ook rekening worden gehouden met de deposito's. Zichtdeposito's, terecht rekening-courant genoemd, waren zeer weinig in gebruik.

Het is slechts langs den weg der termijndeposito's, die geen beschikbare kasgelden doch spaargeelden vertegenwoordigden en een vaste vergoeding eischten, dat de Algemeene Maatschappij enkele middelen van het publiek kon verkrijgen (45 miljoen in 1838), middelen die ze overhevelde met behulp van haar Spaarkas, opgericht in 1831 door de overname van enkele gemeentelijke spaarkassen. Ook de Banque de Belgique had een spaarkas opgericht, doch verkreeg amper 1 à 2 miljoen frank aan depositogelden.

Hier zij vooral onderstreept, dat, in geval van economische en politieke verwickelingen, een bank die zich tot uitbetaling van haar deposito's gedwongen ziet, op vandaag credieten bij de Nationale Bank kan aanvragen, wel te verstaan als zij over een mobiliseerbaar actief beschikt.

Maar vóór honderd jaar, kon elke bank slechts op haar zelve rekenen. In geval van crisis, moest zij zich zelf redden. Wij zullen straks zien hoe de Banque de Belgique daarvan de vreeselijke ondervinding heeft opgedaan.

Waarin bestonden dan vóór honderd jaar de voornaamste verrichtingen van onze banken? Onder deze laatste verstaan wij uitsluitend de Algemeene Maatschappij en de Banque de Belgique, de eenige die werkelijk van belang waren.

Zij deden weinig aan eigenlijk handelscrediet, dat trouwens voor groote uitbreiding niet vatbaar was, wegens het geringe volume van de biljettencirculatie en de onbeduidendheid van het rekening-courantgebruik. Daarentegen vervulden zij een zeer aanzienlijke rol in de financieele en industrieele beweging, waarop wij hooger hebben gezinspeeld, met de oprichting in de hand te werken van de voornaamste industrieele vennootschappen, waarbij ze voor een aanzienlijk deel van hun nieuw kapitaal inschreven. De Banque de Belgique, de eenige die ons hier aanbelangt, steunde de oprichting van een vijftiental industrieele vennootschappen met een gezamenlijk kapitaal van zoowat 30 miljoen frank (4). Maar op dit cijfer waren ongeveer 18 miljoen vertegenwoordigd door den inbreng van de bestaande installaties. Van de overige 12 miljoen, schreef de Banque de Belgique in voor 8 miljoen ongeveer.

Deze getallen schijnen ons nu veeleer onbeduidend; voor dien tijd waren zij echter reusachtig.

Volgens het gebruik dat van toen af ingang begon te vinden, was de Banque de Belgique aan publieke uitgiffen gaan doen en bood aan het publiek — bij voorkeur aan haar eigen aandeelhouders — de aandeelen van de door haar opgerichte vennootschappen aan. Oogenschijnlijk mochten deze inschrijvingen op

(4) Wij laten hier haar dochtermaatschappij buiten bespreking, de *Société des Actions Réunies*, een soort financieele trust waar de Bank geen cent versch geld had ingebracht.

een grooten bijval bogen: elke inschrijving werd verschillende malen volteekend en de stukken deden ter beurze mooi opgeld. In feite echter, waren de inschrijvingen van het groot publiek op de industrieele fondsen eerder karig. Het was alles ook zoo buitengewoon nieuw! Kapitalisten met beschikbare kapitalen, waren trouwens zoo luttel in getal; het waren vooral landeigenaars. Gemiddeld en klein spaarwezen zooals men dat nu verstaat, was vrijwel onbekend.

Zoodat vooral door een zeker aantal speculanten op de industrieele waarden werd ingeteekend, speculanten die men trouwens meest in de onmiddellijke nabijheid van de bankleiders aantrof. Maar om hun inschrijvingen af te betalen, wendden de intekenaars zich tot de bank zelf, waar zij om voorschotten vroegen. Aanvankelijk verstrekt de Banque de Belgique, evenals de Algemeene Maatschappij, voorschotten gaande tot 100 pCt. van de waarde der stukken, naderhand nog slechts 80 pCt.

Dit is niet alles. Daar het versch kapitaal onvoldoende bleek voor de begonnen investeringen van de industrieele ondernemingen, zagen de banken zich genoopt belangrijker voorschotten in rekening-courant toe te staan. De bedrijvigheid die wij hier karakteriseerden, vormde wat men later zou noemen « Gemengde Bank ». Aldus droegen de twee groote Brusselsche banken machtig bij tot de economische expansie van het Land. Enkele van de onder haar peterschap opgerichte vennootschappen groeiden uit tot de mooiste parels aan de kroon van het industrieele België. Doch hun politiek was te vermetel en zelfs al te gewaagd voor dien tijd.

Om ze te verstaan, moet rekening worden gehouden met het optimisme dat toen niet enkel in België heerschte, maar ook in Engeland, Frankrijk, de Vereenigde Staten (5); rekening gehouden met de bewondering die bijna iedereen ten opzichte van den vooruitgang van het industrialisme — uitdrukking die zoo juist door de Saint-Simonnisten in de mode was gebracht — koesterde (6), rekening gehouden ook met een totaal gebrek aan ervaring op het gebied van bankzaken. Van daar, dat ten slotte de toenmalige vergissingen wellicht meer te verschoonen waren dan deze begaan door de latere geslachten.

Vast staat, dat de Banque de Belgique en de Algemeene Maatschappij een groot deel van haar middelen in een beperkt aantal ondernemingen hebben gestoken, en dat ze ten langen laatste vastlagen. Deze politiek was vooral gevaarlijk voor de Banque de Belgique, die over de actiemiddelen noch over de relaties van haar machtige mededingster beschikte.

(5) Zie daaromtrent de geschiedkundige werken over de schommelingen van de conjunctuur in de XIXe eeuw, b. v. J. LESCURE, *Des crises générales et périodiques de surproduction*, 4e uitgave, 1932, t. I, blz. 11 en volg.

(6) Wij zeggen « bijna iedereen » omdat precies in België, een gedeelte van de openbare opinie tegen de uitbreiding van de groote industrie gekant was en vooral argwaan koesterde ten opzichte van de naamlooze vennootschap. Zie dienaangaande mijn hooger aangehaald werk, blz. 355 en volg.

Het tijdperk van industriele en financieele expansie duurde tot aan de eerste maanden van 1838. Maar naderhand kwam eenigszins verslapping, vooral in de metaalnijverheid. De erts- en steenkolenprijzen, alsmede de loonen van geschoolde arbeiders hadden een zoo hoog peil bereikt, dat voor nieuwe investeringen de moed ontbrak. Daarenboven waren de lange parlementaire debatten oorzaak van de vertraging van den spoorwegbouw in Frankrijk.

In de eerste maanden van 1838, gingen enkele metaalondernemingen over tot productievertraging: voortteeken van wat wij thans een cyclische inzinking zouden noemen. De voornaamste debiteuren der banken zagen dus hun toestand minder helder worden en net op het oogenblik, dat nieuwe politieke verwickelingen gingen op duiken. Deze waren het die de catastrofe brachten.

* * *

Men weet, dat in 1831, na den rampzaligen tiendaagschen veldtocht, België zich verplicht zag het Verdrag der XXIV artikelen te aanvaarden, verdrag dat niet alleen ongunstig maar ook onrechtvaardig was, daar het België dwong aan een gedeelte der provinciën Limburg en Luxemburg te verzaken. Koning Willem geweigerd hebbende het verdrag te ondertekenen, leefden wij dus onder een soort wapenbestand; België behield de twee betwiste provinciën die voort zijn politiek en sociaal bestaan medeleefden. Men zou wel gaan vergeten hebben, dat zij in beginsel aan Nederland waren afgestaan.

Men weet eveneens, dat in Maart 1838, koning Willem aan de Londensche conferentie liet weten, dat hij bereid was het verdrag der XXIV artikelen te ondertekenen. Hierop werden onderhandelingen aangevat die lang hebben geduurd.

Aan het geweten van de Belgische bevolking stelde zich een tragisch probleem. Stellig, België had, in 1831, afstand van de betwiste gebieden gedaan; doch de vraag kon worden gesteld of zijn handteekening nog bindend was, aangezien, sedert zeven jaar, deze provinciën het nationaal bestaan van den nieuwen Staat hadden meegeléefd en dat haar bevolking eenstemmig vroeg in den schoot der Belgische gemeenschap te mogen blijven.

Hoe dan ook, in de laatste maanden van 1838 verneemt men dat de ter Londensche conferentie vertegenwoordigde groote mogendheden weigeren het verdrag der XXIV artikelen te wijzigen, althans wat betreft de territoriale clausules.

Misschien had het toenmalige ministerie de vergissing begaan niet tijdig te reageeren, het land niet vroeger voor de harde werkelijkheid te hebben geplaatst. Daar geen enkele mogendheid België ondersteunde, was het duidelijk dat het niet alleen weerstand kon bieden.

Desniettemin, komt men, bij het doorlezen van de bescheiden over de laatste maanden van 1838 (pers,

parlementaire debatten, enz.), onder den indruk, dat het land stilaan naar den oorlog afgleed.

't Is hier, dat de politieke crisis en de financieele crisis beginnen dooreen te loopen.

* * *

Op 6 December 1838, ondertekenden te Londen de vertegenwoordigers van de voornaamste mogendheden het definitieve protocol waarbij de territoriale clausules van het verdrag der XXIV artikelen, in haar geheel, gehandhaafd bleven. De onderhandelingen waren geheim, wat blijkbaar niet belet heeft, dat een en ander is uitgelekt.

Bij de heerschende geestesgesteldheid in België, zooals zij namelijk tot uiting kwam tijdens de kamerzitting van 13 November, kon worden gevreesd, dat België zou weigeren zich bij het besluit van de Conferentie neer te leggen. De oorlog bleek onafwendbaar.

Men begrijpt derhalve de vrees van de buitenlandse houders van Belgische fondsen. Deze fondsen werden om zoo te zeggen maar alleen op de Beurs van Parijs verhandeld; het hoogst in aanzien was het aandeel van de Banque de Belgique.

Het eindprotocol werd, zooals reeds gezegd, op 6 December geteekend. En daags te voren liep, te Parijs, de noteering van de fondsen der Banque de Belgique voor de eerste maal terug. Tot dusver à circa 1.460-1.470 frank genoteerd, vielen de aandelen — groot nominaal fr. 1.000 — plots op 1.415, den 5ⁿ December, op 1.400 den 7ⁿ December en op 1.300 den 12ⁿ December. Naderhand zal het nog vlugger naar omlaag gaan. Ondertusschen slaat de paniek over naar Brussel en Antwerpen. Ook de houders van biljetten uitgegeven door de Banque de Belgique, en waarvan de geheele circulatie niet meer dan 4 milioenen bedroeg, begonnen zich te verontrusten.

Hier doet zich een merkwaardig incident voor, dat ofschoon thans geheel vergeten, destijds veel inkt heeft doen vloeien.

De Algemeene Maatschappij en de Banque de Belgique aanvaardden wederzijds de biljetten van beide instellingen. Min of meer regelmatig, kwamen, twee maal per maand, afgevaardigden van de twee instellingen samen, ruilden de biljetten en regelden het saldo in contanten.

Een zulke regeling had plaats op 4 December, de Banque de Belgique beschikte nog slechts over 790.000 fr. aan kasgelden. Op 10 December, liet de Algemeene Maatschappij weten, dat zij nog 1 milioenen ter omwisseling zou aanbieden. De Banque de Belgique vroeg de verrichtingen tot den 12ⁿ te willen verdagen, maar op dezen datum was het om te wisselen bedrag 1.200.000 fr. geworden.

De Banque de Belgique riep de hulp in van den Minister van Financiën, die toestemde en haar onder verkapten vorm een bedrag van 500.000 fr. voorschoot.

Desondanks, betaalde de Banque de Belgique slechts 1.125.000 fr. aan de Algemeene Maatschappij uit en vroeg aan de Regeering een belangrijker hulp.

Maar den 15ⁿ, kwam een bediende van de Algemeene Maatschappij aan de Banque de Belgique 300.000 fr. in biljetten aanbieden, met verzoek om onmiddellijke uitbetaling.

Dit gebeurde op een Zaterdag. De directie van de bank liet antwoorden, dat de omwisseling den volgenden Maandag zou geschieden. Zij koesterde de hoop, dat ondertusschen hulp van Regeeringswege zou opgedaagd zijn.

De Regeering wees echter het aanzoek van de hand. Den 17ⁿ December bleven de loketten van de Banque de Belgique gesloten en werden alle betalingen geschorst. De crisis was losgebroken.

De houding te dezer van de Algemeene Maatschappij werd toentertijd en ook later, streng beoordeeld. Reeds in Februari 1839, werd laatstgenoemde instelling, op de buitengewone vergadering van de Banque de Belgique door Ch. de Brouckere beschuldigd biljetten te hebben « opgezameld » om den val van haar mededingster in de hand te werken.

Deze beschuldiging werd later herhaalde malen hernomen.

De Algemeene Maatschappij kwam hiertegen op in een memorandum dat, in Maart 1839, door verschillende bladen werd gepubliceerd. Zij erkende feiten, doch hield staande, dat de biljetten van de Banque de Belgique langs normalen weg in haar kassen waren gevloeid en, dat ten aanzien van de paniekstemming onder het publiek, zij uit plichtbesef geen biljetten onder zich kon houden van een instelling die in haar bestaan was bedreigd.

Het is thans onmogelijk in alle objectiviteit vast te stellen of de directie van de Algemeene Maatschappij werkelijk handelde met de bedoeling een mededingende instelling te torpedeeren. Wat er ook van zij, in de gegeven omstandigheden was de houding van de Algemeene Maatschappij al te brutaal en zelfs onbeheilig.

Vooraleer de verschillende phases van de crisis uiteen te zetten, moeten wij even stil blijven bij de houding der Regeering. Waarom heeft ze haar hulp geweigerd? Kon ze niet helpen? Of waren er andere redenen?

Wij hebben gezegd, dat 12 December, de Minister van Financiën de bank ter hulp kwam. Doch het ging er slechts om fr. 500.000, weliswaar een zeer belangrijke som voor den tijd. In de volgende dagen handelde het zich om veel hogere bedragen en werd de zaak vóór den Ministerraad gebracht.

Hoeveel bedroeg de gevraagde hulp? De voornaamste posten van den bankstaat per 13 December, kunnen als volgt worden samengevat :

ACTIVA.	
Kasgelden (specie)	fr. 400.000,—
Wisselportefeuille	4.838.888,—
Effectenportefeuille	1.044.000,—
Beleeningen op effecten	11.060.000,—
Voorschotten in rekening-courant	24.523.000,—
Voorschotten tegen hypotheek	811.000,—
PASSIVA.	
Biljetten in omloop	fr. 3.750.000,—
Spaarkas	1.075.000,—
Creditsaldi in rekening-courant	16.354.000,—
Obligatiën	1.545.000,—
Kapitaal	20.000.000,—

Uit deze cijfers kan worden opgemaakt, dat het opeischbare passiva ruim 20 miljoen bedroeg. De kasvoorraad was onbeduidend en de mobielmaking der overige actiefposten was practisch onmogelijk : waar immers kon de wisselportefeuille worden geherdisconceerd? Hoe zouden, in volle crisis, de debiteuren terugbetalingen kunnen doen hebben? Aan te tekenen is echter, dat de werkelijk opvorderbare passiva geen 20 miljoen bedroegen. Voor een vrij groot gedeelte waren de creditsaldi in rekening-courant, eigendom van de door de Bank gepatroneerde nijverheidsmaatschappijen waarmede regelingen konden worden getroffen. Anderzijds had de Bank niet alle hoop opgegeven enkele posten van het actief in een minimum van tijd te kunnen verzilveren.

Zoodat 13 en 14 December, toen ze bij de Regeering om hulp was gaan vragen, de Bank van oordeel was, dat het opvorderbaar passiva het verzilverbaar activa met een 11 miljoen zou overtreffen. Ons is niet bekend hoe dit cijfer werd berekend, wel echter, dat het den Minister den schrik op het lijf joeg.

In het Staatsarchief hebben wij de hand kunnen leggen op den tekst van de door den Ministerraad aangenomen resolutie. In deze resolutie wordt aangehaald, dat het Ministerie van Financiën reeds een bedrag van fr. 500.000 aan de Bank had uitgekeerd, dat het onmiddellijk opvorderbare van deze laatste 11 miljoen frank belooft en dat « de toestand van 's Lands Schatkist een dergelijke lichte niet zou kunnen dragen, zonder den regulieren gang der openbare uitgaven in het gedrang te brengen » (7). En de resolutie gaat aldus voort : « Gehoord den heer Gouverneur der Algemeene Maatschappij tot Bevordering van de Volksvlijt in zake de middelen waarmede deze laatste de Banque de Belgique zou kunnen ter hulp komen en tot de overtuiging gekomen zijnde, dat naar luid van de woorden gesproken door haar Gouverneur, deze Maatschappij, die sedert lang het noodige heeft gedaan om zelf de financieele crisis te kunnen doorworstelen, die uit de door het land thans beleefde omstandigheden zou kunnen ontstaan, toch niet uit haar kas een zoo aanzienlijk bedrag kan lichten om de bedreigde instelling ter hulp te komen. »

Dientengevolge verwierp de Ministerraad het aanzoek van de Banque de Belgique, doch gaf de Alge-

(7) Hoe aanzienlijk dit cijfer van 11 miljoen was, zal men begrijpen als men maar even bedenkt dat de Staatsbegroting over één jaar, toen slechts zoowat 100 miljoen bedroeg.

meene Maatschappij niettemin opdracht, de depositogelden van de Spaarkas harer mededingster, onder de waarborg van den Staat, terug te betalen.

Aan de hand van dezen tekst kan men zien, dat de Ministerraad geen enkele opwerping van principielen aard heeft gedaan, alleen het groote bedrag hield hem tegen. Zoo echter uitzondering werd gemaakt ten gunste van de spaarkasinleggers (het ging er trouwens maar om iets meer dan één millioen) dan is dat eenvoudig omdat men van oordeel was, dat deze spaargelden, die om zoo te zeggen het volkspaarwezen vertegenwoordigden, recht hadden, op bijzondere tegemoetkoming. In werkelijkheid hadden de kleine spaarders er slechts een minimum-gedeelte van geleverd.

Om op dit punt niet meer te moeten terugkeeren, kunnen wij hier nu reeds zeggen, dat de Algemeene Maatschappij ten gunste dezer spaarkassen niet heeft moeten tusschenbeide komen: we gaan zien, dat, een veertiental dagen later, de Staat dan toch aan de Banque de Belgique een helpende hand zal reiken, na eerst te hebben geweigerd.

* * *

Bij het uitblijven van hulp van Regeeringswege, moest de Banque de Belgique haar betalingen noodgedwongen staken en vroeg ze om surséance. Dit staat in te lezen in de kranten van 17 December. Men ziet van hier wat een paniek bij het vernemen van dit nieuws! Te Parijs, vielen de aandelen van de Bank tot beneden fr. 600; te Brussel, bleef zelfs alle notering uit. Straks komen we op de andere weerslagen van deze paniek terug. Laten wij eerst het verder gebeuren met de Bank zelf ontvouwen.

Al had de Regeering haar hulp aan de Bank ontzegd, toch kon zij t.o.v. dezen toestand niet onverschillig toezien. Ten eerste, omdat de financieele crisis van kwaad tot erger dreigde te worden zoolang de loketten der Bank gesloten bleven, wat uiterst vervelend was ten aanzien van den politieken toestand. Ten tweede, zoo de Banque in vereffening ging, moest zij haar debiteuren executeeren en nl. de gepatroneerde nijverheidsondernemingen, wat niet zonder gevaar was voor stoornis en werkloosheid.

De zaak kwam dus terug vóór den Ministerraad. Reeds 20 December, overhandigde hem de Bank een meer uitvoerigen staat waaruit bleek, dat een voorschot van 4 millioen zou volstaan om de bedrijvigheid te hervatten. Op 22 December, legde de Regeering een wetsvoorstel neer waarbij haar machtiging zou worden verleend aan de Banque de Belgique 4 millioen te verschieten.

Op 26 *dito*, las de heer R. Devaux, verslaggever van de commissie die met het onderzoek van het voorstel belast was, aan de Kamer zijn verslag voor, waarin nl. het volgende werd gezegd: « Geen enkel lid van de commissie heeft het zich ontveinsd hoe

over 't algemeen de tusschenkomst van den Staat in particuliere zaken, uitzonderlijk en gevaarvol was. Doch allen hebben wij gedacht, dat de momentaan buitengewone toestand, ook van België, deze tusschenkomst wettigde en haar het gevaar van een precedent ontnam. » En verder zegde hij: « Al de crediteuren van de Bank zullen worden betaald en al de biljetten uitgekeerd, zonder dat van de nijverheidsinstellingen, debiteuren van de Bank, terugbetalingen zullen worden geëischt die haar positie aan het wankelen zouden kunnen brengen. »

Uit de tweede helft van deze zinssnede komt de hoofdbezorgdheid van het Ministerie en van de Commissie duidelijk tot uiting. Op denzelfden dag werd het ontwerp, zes onthoudingen niet te na gesproken, eenparig goedgekeurd.

Daags daarop, 27 December, werd het ontwerp eveneens door den Senaat gestemd, ditmaal met volstrekte eenparigheid, en 1 Januari 1839 werd de wet in het *Staatsblad* afgekondigd.

Tegelijk werden bij koninklijk besluit drie commissarissen aangesteld, met de opdracht het gebruik der geleende bedragen na te gaan en te waken over de uitvoering van de leeningsvoorwaarden. Hoofdconditie was, respijt geven aan de debetstaande nijverheidsinstellingen en zich tegenover deze laatste inschikkelijk toonen. Dank zij dit voorschot kon, 4 Januari 1833, de Bank haar bedrijvigheid hervatten.

Eerst betaalde zij de biljetten en de depositogelden slechts gedeeltelijk uit, doch kon geleidelijk het percentage van haar terugbetalingen verhoogen en ten slotte haar schuldeischers volledig voldoen. Van hun kant, kregen de debiteuren het gewenschte respijt.

Kortom, men mag zeggen, dat de Bank erin geslaagd is een deel van haar activa te verzilveren voor de terugbetaling van haar biljetten, depositogelden en zelfs van het Regeeringsvoorschot. Haar eigen kapitaal lag evenwel voor langen tijd vast. Van daar, dat ze een tijdlang zonder actiemiddelen was, en wel tot in 1841, toen, dank zij de bemiddeling van Bisschofsheim, haar kapitaal met 10 millioen werd verhoogd.

Geleidelijk hernam de omloop harer biljetten, en depositogelden vloeiden allengs weer toe. Later, nam ze deel aan de oprichting van de Nationale Bank van België. Tusschen 1855 en 1875 omtrent, legde zij op de markt van Brussel, een zeer groote bedrijvigheid aan den dag en stortte, op zekeren dag, met veel luidruchtigheid ineen.

Wij hopen nog eensdaags de geheele zoo bewogen en eigenaardige « biographie » van de Banque de Belgique te kunnen neerschrijven. Thans moeten we echter terug naar de crisis van 1838-1839.

* * *

De paniek verwekt door de schorsing der betalingen van de Banque de Belgique, bleef niet bij haar aandeelhouders noch bij haar schuldeischers. De onge-

rustheid werkte als een olievlek. Ook de Algemeene Maatschappij werd door de deposanten en de houders van biljetten letterlijk bestormd. In een niet van een tijd, moest ze 15 à 20 miljoen frank uitkeeren. Dit heeft ze kunnen doen dank zij haar kasgelden en haar betrekkingen met de markt van Parijs, van waar ze vrij aanzienlijke bedragen in speciën kon betrekken. Doch ze was genoodzaakt haar discontoverrichtingen in te krimpen, wat, samen met de totale stopzetting van het bedrijf van de Banque de Belgique, natuurlijkerwijze aanleiding was tot sterke inkrimping op de geldmarkt.

Tot ver buiten de hoofdstad werd de paniek aan gevoeld en hier en daar in de provinciesteden moesten enkele bankhuizen hun betalingen schorsen. Te Luik bij voorbeeld moest de Bank Bellefroid, een oud en solied huis, om surséance verzoeken.

Bovendien werden tal van nijverheidsondernemingen, nl. in de groep van de Banque de Belgique, het slachtoffer en van de creditrestricties en van het slinken van den verkoop. J. Cockerill, om er maar één te noemen, wiens voor den tijd reuzenzaak tamelijk diep in de war was geraakt, moest eveneens om surséance verzoeken.

Onmiddellijk bestelde de Regeering bij hem steenkolen, spoorstaven, locomotieven, enz., hopende aldus een toenemen van de werkloosheid in de kolenmijnen en de metaalfabrieken te voorkomen.

Algemeen genomen, beteekent het jaar 1839 het debuut van een industrieele verslapping die enkele jaren zal aanhouden. Anderzijds zijn de gebeurtenissen van December 1838, oorzaak van ineenstorting der noteeringen van de nijverheidsfondsen, en enkele jaren lang zal de Beurs van Brussel als verlamd zijn.

Wij hebben gezien, hoe de dreigende politieke ontwikkelingen de financieele crisis hebben uitgelokt en verscherpt. Er rest ons aan te toonen hoe, als het ware door weersomstuit, de financieele crisis op den politieken toestand inwerkte.

Den 20^{en} Februari 1839, legde Voorzitter van den Ministerraad, de Theux, ter Kamer een wetsontwerp neer, houdende goedkeuring van het Londener protocol waarbij de grondslagen van de scheiding tusschen België en Nederland, definitief werden geregeld. De aanneming van het ontwerp beteekende dus afstand van een deel der provinciën Limburg en Luxemburg. Aldus beleefde, vóór 1914, België de meest tragische periode van zijn bestaan.

Edoch, de wil tot weerstand was reeds gebroken. De financieele en industrieele crisis had de gemoederen sterk beïnvloed en gewijzigd. Ongeveer tot aan het einde van 1839, was er maar één kreet te hooren: weerstand, weerstand, onze « broeders » niet leveren. De andersdenkenden, zoo er waren, durfden de stem niet verheffen.

In de eerste weken van 1839 werd België zich van zijn isoleering bewust; van het buitenland was geen steun te verwachten, géén groote mogendheid was ons

land goed gestemd. Frankrijk op wiens steun het gehoopt had, wenschte zijn verbond met Engeland niet voor de Belgische vriendschap op te geven. Bovendien was de economische crisis die steeds scherper vormen aannam, niet vreemd aan de merkbare verandering die zich in de geesten aan 't voltrekken was, vooral bij de stedelijke bevolking, althans bij de burgerij. Petities werden bij het Parlement ingediend door de gemeenteraden van de groote steden, de Kamers van koophandel, de nijverheidsverenigingen, die zich uitspraken ten voordeele van de aanneming van verdrag, terwijl voorheen, in dergelijke verzoekschriften, slechts over weerstand-bieden werd gesproken.

In Maart 1839, werd het ontwerp houdende goedkeuring van het Londener protocol in de Belgische Kamer ter sprake gebracht. Het debat dat zich rond deze kwestie ontspon, was het meest verhevene en het meest ontroerende dat aldaar ooit werd gevoerd. Het meerendeel der volksvertegenwoordigers van het Land namen er aan deel. En toch weerklonken er, ten slotte, in de Kamer slechts twee stemmen: deze van den hartstocht, of liever zoo men wil, deze van het gevoel, en deze van de rede, of anders gezegd van de gelatenheid.

De eerste zei: « Weerstand tot het uiterste, ondanks alles ». De tweede antwoordde: « Het zou nutteloos zijn en dwaas, zich geheel Europa op den hals te gaan halen ».

Men weet dat de berustende wijsheid het pleit heeft gewonnen.

Welke waren nu de voornaamste argumenten die ten gunste van de aanneming werden naar voren gebracht? Het eerste — het fundamenteele — was de onmogelijkheid om alleen aan de groote mogendheden weerstand te bieden. Dit was het *leitmotiv*. Ook werd gezegd, dat de vrede van Europa niet moest gestoord worden. Maar daarop volgde het argument waarbij werd betoond, dat met de aanneming van het verdrag niet langer meer moest worden gedraald, en dit argument stiet alle idee van gedraald of van lijdzaam verzet af.

Het ging uit van het standpunt dat zoohaast mogelijk de gevolgen van de financieele en industrieele crisis moesten worden te keer gegaan.

Deze gedachte komt steeds op het voorplan, in de meeste redevoeringen gehouden door de voorstanders der aanneming van het verdrag. Hier een paar typische passages uit bedoelde redevoeringen: « De stoffelijke belangen, zei Rogier, bij den aanvang van zijn rede, roepen alle tegelijk, geen oorlog! »

En verder stelt hij vast, dat België voor zijn jonge nationaliteit gevreesd heeft, « vooral gevreesd heeft voor zijn handel, zijn landbouw, zijn nijverheid, alle in hoofdzaak nationale belangen die de omwenteling aanvaard en geëerbiedigd hadden, op voorwaarde, dat ze zelf door haar geëerbiedigd zouden worden ».

Nothomb die, samen met de Theux, de woordvoerder van de Regeering was, roept herhaaldelijk de economische crisis vóór den geest. Het voorstel tot aanneming van het verdrag zegt hij, zal een einde stellen aan « een binnenlandsche crisis die ons naar de ellende voert, terwijl ze de openbare en private deugden hard op de proef zal stellen ». En elders : « Moet het crediet in het gedrang worden gebracht, nijverheid en handel vernield, moeten allerlei offers worden gebracht, rechtstreeks of onrechtstreeks, dan zal, ten slotte, de weerstand zelf de omwenteling bij het volk onpopulair maken; wellicht komt eens de dag terug, waarop het zich andermaal deze afgrijzelijke vraag hoort stellen of de Belgische nationaliteit wel degelijk vereenigbaar is met de algemeene welvaart. »

En hier, ten slotte, een kenmerkende passus uit de rede van Th. Verhaegen : « Onze positie is niet meer dezelfde als in 1830; zij is veel mooier, en juist daarom mag ze niet in het gedrang worden gebracht. In 1830 en 1831, kon niet eens worden gedroomd, dat in 1837 en in de eerste maanden van 1838, het toekomstige België tot een zoo hooge bloeiperiode zou gekomen zijn. In 1830 en 1831, kon de schitterende uitbreiding van onze nijverheid onmogelijk worden voorzien, noch de resultaten van de verbeteringen binnenslands, noch de wonderen van den associatiegeest. In 1830 en 1831, konden wij weerstand bieden, en dan nog wel onder gunstige vooruitzichten; toen waren wij niet van alle hulp verstoken en, alles wel beschouwd, waagde men toch maar verwachtingen. Thans echter hebben acht jaren van vrede en welvaart nieuwe ideeën, gansch andere behoeften doen ontstaan. Zeker, het Land houdt meer dan ooit aan zijn eigen nationaliteit, aan zijn onafhankelijkheid, doch wil van geen geweld weten, zoolang deze laatste niet bedreigd zijn. Met beklemd gemoed ziet het zich gedwongen zijn broeders aan hun lot over te laten, doch wil om ze te behouden zijn nationaal bestaan niet in het gedrang brengen, te meer, daar het overtuigd is, dat zijn pogingen, hoe het ze ook aanlegge, schipbreuk zullen lijden, dus vruchteloos zullen zijn voor hen, daarentegen uiterst gevaarlijk voor het jonge land zelf. »

Vermeld moet zelfs worden, dat zekere voorstanders van den weerstand ondanks alles, durfden volhouden, dat de voorstanders van de aanneming van het verdrag zich alleen lieten leiden door kleingeestige beschouwingen van stoffelijken aard, door financieele beslommingen, zooniet door benepen beursoogmerken.

In zekere redevoeringen en vooral in enkele dagbladen werd voortdurend gescholden op de « lieden die hun persoonlijke belangen boven alle beschouwingen stelden », op de kuiperijen van de « parti banquiste » en van de « parti industrialiste », enz.

De scherpste uitvallen vindt men vooral in enkele dagbladen uit dien tijd. In de Kamer nochtans slin-

gerde op zekeren dag Volksvertegenwoordiger Simons het volgende midden in de vergadering : « Een kwade geest hangt over België. Al de klassen van de maatschappij zijn van lagen speculatiegeest bezeten, en deze schandelijke speculatiegeest is het die... thans het vrijheidswurgende werk van het Heilig Verbond voltrekt, ja het Land naar zijn verderf leidt, na eerst zijn handel en nijverheid op den boord van den afgrond te hebben gebracht. »

Ziehier anderdeels een onder meer dan één oogpunt zeer eigenaardige passus uit de rede gehouden door den driftigen heer Barthélemy Dumortier, die mede met den heer L. Jottrand, beschouwd mag worden als de geestelijke leider van de weerstandspartij : « Gij hebt gezien, Mijne Heeren, aldus Dumortier, wat al pogingen de industrie in het werk heeft gesteld om het ons voorgelegde verdrag te doen aangaan... Ik laak ten zeerste de industrie om haar inmenging in 's Lands zaken, inmenging die ik aanzie als een element van ontbinding, vermits zij er naar streeft de edelste gevoelens van landaard en vaderlandsliefde te verbergen onder den domper van haar berekeningen. In den Staat, heeft de industrie lijdzaam toe te zien, zij heeft zich met de oplossing van 's Lands belangenproblemen niet te bemoeien; de nijverheid en de beurs hebben de politieke noodwendigheden te ondergaan en ze niet in het leven te roepen. »

Zoo treffen wij, in de gebeurtenissen die zich, nu net honderd jaar geleden, in België hebben afgespeeld, een kenschetsend voorbeeld aan van de wederzijdsche reacties tusschen de economische verschijnselen eenerzijds en de politieke verschijnselen anderzijds.

* * *

En zoo komen wij tot een meer speciaal gebied, waar we zullen uiteenzetten hoe de crisis van 1838-1839 klaar en duidelijk de moeilijkheden heeft aangetoond, waarmede het Belgisch bankstelsel te worstelen had, en nl. het gebrek aan een centrale circulatiebank. Gezegd mag worden, dat van toen af de ingewijden zich heel goed bewust waren van de noodzakelijkheid der splitsing tusschen het emissiebedrijf en de andere bankverrichtingen.

Wij zullen nochtans de crisis van 1848 achter den rug moeten hebben — crisis waaronder vooral de Algemeene Maatschappij te lijden heeft gehad — eer dat de hervorming als een dringende noodzakelijkheid zal worden beschouwd en Frère-Orban de Nationale Bank van België zal oprichten.

* * *

Kortom, de periode 1834-1838 hangt ons een eerste beeld op van hetgeen honderd jaar lang de evolutie van de Belgische economie zal zijn, evolutie die trou-

wens niet van deze der andere industrielanden zal verschillen : opbloei van den scheppingsgeest, oprichting van ondernemingen, investeringen, technische en economische vooruitgang, schitterende periode gevolgd van crisis en depressie; opeenvolgende en min of meer lange phases van een immer terugkerenden cyclus.

Van de crisis van 1838-1839, zijn de economische en sociale gevolgen op verre na niet zoo erg geweest als van die van 1921 of van 1929-1930, omdat de industrialiseering heel wat minder ver gevorderd was en de werkloosheid nl. op verre na niet zoor uitgebreid. Het was echter de eerste cyclische crisis in België, met deze bijzonderheid dan nog, dat ze onder financieel oogpunt toegespitst werd door de politieke gebeurtenissen en de gebrekkigheden van het bankstelsel.

Twintig jaar later, zullen de gevolgen van de crisis van 1857, er gansch andere zijn : losgebroken tijdens een periode van kalnte en op een oogenblik, dat de Nationale Bank op de stevigheid van haar positie mag bogen, zal deze crisis wel door de Beurs worden aangevoeld, doch de banken zullen er weinig of geen last van hebben.

* * *

Alvorens deze uiteenzetting te beëindigen, willen wij nog even den lezer op den bescheiden omvang van de hooger aangehaalde financieele gebeurtenissen wijzen.

Beschouwd in het licht van het historisch verloop, liggen ze niet zoo ver van ons af. Welnu, doet het dan niet wonderlijk aan te moeten vaststellen, dat

de middelen van de tweede grootste bank van het Land vast gaan liggen omdat ze de oprichting patrooneert van een vijftiental maatschappijen, het meeren-deel met een kapitaal van één tot twee millioen? Schijnt het ons niet uitermate vreemd, dat een bedrag van 4 millioen volstaat om haar betalingen te kunnen hervatten?

Toentertijd, waren hier productie, ruilhandel, credit, Staatsfinanciën amper de kinderschoenen ontgroeid. Dit is slechts honderd jaar geleden!

Doch juist de honderd jaren die daarop zijn gevolgd, zijn getuige geweest van de meest ongemeene economische ontwikkeling, van de bliksemsnelle uitbreiding van de productie, van den ruilhandel, het credit, dit alles gepaard gaande met een reeks diepgaande hervormingen in de geheele structuur van het maatschappelijk leven.

Het tijdperk der hervormingen is ver van definitief afgesloten; onze maatschappijen zoeken juist haar gansche sociale structuur aan te passen aan de nieuwe omstandigheden die uit de geweldige economische verstoringen van de laatste eeuw zijn voortgevloeid.

Zoo we hier gebeurtenissen van vóór honderd jaar hebben willen aanhalen, dan hebben wij daarbij niet zoozeer het belang van die gebeurtenissen zelf onder het oog genomen, dan wel de mogelijkheid tot summier schetsen van een toenmaals in het financie- en bankwezen heerschend regime dat ten slotte zoo dicht bij ons ligt en nochtans zoo rudimentair was.

Bij het vergelijken van wat eens was met hetgeen nu is, zal de lezer zich al dadelijk rekenschap geven van de reusachtige hervormingen die zich hier sedert een eeuw hebben voltrokken.

ECONOMISCHE TOESTAND VAN BELGIË

(October-December 1938)

ALGEMEEN OVERZICHT.

Het eigenaardig verloop van de economie in het jaar 1938, billijkt een korte vergelijking van den toestand in België met dien van het buitenland.

Eén jaar geleden, kon men zich afvragen of de inkrimping van de industrieele bedrijvigheid die in de Vereenigde Staten zeer vlug vorderde, en daarentegen slechts langzaam naar de landen van het oude Continent oversloeg, het debuut was van een nieuwe wereldcrisis.

De speculatieve stijging van de grondstoffenprijzen in 1937, had een aangroei uitgelokt van de productie alsmede een toeneming van den internationalen handel, weldra gevolgd van een omkeer in de tendentie, die even intens als vlug is geweest. Tijdens de eerste maanden van 1938, groeide de aan het einde van het vorige jaar gekoesterde vrees nog aan. In de Vereenigde Staten, waar de haard der depressie lag, gingen inkrimping der productie en uitbreiding der werkloosheid gepaard met verlaging der inkomens en slinking der consumptie. Het was het debuut van een afgeteekend inkrimpingsproces dat des te scherper was, daar de voorraden uiterst belangrijk waren.

In tal van landen, bleven ook de gevolgen van de crisis — waarvan de voortekens zich reeds op de effectenbeurzen hadden doen gevoelen — op de productie niet uit. De exporthandel liep achteruit en de prijzen der grondstoffen, die aan het begin van het jaar een kalmer verloop hadden gekend, gingen aan het dalen zoowel ten gevolge van de slinkende navraag als van de overtollige oogsten.

Grosso modo, kan de betekenis der crisis worden afgeleid uit de volgende cijfers uitgaande van het *Institut für Konjunkturforschung* (1).

Uit een vergelijking van de crisis van 1929-1932, met die van 1937-1938, valt te constateeren, dat van April 1929 tot Juli 1932, de industrieele wereldproductie met 36,7 pCt. is achteruitgegaan en, dat van Mei 1937 tot April 1938, de daling slechts 13,5 pCt. heeft bedragen. Van het tweede kwartaal van 1929 op het derde van 1932, is de wereldhandel geslonken met 57,3 pCt. in waarde en met 30,7 pCt. in hoeveelheid. Van het tweede kwartaal van 1937 op het tweede van

1938, was deze achteruitgang resp. 15,7 pCt. en 12,5 pCt. Hunnerzijds zijn van het eerste kwartaal 1929 op het tweede van 1932, de grondstoffenprijzen met 56 pCt. gedaald, en met 26,3 pCt. van April 1937 op November 1938. In absolute waarde, heeft dus de jongste crisis niet de betekenis gehad van de voorafgegane, doch is daarom niet minder scherp geweest.

Deze zeer algemeene beschouwingen geven geen volmaakt beeld van de evolutie die elk land op zichzelf heeft doorgemaakt. Van land tot land, is de crisis zeer ongelijk geweest. In de Vereenigde Staten, in België, in Canada bedraagt de achteruitgang der productie resp. 38, 23 en 18 pCt., van Mei 1937 tot April 1938. In al de overige landen blijft de productievermindering beneden de werelddaling die op 13,5 pCt. neerkomt.

In het midden van het jaar werd de vreesachtigheid door een gevoel van optimisme verdrongen. Evenals de inzinking, begon ook de opgang in de Vereenigde Staten. Van Mei tot November, klom er de productie met 32 pCt. De werkloosheid slonk met één vijfde en op de Beurs van New-York stegen de noteringen met 30 pCt.

Andere landen hebben gevolgd. In Groot-Brittannië, in Canada, in de kleine Europeesche industrielanden kwam het tot een werkelijke stabilisatie zooniet tot een kennelijk redres.

De internationale handel is reeds van af het derde kwartaal terug op krachten gekomen. De wereldhandel is er weder boven op. Deze verandering van richting ligt niet alleen aan het feit, dat de nijverheidslanden hun voorraad grondstoffen opnieuw indoen, doch ook aan het toenemen van den invoer der landen die grondstoffen voortbrengen, in weerwil van de groote verliezen ondergaan tijdens de eerste helft van 1938.

Het jaar verliep nochtans op onzekere vooruitzichten. De prijzen der grondstoffen hebben de stijgende lijn van de algemeene economie niet gevolgd. Over 't algemeen zijn ze lichtjes blijven dalen. Dit ligt vooral hieraan, dat de prijzen der voedingswaren diep gedaald zijn tengevolge van de overvloedige oogsten.

Bovendien zijn de grondstoffenmarkten gaan weifelen tengevolge van het opnieuw opduikend gevaar voor overproductie die echter de internationale con-

(1) *Vierteljahrshäfte für Wirtschaftsforschung*, 1938-1939, nr 3, blz 282

venties gepoogd hebben vlug te bedwingen. Nochtans was de navraag zoodanig toegenomen, dat aan het einde van de maand October, het gemiddelde van de prijzen lichtjes boven het peil van Mei 1938 ging liggen.

Bovendien, hebben tal van politieke of economische factoren er voor gezorgd, dat de toekomst onzeker bleef.

Zoo de politieke spanning in Europa een van de grootste hinderpalen van de heropleving is, zoo werkt ook het Chineesch-Japansch conflict niet minder ongunstig op het verloop van de wereldconjunctuur in, enerzijds doordat China zijn aankopen vermindert en anderzijds Japan zijn inkoop van grondstoffen heeft moeten beperken.

De landbouwcrisis die losgebroken is op het oogblik, dat voor de industriële bedrijvigheid betere vooruitzichten opdoken, is in haar beteekenis een niet te onderschatten feit omdat haar verloop zoo onvermijdelijk traag vooruitgaat.

Blijft ten slotte de monetaire onzekerheid. De evolutie van den pondenkoers speelt, onder dit opzicht, de hoofdrol. Nochtans heeft tot aan het eind van het jaar, de achteruitgang van de Engelsche valuta niet de stoornissen gebracht waarvan, in 1931, de ontwaarding van het Pond oorzaak is geweest. Betwijfeld kan echter niet worden, dat hij aan de internationale politieke onzekerheid een element van onbestendigheid heeft toegevoegd dat des te schadelijker is, daar

het een van de beide internationale hoofdstandaarden in het gedrang brengt. De besluiten aan het begin van het loopende jaar genomen door de Bank van Engeland en de Schatkist, bewijzen hoezeer Groot-Brittannië zich van het gevaar bewust is. Een meer afgeteekende daling van het Pond, had het monetaire probleem van de geheele wereld in het gedrang kunnen brengen. Men heeft trouwens te dien opzichte kunnen opmerken, hoe in de laatste maanden van 1938, gulden en Zwitsersche frank zich van het Pond hebben gescheiden.

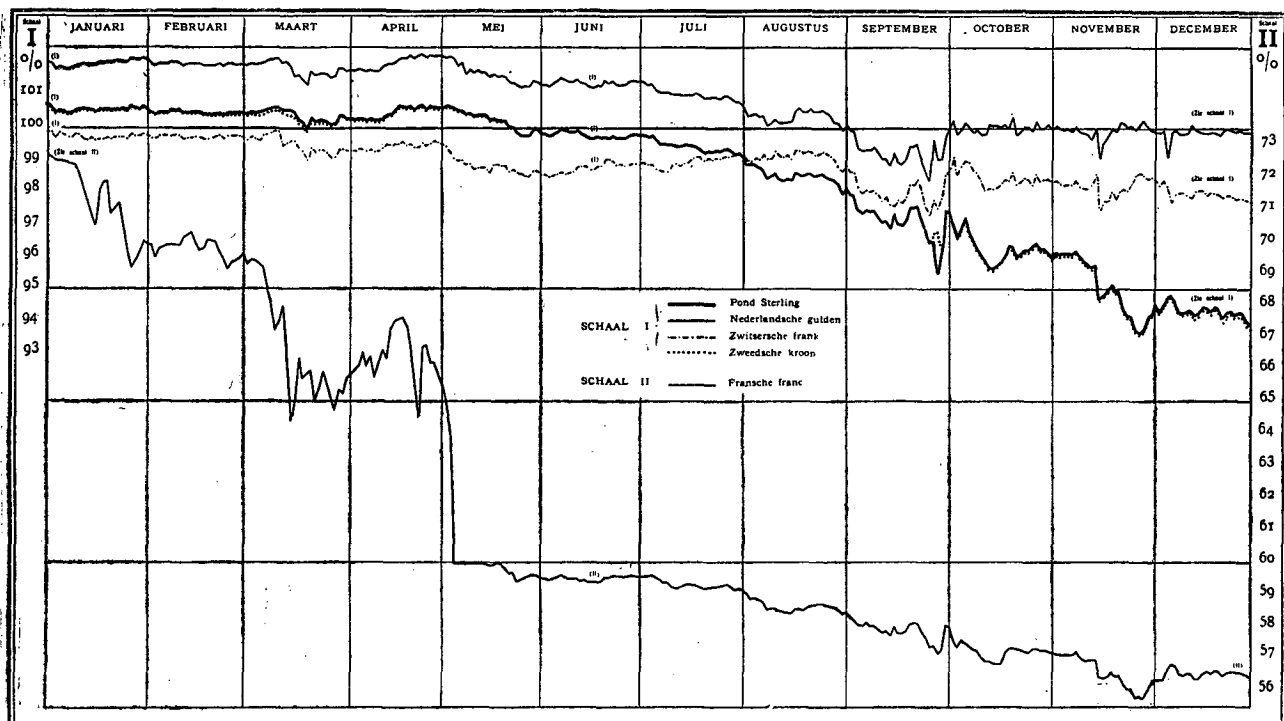
Ofschoon de Fransche franc van tijd tot tijd in het spoor van het Pond heeft gelopen, zou men zich vergissen indien men ging gelooven, dat hij aan de Engelsche munteenheid is gekoppeld. Zoo, ten slotte, de munten van het Blok parallel met de Engelsche munteenheid blijven voortbewegen, zooals blijkt uit den koers van de kroon in grafiek n° 1, is het tevens niet minder waar, dat de landen welke van deze groep deel uitmaken, een afwachtende houding aannemen en er aldaar tendenties zijn opgedoken die gunstig gestemd zijn t.o.v. het hernemen der monetaire autonomie tijdens de periode dat de toekomst van het Pond als uiterst onzeker doorging.

Alles wel beschouwd, vertoont het jaar-ultimo, onder opzicht van conjunctuurevolutie, niet de minste eenheid.

In Groot-Brittannië, stelt de politieke toestand van het Rijk tal van problemen.

GRAFIEK I.

Schommelingen van het £, van den Nederl. gulden, van den Zwits. frank, van de Zweedsche Kroon en van den Franschen franc, volgens hun koers t. o. v. het goud 1938
Indexcijfers, basis 1 October 1936 = 100 1938

In Frankrijk, laten zich de gevolgen die van de toepassing van het Reynaud-plan worden verwacht, nog slechts zeer lichtjes aanvoelen.

In de Vereenigde Staten, is de herneming sterk afgeteekend, doch de van Regeeringswege gesteunde werken spelen hierin een zeer groote rol.

In Duitschland, in Italië, in Japan, groeien de financieringsmogelijkheden aan en loopt de buitenlandsche handel achteruit.

Alles samengenomen, is er niettemin beterschap waar te nemen.

In haar groote lijnen, mag de economische evolutie

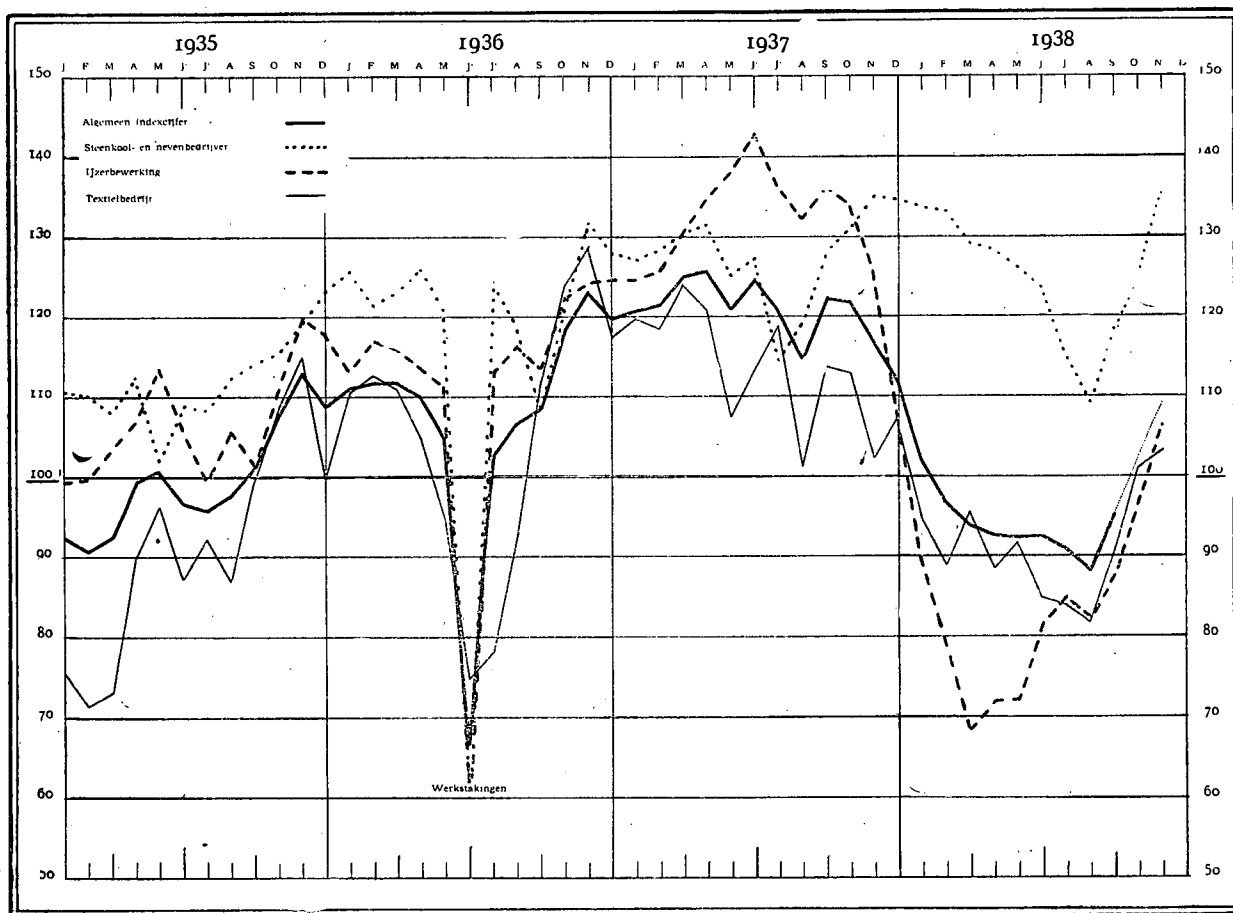
van België in 1938, vergeleken worden met die van Canada en de Vereenigde Staten.

Het indexcijfer van de nijverheidsproductie dat, sedert October 1937, lichtjes was achteruitgelopen, is tot aan de maand Augustus 1938, bijna aanhoudend blijven dalen. Op dat oogenblik is het nog lager gaan liggen dan het laagste dat men sedert begin 1935 gekend heeft, de werkstakingperiode van 1936 uitgezonderd.

Van sedert de maand Augustus, is dit cijfer terug gaan stijgen. In November benaderde het dichtbij het jaargemiddelde van 1936.

GRAFIEK II.

Indexcijfers van de industriele productie Basis 1923-1925 = 100

De meest getroffen basisnijverheden waren de metaal- en textieltakken.

De metaalindustrie, waarvan de productie tot beneden het indexcijfer 70 van Maart was gedaald, na 143 gedaan te hebben in Juni 1937, herstelde zich het eerst. Trapsgewijze klom zij tot 106 in de maand November, en bereikte aldus een zeer bevredigend peil, dat evenwel niet zoo hoog was als dat van het voorafgegane jaar. Edoch, het gaat niet op dezen toestand te vergelijken met dezen van 1937 die, onder alle opzichten, als een uitzondering te beschouwen is.

De textielnijverheid, die onder een eigen crisis gebukt gaat en nooit sedert 1935 de bloeiperiode van de andere nijverheidstakken heeft gekend, is sedert begin van 1937 een dalende productiefase ingetreden.

Het desbetreffende indexcijfer kwam op 128 neer in November 1936 en op 82 in Augustus 1938. Op dit oogenblik begon het terug te stijgen, om 104 te bereiken in November.

De opdelving van steenkolen is op een hoog peil gebleven dat na een inzinking gaande van Januari

tot Augustus, het productieniveau van 1937 heeft voorbijgestreefd. De resultaten over 1938 zijn beter dan die van de beste jaren der na-oorlogsche periode.

Deze toestand mag paradoxaal schijnen, omdat, in België, het kolenprobleem zich in den loop van verleden jaar uiterst scherp heeft gesteld. De productievoorwaarden geven geen algeheele bevrediging. Het in stand houden van intensieve opdelvingen heeft medegebracht verhooging der voorraden, vermindering van het nuttig effect per arbeider (met een lichte correctie tijdens het laatste kwartaal), verhoging van de personeelbezetting, vermindering van de winstmarge en stijging der prijzen.

De beweging der hooger nagegane indexcijfers, wijst ontegensprekelijk op een kentering aan het einde van het jaar.

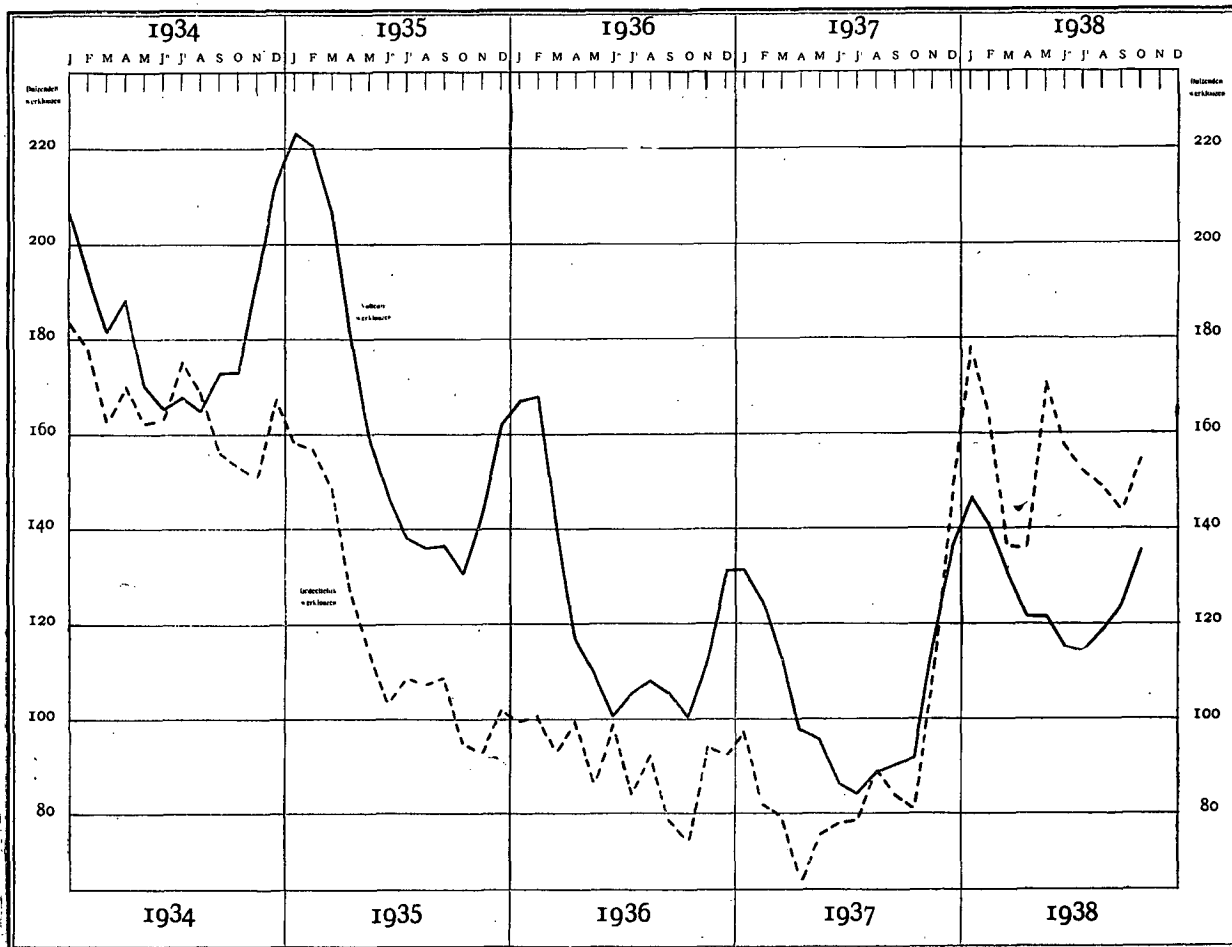
Edoch, twee problemen laten ons in het onzekere wat betreft de a.s. evolutie van de conjunctuur in België: 1° het probleem der werkloosheid waarvan de ontwikkeling min of meer in tegenspraak is met de industriele voortbrenging, en 2° dat van het verschil der prijzen bij groot- en kleinhandel.

Ten eerste, de evolutie der werkloosheid heeft deze der productie niet gevolgd. De inkrimping der personeelbezetting, die aan het einde van 1937 zeer vlug gegaan is, onderging in 1938 aanzienlijke vertraging. De geheel werklozen zijn het minst talrijk geweest in Juli. Sindsdien heeft deze groep een ongehoorde uitbreiding genomen bij zoover, dat aan het einde van het jaar de verhoudingen dusdanig waren gestegen dat ze blijkbaar de aangezwollen cijfers uit den tijd der zelfs zeer ongunstige seizoensinvloeden gingen voorbijstreven.

GRAFIEK III.

Aantal ondersteunde werklozen

(Verzekerden die in den loop der maand werkloos zijn geweest)

Ongemerkt de buitengewone topperioden, is de werkloosheid al maar door gestegen, zoo onder oogpunt van gedeeltelijk werklozen in den loop van het eerste halfjaar, als onder dat van de geheel werklozen tijdens het tweede. Inzonderheid tijdens de laatste maanden van het jaar, stond de evolutie van

de werkloosheid in tegenspraak met de beweging der productie. Tot dusver is voor deze tegenspraak geen verklaring kunnen gevonden worden, schoon er niets abnormaals ligt in het feit, dat na een crisis, de werkloosheid bij het verbeteren der zaken niet zoo dadelijk ophoudt. Het waarom van deze — misschien

maar schijnbare — tegenspraak, zal niet verklaard kunnen worden dan aan de hand van de cijfers betreffende de verdeling der werkloosheid per nijverheidstak. Deze cijfers zijn nog niet gepubliceerd.

Ten tweede, ons prijzenstelsel getuigt van een dusdanige spanning, die den goeden gang onzer industrieën in het gedrang kan brengen, al is het mogelijk dat ze slechts van voorbijgaanden aard is.

Over 't algemeen zijn de groothandelsprijzen niet veel minder vlug achteruitgegaan dan deze van het tweede semester van 1937. Daarentegen heeft het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen noch dat van de kosten van levensonderhoud, dat normaal aan het begin van het jaar zijn hoogtepunt zou moeten bereikt

hebben, geen de minste neiging naar baisse getoond.

Dienvolgens, zijn de uurloonen, welke evolutie nauw verbonden is met deze van het indexcijfer der groothandelsprijzen, gaan stijgen, ondanks de ongunstige voorwaarden van de binnenlandsche arbeidsmarkt.

Men ga even de indexcijfers na van de grafieken iv en v.

Om allen invloed uit te schakelen van de structuurwijzigingen in de prijzen van vóór 1934, wijzigingen die met het huidige probleem van de prijsconjunctuur geen verband houden, zijn ze herleid geworden tot de gemeenschappelijke basis van het gemiddelde voor 1935 tot 1937.

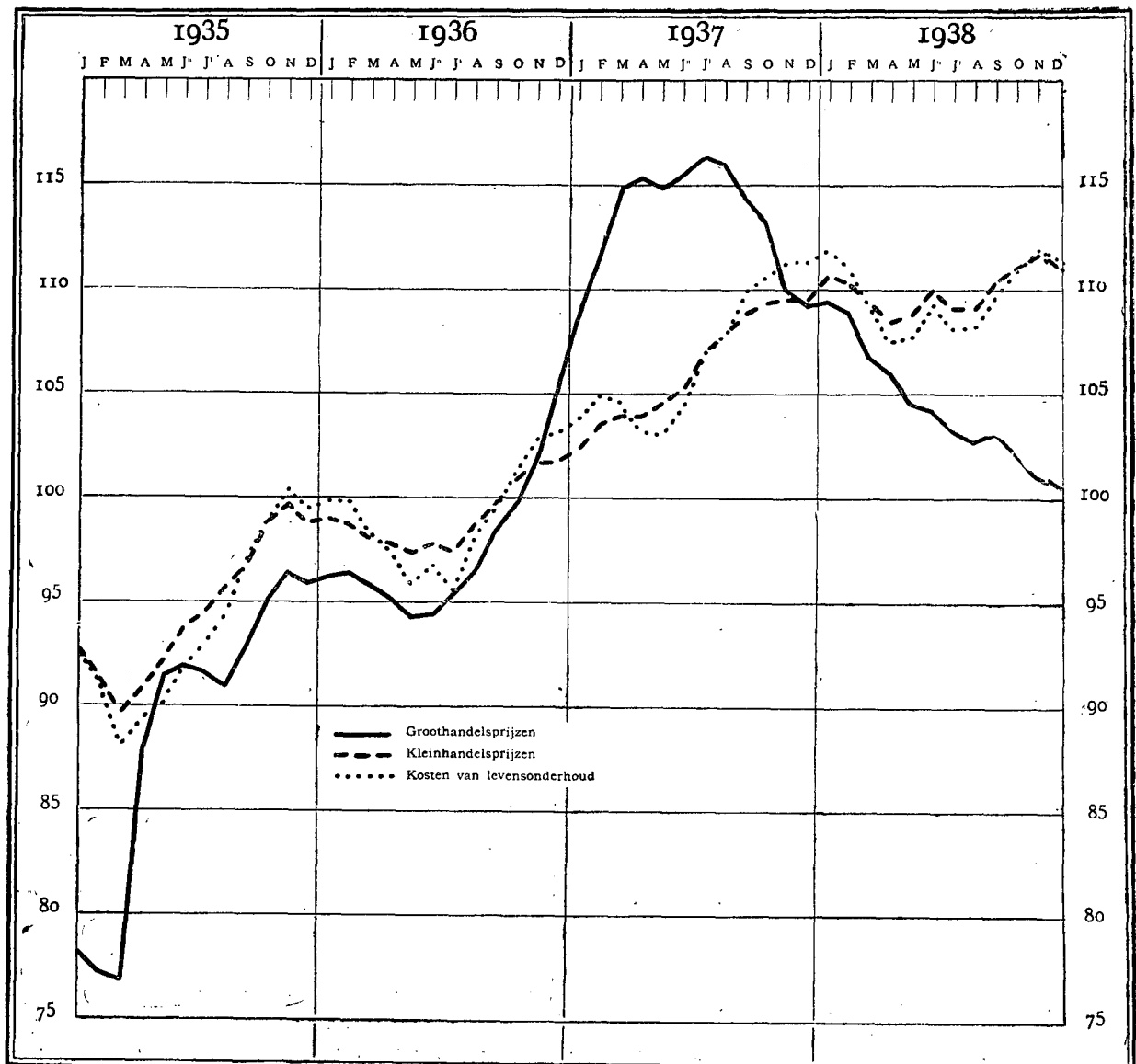
GRAFIEK IV.

Indexcijfers van Groot- en Kleinhandelsprijzen in België

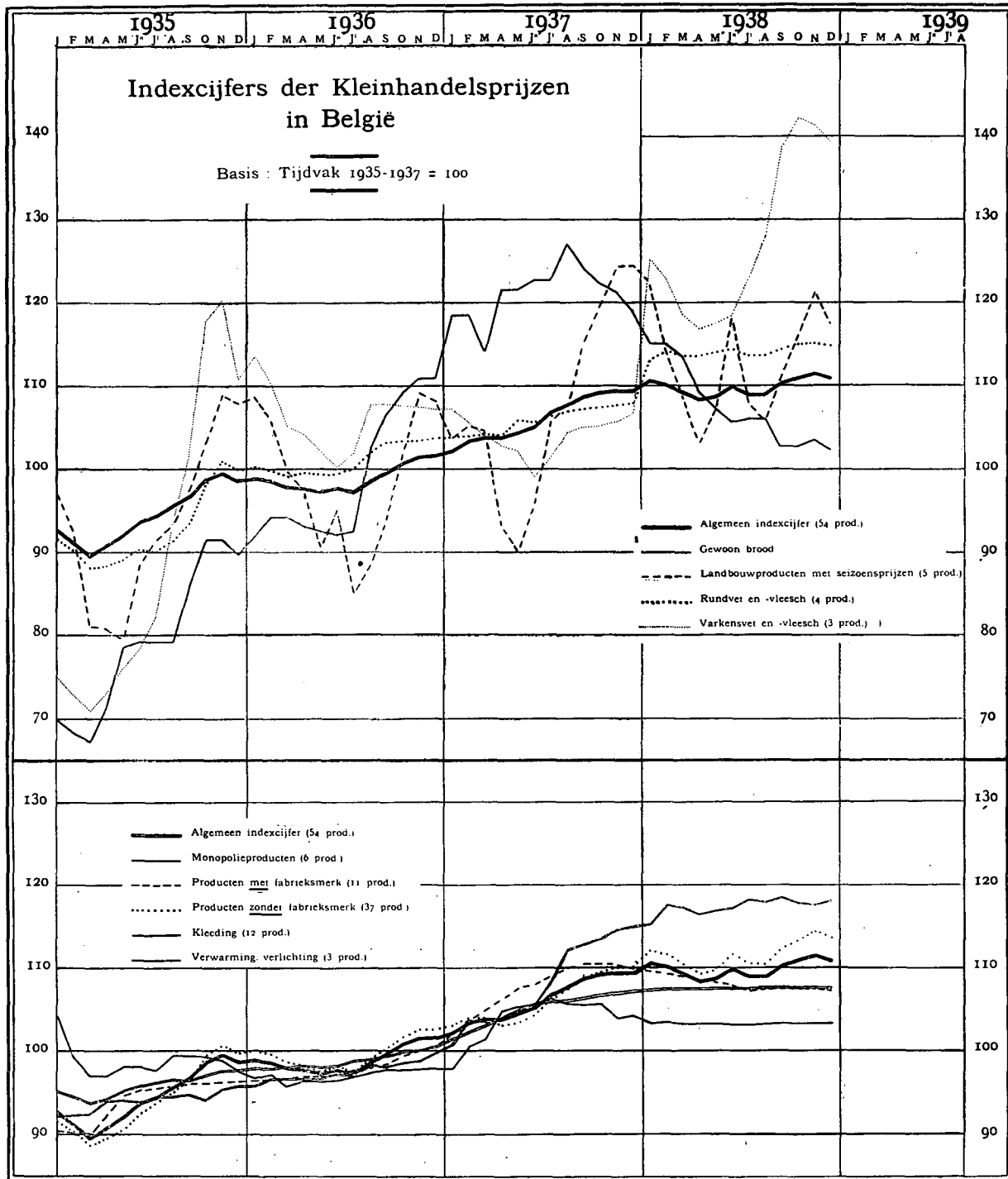
EN

Indexcijfers van de kosten van levensonderhoud (Arbeiders (I)F groep)

Basis : Tijdvak 1935-1937 = 100 (

GRAFIEK V.

Opvallend is de groote starheid der kleinhandelsprijzen, waarvan de tendentie het omgekeerde is van die der groothandelsprijzen. Als tastbaar gevolg van deze evolutie, kwam voor de ondernemingen vermindering der winstmarge, en verzwakking van de concurrentiemogelijkheden op de wereldmarkten. Dit probleem is een punt geweest van drukke betwistingen.

Het is volkomen klassiek, dat de detailprijzen hun hoogtepunt slechts met een vertraging van vijf à twaalf maanden op die van de groote handelsprijzen

bereiken. Het prijsverloop tot Augustus, heeft dus niets buitengewoons. Doch verre van een dalende lijn in te slaan, zijn naderhand die prijzen verder gaan stijgen. Het feit, dat zij in den herfst van 1938 nog naar omhoog zijn gegaan, bewijst, dat zij niet beantwoorden aan het gebruikelijk verloop eener markt met normale schommelingen.

De interventies op economisch gebied hebben trouwens gedeeltelijk schuld aan deze abnormale evolutie. Dit beteekent evenwel niet, dat de afwijkingen tusschen groot- en kleinhandelsprijzen een heel spe-

ciaal probleem stellen. Tot een zeker punt staan we hier vóór een aspect van de algemeene conjunctuur en het is niet mogelijk het beloop van de baisse op de detailprijzen aan het eind van het jaar uit te lichten. Edoch, de gevolgen die voor het evenwicht met de naburige en mededingende huishoudingen uit een dergelijken toestand kunnen voortvloeien, zijn zoo belangrijk, dat alles in het werk moet worden gesteld om den schadelijken nasleep van de douanepolitiek in haar diverse toepassingen evenals van de door monopolistische groepeerings gevoerde prijzenpolitiek, uit den weg te ruimen.

Daaromtrent kunnen, na onderzoek van de grafiek v, enkele besluiten worden geformuleerd.

't Zijn de indexprijzen van de voedingswaren (brood, seizoenslandbouwproducten, vleeschsoorten) die de ruimste variaties hebben aangewezen. Aangenomen, dat deze laatste onvermijdelijk zijn, even zeker is het, dat de beschermingspolitiek de afwijkingen naar boven nog verscherpt, of de door het verloop der groothandelsprijzen opgedrongen bewegingen naar omlaag remt. De graanprotecties bij voorbeeld zijn veel te vlug op het huidige cijfer gekomen. Al gaat het hier nochtans maar over een vrij beperkt aantal gevallen, waarvan de invloed op het niveau der kleinhandelsprijzen niet moet worden overschat, toch mogen die dingen niet uit het oog worden verloren op het oogenblik, dat de scherpste aandacht moet worden gewijd aan elk middel dat tot herstel onzer concurrentiemacht kan bijdragen.

Men gelieve eveneens op te merken, dat de bescherming van de steenkool niet vreemd is geweest aan de neiging tot stijgen van het indexcijfer voor verwarming en verlichting, noch aan zijn hooge peil. Aandacht verdient eveneens de lichte maar niettemin zeer kenmerkende wanverhouding tusschen de producten die zonder fabrieksmerk worden verkocht en de merkproducten waarvan de baisse, zooals verwacht, zeer langzaam gaat, doch omvangrijker had moeten zijn.

HET STEENKOOLOBEDRIJF.

De algemeene verbetering van den toestand sedert September, heeft zich al dadelijk in de steenkolenmijnen laten aanvoelen. Reeds van Augustus af is de productie gaan stijgen. Het desbetreffend indexcijfer beliep 109 in Augustus en 136 in November.

Gedurende deze laatste maand, bedroeg de opdelving 2.530.350 ton tegen 2.526.000 ton in October.

De toeneming van de productie in October, was evengoed het gevolg van seizoensfactoren, als van specifiek tijdelijke. Het laat geen twijfel, dat het vooruitzicht van een door *Obechar* besloten hausse, waarvan de toepassing van maand tot maand uitgesteld is geweest, verbruikers en tusschenpersonen tot bespoediging van hun aankopen heeft aangezet.

Voor de eerste elf maanden van het jaar, bedroeg de steenkoolproductie 22.009.660 ton, tegen 27 miljoen 99.750 ton voor de gelijknamige periode van het voorafgegane jaar.

Gedurende dezelfde periode, hebben de cokesfabrieken 4.296.900 ton brandstoffen geleverd, tegen 5.360.950 ton in het voorafgegane jaar, en de brikettenfabrieken 1.566.960 ton tegen 1.680.810 ton.

Sedert het begin van het jaar, zijn de voorraden ter plaats voortdurend aangegroeid. Aan het eind van het jaar 1938, beliepen ze 2.300.000 ton tegen 676.000 ton per einde 1937.

Op 1 December werd de prijs voor brandstoffen verhoogd. Deze verhooging sloeg niet alleen op steenkool, maar ook op briketten en eierkolen. Deze verhooging was dezelfde voor alle categorieën, behalve voor koolstof, waarvan de prijsverhoging fr. 4 per ton bedroeg, in plaats van fr. 5.

De prijs der nijverheidskolen zal gedurende het eerste kwartaal van 1939 worden gehandhaafd, onder het gewone voorbehoud voor het geval van vermindering van den werktijd.

De prijzen voor huisbrand zijn tot 1 Januari onveranderd gebleven. Sindsdien zijn zij verhoogd in verhouding tot de stijging der transportkosten (met ca. fr. 3 per ton).

In den loop der jongste maanden is over de loonkwestie zeer druk gediscussieerd geworden. De patroons hebben, de twee extra-conventioneele verhogingen van 5 pCt. elk, toegestaan in den loop van het voorafgegane jaar, willen terugnemen. Tegen dit voornemen hebben de arbeiders verzet aangeteekend. Naderhand zijn de patroons met een voorstel van voorloopige oplossing voor den dag gekomen toen, wegens de stijging van het indexcijfer, de loonen met ingang van 4 December met 2,5 pCt. moesten verhoogd worden. De patroons hebben deze verhoging niet willen toepassen, en hebben besloten dat de extra-conventioneele verminderingen van 10 pCt. waarvan zij het principe hooghouden, tot 7,5 pCt. zouden worden verminderd. Dit standpunt werd door de arbeidersafgevaardigden niet bijgetreden. Tot dusver, heeft de Gemengde Nationale Mijncommissie nog geen besluit genomen.

De uitvoer van steenkool is er niet op verbeterd. Voor de eerste tien maanden van 1938, verkochten wij in het buitenland: aan harde steenkolen 3.848.000 t., aan cokes 979.000 ton en aan briketten 534.000 ton. Aan het einde van het jaar, zullen waarschijnlijk dezelfde cijfers als in 1937 worden bereikt. De uitvoer blijft dus bevredigend, al worden de moeilijkheden hoe langer hoe grooter.

Onze positie op de Fransche markt, een van onze voornaamste cliënten, blijft bevredigend ondanks den nadeeligen wisselkoers die bij onze uitvoerders een zekere ongerustheid had verwerkt. Trouwens, de achteruitgang van de gezamenlijke inkoop door Frankrijk, vergeleken met die van 1937, bedraagt

voor de eerste tien maanden van 1938, 24,3 pCt., terwijl in hetzelfde tijdperk, de invoer van Belgische steenkolen in Frankrijk, met 2,6 pCt. toeneemt. Vergeleken met de maanden Juli, Augustus en October van verleden jaar, is onze verkoop in Frankrijk buitengewoon goed geweest. In Juli, is de gezamenlijke invoer uit Frankrijk met 23,5 pCt. teruggelopen, terwijl onze verkopen in dit land met 14,7 pCt zijn gestegen. In Augustus waren deze getallen respectievelijk 29,3 pCt. en 13,5 pCt., en in October 18,6 pCt. en 15,3 pCt.

De onderhandelingen nopens de oprichting van een internationaal kolenkartel, worden voortgezet. Een van de grootste moeilijkheden die bij deze besprekingen zijn opgedoken, was de keus van de referentieperiode. Duitsland, dat zijn uitvoer in den loop der laatste jaren aanzienlijk heeft verhoogd, houdt het natuurlijk voor de meest recente perioden; normaal daarentegen is, dat Engeland, dat zeer onlangs nog veld heeft verloren, zich aan de laatste tien jaren als basisperiode vastklampt.

DE METAALINDUSTRIE.

Sedert Maart, is er op de metaalmarkt verbetering waar te nemen. De ijzer- en staalproductie, die van Juli 1937 op Maart 1938 met de helft was vermindert, is geleidelijk terug gestegen tot het gemiddeld niveau van 1935.

De ruwe staalproductie bereikte in November 1938 211.260 ton, tegen 198.352 ton in October. Voor de eerste elf maanden van het jaar 1938, bedroeg de productie 1.976.983 ton, tegen 3.522.293 ton voor de overeenkomstige periode van 1937, hetzij een vermindering van zowat 45 pCt.

Voor dezelfde periode bedraagt de productie van gietijzer 2.232.960 ton, tegen 3.339.739 ton in 1937; deze van gegoten stukken 66.620 ton, tegen 83.730 ton; deze van afgewerkt staal 1.558.480 ton, tegen 2.588.230 ton en deze van afgewerkt ijzer 26.760 ton tegen 32.890 ton.

De achteruitgang t.o.v. 1937, is nog belangrijk. Geweten is echter, dat dit jaar buitengewoon gunstig was geweest, wat de belangrijkheid verklaart van de dalende beweging in de gemiddelde maandproductie. De ruwstaalproductie die, in 1937, gemiddeld 315.000 ton per maand bedroeg, tegen 259.000 ton in 1936, heeft in het voorbije jaar nog slechts 185.000 ton gegeven. Een achteruitgang dus van ongeveer 41 pCt.

De bestellingen bij *Cosibel*, beliepen 101.000 ton in Augustus, 131.000 ton in September, 148.500 ton in October, 95.265 ton in November en 125.472 ton in December. Opmerkelijk is dus de vooruitgang aan het eind van het jaar.

Onder opzicht van prijzen, is er weinig of geen verandering te melden. De leiders van het staalkartel

weigerden de noteeringen te verlagen. In den loop der laatste weken, kwam echter de kwestie ter bespreking van het wijzigen van den omrekeningsvoet van het pond sterling t.o.v. van het goud. Men weet, dat de prijzen in goudponden worden vastgesteld. Ter berekening van den prijs in papieren ponden, wordt dan deze koers met een coëfficiënt vermenigvuldigd, die thans 1,675 is. Men was voornemens geweest hem tot 1,75 te verhoogen voor het geval, dat zich een scherpere baissetendens van het pond zou voordoen. De omrekeningsvoet is echter ongewijzigd gebleven, behalve voor enkele tweederangsmarkten, w.o. de Balkanstaten.

Op de Engelsche markt heeft men de binnenlandsche prijzen omgewerkt. De nieuwe noteeringen werden op 1 Januari toegepast en blijven van kracht tot 30 Juni. Het gaat er namelijk om een verlaging van de staalprijzen, met 6 tot 8 pCt. volgens de categorieën. De grootste daling ging over de dikke platen, wat den scheepsbouwers een middel aan de hand doet prijzen te voeren die met deze van de concurrentie gelijken tred houden. In deze prijsveranderingen zijn begrepen spoorstaven en gietelingen.

Ter aanpassing van de prijzen der metaalproductie aan deze van de *British Association* op de Engelsche markt, heeft het Staalkartel zijn prijzen voor den uitvoer naar Engeland herzien. De prijsverminderingen zijn sedert 1 Januari effectief geworden.

Bij den uitvoer, is er geen noemenswaardige verbetering aan te stippen. De uitkomsten van het jaar zullen beneden deze van 1937 blijven. Gedurende de eerste tien maanden van 1938, hebben wij 2.696.000 ton metaal en werken van metaal uitgevoerd, tegen 4.763.000 ton voor de eerste twaalf maanden van 1937. De waarde van deze verschillende uitvoeren beliep 4.592 millioen tegen 7.740 millioen. Aan te teekenen valt, dat het aandeel der buitenlandsche orders in de gezamenlijke bestellingen van *Cosibel* niet steeds gunstig is, wat, in hoofdzaak, te wijten is aan de beroerde internationale politieke atmosfeer. Hier moet nochtans worden aan toegevoegd de vastberaden terughoudendheid van een gedeelte der cliënteelen die zich aan prijsvermindering had verwacht, vooral na de in Engeland genomen beslissing in zake binnenlandsche noteeringen.

In gietijzer, blijft de toestand onveranderd. De stemming blijft loom tijdens de geheele overschouwde periode. Het Fransch-Belgisch-Luxemburgsch kartel heeft nochtans de noteering voor grauw ruwijzer op fr. 500 gehandhaafd. Deze prijzen worden algemeen in eere gehouden, schoon de omzet eerder gering is.

De moeilijkheden bij den uitvoer, en de gevaren welke, voor de productie der Belgische fabrieken, kunnen voortvloeien uit de zich in het Land installerende buitenlandsche concurrentie hebben de *Union des Tréfileries et des Clouteries belges* eenerzijds, en

de *Comptoir des Boulonneries Belges* anderzijds, ertoe gebracht een reglementeering van de productie aan te vragen, krachtens koninklijk besluit n° 62 van 13 Januari 1935. Zooals men weet, groepeerde de *Union des Tréfileries et Clouteries Belges* de volgende naamloze vennootschappen: *Clouteries et Tréfileries des Flandres*, te Gentbrugge; *Sambre-Escout, La Fontainoise, Les Clouteries Alex, Baudoux, Les Usines Dercq, Les Clouteries et Tréfileries des Flandres*, te Fontaine-l'Évêque; *Les Forges de Clabecq*, te Clabecq; *Ougrée-Marihaye*, te Ougrée; de *Usines et Aciéries Allard*, te Mont-sur-Marchienne; *Franco-Belge des Laminoirs et Tréfileries d'Anvers*, te Brussel; *Métallurgique de Bissen*, te Bissen, en de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid: *Draadtrekkerij Léon Bekaert*, te Zvevegem, en de *Tréfileries du Brabant*, te Hoeilaart. Dit kartel, opgericht 1 Januari 1932, en verlengd 31 December 1936, heeft voor doel de reglementeering van den verkoop der derivaten van woldraad, in binnen- en buitenland. Het kartel groepeerde de bijna algeheele Belgische productie. Het is lid van het *International Wire Export Corporation (Iweco)*. Dit syndicaat berust op een overeenkomst die in tal van opzichten deze van de *Union des Tréfileries (U.T.C.B.)* benadert. Het regelt den verkoop op al de groote exportmarkten, voor alle aangesloten landen en groepeerde bijna de totaliteit der Europeesche productielanden van nagel- en draadproducten.

Benevens de producenten, leden van het kartel, hebben insgelijks lidmaatschap bij de Unie: de Belgische fabrikanten van bepaalde soorten rasterwerk, die uitsluitend op de Belgisch-Luxemburgsche markt verkoopen; de verkoopers van veeren op de uitvoermarkten, door bemiddeling van de *Iweco*; de ondernemingen die aan de *U.T.C.B.* den verkoop van hun ijzerproducten hebben toevertrouwd. Bij deze groepen dienen gevoegd de fabrikanten van veeren, die uitsluitend binnenslands verkoopen, alsmede een reeks alleenstaande producenten waarmede het kartel afzonderlijk accoorden heeft voor prijzen en hoeveelheden.

Ondanks de pogingen van *U.T.C.B.* en *Iweco*, hebben de verkoopen zich niet op het basisniveau van 325.000 ton 's jaars kunnen handhaven. Het gemiddelde der verkoopen over de jaren 1935, 1936 en 1937 vertegenwoordigt nog slechts 172.000 ton, hetzij 53,1 pCt. van de standaardtonnage en 38,4 pCt. van de productiecapaciteit.

Deze laatste werd door de *U.T.C.B.*, op 450.000 ton geraamd; die tonnage zou het gevolg zijn van het te werk stellen van al het materieel waarover de fabrieken op 1 December 1938 beschikten en dat op optima-voorwaarden werkt met drie ploegen per vier en twintig uren.

Onder opzicht van omzet, is blijkbaar het jaar 1938 nog minder gunstig. Op de basis van de eerste tien maanden, bereikten de verkoopen slechts 36,1 pCt. van de tonnage van 325.000 ton en 26 pCt. van de

productiecapaciteit. Deze toestand sluit tal van gevaren in, omdat de draadtrekkerijen en nagefabrieken bijzonder op den uitvoer zijn aangewezen en indertijd België in het Internationaal Syndicaat voor den Verkoop der Draadproducten den tweeden rang bekleedde, onmiddellijk na Duitschland. Van de 325.000 ton waarop volgens de referentie jaren de Belgische verkoopen geschat zijn geworden, zijn slechts 50.000 ton voor de Belgisch-Luxemburgsche markt bestemd.

In haar rechtvaardiging aan de Regeering, vestigt de *Union* de aandacht op de inkrimping van de bedrijvigheid, ten gevolge van verschillende economische factoren, nl. de evolutie van sommige landen uitgegroeid van koopers tot producenten; de concurrentie van landen welker productiemiddelen zich buitengewoon ontwikkeld hebben en de prohibitieve invoerrechten.

De *Union* verlangt uitbreiding, tot de andere producenten en verdeelers, van de vrijwillig op de algemeene vergadering van 13 November 1938 opgenomen verplichtingen. De producenten hebben hun woord gegeven dat tot 31 December 1941 de bestaande fabrieken niet verder zouden worden uitgebreid, en gedurende al dien tijd zij hun toekomstige leveringen tot 60 pCt. van de jaarlijksche productiecapaciteit zouden beperken.

De tweede groepeerde die artikel 62 van het koninklijk besluit van 13 Januari 1935 heeft ingeroepen, is de *Comptoir des Boulonneries Belges*. Deze laatste heeft zich op 2 December 1938, eveneens een reglementeering opgelegd ten einde de productie te beperken en ze aan te passen aan de behoefte, tegen een quotum dat de mededinging niet uitsluit.

De *Comptoir* verlangt uitbreiding van de reglementeering tot al de producenten. Deze laatste zouden hun productie moeten beperken tot 50 pCt. van de capaciteit der op 2 December 1938 bestaande en werkende installaties. Deze verplichting zou van kracht blijven tot 31 December 1940. Zij zou eveneens voor alle producenten het verbod omvatten hun productiemiddelen nog verder uit te breiden, nieuwe installaties op te richten, of nieuwe boutenfabrieken op te trekken.

Van deze groepeerde maken deel uit bijna alle producenten van het land, behalve een fabriek van Londerzeel.

In 1931, beliep de gezamenlijke productie van de leden der groepeerde 69.876.785 kg. of 31,3 pCt. van de gezamenlijke productiecapaciteit.

Deze capaciteit wordt geschat op 742.645 kg. per werkdag van acht uur, hetzij 222,7 miljoen kg. voor een jaar van 300 werkdagen. In 1938, heeft de depreciatie de productie fel teneergedrukt. Voor de maanden Juli, Augustus, September, October, heeft de productie 16.219 ton, t.t.z. 21,8 pCt. van de capaciteit, bedragen. Deze daling is blijkbaar niet toevallig en mag als kenschetsend voor het geheel jaar 1938 worden

beschouwd, daar in dit bedrijf seizoensbeweging onbekend is.

De oorzaak van deze inkrimping ligt voor een deel in de beperking van het binnenlandsch verbruik.

De toestand is trouwens even slecht bij den uitvoer. De concurrentie van de Vereenigde Staten, Italië en Frankrijk en de uiterst geperfectioneerde handelsmethodes van sommige landen, zijn zoovele gevaren voor onzen afzet. Zoo heeft Engeland, dat voor enkele jaren onze producten vrij binnen liet, den 29^a Augustus 1934, invoerrechten van 20 à 30 pCt. op onzen bouteninvoer gesteld. Nochtans, dank zij de accoorden van den *Comptoir* met de Engelsche groepen, hoopt men weldra vermindering van rechten te bekomen. De Franschen, die vroeger alleen naar hun koloniën bouten uitvoerden, zijn thans, onder begunstiging van de devaluatie, ook elders gaan exporteeren. In 1935, heeft Nederland strenge contingententeeringsmaatregelen genomen.

Ten overstaan van dezen toestand vermindert de gebruikscoëfficiënt van het materieel voortdurend en de lasten van de overovertuiling bij het vaststellen van den kostprijs, nemen voortdurend toe.

In de *constructiewerkplaatsen* en voornamelijk bij de constructeurs van rollend materieel, kwamen, in de laatste maanden van het jaar, de orders minder goed binnen. Daar tusschen het ontvangen van een bestelling en het uitvoeren ervan, steeds enkele maanden verlopen, wordt algemeen een achteruitgang in de bedrijvigheid voorzien voor de eerste maanden van 1939.

De fabricage van oorlogswapens en munitie heeft haar bedrijvigheid kunnen hooghouden. De orders worden vlug hernieuwd en de bezetting in geschoolde werkkrachten is volledig. De uitvoer van oorlogs- en jachtwapens bereikte voor de eerste elf maanden van 1938, fr. 214 miljoen, tegen fr. 134 miljoen in de overeenkomstige periode van 1937, en fr. 160 miljoen voor het geheele jaar 1937.

STEENGROEVEN, AARDEWERKINDUSTRIE EN BOUWBEDRIJVIGHEID.

Het is vrij moeilijk zich een juiste gedachte te vormen omtrent den loop van de bouwbedrijvigheid en aanverwante bedrijven. Wanneer men voortgaat op de zeer onvolledige statistieken waarover men ter zake beschikt, namelijk het aantal toegestane bouwvergunningen in de stedelijke agglomeraties, dan kan men vaststellen, dat het aantal nieuwe gebouwen of in aanbouw zijnde constructies, dit jaar hooger is dan het verleden jaar was.

Men mag hieruit evenwel niet afleiden, dat de bouwdrijvigheid er thans gunstiger voor staat dan in het voorbije jaar. Inderdaad, in de cijfers omtrent den nieuwbouw wordt geenerlei rekening gehouden

met de belangrijkheid van deze constructies en niets laat toe te verklaren, dat het aantal tijdens het voorgaande jaar in opbouw zijnde flatgebouwen even groot is geweest als in 1937.

Trouwens, de werkloosheid is, onder de arbeiders van het bouwbedrijf, voortdurend groter geweest dan in het voorafgaande jaar. Het aantal verloren werkdagen per 1.000 verzekerden en per week, beliep 2.243 in Januari 1938 tegen 1.888 in Januari 1937, 1.258 in Mei tegen 1.046, en 1.319 in September tegen 1.028.

Dit verschil zou overigens kunnen verklaard worden zooniet volledig, dan toch gedeeltelijk, met te wijzen op de zeer afgenomen belangrijkheid van de openbare werken.

Waar, bovendien, het maandgemiddelde der hypotheekinschrijvingen eenigszins gestegen is, in verhouding tot het voorafgaande jaar, wat desnoods in verband zou kunnen staan met een toeneming van de bouwbedrijvigheid, is het niet minder waar, dat deze toeneming reeds kan worden verklaard met behulp van den verhoogde globale kostprijs der bouwingen.

De prijzen van de in het bouwbedrijf begrepen elementen zijn algemeen hooger geweest, in 1938, dan voorheen. De groothandelsprijzen van de bouwmaterialen zijn gemiddeld boven deze van 1937 gebleven. Deze indexcijfers uitgaande van het Ministerie van Economische Zaken, slaan op de groefproducten, het timmerhout en het kunstmatige cement. Bovendien is, sedert begin 1938, het indexcijfer der in het bouwbedrijf uitbetaalde loonen onverpoosd gestegen en ging van 112 in Januari, tot 114 in September.

Wegens mangel aan statistisch materiaal, kunnen dus omtrent het verloop in het bouwbedrijf, geen positieve besluiten worden getrokken.

In den toestand van de porfiergroeven uit de omstreken van Lessen, valt weinig verandering te melden. De hevige koude heeft aan het einde van het jaar en gedurende veertien dagen, een bijna volledige stilstand der productie veroorzaakt. Desondanks zijn sommige instellingen er in geslaagd althans een gedeelte van de uitgevoerde bestellingen te verzenden.

Wegens de weinig bemoedigende vooruitzichten nopens de verkoopen voor 1939 en de vrij groote belangrijkheid der voorraden, liggen sommige instellingen gedeeltelijk stil. De werkstaking in de groeven van Mouplon, is op 18 December geëindigd. Feitelijk werd de arbeid pas op 2 Januari hernomen. Deze werkstaking, waarbij zoowat 200 werklieden waren betrokken, was 14 Maart 1938 begonnen. Oorzaak was een loonsgeschil over twee werklieden.

In de zandsteengroeven van Hoei en omgeving, was de bedrijvigheid goed behalve voor steenslag waarvan de voorraden zijn aangegroeid en de prijzen van fr. 13 tot fr. 14 gedaald.

In de kalksteen- en kleingranietgroeven was de seizoensvertraging vrij belangrijk.

In de steenbakkerijen, is de vraag natuurlijk verminderd wegens de seizoensinvloeden. In de omgeving van Boom, is de toestand omstreeks het eind van het jaar verslecht. De uitvoer is belangrijk verminderd. De verzendingen naar Engeland zijn totaal stopgezet. Dit land, dat onze grootste cliënt was, heet sedert enkelen tijd modelsteenbakkerijen opgericht, die producten voortbrengen welke hoedanigheid zoodanig is verbeterd, dat zij de onze kunnen beconcurreren.

Binnenslands wordt de afzet moeilijker en de dalende prijzen schommelen rond fr. 15 per duizend.

In het kustgebied is de toestand stationnair gebleven. De bouwplannen van een groot aantal villa's blijven onuitgevoerd, in afwachting, dat het vertrouwen terugkeert. Ondanks het aankondigen van den bouw van meerdere groote gebouwen van openbaar nut en van verschillende kerken, waren aan het eind van het jaar de vooruitzichten weinig bemoedigend.

GLASFABRIEKEN.

De toestand van de glasfabrieken kon niet slecht worden genoemd. Het stopzetten van den Tsjecho-Slowaakschen uitvoer in September-October en de moeilijkheden waarmede deze laatste achteraf te worstelen heeft gehad, hebben het onze glasfabrieken mogelijk gemaakt opnieuw vasten voet op enkele buitenlandse markten te krijgen. Bij den uitvoer zijn de orders bevredigend gebleven en de voorraden vlot van de hand gegaan.

Voor de tafelglasfabrieken eindigde het jaar tamelijk loom. De vraag blijft onvoldoende.

De Groepeerings-Belgische Tafelglasfabrieken heeft besloten, over een periode van twee maanden (December en Januari), vijftien verzuimdagen in te leggen. De productie blijft eerder laag. In sommige fabrieken werd de arbeid door de vorst belemmerd en is deswege zelfs enkele dagen moeten stopgezet worden.

Behalve enkele kleine aanpassingen in den zin der baisse, werden geen veranderingen aan de prijzen gebracht.

De Groepeerings-Belgische Tafelglasfabrieken, heeft een nieuw verzoek ingediend waarbij om uitbreiding wordt gevraagd van een vrijwillig aangenomen reglementeering, tot alle overige producenten.

Het tafelglasbedrijf kan als voorbeeld gelden van een industrie van middelmatige grootte, waarvan een vrij beperkt aantal ondernemingen van uiteenlopende beteekenis en vooral gericht op den uitvoer, de productie onder mekaar verdeelen. Kartelleeringspogingen hebben steeds schipbreuk geleden ten gevolge van het individualisme van de leiders en van bestendige overkapitalisatie. Dergelijke pogingen doken

herhaaldelijk op. De wereldcrisis en de specifieke moeilijkheden van de Belgische economie, hebben den producenten de overeenkomst opgedrongen die ze niet spontaan hadden kunnen bereiken. Een verzoek ingediend, 18 Augustus 1935, en waarop, 18 Mei 1936, het koninklijk besluit volgde houdende instelling van een reglementeering voor den duur van één jaar, heeft nochtans de organieke problemen van deze industrie niet beter kunnen oplossen dan een kartel dit zou kunnen doen hebben. Noch het eene noch het andere hebben de overtollige productiecapaciteit kunnen wegcijferen. Daarenboven, en tengevolge van de invoering van het machinisme, van de evolutie der behoeften en van den smaak der verbruikers, bevindt zich het Belgisch tafelglasbedrijf nog in het beginstadium van een diepgaande evolutie.

Het nieuw verzoek berust op een vrijwillig aangenomen beperking van de werkelijke productie der fabrieken op het peil van 1 Augustus 1937, t.t.z. 69,64 pCt. van de productiecapaciteit. Als gezamenlijke capaciteit telt men 520,5 potten, met een voortbrengingsvermogen van 260.250 kg. bewerkt ijzer per arbeidsdag. Op 1 Augustus 1937, bedroeg, ten gevolge van vroegere verbintenissen aangegaan in den schoot der Groepeerings-Belgische Tafelglasfabrieken, deze capaciteit nog slechts 362,5 potten met een maximumproductie van 181.250 kg. per dag. Daar in 1938, de gebruikte capaciteit nog al te overvloedig bleek en de geheel of gedeeltelijk buiten bedrijf gestelde productiemiddelen van 30,36 pCt. in Augustus 1937, tot 40,54 pCt. in Augustus 1938, geklommen waren, hebben de Belgische producenten van geblazen tafelglas de verbintenis aangegaan geen nieuwe installaties van bassinovens (wannen, tanks), pottenovens, potten, enz. in de bestaande of in de nog op te richten fabrieken meer te bouwen, de werkelijke productie niet hooger, op te voeren dan het peil van 1 Augustus 1937, geen andere dan de bestaande productiemiddelen in bedrijf te nemen en dan nog derwijze, dat zooveel mogelijk de belangen der aangeslotenen worden gevrijwaard, onder geenerlei vorm participatie te nemen in nieuwe ondernemingen die eveneens holglaswaren vallend onder het statuut der groepeeringszouden produceeren. Deze verbintenis blijft van kracht tot 31 December 1939.

Tot op heden werd dienaangaande voor de bevoegde instanties nog geen beslissing genomen.

Vermelden wij de oprichting van een kartel onder de flacon- en de flesschenfabrieken met het oog op de reglementeering van den binnenlandschen verkoop der productie.

TEXTIELBEDRIJF.

Schoon sedert September verbetering bij de textielproductie is ingetreden, schenkt de toestand nog geen bevrediging. Alle groote textiellanden, melden aanzienlijken achteruitgang in de productie. De moei-

lijkheden waarmede deze industrie te kampen heeft, zijn dus slechts in geringe mate toe te schrijven aan specifiek Belgische toestanden.

Het indexcijfer van onze productie bedroeg gemiddeld 113,4 in 1937; het was 88,6 in April 1938 en 101,1 in October.

De indexcijfers voor Groot-Brittannië, vertoonen amper minder hogere afwijkingen: 109,6 in 1937, 116,4 tijdens het eerste kwartaal van 1938 en 106,3 in het derde kwartaal.

In de Vereenigde Staten was de val nog grooter. Op een gegeven oogenblik, bedroeg het indexcijfer 111 — gemiddelde voor 1937 — tegen 74 in April 1938. Op het eind van het jaar, zijn in de Vereenigde Staten de algemeene voorwaarden eveneens verbeterd.

In de laatste jaren is er een lichte kentering in de opinie gekomen. De onderteekening van het Engelsch-Amerikaansch verdrag namelijk, werd hoopvol onthaald. Dit akkoord, gesteund op de meestbegunstigingsclausule, is bijzonder voordelig voor den Belgischen verkoop van bepaalde textielproducten in de Vereenigde Staten. Vermelden wij meer speciaal de rechtenvermindering van 30 à 40 pCt. voor lijnwaden kanefassen voor kleermakers, waarvan in 1936 België 74,8 pCt. van de gezamenlijke Amerikaanse invoeren heeft geleverd; een gelijkaardige vermindering voor de kanefassen van jute waarin België voor 39,5 pCt. bedeed was; de artikelen geweven uit plantaardige vezels andere dan katoen, waarvan de rechten met 30 à 20 pCt. worden verlaagd (Belgisch aandeel: 44,8); de *garnetted* wolafval, waarvoor de rechten van 26 tot 18 cents per pond werden verminderd (aandeel van België: 90,1 pCt.); de gecarboneerde wolkammingsafval, waarvoor de rechten van 30 op 21 cents per pond werden gebracht (aandeel van België: 81,1 pCt.) en de Mungo-wol waarvoor de rechten slechts van 10 tot 9 cents per pond werden verminderd, maar die in 1936 tot 100 pCt. door België werd geleverd.

Katoen.

De tendens van de Gentsche katoenmarkt was kalm gedurende het laatste kwartaal van 1938. Omstreeks midden December, is daling gekomen, als gevolg van geruchten over mogelijke wijzigingen in de katoenpolitiek van de Vereenigde Staten. Later is deze bāisse omgeslagen in een duidelijk redres.

In de spinnerijen zijn de prijzen gedaald. Maar in tegenstelling met wat er gewoonlijk gebeurt aan het einde van het jaar, heeft de omvang der leveringen eerder bevrediging geschonken. Bij den uitvoer, blijven de bestellingen zeer betwist.

De cliēntele der weverijen is terughoudend gebleven, zoolang de temperatuur gunstig was. In December deed zich verbetering voor. Dank zij den goeden verkoop van diverse artikelen, konden meer-

dere fabrieken uit het Gentsche op beter tempo werken, ondanks de gewone kalmte aan het eind van het jaar.

De fabrieken van katoenen dekens uit de streek van Dendermonde, hebben goed kunnen doorwerken voor de binnenlandsche markt. Doch gezien de beperktheid der uitvoermogelijkheden, blijft de productie niettemin te hoog, wat natuurlijkerwijze prijsdaling voor gevolg heeft. De ondernemingen trachten voortdurend zich aan de behoeften van het land aan te passen. Zoo staan verschillende katoenweverijen op het punt volledig van de dekenfabricage af te zien en deze te vervangen door de garenfabricage « *carte fileuse* ».

Wol.

De vraag naar wol schijnt meer en meer toe te nemen over de geheele wereld, want ondanks de zeer groote productie van kunstwol vindt de scheerwol nog steeds gemakkelijk afzet.

Opvallend is de vastheid van de noteringen der grondstoffen sedert het begin van het jaar, rekening gehouden met de moeilijkheden waarmede het wolbedrijf te worstelen heeft gehad.

De toestand van den wolhandel is niet schitterend, vooral bij de kleine firma's. De beste en oudste cliēnt is nog steeds Duitschland, maar de betrekkingen met dit land worden hoe langer hoe meer ingewikkeld.

In de industrie, komen de orders onvoldoende binnen. De grootste klachten komen van de zijde der kamwolspinnerijen.

De buitenlandsche concurrentie is zelf zeer groot op de binnenlandsche markt. De Fransche mededinging is algemeen zeer actief tengevolge van de prijsvermindering, veroorzaakt door de premie van 15 pCt. toegekend door de Fransche regeering, onder vorm van belastingverminderingen, op alle invoeren van wollen draad.

In dit verband, heeft de wolindustrie geprotesteerd tegen de oprichting, in België, van nieuwe Fransche fabrieken die aan des te minder verdedigbare concurrentie deden, daar ze blijkbaar met buitenlandsch kapitaal werden opgericht en de machines uit verlaten Fransche fabrieken zouden komen.

De cijfers betreffende de textieluitvoeren, schijnen aan deze bewegingen grond te geven. Inderdaad, onze gezamenlijke invoer van continu-spinmolens en -twijnmolens bereikte nog slechts 11,4 miljoen voor de eerste elf maanden van 1938, tegen 15,1 miljoen tijdens de overeenkomstige periode van 1937. Waar het totaal is verminderd, zijn de invoeren uit Frankrijk gestegen van 2,1 tot 2,6 miljoen. Uit de cijfers betreffende de overige spinmolens, weefgetouwen en Jacquart-getouwen, kan niet een zelfde besluit worden getrokken.

De Belgische tegenkanting kan ook op grond van andere motieven worden verklaard. Inderdaad, van alle textieltakken, is de kamwolspinnerij de meest

begunstigde. Zij hoeft het minst de oprichting van nieuwe ondernemingen te vreezen, daar deze laatste zeer groote fabrieken en zeer duur materieel vereischen.

Vóór enkele jaren, toen de crisis losbrak, hebben de spinnerijen geprotesteerd tegen de al maar door heviger wordende concurrentie der Franschen. Men weet trouwens, dat, in 't algemeen, de Fransche spinnerijen belangrijker zijn dan de onze, daar zij werden opgericht voor ruimere markten en dit op de onze voor hebben, dat zij over een nieuwer materieel beschikken. Zij staan bovendien bekend om hun meer gevarieerden en meer modernen catalogus.

Voor enkele jaren, zijn de Fransche en Belgische industrieelen accoord gekomen om aan hun respectievelijke regeeringen enkele reciprociteitsmaatregelen voor te stellen waarvan het voornaamste gevolg is geweest, dat de zeer hevige concurrentie vanwege de Fransche spinnerijen werd gestuit. Maar sedert de devaluatie van den Franschen franc, hebben de industrieelen van het Noorden tal van stellingen her-nomen en de omstandigheid, dat de Belgische industrie zeer weinig van orders voorzien is, zet aan deze klachten wel eenige kracht bij.

Vlas.

Op de vlasmarkt viel een zekere verbetering waar te nemen. Vooral in de maanden November en December was de stemming uitermate gunstig. Naar gewone soorten, was de vraag buitengewoon levendig. De prijzen zijn er beter op geworden.

Er is aanmerkelijke verbetering geweest in de vraag uit Ierland en vanwege de Fransche weverijen.

De industrie heeft baat gevonden bij de inlijving van het Sudetengebied door Duitschland, inlijving die aan Tsjecho-Slowakije een gedeelte van zijn cliënteel, namelijk de Amerikaansche, heeft ont-nomen, evenals bij de afsluiting van het Engelsch-Amerikaansch accoord. Niettemin laat de bedrijvigheid te wenschen over en is de winstmarge vermindert, vooral tengevolge van de hausse op de grondstoffen, alsmede op de prijzen der concurreerende Fransche firma's. De Fransche mededinging laat zich sterk aanvoelen. Men is zelfs van oordeel, dat voor de maand November, onder meer, de Belgische vraag naar garens voor ca. 80 pCt. door Frankrijk werd geleverd

Jute.

Door haar buitengewone doch helaas slechts tijdelijke bedrijvigheid steken de juteindustrieën tegen dezer kleurloozen achtergrond gunstig af.

Dundee, het Engelsche centrum der juteweefindustrie, het voornaamste wereldcentrum na Indië, heeft uitsluitend gewerkt voor de fabricage van zandzakjes

voor de luchtverdediging. De stad Londen alleen heeft 200 miljoen zakjes besteld. Andere steden hebben het voorbeeld van de hoofdstad gevolgd; ook de scholen, de kerken en de commissie van monumenten en kunsten. De fabrieken van Dundee en van Indië hebben op volle capaciteit gewerkt. Dit had voor gevolg, dat de Belgische productie op de wereldmarkt zeer goed kon worden afgezet.

In de jutespinnerijen was de toestand minder goed. Ofschoon de vraag is toegenomen, zijn de garenprijzen niet gestegen, zoodat de winstmarge nul of onbeduidend is.

HOUT- EN MEUBELBEDRIJF.

De houtveilingen hebben geen bevrediging geschonken. Vele verkoopen zijn niet doorgegaan wegens onvoldoende bod. Bij den verkoop der kavelingen in de domaniale bosschen, die begin December eindigde, hielden de prijzen duidelijk naar baisse over. Olm en esch werden ongeveer tegen den prijs van het vorige jaar afgezet. Eik-, beuk- en without daarentegen deden nog amper het derde van 1937.

De markt van het mijnhout is vrij bewogen geweest. Ofschoon de steenkoolproductie sedert jaren toeneemt, gaat de hoeveelheid van het in de mijnen gebruikte hout, niet in hetzelfde tempo vooruit.

De oorzaak hiervan ligt vooral in het toenemend gebruik van metalen stutten en omlijstingen, het bouwen van gangen met betonondersteuning, wat het gebruik van stuthout van 40 à 75 cm. omtrek fel heeft doen afnemen. Volgens *L'Echo des Bois* van 15 Januari 1939 (blz. 5), worden de kavelingen met een sterk percentage dik, al minder en minder gevraagd, daar verkoop aan de mijnen, steeds moeilijker wordt. De redacteur van het verslag dat door voornoemd blad ten documentairen titel wordt gepubliceerd, komt met een oplossing vóór den dag die in zake boschbouw niet al te orthodox lijkt, doch naar zijn meening, de houtveilingen voortaan ten meerderen bate van den boschbouw zou regelen.

Hij stelt voor den kringloop der rooijingen te verminderen met hem tot 40 jaar en zelfs tot 35 jaar te herleiden. Dit zou de herbebossing in harsboomen fel in de hand werken en de nationale productie aanpassen aan de behoeften, zoodat dan natuurlijk ons land zou kunnen afzien van een deel mijnhout dat het nu moet invoeren. Geweten is, dat het jaarlijksch verbruik van mijnhout in de steenkoolmijnen ca. 1.400.000 m³ beloopt; welnu daarvan zouden er 840.000 m³ — in optima voorwaarden — door onze bosschen kunnen worden geleverd. Deze oplossing zou nochtans geen einde stellen aan de moeilijkheden eigen aan den mijnhouthandel. Deze moeilijkheden worden gedeeltelijk geweten aan coördinatiemangel onder de betrokken kringen, t.t.z.

den Dienst van Water en Bosschen, boscheigenaars, exploitanten en verbruikers. Op dit gebied valt nog heel wat te doen.

Ziehier hoe de eischen gesteld door den mijnhout-handel in November jl., kunnen worden samengevat :

1. Er bestaat geen coördinatie tusschen het tijdstip van het veilen der kavelingen, dat van het koopen van hout in het buitenland en dat waarop de steenkoolmijnen haar aankopen doen; deze twee elementen zouden moeten bij mekaar gepast worden;

2. De lastboeken van de Belgische steenkoolmijnen vertoonen een zoodanige verscheidenheid, dat de taak der leveranciers uiterst moeilijk wordt, ja zelfs zeer onereus voor de kostprijzen.

Standardisatie zou veel bijdragen tot het verlagen van deze laatste en tot het bekomen van meer rationeele verkoopprijzen;

3. In zake termijn, aanneming en betaling, zijn de voorwaarden eveneens grondig te herzien.

De handelaars in mijnhout verlangen, dat het Algemeen Bestuur van het Mijnwezen een gemengde com-

missie zou bijeenroepen om deze vraagstukken te bestudeeren en op te lossen.

Laten we hier de oprichting vermelden van een financieel syndicaat van den houthandel. Dit syndicaat is belast met de gezondmaking van de credietvoorwaarden. Het is opgericht geworden op initiatief van de leden der Nationale Beroepsvereniging van Boschbouwers, onder den vorm van een interprofessioneele vereeniging, met toetredingsmogelijkheid voor de andere vereenigingen (2).

In de meubelindustrie blijft de toestand weinig bemoedigend. De oude centra van Mechelen en Aat (Ath) lijden onder de veelvuldigheid der meubelfabrieken, die in alle hoeken van het land oprijzen. Het gebrek aan organisatie in dit bedrijf, kan eveneens als een der hoofdoorzaken van zijn weinig schitterenden toestand worden beschouwd. De prijsvoorwaarden zijn dan ook verre van bevredigend.

(2) *Maandverslag van het International Houtcomité*, December 1938, nr 10, blz. 9.

BALANS VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË PER 25 DECEMBER 1938.

Hieronder volgt de balans en de winst- en verliesrekening van de Nationale Bank van België per 25 December 1938, door den Regentenraad in dato 11 Januari 1939 opgemaakt en 17 Januari 1939 door het College van Censoren goedgekeurd :

ACTIVA.	Balans per 25 December 1938.	PASSIVA.	
Goudvoorraad : staven en muntenfr.	17.128.113.974,68	Bankbiljetten in omloopfr.	22.017.821.800,—
Buitenlandsche deviezen en goudwaarden	4.585.912.756,01	Rekening-courant :	
Pasmunt en diversen	276.406.652,37	Schatkist	572.618.235,15
Wissels op België	1.021.476.706,24	Instellingen door bijzondere wet beheerd	902.995.079,69
Wissels op het buitenland	10.430.653,36	Banken	906.972.418,88
Voorschotten op Belgische overheidsfondsen ...	194.540.977,83	Clearingen	115.332.437,05
Vorderingen op den Staat :		Bijzondere	149.914.220,27
Bon van de Belgische Schatkist (wet van 27 Decem- ber 1930)	500.000.000,—	2.647.832.391,04	
Schuldbrief van de Belgische Schatkist (wet van 19 Juli 1932)	222.036.620,92	Totaal der onmiddellijk op- vraagbare verbintenissen ...	24.665.654.191,04
Overheidsfondsen :		Kapitaal	200.000.000,—
a) Verworven krachtens de overeenkomst van 27 Juli 1932 (wet van 19 Juli 1932)	549.989.919,50	Reserves :	
b) Verworven krachtens de statuten	602.257.073,24	a) Statutaire reserve	103.726.605,42
Gebouwen, materieel en meubilair	160.000.000,—	b) Voorzieningsfonds en af- schrijvingsrekeningen	303.247.442,27
Afgeschreven en te verzilveren waarden	pro memorie	406.974.047,69	
Overgangsrekeningen	51.599.949,88	Overgangsrekeningen	8.125.566,90
Fr. 25.302.765.284,03		Te verdeelen netto winst	22.011.478,40
		Fr. 25.302.765.284,03	

Orderrekeningen op 25 December 1938.

VERBINTENISSEN OP TERMIJN	fr.	237.642.761,25	
TE INNEN WISSELS		92.766.205,98	
BELGISCH-LUXEMBURGSCH VERREKENINGSDIENST.			
— Compensatierekeningen in het Buitenland		132.713.239,53	
DIVERSE BEWAARGEVINGEN :			
Verpanding van de voorschotrekeningen	3.667.633.745,—		
Andere bewaargevingen	5.371.352.297,67	9.038.986.042,67	
DIVERSE BORGTOCHTEN		52.918.000,—	
SCHATKIST :			
Wisselportefeuille en allerlei te goed	35.617.758,77		
Goudwaarden	750.000.000,—		
Diverse waarden waarvan de Staat eigenaar is :			
Gewone aandelen Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen....	1.000.000.000,—		
Deelhebbende obligaties Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen	638.305.187,—		
Annuliteiten onderschreven door de Kolonie van Belgisch-Congo	1.285.939.210,91		
Diverse waarden	32.648.700,—	2.956.893.097,91	
Diverse waarden bij den Staat in bewaring gegeven :			
Waarden door derden gedeponerd	3.425.765.780,35		
Dienst der ingeschreven schuld	6.283.650.900,—		
Deposito- en Consignatiekas	11.639.291.746,33		
Als borgstelling gedeponerde waarden	527.823.825,90	21.876.532.252,58	
Af te leveren waarden		348.757.922,50	
Uit den omloop getrokken effecten		515.557,50	
Amortisatiefonds der Overheidsschuld		5.991.072.478,—	
Regularisatiefonds der renten		978.007.035,—	
Monetair fonds :			
Goud	30.000.000,—		
Overheidsfondsen	335.771.366,90	365.771.366,90	
Reserve der postchecks :			
Goud		505.928.838,74	33.809.096.307,90
ALGEMEENE SPAAR- EN LIJFRENTENKAS :			
Voorloopige beleggingen		1.814.127.929,83	
Beleende fondsen		110.942.600,—	1.925.070.529,83
WAARDEN VAN DE PENSIOENKAS VAN HET PERSONEEL			159.334.647,66

DEBET.

Winst- en verliesrekening per 25 December 1938.

CREDIT.

Afschrijving op gebouwen, materieel en meubilair	fr. 1.993.682,53	Geïnd op afgeschreven en te verzilveren waarden ... fr.	1.457.054,76
Overdracht op rekening « Fiskale reserve »	1.000.000,—	Disconto, wissel en interesten	49.166.723,48
Herdisconto op 25 December 1938 ...	3.500.995,05	Interesten op overheidsfondsen	15.012.043,85
Algemeene onkosten	27.239.523,33	Rechten op bewaargevingen	3.034.519,98
Toelage aan de pensioenkas van het personeel	2.107.000,—	Diverse winsten	754.084,28
Begiftiging van het Voorzieningsfonds en van de Afschrijvingsrekening	10.423.526,88	Geldelijke verplichtingen en vergoedingen van den Staat :	
Afschrijving opgelegd door de wet van 19 Juli 1932	1.344.964,19	Ristorno van zegelrecht op den biljettenomloop.....	15.633.602,04
Geldelijke verplichtingen tegenover den Staat :		Vergoeding van 0,25 per jaar op het restant van de Staatsschuld	625.000,—
a) Provenu van disconto en beleeningen boven de 3 ½ %	731.107,04	Vergoeding van 0,25 % per jaar op het bedrag van de kleine biljetten uitgegeven voor rekening van de Schatkist	753.980,33
b) Zegelrecht op den biljettenomloop.	16.084.731,30		
	64.425.530,32		
Te verdeelen netto winst	22.011.478,40		
	Fr. 86.437.008,72		Fr. 86.437.008,72

De verdeling van de netto-winst, groot fr. 22.011.478,40, werd als volgt door den Algemeenen Raad, in dato 18 Januari 1939, vastgesteld :

1 ^o Aan de aandeelhouders, een eerste dividend van 3 % van het nominaal kapitaal	fr. 6.000.000,—
2 ^o Van het overige, hetzij fr. 16.011.478,40 :	
a) 10 % aan de reserve	1.601.147,84
b) 6 % aan het personeel	960.688,70
van het overige, hetzij fr. 13.449.641,86 :	
a) Aan den Staat, drie vijfden	8.069.785,11
b) Aan de aandeelhouders, een tweede dividend van fr. 26,89 per aandeel	5.378.848,75
c) Aan de reserve, het saldo	1.008,—
	Fr. 22.011.478,40

GELD- EN BANKWEZEN. FINANCIËELE BERICHTEN

**INHOUD : België : De wisselmarkt in December 1938. — De markt van het kortlopend geld in December 1938
Groot-Brittannië : De goudreserves van het Egalisatiefonds.**

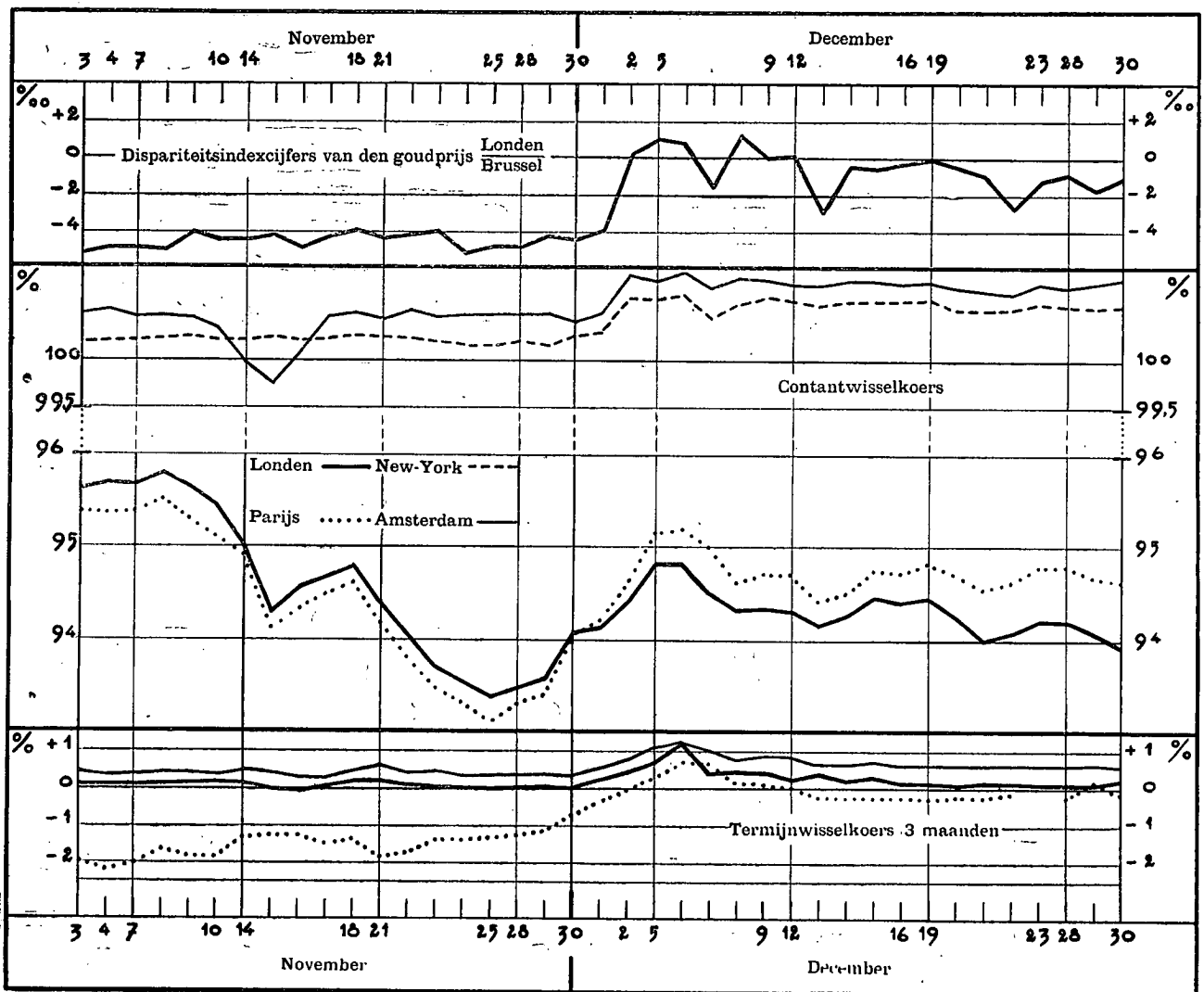
BELGIË

DE WISSELMARKT IN DECEMBER 1938.

Omstreeks het midden van de eerste helft der maand, verminderde de wisselkoers zich allengs van het goudinvoerpunt en heeft, op sommige dagen, het uitvoerpunt bereikt. De vraag naar deviezen was

nochtans weinig omvangrijk; van 1 tot 29 December bedroeg de gezamenlijke vermindering van den goudvoorraad slechts fr. 90.471.000. De post « Buitenlandse deviezen en goudwaarden » is met 58 miljoen toegenomen.

Indexcijfers van de wisselkoersen in November en December 1938 (1).

(1) Het dagelijksch dispariteitsindexcijfer van den goudprijs te Londen en te Brussel wordt berekend met behulp van onderstaande formule :

$$\frac{\text{Sterlingprijs van één kg. fijn goud te Londen} \times \text{Pondenkoers te Brussel}}{\text{fr. 33.193,50}}$$

De indexcijfers van den contantwisselkoers worden op willekeurige basis berekend.

De indexcijfers der termijnwisselkoersen op drie maanden worden berekend in procenten van den contantwisselkoers.

In tegenstelling met de overheerschend gedrukte ondertoon tot aan het eind van November, bleef de tendens van het pond sterling algemeen vast en prijs-houdend. In de eerste tien dagen steeg de notering van bg. 27,68 tot bg. 27,8825 om naderhand geleidelijk terug te loopen tot bg. 27,61625, koers van 30 December. Deze loop der noteringen ontwikkelde zich parallel met dezen van den goudprijs te Londen die, na van 148 sh. 11 tot 148 sh. 1 te zijn teruggelopen, trapsgewijze tot 149 sh. 7 1/2 is teruggekeerd. De dollar heeft herhaaldelijk het uitvoerpunt bereikt, t. t. z. bg. 5,94. Komende van bg. 15,54 3/4, eindigt de Fransche franc de maand met een lichten vooruitgang, t.w. bg. 15,61625. De gulden vertoonde een gelijkaardig verloop, gaande van bg. 321,70 tot bg. 322,875. Daarentegen daalde de wisselkoers op Zurich van de eene maand op de andere, van bg. 134,425 tot 134 belgas.

Onderstaande tabel geeft een beeld van het verloop dezer deviezen tusschen 1 en 30 December :

	Notering per 1 December	Notering per 30 December	Hoogste	Laagste
			tusschen beide data	
Dollar	5,9185	5,935	5,9425	5,93125
Pond sterling ..	27,68	27,61625	27,8825	27,6375
Fransche franc ..	15,5475	15,61625	15,71	15,58125
Gulden	321,70	322,875	323,10	322,35
Zwitserse fr. ..	134,425	134,—	134,95	133,86

Begin der maand ging de Reichsmark van bg. 237,15 tot bg. 238,10 en kon dit niveau in het vervolg gemakkelijk handhaven. De Zweedsche, Noorweegsche en Deensche kronen hebben de schommelingen van het pond sterling gevolgd. Op het eind van de overzichtsperiode noteeren zij respectievelijk bg. 142,20, bg. 138,75 en bg. 123,30, na bg. 143,70, 140,15 en 124,60 te hebben bereikt. De Italiaansche lira, die, zooals men weet, uitsluitend voor de behoeften van het betalingsaccord tusschen de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie en Italië wordt genoteerd, beschreef een curve gaande langs bg. 31,1284, bg. 31,2989 en bg. 31,20125. De Tsjecho-Slowaaksche kroon herstelde zich trapsgewijze van bg. 20,25 tot bg. 20,40. Na van bg. 25,15 tot bg. 25,32 te zijn gestegen is de koers op Lissabon tot bg. 25,02 teruggekeerd, om naderhand iets aan te trekken en te eindigen op bg. 25,10. De Canadeesche dollar schommelde tusschen bg. 5,87 en bg. 5,90. De wisselkoers op Warschau herstelde zich tusschen 1 en 30 December van bg. 111,20 tot bg. 112,85 na omstreeks medio der maand een korte achteruitgang tot 111 belgas te hebben ondergaan. De Roemeensche leu werd één enkel maal genoteerd, en wel op 30 December, à bg. 4,36, tegen welken koers geen verrichtingen werden afgesloten.

Op de termijnmarkt, heeft het agio op sommige valuta's aan het eind der maand iets aangetrokken. In procenten uitgedrukt bedroeg het agio op drie-maandguldens circa 2,50 pCt. en dit op den dollar

ongeveer 2,75 pCt. 's jaars. De Fransche franc werd in dezelfde voorwaarden tegen den contantprijs verhandeld en het pond sterling steeg boven den contantprijs tot een agio van 1,13 pCt. 's jaars.

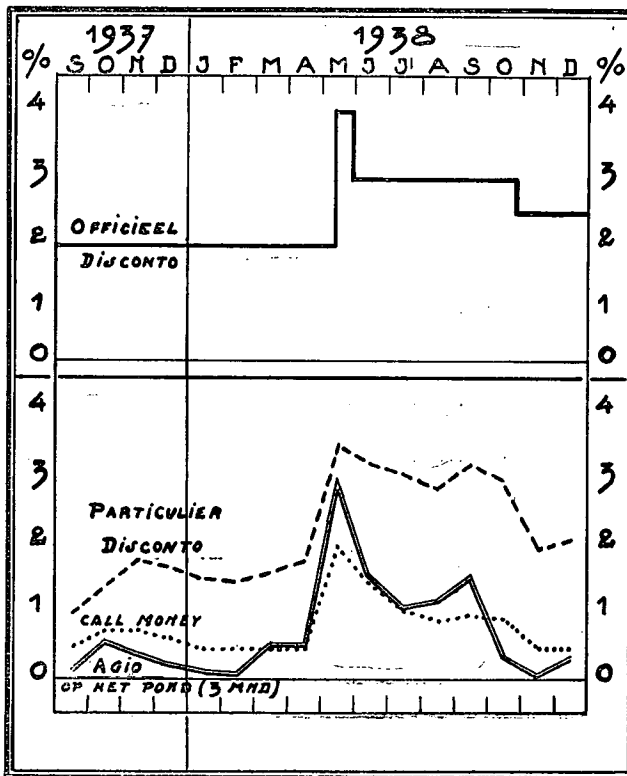
DE MARKT VAN HET KORTLOOPEND GELD IN DECEMBER 1938.

De geldmarkt is eenigszins onder den invloed geweest van het jaarultimo. Het particulier disconto voor accepten dat in November tot 1,875 was gedaald, is trapsgewijze gestegen tot 2 1/8-2 1/4 pCt.; daarentegen blijft de rentestand van het *call money* ongewijzigd op 0,5 pCt.

Dezelfde tendenties worden waargenomen bij de wekelijksche aanbestedingen van schatkistcertificaten voor rekening van het Rijk. Van het minimum van 1,56 pCt. op 2 December, is de gemiddelde toewijzingsrentevoet gestegen tot 1,81 pCt. op 23 December, om tot 1,75 pCt. te dalen per 30 December.

Op 20 December heeft het Herdisconteering- en Waarborginstituut voor fr. 50 miljoen Schatkistcertificaten uitgegeven op zestig en op negentig dagen. De inschrijvingen bereikten totaal fr. 150 miljoen, terwijl de laagste toewijzing geschiedde tegen 1,65 en 1,75 pCt. 's jaars.

Officieel disconto van de Nationale Bank. — Maandgemiddelden van het particulier disconto voor handelsaccepten, van de callgeldnoteringen en het agio op driemaandsponden (1).

(1) Het agio is uitgedrukt in procenten van den contantkoers op de basis van drie maanden.

Zooals de bijgaande statistische tabellen het aantonen, heeft de zeer lichte spanning op de markt geen invloed gehad op de vraag die, t. o. v. de aangeboden bedragen, nog steeds zeer hoog blijft.

Het jaarultimo kon dus zeer gemakkelijk worden overschreden.

In den loop van de maand December, heeft de daling van de wisselportefeuille op België, evenals de beleeningen op publieke fondsen van de Nationale Bank, tot 21 December voortgeduurd, terwijl de toestand, per 29 December, een lichte stijging vertoont in verband met de behoeften van het einde van het jaar. De biljettencirculatie is voortdurend gedaald evenals de gezamenlijke opeisbare verplichtingen van de Nationale Bank.

Wanneer men de voornaamste posten van de staten der Nationale Bank, per 29 December 1938 en per 29 December 1937, onderling vergelijkt, vallen de volgende afwijkingen op :

(In millioenen franken.)

ACTIVA.			
Goudvoorraad	—	483	
Buitenlandsche deviezen en goudwaarden	—	153	
Wissels op het binnenland	—	68	
Beleeningen op Belgische publieke fondsen	+	42	
PASSIVA.			
Bankbiljetten in omloop	+	448	
Rekening-courant van de Schatkist	+	89	
Diversen	—	1.203	
Saldo	—	1.113	
Gezamenlijke opeisbare verplichtingen	—	666	

Uit deze gegevens blijkt, dat van het eene jaar op het andere, de vermindering van de opeisbare verplichtingen uitsluitend sloeg op de beschikbare gelden in rekening-courant bij de circulatiebank. Mogelijk is, dat de toeneming van de biljettencirculatie nog

steeds de weerspiegeling is van de fiduciaire expansie van November 11., expansie die dus nog niet volledig zou geresorbeerd zijn. Zooals dit in den loop van het laatste kwartaal het geval was, moet deze verdere vermindering van de circulatie, althans gedeeltelijk, *ceteris paribus*, tot uiting komen in een overeenkomstige vermeerdering der beschikbare gelden in rekening-courant bij de Nationale Bank.

Schatkistbons van de Kolonie (1).

In omloop zijnde bedragen
op het eind van iedere maand.

DATUM	Belgisch Congo	Ruanda-Urundi	Te zamen
1938 November	425.504.400	142.000.000	567.504.400
December	418.504.400	140.000.000	558.504.400

(1) De vlottende Schuld van de Kolonie omvat Schatkistbons uitgegeven door rechtstreeksche onderhandelingen of bij aanbesteding.

In omloop zijnde Schatkistcertificaten en Schatkistbons geplaatst bij aanbesteding.

DATUM	Staat	Herdison- teering- en Waarborgs- instituut	Kolonie	Totaal
1938 7 November	500.000.000	—	25.000.000	525.000.000
14 »	500.000.000	—	25.000.000	525.000.000
21 »	500.000.000	—	—	500.000.000
28 »	500.000.000	—	—	500.000.000
5 December	500.000.000	—	—	500.000.000
12 »	490.000.000	—	—	490.000.000
19 »	480.000.000	—	—	480.000.000
26 »	470.000.000	50.000.000	—	520.000.000

Emissies van Schatkistcertificaten in de maanden November en December 1938.

DATUM DER AANBESTEDING	Voor rekening van	Aangeboden bedrag	Looptijd	Ontvangen intekeningen	Verhouding van ingeteekend tot aangeboden bedrag	GEMIDDELDE FENTEVOET		Uiterste rentevoet der toewijzingen
						der intekeningen	der toewijzingen	
1938 4 November	Staat	40.000.000	3 maand	145.000.000	3,63	2,09	2,02	—
10 —	»	40.000.000	»	168.000.000	4,20	1,89	1,875	—
18 —	»	40.000.000	»	185.000.000	4,625	1,85	1,74	—
25 —	»	50.000.000	»	206.000.000	4,12	1,62	1,61	—
2 December	»	40.000.000	»	190.000.000	4,75	1,57	1,56	—
9 —	»	40.000.000	»	155.000.000	3,875	1,76	1,73	—
16 —	»	40.000.000	»	131.000.000	3,275	1,77	1,75	—
20 —	H. W. I.	50.000.000	60 tot 90 dag.	150.000.000	3,—	—	—	1,65 tot 1,875
23 —	Staat	40.000.000	3 maand	178.000.000	4,40	1,86	1,81	—
30 —	»	40.000.000	»	245.000.000	6,125	1,75	1,75	—

GROOT-BRITANNIË

DE GOUDRESERVES VAN HET EGALISATIEFONDS.

Om de zes maanden publiceert de Britsche Schatkist een staat van den goudvoorraad van het Egalisatiefonds der wisselkoersen. Ofschoon met ongeveer

drie maanden vertraging verschijnend, heeft niettemin deze staat de bijzondere aandacht van de city-kringen gehad, omdat aan de hand van zijn gegevens, de juistheid kan worden nagegaan van de schattingen der toe- en afvloeiingen van goud op het oogenblik

dat er zich kapitaalbewegingen voordoen en omdat hij tevens een nieuwe basis voor latere schattingen levert.

Op 30 September jl., bedroeg de goudvoorraad van het Fonds 21.684.000 ons fijn, of 20.682.000 ons minder dan op 31 Maart 1938.

Sedert het publiceren der staten van het Egalisatiefonds, namelijk sedert 31 Maart 1937, hadden deze reserves — die naast deze van het *Issue Department* van de *Bank of England* hoeven geplaatst, wil men den gezamenlijken voorraad aan muntmateriaal kennen — het volgende verloop :

DATUM	Egalisatiefonds	Bank of England	Totaal
(in duizenden ons fijn)			
31 Maart 1937	26.674	73.842	100.516
30 September 1937	39.854	76.843	116.697
31 Maart 1938	42.546	76.843	119.389
30 September 1938	21.680	76.843	98.523

Berekend tegen £ 7 per ons fijn goud, vertegenwoordigen deze hoeveelheden de volgende bedragen :

DATUM	Egalisatiefonds	Bank of England	Totaal
(in miljoenen £)			
31 Maart 1937	188,9	516,6	703,5
30 September 1937	279,3	537,6	816,9
31 Maart 1938	297,8	537,6	835,4
30 September 1938	151,8	537,6	689,4

Sedert 30 September, hebben nieuwe goudafvloeiingen plaats gehad, die een belangrijke vermindering van den metaalvoorraad van het Egalisatiefonds voor gevolg hebben gehad. Deze posten zijn verscheidene keeren geschat geworden met de gegevens van den jongst gepubliceerden staat als vertrekpunt. Voor het tijdvak October-December schat *The Economist* deze goudafvloeiingen op ten minste

£ 70 miljoen, wat den goudvoorraad van het fonds, per ultimo December, op 80 miljoen zou terugbrengen. Volgens andere schattingen — namelijk deze van den *Statist* — zouden de metaaluitvoeren £ 60 à 70 miljoen hebben bedragen, met aan het einde van het jaar een saldo van £ 90 à 80 miljoen maximum. Dit alles steunt natuurlijk op loutere veronderstellingen.

De op 6 Januari afgekondigde beslissing, dat nl. een bedrag van £ 200.001.571 goud in staven van de *Bank of England* naar het Egalisatiefonds zou overgedragen worden, werd gunstig onthaald. Tegen den huidige koers van het Pond, vertegenwoordigt deze overdracht bijna £ 315 miljoen, daar het goud van de *Bank of England* nog steeds tegen de vroegere pariteit van 85 sh. per ons fijn goud geboekt staat, dan wanneer de huidige waarde de 140 sh. overschrijdt.

Het Fonds ziet aldus haar actiemiddelen aanzienlijk vergroot.

Men heeft laten opmerken, dat het hier niet gaat om afstand van goud van de *Bank of England* aan het Fonds, maar veeleer om een « heroverdracht » van het goud dat, sedert de devaluatie van 1931, Engeland was binnengevloeid en door het Fonds aan de bank was afgestaan om zich ter betaling van deze metaalinvoueren, de noodige Ponden te verschaffen op het oogenblik dat de toevloeiing ononderbroken gaande was. De goudvoorraad van de *Bank of England*, die in Januari 1939, op £ 126 1/2 miljoen werd teruggebracht, is thans ongeveer gelijk aan dezen van November 1931.

Op den dag zelf van deze verrichting, werden, langs de *Bank of England*, om, de banken en de *Bullion Market* door de Schatkist genoodigd, alle verhandelingen op termijngoud tot nader bericht te staken en geen voorschotten op goud meer toe te staan. Op deze verrichtingen was, reeds in Juni 1935, het embargo gelegd, embargo dat in Mei 1938 werd opgeheven.

INDUSTRIEËLE EN HANDELSBERICHTEN.

INHOUD : België : Groot- en kleinhandelsprijzen in December 1938.
Nederland : De algemeene economische toestand.

BELGIË

GROOT- EN KLEINHANDELSPRIJZEN IN DECEMBER 1938.

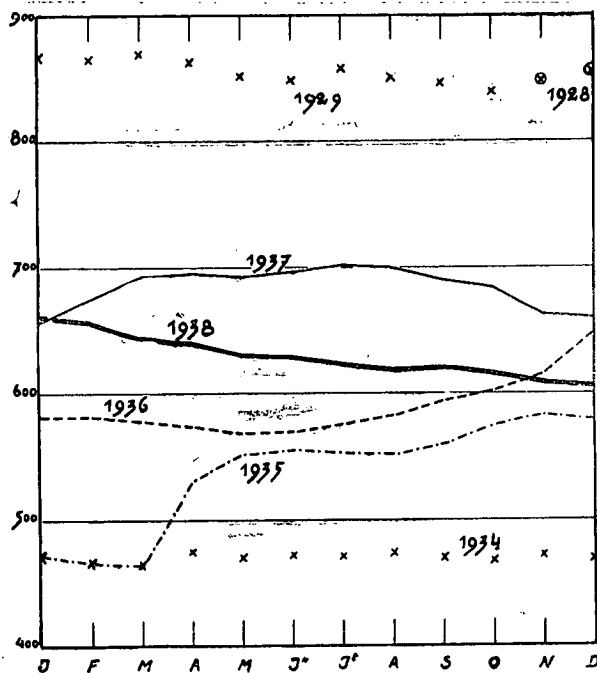
De evolutie van de grondstoffenmarkten in December, wijst op vertraging in de baissebeweging. De industriële herneming in de Vereenigde Staten en de behoeften van de herbewapening in tal van landen, hebben een gunstigen invloed geoeffend op de markten van niet-ijzerhoudende metalen en van rubber, die bovendien in een bevredigenden statistischen toestand verkeeren. Anderdeels, zijn de plantaardige voedingsproducten zeer vast geweest, ja zelfs ietwat gestegen.

Goud-index der wereldprijzen.

Basis : 1928 = 100.

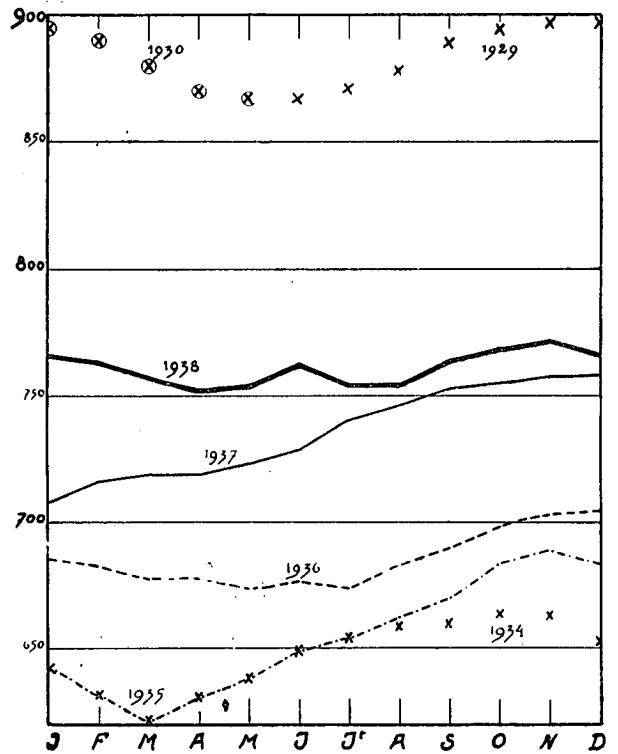
	26 November 1938	31 December 1938
Plantaardige en dierlijke producten, voeding	33,7	34,9
Plantaardige en dierlijke producten, nijverheid	34,7	34,6
Delfstoffen	49,0	48,0
Te zamen : 22 soorten grondstoffen	39,4	39,6

Indexcijfers der groothandelsprijzen.

x : Door de indexcijfers bereikte maxima- en minimapunten.

Indexcijfers der kleinhandelsprijzen.

x : Door de indexcijfers bereikte maxima- en minimapunten.

In België is het indexcijfer van de groothandels-prijzen lichtjes — met drie punten — gedaald : van 610 op 607; zoodat hier, evenals van de wereldprijzen, gezegd kan worden, dat er tegen het voortdalen weerstand loskomt. Dertien groepen producten dalen en zeven andere stijgen, met weinig afgeteekende bewegingen langs beide kanten. De voornaamste dalingen komen voor bij de teersoorten, de vetstoffen, den rubber en de chemische producten, terwijl hausse wordt gemeld op tabak, vlas, voedingswaren en brandstoffen.

Het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen dat in October en November gestegen was, wijst, per 15 December, op een daling met vijf punten t. o. v.

de vorige maand; van 768 wordt het 772. Op de gezamenlijke artikelen waarop het indexcijfer wordt berekend, zijn er t. o. v. van November, 35 pCt. gedaald, 17 pCt. gestegen en 48 pCt. ongewijzigd. De achteruitgang van het indexcijfer dient voor een deel aan seizoensinvloeden te worden toegeschreven : vanaf December daalt gewoonlijk de prijs der eieren. Daarbij is verlaging gekomen in den prijs van het varkensvleesch, evenals van de koloniale waren, die beïnvloed worden door de wereldgroothandelsprijzen. Brood en aardappelen helpen aan deze baissebeweging mee, doch slechts lichtjes. De stijging op boter en steenkool werkt echter in tegenovergestelden zin.

Indexcijfers der groothandelsprijzen in België.

CATEGORIE VAN PRODUCTEN	Aantal producten	Indexcijfers voor December 1938	VERMEERDERING OF VERMINDERING				Relatieve toename of vermindering t. o. v. het in 1937 of 1938 bereikte maximum	
			t. o. v. November 1938		t. o. v. December 1937		Datum van het maximum (maand)	Toeneming of vermindering in %
			in absolute cijfers	in relatieve cijfers (%)	in absolute cijfers	in relatieve cijfers (%)		
Voedingswaren	15	528	+ 14	+ 2,7	— 79	— 13,0	7-1937	— 20,0
Brandstoffen	4	855	+ 18	+ 2,2	— 51	— 5,6	10-1937	— 5,6
Teer en derivaten	3	538	— 22	— 3,9	— 136	— 20,2	10-1937	— 21,6
Metaalproducten	14	678	— 7	— 1,0	— 55	— 7,5	8-1937	— 16,9
Petroleum en derivaten	7	905	— 1	— 0,1	— 130	— 12,6	8-1937	— 13,6
Ceramische producten	9	847	— 12	— 1,4	— 38	— 4,3	7-1937	— 5,8
Glasproducten	2	549	—	—	—	—	1937	—
Chemische producten	12	591	— 11	— 1,8	— 21	— 3,4	4-1938	— 5,6
Kunstmeststoffen	4	524	+ 4	+ 0,8	+ 44	+ 9,2	12-1938	—
Vetstoffen	7	419	— 17	— 3,9	— 87	— 17,2	2-1937	— 31,8
Textielproducten (gezamenlijke)	19	571	+ 4	+ 0,7	— 49	— 7,9	6-1937	— 24,4
Wolproducten	5	572	— 7	— 1,2	— 154	— 21,2	4-1937	— 30,7
Vlasproducten	5	357	+ 36	+ 4,4	+ 95	+ 12,5	6-1937	— 11,1
Jutewaren	2	357	— 4	— 1,1	— 19	— 5,1	5-1937	— 19,0
Katoenproducten	7	438	— 2	— 0,4	— 34	— 11,5	3-1937	— 35,0
Bouwmaterialen	13	772	— 1	— 0,1	+ 5	+ 0,7	9-1937	— 1,—
Harsproducten	2	520	—	—	— 32	— 5,8	2-1937	— 35,8
Huiden en leder	9	461	— 7	— 1,5	— 62	— 11,9	4-1937	— 32,1
Tabak	1	545	+ 45	+ 9,0	—	—	12-1937	—
Papier	1	644	— 6	— 0,9	— 294	— 31,3	11-1937	— 41,2
Rubber	1	133	— 5	— 3,6	+ 7	+ 5,6	3-1937	— 35,7
ALGEMEEN INDEXCIJFER	123	607	— 3	— 0,5	— 52	— 7,9	7-1937	— 13,5

NEDERLAND

DE ALGEMEENE ECONOMISCHE TOESTAND.

Wanneer men bedenkt, dat Nederland met een bevolkingsdichtheid van twee honderd vier en veertig zielen per vierkante kilometer, behalve zijn cultuurbodem en zeevisscherij, geen andere natuurlijke rijkdommen bezit dan — overigens vrij belangrijke — steenkolenreserves, dan wordt het besef levendig in welke mate zijn economische belangen aan deze van andere landen zijn verbonden. Wanneer de Nederlander er dan toch in geslaagd is een hooge graad van welvaart te bereiken, dan was dit uitsluitend het gevolg van zijn ondernemingslust en kolonialen aanleg.

In een memorandum door enkele vooraanstaande personaliteiten, aan den Premier, Dr Colijn, overhandigd, wordt er o. m. de aandacht op gevestigd, dat de hooge levensstandaard in Nederland thans niet meer gewettigd is. Waar de bevolking, aldus het memorandum, de disproportionaliteit tusschen dezen hoogen levensvoet en de ongunstige wending van de economische ontwikkeling niet zal gaan inzien, zullen de te brengen offers in de toekomst des te zwaarder vallen.

Deze pessimistische voorstelling, is in hoofdzaak ingegeven door het groeiend begrotingstekort van het Rijk en de reusachtige aanzwelling der publieke

schuld. Het deficit van de Rijksbegrooting voor 1938, op f. 61 miljoen geraamd, zal naar alle waarschijnlijkheid f. 198 miljoen bedragen; de openbare schuld is, sedert 1930, met het reusachtig cijfer van f. 1.380 miljoen toegenomen, terwijl zoowel nationaal inkomen als vermogen in aanzienlijke mate zijn teruggegaan. Daarenboven is de belastingdruk belangrijk vergroot. Naar het oordeel van voornoemd memorandum, kan dit alles slechts leiden tot daling van werkgelegenheid en bedrijvigheid.

Bij het nagaan der conjunctuurontwikkeling in Nederland, dient rekening te worden gehouden met zijn internationale afhankelijkheid, waardoor dit land aan alle reacties uitgaande van een crisishaard buiten zijn grenzen blootstaat.

Sedert 1929 heeft Nederlands economische structuur wijzigingen ondergaan, waarvan de tendentie was s' lands economische gebondenheid aan het buitenland te verminderen. Desondanks is deze laatste nog de belangrijkste factor in de conjunctuurontwikkeling daar te lande. De omstandigheid, dat Nederland, in zijn Aziatisch Rijksdeel, een aanzienlijk gebied bezit, waarmee het economisch nauw verbonden is en dat geheel andere goederen produceert en consumeert dan het moederland, verandert hieraan vrijwel niets. Als grondstof-produceerend land is Oost-Indië economisch nog méér afhankelijk van de wereldconjunctuur, dan Nederland als uitvoerland van agrarische en industriele producten, kapitaal en diensten. Daarenboven is Oost-Indië in het bijzonder bij den uitvoer naar de Vereenigde Staten geïnteresseerd. Het conjunctuur-

rhythme van Indië valt dus niet geheel samen met de uitwerking daarvan op het moederland, wat ertoe kan bijdragen dat Nederlands conjunctuur zich bijwijlen toch eenigszins van de algemeene wereldconjunctuur differencieert, zooals b. v. in de jaren 1930 en 1931 duidelijk het geval was.

Waar de diepe wereldcrisis zich in Nederland met eenige vertraging deed gevoelen, is ook het herstel wat later ingetreden, en situeert zich, in den tijd, omstreeks het midden van 1936. De opgaande lijn werd in de eerste helft van 1937, krachtig voortgezet. In alle geledingen van het economisch leven was de verbetering merkbaar en het werkloosheidspeil daalde. Plots is de terugslag gekomen, zoodat in het tweede semester de gang van zaken in nagenoeg alle opzichten tegenovergesteld was aan dien van de eerste zes maanden.

De huidige phase van de conjunctuur in Nederland kenmerkt zich door een tot stilstand komen van de in den herfst van 1937 begonnen ongunstige kentering, terwijl het tweede kwartaal een verdere accentueering van den achteruitgang had vertoond en zelfs een verscherping niet als uitgesloten werd geacht. Bij beschouwing der afzonderlijke maandcijfers, geven zelfs verschillende indices een geringe stijging te zien. Nochtans dient hierbij in aanmerking te worden genomen, dat het derde kwartaal seizoenmatig het gunstigste is, zoodat de laatste bewegingen niet zonder meer als een conjunctuurverschijnsel zijn te beschouwen.

TABEL I.

Gegevens betreffende de arbeidsmarkt.

DATUM	WERKLOOSHEID			Openbare arbeidsbemiddeling	BEZETTING
	Georganiseerde werknemers (1)		Percentage werkloosheidsdagen (2)		
	Geheel en gedeeltelijk werklozen			Ingeschreven geheel werklozen	Indexcijfers van het aantal georganiseerde werknemers aan den arbeid (1929 = 100)
	Aantal	%			
1927.....	25.000	9,0	7,5	—	98,3
1928.....	20.300	6,8	5,6	—	100,3
1929.....	24.300	7,1	5,9	—	100,0
1930.....	37.800	9,7	7,8	—	98,0
1931.....	82.800	18,1	14,8	138.231	90,5
1932.....	153.500	29,5	25,3	271.092	79,4
1933.....	163.000	31,0	26,9	322.951	77,7
1934.....	160.400	32,1	28,0	332.772	76,5
1935.....	173.700	36,3	31,7	384.691	72,6
1936.....	169.400	36,3	32,7	414.512	71,5
1937.....	137.700	29,2	26,9	368.909	77,7
1938 Januari.....	166.288	34,5	32,1	439.278	72,2
April.....	133.106	27,0	24,8	354.674	79,9
Juli.....	122.013	24,6	22,3	302.312	82,6
September.....	117.738	24,0	22,1	301.730	83,1

(1) Weekgemiddelden (excl. landbouw).

(2) Percentage werkloosheidsdagen t.o.v. het aantal mogelijke arbeidsdagen in de maand.

Het euvel van de blijvende werkloosheid wordt in Nederland terdege gevoeld en houdt de voortdurende bezorgdheid van de Regeering gaande, mitsdien, met het oog op werkverruiming en werkverschaffing, over-

gegaan werd tot belangrijke overheidswerken : inpoldering, ontwatering, bruggenbouw, kanaalwerken, stroomverbetering, wegenverbetering, terwerkstelling bij oudheidkundige opgravingen; centrale werkplaat-

sen e. a. m. Nochtans is het niet de meening der Regeering dat het euvel der werkloosheid blijvend kan worden uitgeschakeld uitsluitend door de uitvoering van groote werken. In dit verband, is haar politiek veeleer gericht op exportstimuleering, steun tot verlaging van productiekosten en tot ordening van het bedrijfsleven. Ondanks de rechtstreeksche en onrechtstreeksche invloeden van deze bemoeiingen, blijft het werkloosheidscijfer relatief hoog, zooals uit onderstaande cijfers duidelijk naar voren treedt. (Tabel I.)

Op een bevolking in productieven leeftijd — mannen en vrouwen van vijftien tot vijf en zestig jaar — van iets meer dan 5.000.000, zijn dus gemiddeld 6 pCt. werklozen, tegen bijna 7 pCt. in 1936.

Voor de beoordeeling van het totale aantal werklozen, dient men ook rekening te houden met de omstandigheid, dat de personen die in Nederland bij een werkverschaffing arbeid verrichten, ten getale van een kleine 50.000, als werkloos worden medegerekend; terwijl in de meeste overige landen dergelijke personen niet in de werkloosheidsstatistiek voorkomen.

Mits het hieronder te maken voorbehoud, weerspiegelen bovenstaande getallenreeksen de conjunctuurontwikkeling der laatste jaren t. w. het einde der jarenlange stijging der werkloosheid in 1936 (April), de snellere verbetering na de depreciatie van den gulden, de nieuwe ongunstige kentering aan het eind van 1937 en een verbetering vanaf Februari van het afgelopen jaar.

In 1938, wordt een onderbroken vermindering van de werkloosheid waargenomen. Sinds Juni, was de werkloosheid zelfs minder dan in het geheele ongunstige tijdvak van de zes voorafgegane jaren 1932 t/m 1937.

De gunstige evolutie nochtans niet aan een diepgaande verbetering te moeten worden toegeschreven. Inderdaad, sinds April 1938 zijn lichten onder de wapenen gehouden en vinden in toenemende mate Nederlanders arbeid buiten de landsgrenzen, vooral in Duitschland. De cijfers der werkloosheid werden hierdoor in gunstigen zin beïnvloed.

De verbetering welke zich sedert het vorige jaar aftekent, komt vooral op rekening van de bouwbedrijven — in den laatsten tijd meer en meer gestimuleerd door opdrachten en credieten van Regeeringswege — waarbij gemiddeld circa tien duizend arbeiders meer te werk zijn gesteld dan in de overeenkomstige maanden van verleden jaar. De groote bedrijvigheid, die op een aantal der groote scheepswerven heerscht, steunt echter op oude orders; nieuwe bestellingen komen sedert het begin van het jaar geleidelijk trager binnen. Ook in de aardewerkindustrie (w. o. steenfabrieken), drukkersbedrijf en houtbewerking, is verbetering ingetreden, terwijl een ongunstige wending kan worden waargenomen in het diamantbedrijf en de textielindustrie, waar tijdens de zomermaanden gemiddeld zoowat drie duizend arbeiders minder dan tijdens het voorafgegane jaar aan

het werk waren. In de voedings- en genotmiddelindustrie, is geen noemenswaardige verandering te vermelden, mede in verband met het feit, dat in Nederland, tot dusverre, geen vermindering van koopkracht valt te constateeren, wat voldoende wordt bewezen door de opbrengst van de dividend- en tantiëmebelasting, die in de eerste negen maanden van 1938 en 1937 respectievelijk 21,5 en 18,7 miljoen gulden opbrachten, tegen 11,9, 9,6 en 10,6 in de jaren 1936, 1935 en 1934. Het loonpeil is nog meereendeels gestegen en de verhooging van de kosten van levensonderhoud was niet groot genoeg om den invloed van de stijging der inkomens te niet te doen. Wanneer men deze gegevens in verband brengt met den inhoud van het memorandum waarvan sprake in den aanhef van deze bijdrage, valt de pessimistische toon die het kenmerk ervan is, licht te begrijpen. In October 1937, werd de stijgende lijn van het prijsverloop in den groothandel naar beneden omgebogen. Deze daling heeft zich tot op heden geleidelijk voortgezet. Met 70,9 wijst het indexcijfer van October 1938 op een daling van 6,1 punten t. o. v. October 1937, en is nog 12,6 pCt. boven den stand van September 1936, bij de depreciatie van den gulden.

In het tempo van dezen achteruitgang, is echter met het verloop van den tijd, een vertraging te bespeuren.

De detailprijzen vertoonen niet hetzelfde verloop als de groothandelsprijzen. De klassieke starheid dezer indices in tijden van neergaande conjunctuur, komt ook ditmaal duidelijk tot uiting in de indexcijfers der prijsbeweging van de meest benodigde consumptieartikelen.

De algemeene onelasticiteit dezer prijzen is opmerkelijk, voornamelijk voor de producten welker prijzen aan geen seizoensfluctuatie onderhevig zijn, als koffie, zout, margarine.

Deze starheid der kleinhandelsprijzen laat zich ook zien in de indexcijfers der kosten van levensonderhoud. De index van de levensduurte te Amsterdam berekend op de basis van het peil der prijzen vóór den oorlog (= 100), bedraagt in October 1938 138,3 tegen 138,7 in September en 132 in September 1936. Sedert de correctieve depreciatie van den gulden is er een algemeene stijging van 4,8 pCt. waar te nemen.

Terwijl voor de industriele bedrijvigheid in de eerste helft van 1938, een al maar door verminderende activiteit waargenomen werd, wijzen thans een aantal belangrijke gegevens op een stilstand van den achteruitgang en zelfs op een lichte verbetering, al valt in enkele gevallen nog vermindering te bespeuren. Nochtans is de achterstand bij het voorafgegane jaar, nog vrij aanzienlijk.

Tot de gegevens welke een gunstiger beeld vertoonen dan in het eerste halfjaar van 1938, behooren, volgens het *Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek* (1) in de eerste plaats het index-

(1) Novemhernummer 1938, blz. 1776.

cijfer van het invoersaldo van grondstoffen voor de productiemiddelenindustrieën, dat met 18 pCt. omhoog liep (d. i. ongeveer tweemaal zoo sterk als het seizoen zou doen verwachten); hierdoor werd eenig herstel verkregen uit de inzinking van de drie voorafgaande kwartalen. Terwijl in het derde kwartaal, de afgifte van elektrischen stroom aan het net, doorgaans weinig verandering ondergaat, steeg deze in 1938 met 3 pCt.; ook de vermeerdering van het verbruik van steenkolen was eenigszins grooter dan een normale seizoensstijging. Voorts valt eveneens verbetering af te leiden uit het feit, dat het indexcijfer van het invoersaldo van grondstoffen voor de vervaardiging van verbruiksgoederen, in veel mindere mate terugliep (— 8 pCt.) dan gewoonlijk in dit seizoen het geval is (— 15 pCt.).

Dat evenwel ook teekenen van achteruitgang merkbaar zijn, bewijst o. m. het uitblijven van de verwachte seizoensstijging van het indexcijfer van een aantal der voornaamste fabrikaten.

In dezen tak van bedrijf, waarin Nederland, na Engeland en Duitschland, de derde plaats inneemt en die, in verband met 's lands positie in den wereldhandel, als een thermometer van den economischen toestand kan worden beschouwd, is de opgaande lijn bedrijvigheid in het tweede kwartaal van 1938 tot stilstand gekomen. Eind Juni was het aantal in opbouw zijnde schepen voor het eerst sedert de opleving in de laatste jaren lager dan te voren. Dit hoeft geen verwondering te baren indien men in aanmerking neemt, dat het indexcijfer voor de vrachten der zeevaart sedert de laatste maanden van 1937 met zoo-

wat een derde is gedaald en eind Mei 1938 reeds 8 zeeschepen opgelegd waren met een gezamenlijke tonnenmaat van 42.000 b. R. t., getallen die per eind October respectievelijk tot 10 en 50.000 b. R. t. waren gestegen, tegen 2 en 12.000 b. R. t. een jaar tevoren op overeenkomstig tijdstip.

De in aanbouw zijnde scheepsruimte toont een dalend verloop. Terwijl, per eind Juni, nog 115 schepen op stapel stonden, met een gezamenlijke bruto-tonnenmaat van ± 281.000 t., was het aantal schepen in aanbouw op 31 October, nog slechts 93 met een tonnage van 247.000 b. R. t. Tusschen beide data werd van 16 schepen de kiel gelegd, tegen 36 in de drie voorafgaande maanden en 30 in dezelfde periode van 1937.

Deze afneming der economische bedrijvigheid contrasteert fel met de hooger besproken daling van het werkloosheidscijfer en brengt steun aan de veronderstelling, dat bedoelde daling uitsluitend het gevolg zou zijn van de defensiewerken en de tewerkstelling in het buitenland.

Wanneer men een vergelijking maakt tusschen de cijfers van de industrieele bedrijvigheid in het derde kwartaal van 1937 en van 1938 is algemeen een sterke achteruitgang merkbaar. De indexen van het invoersaldo van grondstoffen en van den uitvoer van eenige der voornaamste fabrikaten, liepen respectievelijk met 34,7 en 12 pCt. achteruit, terwijl het verbruik van steenkolen 10 pCt. achterbleef, en de levering van gas aan de industrie 7 pCt.

Onderstaande cijfers kunnen als indicatie gelden voor den loop der productie in het laatste jaar.

TABEL II.

Productiecijfers.

TIJDVAK	Steenkolen (× 1.000 t.)	Cokes (× 1.000 t.)	Electriciteit afgegeven aan het net (1.000.000 kWh.)	Gasaflevering (1.000.000 m3)	AANBESTEDINGEN	
					Totaal (× f. 1.000)	voor fabrieksbouw (× f. 1.000)
1934.....	12.341	2.062	1.857	954	92.963	1.527,6
1935.....	11.878	2.145	1.899	966	81.115	1.136,2
1936.....	12.803	2.270	1.993	970	84.448	2.137,7
1937.....	14.321	2.506	2.206	1.032	130.185 (1)	3.174,9
1938 Januari	1.158	214	224	91	8.180	52,5
Februari	1.041	201	192	82	8.540	116,7
Maart	1.239	222	199	91	9.445	256,1
April	1.112	210	182	86	12.115	337,3
Mei	1.086	214	176	86	15.357	125,0
Juni	1.029	210	163	83	15.221	292,9
Juli	1.136	213	169	85	12.649	154,5
Augustus	1.126	194	177	83	11.034	537,7
September	1.086	174	191	79	8.606	257,1
October	1.170	180	226	85	5.976	131,7

(1) Met inbegrip van f. 12.268.000 voor Meerdijk N. O.-Polder (Zuiderzeewerken).

Afzonderlijk beschouwd, wijzen deze getallen, behalve voor de aanbestedingen, op een gunstige kentering. Wanneer men ze evenwel tegenover de cijfers van het vorige jaar plaatst, valt te constateeren dat het niveau lager komt te liggen, de electriciteitsaflevering uitgezonderd. De totaalcijfers betreffende

de aanbestedingen liggen hooger dan verleden jaar op overeenkomstig tijdstip, doch met een precies omgekeerde tendens.

Wegens zijn onbeschutte karakter en zijn bijzondere beteekenis, houdt de landbouw vooral sedert de groote wereldcrisis de bijzondere aandacht van de

Overheid gaande. De prijsdaling van tal van producten, welke in den laatsten tijd aan den dag treedt ontnemt voorshands allen grond aan de verwachting, dat de crisismaatregelen voorloopig gemist zouden kunnen worden.

Blijft deze daling aanhouden, dan zullen wellicht verhooging van heffingen en wederinvoering van sommige steunmaatregelen tot het onvermijdelijke gaan behooren, ofschoon de begroting van het Landbouwcrisisfonds voor 1939, voor den gewonen Dienst een kleiner bedrag aanwijst dan een jaar tevoren, te weten f. 125 miljoen tegen f. 131,9 miljoen.

Waar de opbrengsten quantitatief meer dan normaal waren en van goede kwaliteit, waardoor 1938 tot de goede graanjaren moet worden gerekend, liet de markt voor akkerbouwproducten, wat het prijsverloop betreft, in het voorbije jaar geen opgewekt beeld zien. De veteelt had te lijden onder den slechten gezondheidstoestand van den rundveestapel, waarbij het alleszins merkwaardige verschijnsel zich voordeed, dat thans twee jaren achter elkaar het mond- en klauwzeer over het geheele land in ernstige mate heerscht.

Tot bevordering van den akkerbouw, wordt al het mogelijke gedaan, zooals duidelijk blijkt in de afdeling « Landbouw » van de begroting van Economische Zaken voor 1939, waar vooral de posten, uit-

getrokken ter verbetering van het landbouwonderwijs in de verschillende vormen en van den landbouwvoorlichtingsdienst de aandacht trekken. Daarbij worden in verschillende streken ruilverkavelings- en ontginningswerken uitgevoerd, waardoor tevens gelegenheid wordt geboden voor de tewerkstelling van tal van werklozen.

Het algemeen conjunctuurbeeld valt ook af te leiden uit de statistieken betreffende den buitenland-schen handel, die van 1935 tot 1937 in aanzienlijke mate toenam, niet alleen als automatisch gevolg van de waardedaling van den gulden, maar door een werkelijke vergroting van de handelsbetrekkingen met het buitenland. Terwijl, inderdaad, de invoerwaarde steeg van f. 936 miljoen tot f. 1.551 miljoen, hetzij met méér dan 64 pCt., en de uitvoer van f. 675 tot f. 1.148 miljoen, of ruim 70 pCt., viel, naar de hoeveelheid, eveneens een aanmerkelijk accres waar te nemen, nl. 15 pCt. bij den invoer en 28 pCt. bij den uitvoer. Het invoersaldo klom derhalve van gemiddeld 72,1 pCt. in 1935 tot 74,0 pCt. in 1937, ondanks de kentering in het economisch getij welke zich dit jaar voordeed na den grooten prijsval op de internationale grondstoffenmarkten in Maart-April, prijsval die ook de Nederlandsche groothandelsprijzen mede omlaag zoog, en als terugslag een depressieven invloed op de handelsomzettingen uitoefende.

TABEL III.

In- en uitvoer.

TIJDVAK	WAARDE (millioenen guldens)			HOEVEELHEID (duizenden metrieke tons)	
	Invoer	Uitvoer	% Invoer = 100	Invoer	Uitvoer (1)
1935.....	936	675	72,1	20.437	12.449
1936.....	1.017	746	73,4	20.378	13.538
1937.....	1.551	1.148	74,0	23.513	16.023
1938 Januari.....	119	82	68,9	1.711	1.156
Februari.....	118	82	69,5	1.623	1.118
Maart.....	120	90	75,0	1.821	1.282
April.....	115	81	70,4	1.715	1.170
Mei.....	110	83	75,5	1.760	1.137
Juni.....	119	81	68,1	2.054	1.172
Juli.....	120	78	65,0	2.079	1.144
Augustus.....	116	90	77,6	2.043	1.245
September.....	117	101	86,3	2.086	1.262
October.....	127	98	77,2	2.131	1.370
November.....	119	92	77,3	1.872	1.262

(1) Excl. bunkerkolen en stookolie voor Nederlandsche schepen.
Bron: « Recueil de statistique de l'Institut international du Commerce ».

Het is een bekend verschijnsel, dat de prijsevolutie steeds met een zekere vertraging in de in- en uitvoercijfers tot uiting komt. Zoo is dan ook te verklaren, dat, ondanks de kentering ten goede welke de laatste maanden schijnt door te breken, de in- en uitvoercijfers nog steeds belangrijk beneden het peil van het vorige jaar op overeenkomstig tijdstip liggen, al valt ook hier een zekere verbetering te bespeuren, waarbij zeker bemoedigend is de voortdurende stijging van het uitvoersaldo, dat voor November jl. tot 77,3 pCt. was gestegen, tegen 75,4 in November 1937.

Wanneer men de landen van oorsprong en bestemming nagaat, valt voor het geheele jaar 1938. zoo naar waarde als naar hoeveelheid, een vermindering te constateeren bij den uitvoer naar Duitschland, de Belgische-Luxemburgsche Economische Unie, Groot-Brittannië, Frankrijk en de Vereenigde Staten. De daling vond vrijwel over de geheele linie plaats, maar was het sterkst voor de Vereenigde Staten, naar welk land de uitvoer nog slechts ruim de helft bedroeg van wat het een jaar tevoren was geweest.

Bij den invoer verdient vooral aandacht de vermindering van de geïmporteerde goederen uit Duitsland, Groot-Brittannië en België, terwijl voor Frank-

rijk een lichte stijging waar te nemen was. Dit jaar traden vermeerderde graan importen uit de Vereenigde Staten in de plaats van deze van Argentinië.

TABEL IV.

Buitenlandsche handel van Nederland met de voornaamste landen.

LANDEN	JANUARI/NOVEMBER 1937				JANUARI/NOVEMBER 1938			
	Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer	
	Gewicht (tons)	Waarde (f. 1.000)	Gewicht (tons)	Waarde (f. 1.000)	Gewicht (tons)	Waarde (f. 1.000)	Gewicht (tons)	Waarde (f. 1.000)
Duitsland.....	7.707.463	301.529	2.097.924	158.584	7.220.915	276.058	2.081.640	141.978
België en Luxemburg	3.460.816	165.626	4.912.667	115.944	3.469.817	148.496	4.428.382	97.297
Groot-Brittannië....	1.189.361	119.610	1.379.357	227.964	922.599	105.334	1.181.723	217.222
Frankrijk.....	554.647	54.194	2.189.293	69.200	627.570	58.643	1.890.237	55.061
Vereenigde Staten ..	946.667	121.262	331.215	54.651	1.467.480	141.747	178.826	33.828
Argentinië.....	1.319.729	96.351	296.591	17.846	728.077	59.744	178.753	10.949
Nederlandsch-Indië..	371.155	115.689	188.599	85.062	395.415	94.841	190.871	94.495

Bron: Maandstatistiek van den in-, uit- en doorvoer.

Waar reeds in 1937 de buitenlandsche handel met Duitsland, België in de Vereenigde Staten deficitair was, kwam zich daarbij, in 1938, ook dezen met Frankrijk voegen, terwijl het deficit in het verkeer met de Vereenigde Staten nagenoeg verdubbelde door vermeerdering van den invoer gepaard met afnemering van den uitvoer. Daarentegen is het niet onbelangrijk exportoverschot naar Engeland in het laatste jaar nog verder toegenomen.

Alles saamgenomen kan de evolutie van in- en uitvoer geen aanleiding tot onvoorwaardelijk optimisme zijn. De Nederlandsche handel deelt hierin het lot van den geheelen wereldhandel, die, tengevolge van de toenemende economische afsluiting der verschillende landen in zijn verderen ontwikkelingsgang wordt gestuit.

Ofschoon Nederland door zijn ligging, door het karakter en de traditie van zijn bevolking, door de geringe uitgestrektheid van zijn grondgebied, als door den aard van zijn economische bedrijvigheid, zoozeer op het internationaal verkeer is aangewezen, dat het er vrijwel geheel aan verbonden is, heeft het zich, ten overstaan van de verscherping van de autarkische conjunctuurontwikkeling in de verschillende landen, genoodzaakt gezien den weg der protectie op te gaan. Een eerste stap in deze richting was de niet-hernieuwing van de Oslo-conventie in Mei 1938.

Door de aanvaarding van de « Tariefmachtigingswet » op 22 December 1938, waarbij de handelspolitieke bevoegdheden van de Regeering aanmerkelijk worden verruimd, verlaat thans ook Nederland het pad van den vrijhandel. Zoo het geenszins in de bedoeling ligt over te gaan tot een agressieve politiek met vechttarieven, dan scheidt het toch een gemakkelijk te hanteeren middel tot bescherming van den afzet op de eigen markt.

Thans wordt de binnenlandsche economie nauwkeurig bestudeerd, om, waar mogelijk, te voorzien in de

vervanging van het verlies van buitenlandsche belangen of relaties.

De Nederlandsche Regeering blijkt eveneens de meening te zijn toegedaan, dat er zou moeten worden overgegaan tot bescherming van de binnenlandsche markt om zich aan de werkelijkheid dienen aan te passen. Aldus kan het vestigen of uitbreiden van een onderneming, in geval van erkend belang, bij algemeen maatregel van bestuur worden verboden, krachtens de « Bedrijfsvergunningwet 1938 ». Reeds werden ingevolge deze wet beschikkingen genomen voor de aluminium- en voor de cottonkousenindustrie. Voorts zijn, in het loopend jaar, bij koninklijk besluit, en op grond van de « wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten 1935 » — een wet die met het Belgisch koninklijk besluit van 18 Januari 1935 kan worden vergeleken — verschillende nationale kartels tot stand gekomen. Deze zijn, met name: de zoutconventie, die regelingen inhoudt voor de verdeling van den afzet, de te bedingen prijzen en de leverings- en betalingsvoorwaarden voor consumptiezout, onder leiding van de Algemeene Zoutcommissie (A. Z. C.); aan de Algemeene Ledercommissie (A. L. C.) is de uitvoering opgedragen van een bindend besluit voor de lederindustrie, inzake verkoop en betalingsvoorwaarden; verder werden leverings- en betalingscondities opgelegd in het schoenbedrijf, waarvan de uitvoering in handen is gelegd van de « Algemeene Schoencommissie » (A. S. C.); in de textielbranche, waarin sedert 1934 en 1935 twee conditiekartels met enkele partieele productieregelingen bestaan, werd de Wollenstoffenconventie bindend verklaard met o. a. een regeling van de afname van orders, een beperking van de crediettermijnen en voorschriften betreffende de kortingen; de uitvoering van de conventie is opgedragen aan de Nederlandsche wollenstoffencommissie (*Newoco*).

Het kleedingbedrijf is voor vreemdelingen gesloten verklaard.

Benevens deze positieve beperkingen aan de economische vrijheid, zijn er ook negatieve, waarbij de uitbreiding van bepaalde takken van bedrijf onmogelijk is gemaakt. Aldus zijn, op grond van de « Vestigingswet kleinbedrijf 1937 » in den loop van het voorbije jaar o. m. tijdelijke vestigingsverboden uitgevaardigd voor het poeliersbedrijf, het kappersbedrijf, de bloe-

misten, het kruideniersbedrijf en voor het automobielen garage-bedrijf. Ook kwam een regeling tot stand op de uitoefening van het broodbakkers- en van het broodverkoopbedrijf, alsook nopens de beperkte aflevering van spijsolie.

Het feit, dat reeds tal van verzoeken tot het verbindend verklaren van bedrijfsregeling werden afgewezen, bewijst, dat hierin slechts schoorvoetend en met de uiterste omzichtigheid wordt te werk gegaan.

WETTELIJKE BERICHTEN.

Deze rubriek bevat de wetten, besluiten en andere officieele berichten die voor de algemeene economie van het land een bijzonder belang vertoonen en in het Belgisch Staatsblad werden gepubliceerd in den loop van de maand aan deze van de publicatie van ons Tijdschrift voorafgaand.

Alleen de belangrijkste wetten en besluiten worden in extenso overgenomen. De overige wetteksten worden eenvoudig vermeld, met een verklarende nota.

Ten einde het raadplegen te vergemakkelijken,

zijn deze wetten en besluiten onder de volgende hoofden gerangschikt :

- I. *Algemeene economische en sociale wetgeving.*
- II. *Wetgeving betreffende de openbare en private financiën.*
- III. *Binnenlandsche handelswetgeving.*
- IV. *Buitenlandsche handelswetgeving.*
- V. *Nijverheidswetgeving.*
- VI. *Arbeidswetgeving.*
- VII. *Internationale wetgeving.*

I. — ALGEMEENE ECONOMISCHE EN SOCIALE WETGEVING.

Wet van 2 December 1938

waarbij toelating wordt verleend tot het oprichten van een economisch en sociaal instituut voor den middenstand (Moniteur, 4 December 1938, blz. 7290).

Artikel één. De Koning kan een openbare en met rechtspersoonlijkheid bekleede instelling oprichten, onder de benaming « Economisch en sociaal instituut voor den middenstand ».

Art. 2. Zonder dat wordt te kort gedaan aan de beschikkingen van onderhavige wet, wordt het instituut beheerscht door een organiek reglement door den Koning uitgevaardigd.

Art. 3. Het instituut heeft tot opdracht op doorloopende wijze den economischen en socialen toestand van den ambacht-, nijverheid- en handeldrijvenden middenstand te onderzoeken.

Te dien einde, verzamelt het de noodige algemeene documentatie en gaat het over tot alle nuttige speciale studiën en opzoekingen.

Art. 4. Het instituut maakt ieder jaar de begroeting op van inkomsten en uitgaven voor het volgend jaar en onderwerpt deze aan de goedkeuring van den Minister die de administratie van het middenstandswezen in zijn bevoegdheidssfeer heeft.

De gewone middelen van het instituut zijn :

- 1° Een jaarlijksche bijdrage van den Staat;
- 2° Jaarlijksche vrijwillige bijdragen welke, onder meer, kunnen verleend worden door beroepsverenigingen en particulieren.

De buitengewone middelen behelzen :

- 1° Schenkingen en legaten;
- 2° De gebeurlijke overschotten van de gewone inkomsten.

De bestemming van de buitengewone middelen wordt bepaald door den Minister, op de voordracht van den raad van beheer van het instituut.

Art. 5. Het instituut wordt beheerd door een raad van beheer bestaande uit tien leden benoemd door den Koning.

Onder hen worden er twee benoemd op dubbele lijsten van drie kandidaten voorgedragen door den hoogen middenstandsraad; twee andere worden

benoemd op dubbele lijsten van drie kandidaten voorgedragen door het bestendig bureel der kamers van ambachten en neringen.

De raad van beheer mag niet meer dan twee leden tellen die deel uitmaken van de Wetgevende Kamers, van de provincie- of gemeenteraden.

De Koning duidt den voorzitter van den raad van beheer aan onder dezès leden.

De duur van het mandaat der leden is vastgesteld op vier jaar; de mandaten worden, om de twee jaar, bij de helft vernieuwd; de volgorde der uittreding wordt, voor de eerste maal, bepaald bij loting.

Art. 6. Het instituut wordt bestuurd door een directeur benoemd door den Koning en wiens wedde door den Minister op voordracht van den raad van beheer wordt vastgesteld.

Er is onverenigbaarheid tusschen het ambt van directeur en het ambt van lid der Wetgevende Kamers, van provincie- of gemeenteraadslid of van burgemeester en met elke functie in een handelsvennootschap of vennootschap onder handelsvorm.

De directeur vervult bij den raad van beheer de functies van verslaggever en is belast met de tenuitvoerlegging van dezès beslissingen.

Hij leidt de werkzaamheden van het instituut.

Art. 7. De raad van beheer arresteert telkenjare de rekeningen van het instituut. Deze rekeningen worden overgemaakt aan den Minister en, samen met de adstructieve stukken, aan het toezicht van het Rekenhof onderworpen.

Art. 8. Een afgevaardigde der regeering, door den Koning benoemd, heeft het toezicht over de werkzaamheden van het instituut; hij neemt deel aan de beraadslagingen van den raad van beheer en heeft raadgevende stem.

Art. 9. De raad van beheer laat telkenjare aan den Minister een algemeen verslag over de werkzaamheden van het instituut geworden.

Art. 10. De likwidatie van het instituut wordt door den Koning uitgesproken en geregeld.

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel bekleed en door den *Moniteur* bekendgemaakt worde.

II. — WETGEVING BETREFFENDE DE OPENBARE EN PRIVATE FINANCIËN.

Ministerieel besluit van 21 November 1938

houdende ordening der wetsbepalingen betreffende het fiscaal-regime van bier (Moniteur, 4 December 1938, blz. 7292).

Ministerieel besluit van 22 November 1938

waarbij de heffing van den bieraccijns gereguleerd wordt (Moniteur, 4 December 1938, blz. 7293).

Koninklijk besluit van 5 December 1938.

Nieuwe typen van nikkel munt van 5 frank, 1 frank en 50 centimes en van pasmunt van 25, 10 en 5 centimes (Moniteur, 14 December 1938, blz. 7544).

Herzien Ons besluit van 10 November 1938, houdende invoering van nieuwe muntstukken van 50 centimes, 1 frank en 5 frank; — Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, — Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Artikel één. Bij wijziging van artikel 2, litt. B, van Ons besluit van 10 November 1938, wordt de reeks van drie schilden der deelmunt van 50 centimes, 1 frank en 5 frank met de wapens der negen provinciën, aldus verdeeld :

Op het stuk van 50 centimes, de wapens van de provinciën Henegouwen, Oost-Vlaanderen en Luxemburg;

Op het stuk van 1 frank, de wapens der provinciën West-Vlaanderen, Namen en Limburg;

Op het stuk van 5 frank, de wapens van de provinciën Brabant, Antwerpen en Luik.

Art. 2. Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit.

Ministerieel besluit van 10 December 1938.

waarbij toelating wordt verleend aan de Regie van telegraaf en telefoon tot de uitgifte van kasbons tot een beloop van 50 miljoen frank (Moniteur, 11 December 1938, blz. 7516).

Wet van 27 December 1938

houdende verhooging van de belasting op het spel en de wedenschappen betreffende de sommen ingezet naar aanleiding van pronostieken op voetbalmatches (Moniteur, 30 December 1938, blz. 7724).

Wet van 27 December 1938.

Wet houdende verhooging van de taxe op de radio-ontvangtoestellen (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7749).

Wet van 30 December 1938

houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het dienstjaar 1939 (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7751).

Wet van 30 December 1938

tot toekenning van voorloopige credieten komende in vermindering van de begrotingen van het dienstjaar 1939 (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7749).

Wet van 30 December 1938

tot aanvulling van diegene van 17 Juni 1938 op de nationale crisisbelasting (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7764).

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel één. De slotzin van § 2, laatste alinea, van artikel 4 der wet van 17 Juni 1938, wordt als volgt aangevuld :

« ... zoomede aan de door laatstbedoelde erkende maatschappijen. »

Art. 2. § 1. Om de toepassing van artikel 8, litt. c, tweede alinea, van de wet van 17 Juni 1938, te verzekeren wordt de nationale crisisbelasting verbonden aan de in den loop van het eerste halfjaar 1938 normaal toegekende of betaalbaar gestelde bezoldigingen forfaitair ingehaald door verhooging, met de helft, van bewuste belasting te innen aan de bron, volgens de officieele schalen, op de voor het jaar 1939 normaal toegekende of betaalbaar gestelde bezoldigingen waarvan het overeenstemmend jaarlijksch belastbaar bedrag niet ten minste 20.000 frank bereikt.

§ 2. De op de bezoldigingen van 1938 verschuldigde nationale crisisbelasting zal zooals inzake bedrijfsbelasting worden geregulariseerd wat betreft :

1° De belastingplichtigen wier bedrijfsinkomsten een belastbaar bedrag van ten minste 20.000 frank voor 1938 bereiken;

2° De belastingplichtigen wier belastbare bedrijfsinkomsten voor 1938 minder bedragen dan 20.000 fr., maar minstens dat cijfer bereiken voor 1939;

3° De echtgenooten wier samengevoegde bedrijfsinkomsten voor 1938 een belastbaar bedrag van ten minste 25.000 frank bereiken.

In de overige gevallen worden de regelmatige heffingen en inhalingen van de nationale crisisbelasting van 1938 als definitief beschouwd en niet geregulariseerd; er wordt echter, op reclamatie, terugbetaling van het teveel geïnde toegestaan aan de belastingplichtigen wier toestand geregulariseerd werd doch op wie niettemin de in § 1 voorziene inhaling werd gedaan, alsmede aan degenen die, in den loop van het eerste halfjaar 1938, door werkloosheid getroffen werden, andere bedrijfsinkomsten dan bezoldigingen hebben genoten of geen om het even welke bedrijfsactiviteit hebben uitgeoefend.

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel bekleed en door den *Moniteur* bekendgemaakt worde.

III. — BINNENLANDSCHE HANDELSWETGEVING.

Wet van 26 December 1938

waarbij wordt verlengd tot 31 Juli 1939 de wet van 1 April 1938, houdende het verbod zekere instellingen voor detailverkoop te openen of te vergrooten (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7767).

IV. — BUITENLANDSCHE HANDELSWETGEVING.

Koninklijk besluit van 30 November 1938

betrekkelijk de invoer van schoeisel (Moniteur, 3 December 1938, blz. 7181).

Is aan een voorafgaande machtiging onderworpen, de invoer van goederen die het voorwerp uitmaken van de volgende nummers van het douanetarief :

Ex 1154b, ex 1154b 3B, 1155a en 1155b2, ex 1156, 1157.

Ministerieel besluit van 30 November 1938.

Uitvoering van het koninklijk besluit van 7 Mei 1936. — Terugbetaling der bijzondere rechten geheven te gelegenheid van het afleveren van toelatingen tot invoer van minerale brandstoffen, toegestaan krachtens de wetten van 30 Juni 1931 en 30 Juli 1934 (Moniteur, 3 December 1938, blz. 7182).

Koninklijk besluit van 26 December 1938

betrekkelijk de invoer van marmor (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7786).

Koninklijk besluit van 26 December 1938

betrekkelijk de invoer van tafelglasartikelen (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7787).

Koninklijk besluit van 26 December 1938

betrekkelijk de heffing van speciale rechten bij de aflevering invoervergunningen van zekere producten (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7789).

Artikel één. De hierna bepaalde speciale rechten zullen geheven worden bij de aflevering der invoervergunningen van de volgende producten :

Nummer van het douanetarief	PRODUCTEN	Basis (1)	Speciaal recht
Ex 51b 52	Tarwe in korrels of in vlokken	100 kg. B.	Fr. C. 22.—
	Tarwemout, zelfs gebrand of gemalen, tarwemoutvlokken	Id.	26.60
Ex 53b 55d 52 185	Tarwemeel, andere dan voedermeel	Id.	31.—
	Grutten en grismeeel van tarwe	Id.	33.—
	Meel van tarwemout	Id.	38.—
	Steenkool, koolbriketten en coke voor huishelijk gebruik	Ton B.	20.—
	Steenkool voor nijverheidsdoeleinden andere dan de fabricatie van coke en koolbriketten voor nijverheidsdoeleinden	Id.	12.—
	Coke voor nijverheidsdoeleinden	Id.	14.—
	Steenkolen bestemd voor de fabricatie van coke	Id.	7.—

(1) B. Bruto gewicht.

V. — NIJVERHEIDSWETGEVING.

Beslissing van den Directeur-Generaal van het Bestuur der douanen en accijnzen van 26 November 1938

betreffende het regime van de suiker van het werkseizoen 1938-1939 (Moniteur, 1 December 1938, blz. 7140).

Ter uitvoering van artikel 5 van het ministerieel besluit van 25 November 1937 (Staatsblad van 27 November 1937, n° 331), de maximumhoeveelheid suiker van het werkseizoen 1938-1939, welke de fabrikanten voor een bestemming binnenslands mogen leveren, voorgoed vastgesteld als volgt :

Suiker uit $\left\{ \begin{array}{l} \text{Inlandsche beet} : 100 \text{ pCt.} \\ \text{Uitlandsche beet} : 2/3 \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{Van de totale hoeveelheid suiker van elke soort, voortgebracht gedurende het werkseizoen.} \end{array} \right.$

De overige voortbrengst uit uitlandsche beetwortelen moet, vóór 30 September 1939, uitgevoerd worden.

Koninklijk besluit van 27 December 1938

houdende aanvaarding van een verzoekschrift ingediend bij toepassing van het koninklijk besluit n° 62, dd. 13 Januari 1935, dat toelating verleent tot het instellen van een economische reglementering van de voortbrenging en van de verdeling (Moniteur, 30 December 1938, blz. 7731).

Gelet op het koninklijk besluit n° 62, dd. 13 Januari 1935, waarbij toelating wordt verleend tot het instellen van een economische reglementering van de voortbrenging en de verdeling, en getroffen krachtens de macht aan den Koning toegekend bij de wet dd. 31 Juli 1934, dewelke verlengd en aangevuld werd bij deze dd. 7 December van hetzelfde jaar, met het oog op het economisch en financieel herstel en de vermindering der openbare lasten; — Gelet op het verzoekschrift den 29^{en} Juli 1938 ingediend door de vereeniging zonder winstoogmerk « Association des fabricants d'acide carbonique liquide, solide et gazeux Carbocide », waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Sint-Jans-Molenbeek bij Brussel, Heyvaertstraat, n° 47, strekkende tot het uitbreiden tot al de betrokkenen, tot 31 December 1940, van de verplichtingen door het koninklijk besluit dd. 14 Januari 1938 uitgevaardigd voor een tijdperk gaande tot 31 December 1938 en voor de nieuwe betrokkene periode bevestigd en aangegaan

door haar leden; — Overwegende dat bedoelde reglementeering aan iedere voortbrenger van vloeibaar of vast koolzuur verbiedt daarvan meer dan 60 pCt. van het productievermogen van zijn instellingen, die gevestigd waren op 11 Februari 1937 te produceren; — Gelet op de inlassing van de bekendmaking in het Staatsblad dd. 20 Augustus 1938, houdende de korte samenvatting van gemeld verzoekschrift en het bericht dat elke belanghebbende ervan kon kennis nemen en afschrift bekomen op het Departement van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw; — Gelet op de verzetschriften binnen den wettelijken termijn betekend; — Gelet op de beslissing der betrokken partijen het geschil niet aan een scheidsgericht te onderwerpen; — Gelet op artikel 5 van voornoemd koninklijk besluit nr 62, dd. 13 Januari 1935, bij toepassing waarvan het geschil aan het advies van den Raad voor economische geschillen werd onderworpen; — Gelet op het gunstig advies door den Raad voor economische geschillen op 8 December 1938 uitgebracht; — Overwegende dat de vóór den Raad voor economische geschillen ingestelde rechtspleging het mogelijk maakt heeft de werkelijkheid van de volgende feiten vast te stellen; — Dat de verzoekster een vereniging zonder winstoogmerk is, bekleed met de rechtspersoonlijkheid; — Dat zij de ontegensprekelijke meerderheid groepeert van fabrikanten die op een geoorloofde wijze vloeibaar en vast koolzuur produceren; — Dat haar leden vóór het indienen van het verzoekschrift de verplichtingen, waarvan zij de uitbreiding vraagt, hebben aangegaan; — Dat de betrokken bedrijfstak slechts op ongeveer 20 pCt. van zijn productievermogen werkt en lijdt onder een aanzienlijk overtollige uitrusting; — Dat, overigens, zijn afzetgebieden beperkt zijn; — Dat het bestaan van de ondernemingen, waarvan de activiteit geoorloofd is, in gevaar wordt gebracht door den strijd uitgelokt door het ongeoorloofd vestigen van een nieuwen mededinger, en dat dit juist de nadeelen heeft doen ontstaan welke het koninklijk besluit dd. 14 Januari 1938 moest komen verhandelen; — Dat de vereniging « Carbocide » onder de verplichtingen van haar leden deze heeft opgenomen een bepaalden verkoopprijs niet te overschrijden voor de verdeling van vloeibaar en vast koolzuur in de steden van het koninkrijk, onder voorbehoud van heraanpassing van dezen prijs onder toezicht van het Departement van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw, in verhouding tot de eventueel vast te stellen verhooging dan meer dan 10 pCt. in den prijs van de cokes en van de arbeidskracht; — Overwegende dat de reglementeering waarvan de uitbreiding wordt gevraagd met het doel een op de mogelijkheden van de markt aangepaste productie te bevorderen, de meest geschikte schijnt tot het oplossen van het levensprobleem, waaraan de verzoekende partij getracht heeft een oplossing te brengen; — Overwegende, dienvolgens, dat deze uitbreiding strookt met het belang van den betrokken bedrijfstak; — Overwegende dat de voorgestane reglementeering niet van aard is de belangen van de verbruikers te schaden; dat zij er inderdaad op gericht is stabiele prijzen te behouden, lager dan deze der markten van de naburige landen; — Dat, trouwens, de niet geordende vestiging van productiemiddelen in een enge en reeds overtollig uitgeruste markt, een verhoging van den kostprijs van de bestaande producenten zou voor gevolg hebben en daardoor deze van den verkoopprijs, waaronder, ten slotte, de verbruiker zou komen te lijden; — Dat, daarenboven de verbintenissen nopens de prijzen door de vereniging « Carbocide » aangegaan, een doelmatige bescherming verzekert aan den verbruiker tegenover elke niet gerechtvaardigde verhoging; — Overwegende dat de uitbreiding van de voorgestelde reglementeering in geen geval het tot standkomen van een monopolium kan voor gevolg hebben, aangezien de beperking der jaarlijksche productie tot 60 pCt. van het productievermogen van elk der op den referentiedatum bestaande installaties, de mogelijkheid van een werkelijke concurrentie onder de producenten toelaat, vermits thans de markt maar ongeveer 20 pCt. van dit productievermogen opslorpt; — Dat de verzoekende vereniging elf verscheidene firma's groepeert die de algeheelheid der producenten van den betrokken bedrijfstak niet utmaken; — Dat bovendien, een voldoende waarborg op dit gebied geleverd wordt door de beschikkingen van de artikelen 19 en 20 van het koninklijk besluit nr 62 dd. 13 Januari 1935; — Overwegende dat de interpretatie van de woorden « behoorten van deze voornaamste fabricatie » die in het verzoekschrift voorkomen, en die aan den brouwer welke koolzuur opvangt voor de inwendige behoeften van zijn brouwerij zouden toelaten de hoeveelheid te leveren die noodig is voor het aftappen van zijn bieren in de depots en slijterijen waarvan de uitbaters contractueel tegenover hem verbonden zijn uitsluitend bieren van zijn fabricatie te verkopen, voor gevolg zou kunnen hebben dat aan de financieel sterkere brouwers een voordeel zou verleend worden dat hij bovenmatig gebruik, aanzienlijke nadeelen zou kunnen opleveren; — Dat de contrôle waartoe de uitoefening van zulkdanige faculteit noodzakelijk aanleiding zou geven en zonder dewelke de voorgestelde reglementeering gevaar loopt te worden ontenuwd en haar doel niet te bereiken, zekere navorschingsmaatregelen veronderstelt die het voorafgaandelijk indienen van een gerechtvaardigde aanvraag onontbeerlijk maakt; — Dat het dus te verkiezen is zich te houden aan de mogelijkheid welke de brouwer heeft, die er wenscht gebruik van te maken, daartoe de toepassing van artikel 20 van het koninklijk besluit, nr 62, dd. 13 Januari 1935, aan te vragen; — Overwegende dat de voorgestelde reglementeering niet van aard is den vooruitgang van de betrokken nijverheid in den weg te staan, daar zij er enkel op gericht is de productie te reglementeeren wat betreft de hoeveelheid en niet de hoedanigheid; — Overwegende dat zij het ontstaan in ons land niet verhindert van een bedrijfstak die er nog niet bestaat; — Overwegende dat de uitbreiding van de voorgestelde reglementeering dient te worden beperkt tot den duur van de door de leden van de verzoekende groepeerings opgenomen verplichtingen, dit is tot op 31 December 1940; — Overwegende dat er overigens geen aanleiding bestaat den toestand van de nieuwe voortbrengers in overweging te nemen, omdat deze door artikel 20 van het koninklijk besluit nr 62, van 13 Januari 1935, wordt geregeld; — Overwegende dat de gevraagde uitbreiding noodig en van algemeen belang is; — Op de voordracht van Onzen Minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw, — Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Artikel één. Het is iederen voortbrenger van vloeibaar of vast koolzuur verboden dit in een grootere verhouding te produceren dan 60 pCt. van het pro-

ductievermogen van zijn, op 11 Februari 1937, gevestigde installaties.

Art. 2. Dienen te worden aangezien als gevestigde installaties, deze die een volledig, homogeen, volkomen gemonteerd en werkvaardig geheel omvatten van toestellen en van materieel, dienend tot het voortbrengen, het zuiveren, het vloeibaar maken, en, gebeurlijk, tot het solidificeeren van koolzuur, dit alles onder voorbehoud van de in het volgend artikel voorkomende beschikkingen.

Art. 3. Vallen niet onder toepassing van onderhavig besluit, de voortbrengers die koolzuur opvangen, zuiveren, vloeibaar maken of, gebeurlijk, solidificeeren op een punt van hun hoofdfabricatie, in zover zij dit slechts doen om te voorzien in de behoeften van deze voornaamste fabricatie en het aldus voortgebrachte vloeibaar of vaste koolzuur, niet als dusdanig op de markt brengen.

Art. 4. Het productievermogen van de installaties van iederen voortbrenger zal worden vermoed gelijk te zijn aan het productievermogen der lage-druk compressoren van deze installaties, berekend voor een arbeidsduur van zeven duizend tweehonderd uren per jaar en rekening houdend met de volgende gegevens :

Druk en temperatuur van het opgezogen gas;

Ontwikkeld volumen, volumetrisch rendement en aantal toeren per minuut van de lage-druk compressor, zooals zij werden vastgesteld op 11 Februari 1937.

Dit productievermogen der installaties zal steeds mogen gecontroleerd worden door een practische proefneming, welke over een minstens acht uur in normaal regime werkende installatie zal dragen.

Indien deze proefneming aantoonde dat het productievermogen van een installatie, in haar geheel genomen, geringer is dan het productievermogen van haar lage-druk compressoren, zullen de gegevens, als uitgangspunt genomen voor de berekening er van, zoodanig verminderd worden dat hun theoretisch productievermogen niet aanzienlijker zij dan het werkelijke productievermogen van de installatie waartoe zij behooren.

Art. 5. De lage-druk compressoren der installaties in artikel 1 bedoeld zullen binnen het termijn van één maand, vanaf de bekendmaking van het onderhavig besluit, moeten voorzien worden van een toerenopteller, welke het aantal toeren van den compressor of van het vliegwiel dat rechtstreeks met dezen in verbinding staat, registreert.

Indien de compressoren in de twee looprichtingen kunnen werken, zullen de optellers moeten ontdubbeld worden, zoodat zij het aantal toeren in elk der beide richtingen registreeren.

Het model van de toerenoptellers zal voor dit gebruik door den Minister tot wiens bevoegdheid de dienst van het ijkwezen behoort moeten aanvaard worden. Elk apparaat zal nagezien en gemerkt worden door de daartoe aangestelde ambtenaren van dezen dienst en zal daarenboven kunnen onderworpen worden aan het toezicht der aangestelde Staatsagenten.

Iedere door den voortbrenger vastgestelde ontregeling van het toestel zal, binnen de vier en twintig uur, bij aangeteekend schrijven, ter kennis moeten gebracht worden van den bevoegden Minister of van den ambtenaar dien hij zal aanduiden. Nadat een daartoe bevoegd ambtenaar de aanwijzigingen van het apparaat zal hebben opgenomen, zal dit binnen den

kortst mogelijken tijd, hersteld of vervangen worden. Vooraleer in werking te worden gesteld zal het hersteld of nieuw toestel aan de in het vorig alinea voorziene voorwaarden moeten onderworpen worden.

Iedere verificatie zal aanleiding geven tot het betalen van een taxe gelijkgesteld met deze voorzien bij de wet van 1 Augustus 1922 en door de toepassingsbesluiten van deze wet, inzake maten en gewichten.

Haar beloop wordt voor ieder nazicht op 100 frank gesteld.

Ieder voortbrenger van vast of vloeibaar koolzuur, die onder toepassing valt van dit besluit, moet een door den afgevaardigde van Onzen Minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw, genummerd, geparafeerd en voorgezien geteekend register houden. De voortbrenger moet in dit register, dag voor dag, en in volgorde der datums, zonder schrappingen, tusschenruimten of overschrijvingen, het aantal toeren opteekenen door elken toerenopteller aangegeven, evenals de perioden gedurende dewelke de installaties gebeurlijk hebben stilgelegen.

Dit register zal, zonder evenwel te worden verplaatst, aan de ambtenaren moeten voorgelegd, die met het toezicht en de contrôle gelast zijn.

De voortbrengers moeten aan Onzen Minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw, binnen de vijf eerste dagen van iedere maand, een, in dubbel exemplaar gestelden staat van de cijfers en

de in het voormeld register opgeteekende aanwijzingen, laten geworden.

Art. 6. Het vervangen van het onbruikbaar of gedeclasseerd materieel door nieuw materieel zal toegelaten blijven, in zoover het productievermogen van het nieuw materieel niet aanzienlijker is dan dit van het vervangen materieel.

Art. 7. Iedere vermindering en, in 't algemeen, ieder wijziging of omvorming der installaties zal moeten worden ter kennis gebracht van Onzen Minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw.

Art. 8. Het toezicht op de toepassing van onderhavig besluit en het vaststellen der inbreuken op zijn beschikkingen worden geregeld overeenkomstig de bepalingen van artikel 21 van het koninklijk besluit n° 62 dd. 13 Januari 1935.

Art. 9. De inbreuken op de beschikkingen van onderhavig besluit worden bestraft overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 22, 23, 24 en 25 van het voormeld koninklijk besluit van 13 Januari 1935.

Art. 10. Dit besluit zal vigeeren op 1 Januari 1939; zijn geldigheidsduur is beperkt tot op 31 December 1940.

Art. 11. Onze Minister van Financiën, en Onze Minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw, zijn gelast, ieder voor wat hem betreft, met de uitvoering van dit besluit.

VI. — ARBEIDSWETGEVING.

Koninklijk besluit van 19 November 1938
houdende oprichting van een Nationale Onderlinge Kas voor kindertoelagen (Moniteur, 4 December 1938, blz. 7345).

Koninklijk besluit van 19 November 1938
houdende oprichting van een Onderlinge Hulpkas voor kindertoelagen (Moniteur, 4 December 1938, blz. 7348).

Koninklijk besluit van 21 November 1938
tot wijziging van het koninklijk besluit van 24 December 1934, betreffende de werking van de provinciale pensioencommissies (Moniteur, 2 December 1938, blz. 7164).

Koninklijk besluit van 29 November 1938
tot verleening, aan sommige categorieën van werklozen, van een speciaal steungeld gedurende de winterperiode (Moniteur, 2 December 1938, blz. 7165).

Ministerieel besluit van 3 December 1938
houdende coördinatie van de verschillende besluiten betreffende de rangschikking van de gemeenten inzake werkloosheid (Moniteur, 2 December 1938, blz. 7769).

Koninklijk besluit van 8 December 1938.
Wet van 8 Juli 1936, gewijzigd bij deze van 20 Augustus 1938, betreffende de jaarlijksche betaalde verlofdagen. —

Koninklijk besluit tot bepaling der algemeene modaliteiten van toepassing van voormelde wet (Moniteur, 9 December 1938, blz. 7418).

Gelet op de wet van 8 Juli 1936, gewijzigd bij deze van 20 Augustus 1938, en, inzonderheid op artikelen 2 en 5 daarvan, luidende als volgt:

« Art. 2. De leden van het personeel in en voor de bij voorgegaan artikel bedoelde ondernemingen en inrichtingen werkzaam, hebben, na één jaar dienst, recht op een jaarlijksch betaald verlof van minstens zes dagen.

» Het aantal hierboven voorziene verlofdagen kan worden verhoogd bij koninklijk besluit, naarmate van de geldelijke middelen van de nationale hulpkas waarvan sprake in artikel 16 en na raadpleging van den Hoogen Raad voor arbeid en sociale voorzorg.

» De duur van het bij de eerste alinea van dit artikel voorgescreven verlof moet worden verdubbeld, wat de leden van het personeel betreft die minder dan volle achttien jaar oud zijn op den dag waarop zij het recht op verlof verkrijgen.

» De toepassingsmodaliteiten betreffende de verlofdagen worden bij koninklijk besluit bepaald.

» Art. 5. Tijdens den ganschen duur van het verlof, ontvangt de belanghebbende ten minste, zijn gewone bezoldiging, en wel door tusschenkomst van de particuliere kassen of van de bij deze wet tot stand gebrachte nationale hulpkas voor betaalde verlofdagen.

» De verlofbezoldiging zal worden gevestigd door middel van verlofzegels die, bij elke uitbetaling van het loon of ten minste éénmaal per maand, dienen te worden aangebracht op de verlofkaart, die op naam van ieder betrokken arbeider, door den eersten werkgever moet worden opgemaakt.

» Wat het met drinkgeld betaald personeel betreft, worden de werkgeversbijdragen voor de betaalde verlofdagen gegrond op het bezoldigingsminimum door de Diensten voor arbeidsbescherming en werkloosheid gevestigd voor de derwijze bezoldigde arbeiders.

» De waarde der aan te brengen zegels dient 2 pCt. te bedragen van het loon dat, te dien einde, tot honderd- of vijftigtallen frank wordt afgerond.

» Een koninklijk besluit kan, voor bepaalde bedrijven of nijverheidsgroepen, toelaten af te wijken van de regeling door middel van zegels, mits voorafgaande raadpleging van de bevoegde parlementaire commissiën of, bij dezer ontstentenis, van de meest representatieve vereenigingen van bedrijfschefs en van arbeiders.

» De bepalingen van dit artikel zijn niet toepasselijk op de arbeiders wier salaris werkelijk per maand wordt uitbetaald. De wijze waarop het verlof van die arbeiders wordt bezoldigd, zal in voorkomend geval bij koninklijk besluit worden bepaald.

» De overige toepassingsmodaliteiten van dit artikel worden bij koninklijk besluit bepaald.

» Eveneens mag bij koninklijk besluit bovenbepaalde bijdrage van 2 pCt. worden aangepast, voor zooverre dit strikt noodzakelijk is voor het dekken van de lasten wegens het verlenen van de bij artikel 2 voorziene verlofdagen.»

Gelet op de adviezen, overeenkomstig artikel 7 van bedoelde wet, dienaangaande gegeven door de bijzonderste vereenigingen van betrokken bedrijfschefs en arbeiders; — Overwegende dat het wegens de wijzigingen, bij de wet van 20 Augustus 1938 aan de wetgeving op de betaalde verlofdagen aangebracht, noodig is het koninklijk besluit van 14 Augustus 1938 te herzien en te vervangen door een nieuwe reglementering waarbij met bedoelde wijzigingen wordt rekening gehouden; — Overwegende, dienvolgens, dat er aanleiding tot bestaat de algemeene modaliteiten van toepassing der nieuwe wet, betreffende de jaarlijksche betaalde verlofdagen, te bepalen, onverminderd de speciale modaliteiten die nog kunnen worden ingevoerd in de onder artikelen 4 en 5 der wet bepaalde gevallen; — Op de voordracht van Onzen Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, — Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Artikel één. De leden van het personeel werkzaam in of voor de ondernemingen en inrichtingen beheerscht door de wet van 8 Juli 1936, betreffende de jaarlijksche betaalde verlofdagen, gewijzigd bij deze van 20 Augustus 1938, hebben recht op een jaarlijksch betaald verlof van minstens zes dagen voor twaalf maanden dienst.

De duur van het verlof en het bedrag van de daarvoor verschuldigde bezoldiging worden, overeenkomstig benedenvermelde modaliteiten, bepaald op basis van de dienstprestaties verricht in den loop van het beschouwde dienstjaar.

Bij bedoelde modaliteiten wordt geen afbreuk gedaan aan de speciale beschikkingen die, op grond van artikelen 4 en 5 van voormelde wet, voor bepaalde bedrijfstakken kunnen worden uitgevaardigd, wat de bij zelfde artikelen bepaalde punten betreft.

Art. 2. Het dienstjaar, op basis waarvan verlof wordt verleend, neemt aanvang op 1 April van elk jaar en eindigt op 31 Maart van het volgend jaar.

Verlofbezoldiging.

Art. 3. Onder inachtneming van de bij artikelen 10 en 11 vermelde uitzonderingen, wordt de verlofbezoldiging gevestigd door middel van verlofzegels uitgegeven door de Nationale Hulpkas voor betaalde verlofdagen of door de particuliere kassen, tot stand gebracht voor bepaalde bedrijfstakken overeenkomstig artikel 4, alinea 3, van bovenbedoelde wet.

De verlofzegels en -kaarten van de Nationale Hulpkas voor betaalde verlofdagen worden gebruikt door al de werkgevers met uitzondering van dezen die behooren tot een bedrijfstak met eigen kas. Deze laatste dienen uitsluitend de door die kas uitgegeven kaarten of boekjes en zegels te gebruiken.

Art. 4. Ten name van ieder arbeider dient door den eersten werkgever, die hem in den loop van het beschouwde dienstjaar te werk stelt, een verlofkaart of verlofboekje opgemaakt.

Ieder werkgever moet op de verlofkaart of in het verlofboekje zegels aanbrengen ten bedrage van 2 pCt. van het door den belanghebbende verdiende loon en, 't zij bij elke betaling van loon, 't zij minstens éénmaal per maand en bij het einde van de dienstverbintenis indien de arbeider den werkgever op een ander tijdstip verlaat.

Art. 5. Bedoelde 2 pCt. dienen berekend op basis van het brutoloon, in geld, eventueel vermeerderd met het gelijkwaardige van de aan den arbeider toegekende bezoldiging in natura.

Voor de toepassing van deze beschikking worden de door den werkgever verschafte huisvesting en kost geschat als volgt :

1ste maaltijd (onbijt van 's morgens) : 1 frank.

2de maaltijd (bijzonderste maaltijd) : 3 frank.

3de maaltijd (avondmaal) : 2 frank.

Huisvesting (per dag) : 4 frank.

Wat het met drinkgeld betaald personeel betreft, dient de waarde van de aan te brengen zegels minstens 2 pCt. te bedragen van de minimumbezoldiging door de Diensten voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid gevestigd voor de dergelijke bezoldigde arbeiders.

Art. 6. Voor het berekenen van het bedrag der aan te brengen zegels wordt het loon afgerond tot 50 fr. of een meervoud daarvan. De breuken van dit getal komen niet in aanmerking wanneer ze 25 frank of minder bedragen en worden aangezien voor 50 frank wanneer ze 25 frank overtreffen.

Nochtans is het aanbrengen van zegels ten beloope van 2 pCt. van een loon van 25 frank verplichtend bij elke afbetaling waarvan het bedrag gelijk is aan voormeld getal of kleiner.

Art. 7. Ten einde den arbeider zijn gewone bezoldiging te verzekeren voor de zes verlofdagen, waarop hij na twaalf maanden dienst kan aanspraak maken, is het aanbrengen van zegels bovendien verplicht in de volgende gevallen niettegenstaande geen normaal loon wordt uitbetaald :

a) Wanneer de arbeider zich, ingevolge een arbeidsongeval, in de onmogelijkheid bevindt zijn arbeid voort te zetten en dit tot de arbeid wordt hernomen of het ongeval definitief is geconsolideerd.

In dit geval worden de 2 pCt. berekend op het basisloon, gebruikt voor de berekening van de vergoeding voor tijdelijke en volledige arbeidsonbekwaamheid;

b) Wanneer de arbeider zijn arbeid moet staken wegens ziekte en dan voor de twintig eerste verlette arbeidsdagen.

In dit geval heeft de werkgever het recht de zegels slechts aan te brengen wanneer hem een geneeskundig getuigschrift tot vaststelling van de arbeidsonbekwaamheid wordt overgelegd;

c) Wanneer de arbeider terug onder de wapens wordt geroepen, behoudens wanneer het een terugroeping om tuchtredekenen betreft, en dan voor twee en veertig dagen over één jaar;

d) Wanneer de arbeider afwezig is ingevolge een vooraf en regelmatig door den werkgever verleende toelating of wanneer zijn niet vooraf toegelaten afwezigheid gerechtvaardigd is door overmacht of door een aan zijn wil vreemde oorzaak die hem in de onmogelijkheid bracht vooraf om toelating te verzoeken en dit voor twaalf dagen afwezigheid per jaar.

In de onder littera's b), c) en d) vermelde gevallen wordt het bedrag der aan te brengen zegels berekend op het gemiddeld loon verdiend door den arbeider in den loop van de twee laatste arbeidsweken.

Art. 8. De verlofkaarten of -boekjes blijven in het bezit van den werkgever zolang de arbeider bij hem in dienst blijft.

Zij worden den arbeider ter hand gesteld wanneer zijn dienstverbintenis een einde neemt.

Bij zijn aanwerving overhandigt de arbeider de kaart of het boekje aan zijn nieuwen werkgever.

In het ééne en in het andere geval worden de verlofkaarten of -boekjes tegen ontvangstbewijs overhandigd.

De arbeider heeft het recht persoonlijk, éénmaal per maand, zijn verlofkaart of -boekje in te zien. Onverminderd dit principe, mag het tijdstip van die inzage nauwkeuriger worden bepaald in het werkplaatsreglement of bij gebreke daarvan, bij schriftelijke of mondelinge overeenkomst tusschen partijen.

Art. 9. Het bedrag van de op de verlofkaart of in het verlofboekje aangebrachte zegels wordt door de nationale hulpkas of door de particuliere kassen, die de zegels hebben uitgegeven, aan den rechthebbende door bemiddeling van de postkantoren uitgekeerd en dit onder de voorwaarden en naar de modaliteiten bepaald bij de koninklijke besluiten waarbij de werkwijze van die kassen, overeenkomstig artikelen 4 en 16 van voormelde wet, wordt geregeld.

Tot die uitkeering zal worden overgegaan ter gelegenheid van het verlof van den belanghebbende of, wanneer het verlof wordt verdeeld, ter gelegenheid van zijn hoofdverlof.

De arbeider die op pensioen wordt gesteld mag, nochtans, wanneer hij ophoudt te arbeiden, de onmiddellijke afbetaling vergen van elke verlofbezoldiging verworven gedurende het loopende dienstjaar, en van deze verworven gedurende het verlopen dienstjaar, indien ze hem nog niet werd uitgekeerd.

De beschikkingen van dit artikel doen geen afbreuk aan de speciale regelen die kunnen worden ingevoerd wat de werkwijze van de particuliere kassen betreft.

Art. 10. Bij de koninklijke besluiten, waarbij, op grond van artikel 5, alinea 5, van voormelde wet, voor bepaalde bedrijfstakken afwijking van de regeling door middel van zegels wordt toegelaten, worden de toe te passen modaliteiten bepaald wat het storten van de werkgevers bijdragen en het uitkeeren van de verlofbezoldiging betreft.

Nochtans moeten de particuliere voor bovenbedoelde bedrijfstakken tot stand gebrachte kassen aan de arbeiders minstens evenveel voordeelen verzekeren als voorzien bij het bepaalde onder voorgaande artikelen.

Art. 11. De beschikkingen van artikelen 3 tot 9 zijn niet toepasselijk op de arbeiders wier loon werkelijk per maand wordt uitbetaald.

De patroon die aan deze arbeiders verlof verleent dient hun het normaal maandloon op den gewonen datum uit te keeren.

Wanneer, wegens verlies van kortingen, commissie-loonen, percentages of anderszins, de rust van den belanghebbende vermindering van het loon der verlofmaand heeft medegebracht, moet dit loon worden aangevuld derwijze dat het niet blijft beneden het gemiddeld loon verdiend in den loop van de twaalf arbeidsmaanden die de verlofmaand voorafgaan.

Nochtans moet de uit dien hoofde toe te kennen speciale bezoldiging in geen geval, per verlofdag, het gemiddeld dagelijksch loon verdiend in den loop van bovenbepaalde periode van twaalf maanden, overtreffen.

Wanneer de dienstverbintenis van bedoelde arbeiders een einde neemt moet hun werkgever hun een « verlofbon » ter hand stellen ten bedrage van 2 pCt. van het loon bij hem verdiend gedurende het loopende dienstjaar.

De werkgever dient hen eveneens een bon te overhandigen ter waarde van 2 pCt. van het bij hem gedurende het vorig dienstjaar verdiende loon indien de arbeider vertrekt zonder het voor dit jaar verschuldigd verlof te hebben genomen.

Deze bons zijn betaalbaar wanneer de belanghebbende met verlof gaat en worden uitgekeerd, 't zij aan den arbeider zelf, 't zij, met onderling goedvinden der partijen, aan den werkgever die hem op dit oogenblik te werk stelt. In eerstbedoeld geval mag deze werkgever het loon der maand, gedurende dewelke het verlof wordt genomen, met het bedrag der bons verminderen.

Duur van het verlof.

Art. 12. De duur van het verlof wordt bepaald door deeling van de totale voor het verlof verschuldigde bezoldiging door het gemiddeld loon dat aan den arbeider voor een normalen arbeidsdag werd toegekend gedurende de twee laatste weken die het verlof voorafgaan of, indien de arbeider alsdan niet werkzaam was, gedurende de twee laatste weken waarover hij arbeide.

Voor de berekening van den duur van het verlof wordt, in voorkomend geval, de totale verlofbezoldiging fictief vermeerderd met een som gelijk aan 2 pCt. van het loon dat de arbeider zou hebben verdiend gedurende de afwezigheid wegens ziekte boven het onder artikel 7 bepaalde maximum van twintig arbeidsdagen of wegens het collectief neerleggen van den arbeid, waardoor zijn bedrijvigheid in den loop van het beschouwde dienstjaar werd geschorst.

Wat de met drinkgeld betaalde arbeiders betreft, dient de verlofbezoldiging te worden gedeeld door het loonminimum voor die arbeiders bepaald door de diensten voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid.

Elke breuk, waarbij de eenheden der verlofdagen worden overtroffen, geeft aan belanghebbenden recht op een bijkomenden verlofdag.

In geen geval nochtans moet de duur van het verlof zes dagen overschrijden.

Wat de arbeiders betreft wier loon werkelijk per maand wordt uitbetaald, wordt de duur van het verlof bepaald naar verhouding van een halven verlofdag per maand dienst, verricht bij één of meerdere werkgevers in den loop van het beschouwde en onder artikel 2 bepaalde dienstjaar.

Tijdstip, datum en verdeling van het verlof.

Art. 13. Het verlof moet worden verleend binnen de twaalf maanden met ingang van den dag waarop het recht op verlof is verkregen.

Art. 14. De datum van het verlof wordt jaarlijks met gemeen overleg tusschen patroon en arbeider vastgesteld.

Nochtans, wanneer de patroon wenscht aan zijn personeel, collectief verlof te verleen, wordt, bij gebrek aan rechtstreeksche overeenkomst tusschen partijen, de datum van het verlof bepaald door den patroon volgens overeenkomst met de groep of de groepen waarbij de meerderheid van het personeel is aangesloten.

Bij oneenigheid omtrent den datum van het verlof, wordt dit belangengeschil geschikt door den voorzitter van het arbeidsgerech van het rechtsgebied der inrichting of, bij ontstentenis daarvan, door den vrederechter.

Art. 15. Het verlof mag niet worden verleend vóór 1 April of na 31 October tenzij op verzoek van de betrokken arbeiders.

Nochtans wat de gezinshoofden betreft, dient het verlof bij voorkeur gedurende het schoolverlof te worden verleend.

Art. 16. Mogen niet als betaalde verlofdagen worden aangerekend :

1° De wettelijke feestdagen;

2° De arbeidsonderbrekingen te wijten aan één der onder artikel 7 vermelde oorzaken, tenzij deze slechts gedurende het verlof ontstaat;

3° De rustdagen voorgeschreven bij wetten en besluiten tot regeling van den arbeidsduur en van de Zondagsrust.

Art. 17. Verdeeling van het verlof is slechts toegelaten wanneer de arbeider daarom verzoekt en onder voorwaarde dat daarbij een hoofdverlof behouden blijve van minstens drie dagen, die steeds dienen te worden voorafgegaan van — gescheiden door — of gevolgd van een gewonen rustdag.

De verdeeling in afzonderlijke halve dagen is verboden tenware de halve dag betaald verlof aangevuld zij door een halve dag gewone rust.

Contrôlemaatregelen.

Art. 18. De bedrijfshoofden zijn er toe gehouden in een register of op de inschrijvingsfiches van het personeel regelmatig aan te teekenen :

1° Den datum waarop de door hen te werk gestelde personen zijn in dienst getreden;

2° Het bedrag van hun loon en het bedrag van de voor betaalde verlofdagen aangebrachte zegels of gedane stortingen;

3° De data waarop ieder der te werk gestelde personen verlof heeft genomen alsmede den duur daarvan;

4° De datum waarop de dienstverbintenis een einde heeft genomen.

Overgangsbepalingen.

Art. 19. Bij uitzondering wordt het eerste dienstjaar, dat recht geeft op verlof, beperkt tot de periode loopend van 31 Augustus 1938 tot 31 Maart 1939.

Art. 20. De verlofzegels dienen op de loopende kaart te worden aangebracht met terugwerkende kracht tot 31 Augustus 1938. Te dien einde is ieder werkgever, waarvoor van vermelden datum af arbeid werd verricht, er toe gehouden op de verlofkaart, die hem wordt overgelegd door den betrokken arbeider of door dezes lasthebber, voorzien van een in behoorlijken vorm gestelde volmacht, verlofzegels aan te brengen ter waarde van 2 pCt. van het voor dien arbeid betaalde of verschuldigde loon.

Deze beschikking geldt niet voor de bedrijfshoofden die, door middel van zegels of anderszins, reeds storten bij de voor hun bedrijf tot stand gebrachte particuliere kas.

Wat de werkgevers betreft, die verplicht waren de door het Beheer der posterijen te koop gestelde verlofzegels aan te brengen, geldt voormelde beschikking slechts van den dag waarop dit besluit in werking treedt of van den dag waarop zij hebben opgehouden bedoelde zegels aan te brengen.

Strafbepalingen.

Art. 21. Inbreuken op de voorschriften van dit besluit geven aanleiding tot bestraffing, overeenkomstig de bepalingen van artikelen 10 tot 15 der wet van 8 Juli 1936, gewijzigd bij de wet van 20 Augustus 1938.

Art. 22. Onze Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg is belast met de uitvoering van dit besluit.

Koninklijk besluit van 10 December 1938

tot regeling van de toepassing van artikel 9 der wet van 16 Mei 1938, houdende regeling van den arbeidsduur in het diamantbedrijf (Moniteur, 15 December 1938, blz. 7554).

Koninklijk besluit van 15 December 1938

tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 September 1936, houdende reorganisatie van het medisch toezicht op de jonge arbeiders (Moniteur, 24 December 1938, blz. 7657).

Wet van 24 December 1938

houdende verplichting voor de werkgevers, tot den Nationalen Dienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid bij te dragen (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7767).

Koninklijk besluit van 27 December 1938

houdende verlenging van de toepassing der bepalingen van het koninklijk besluit dd. 29 November 1938 tot verleening, aan sommige categorieën van werklozen, van een speciaal steungeld gedurende de Winterperiode (Moniteur, 29 December 1938, blz. 7710).

De bepalingen van vorenvermeld besluit van 29 November 1938 zullen toegepast blijven gedurende elk der maanden van werkloosheid Januari en Februari 1939.

Koninklijk besluit van 27 December 1938.

Als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk ingedeelde inrichtingen. — Winkels waar, minstens tien personen aan de toonbanken worden te werk gesteld. Toevoeging van rubriek (Moniteur, 30 December 1938, blz. 7735).

Winkels waar minstens tien personen aan de toonbanken werkzaam zijn wordt toegevoegd aan de classificatie der als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk ingedeelde inrichtingen zooals deze wordt aangegeven in de bij het koninklijk besluit van 15 October 1933 gevoegde lijst.

Koninklijk besluit van 27 December 1938.

Wet van 14 Juni 1921, tot invoering van den achturedag en van de acht-en-veertigurenweek. — Artikel 5. — Bedrijven waarin de normale grenzen niet toepasselijk blijken. — Bedrijf van vervaardigen van deegwaren (Moniteur, 30 December 1938, blz. 7737).

Artikel één. De duur van den werkelijken arbeid van het in het bedrijf van vervaardigen van deegwaren werkzaam personeel mag de bij artikel 2 der wet van 14 Juni 1921 aangegeven grenzen overschrijden als volgt : maximum negen uren per dag gedurende de maanden November, December, Januari en Februari, mits zeven uren per dag niet te overschrijden gedurende de maanden Mei, Juni, Juli en Augustus.

Art. 2. Ten einde de contrôle te vergemakkelijken dienen de bedrijfshoofden, die van deze vergunning gebruik maken, den werkelijken arbeidsduur, dag voor dag en per werkmán, in een speciaal register aan te teekenen. Dit register ligt onophoudend ter inzage van de met de contrôle belaste ambtenaren.

Art. 3. De bepalingen van artikel 2, alinea's 2 en 3, en van artikel 10, alinea 1, der wet van 14 Juni 1921, betreffende de invoering der Zaterdagmiddagsrust, behouden hun volle kracht. In geval van toepassing dier bepalingen, worden de bij dit besluit bepaalde dagelijksche maxima de eerste vijf dagen der week met één uur vermeerderd.

Koninklijk besluit van 27 December 1938.

Wet van 14 Juni 1921 op den achturedag. — Artikel 1. — Toepasselijk gemaakt op het technisch personeel werkzaam

in zalen voor kinemavoorstellingen (Moniteur, 30 December 1938, blz. 7736).

Koninklijk besluit van 27 December 1938.

Wet van 8 Juli 1936, gewijzigd bij deze van 20 Augustus 1938, betreffende de jaarlijksche betaalde verlofdagen. — Koninklijk besluit tot bepaling der statuten van de Nationale Hulpkas voor betaalde verlofdagen (Moniteur, 31 December 1938, blz. 7785).

DOORLOOPENDE MAANDSTATISTIEKEN

(Voor Inhoudstafel, zie op de laatste bladzijde van het Tijdschrift.)

WIJZIGING AAN TABEL N° 16 :

De gegevens betreffende de Leening der Verwoeste Gewesten 1922 zullen niet meer worden gepubliceerd. Zij zullen worden vervangen door deze omtrent de noteringen en het rendement van de 3,5 - 4 % Lotenleening 1938.

BEVOLKINGSSTATISTIEK VAN BELGIË.

Bron : Ministerie van Binnenlandsche Zaken — Centrale Dienst voor de Statistiek.

TIJDVAK	Geboorten	Sterfgevallen	Geboorte-overschot	BINNEN- EN BUITENLANDSCHE TREK		Bevolking op het eind van het jaar	Aantal huwelijken
				Immigratie	Emigratie		
1933.....	134.754	104.640	30.114	19.325	16.229	8.247.950	65.098
1934.....	131.736	96.851	34.885	15.994	18.486	8.275.552	62.692
1935.....	126.304	102.132	24.172	16.397	16.240	8.299.940	63.160
1936.....	125.511	101.595	23.916	17.655	13.510	8.330.959	64.749
1937.....	125.495	104.163	21.332	22.185	14.199	8.361.220	63.435
1937 eerste 10 maanden.....	106.188	86.492	19.696				54.791
1938 eerste 10 maanden.....	109.600	90.334	19.266				52.822
1938 April.....	10.961	9.422	1.539				6.858
Mei.....	11.516	9.876	1.640				5.910
Juni.....	10.984	8.823	2.161				5.294
Juli.....	11.229	8.046	3.183				5.716
Augustus.....	11.124	8.012	3.112				6.423
September.....	10.520	7.825	2.695				5.971
October.....	10.347	87.54	2.493				5.458

GELDMARKT.

I. — DISCONTOVOET EN RENTESTAND VOOR BELEENINGEN (in %).

TIJDVAK	OFFICIEEL RENTETARIEF VAN DE NATIONALE BANK			PARTI- OULIER DISCONTO	CALL MONEY	PROLONGATIERENTE (bij de Caisse Gén. de Rep. et de Dépôts)		PROLONGATIERENTE op Belgisché fondsen ter Beurs van Brussel genoteerd (gemidd. jaarrente)			
	Disconto		Voorschot- ten en beleen- ings op Belgische overheids- fondsen			Handels- papier	in de markt	Contant- waarden	Termijn- waarden	Eerste helft van de maand	Tweede helft van de maand
	Geaccep- teerde wissels en warranten (1)	Niet- geaccep- teerde wissels en promessen (1)									
Jaargemiddelde :											
1937.....	2,—	2,50	3,—	1,157	0,552	5,50	4,63	—	—		
1938.....	2,61	3,20	3,70	2,359	0,760	5,82	4,96	—	4,57		
Maandgemiddelde (4) :											
1937 October.....	2,—	2,50	3,—	1,385	0,782	5,50	5,—	6,47	8,75		
November.....	2,—	2,50	3,—	1,7825	0,69	5,50	5,—	5,86	4,94		
December.....	2,—	2,50	3,—	1,7187	0,65	5,50	5,—	5,19	4,62		
1938 Januari.....	2,—	2,50	3,—	1,57	0,50	5,50	4,50	4,63	4,10		
Februari.....	2,—	2,50	3,—	1,5182	0,50	5,50	4,50	3,82	3,99		
Maart.....	2,—	2,50	3,—	1,625	0,50	5,50	4,50	3,73	4,13		
April.....	2,—	2,50	3,—	1,50	0,50	5,50	4,50	4,26	3,75		
Mei.....	3,35 (2)	3,85 (2)	4,35 (2)	—	—	6,—	6,—	6,23	10,97		
Juni.....	3,—	3,50	4,—	3,25	1,453	6,—	5,50	5,66	4,71		
Juli.....	3,—	3,50	4,—	3,12	1,102	6,—	5,—	4,72	4,49		
Augustus.....	3,—	3,50	4,—	2,889	0,885	6,—	5,—	5,03	4,88		
September.....	3,—	3,50	4,—	3,255	1,038	6,—	5,—	7,60	—		
October.....	2,92 (3)	3,50	4,—	3,—	0,865	6,—	5,—	4,38	3,36		
November.....	2,50	3,50	4,—	2,008	0,518	6,—	5,—	4,40	4,02		
December.....	2,50	3,50	4,—	2,213	0,50	6,—	5,—	3,66	4,—		
Weekcijfers :											
1938 December 5.....	2,50	3,50	4,—	2,125	0,50	6,—	5,—				
12.....	2,50	3,50	4,—	2,25	0,50	6,—	5,—				
19.....	2,50	3,50	4,—	2,375	0,50	6,—	5,—				
27.....	2,50	3,50	4,—	2,25	0,50	6,—	5,—				

(1) Tot en met 26 October 1938, gold het disconto voor accepten eveneens voor de bij een bank gedomicilieerde niet-geaccep- teerde wissels. Vanaf dezen datum geldt voor hen het disconto voor niet-geaccepteerde wissels. Sedert 2 Januari 1939, worden alle wissels getrokken ter gelegenheid van verkoopen op afbetaling tegen het maximum-tarief verdisconteerd.

(2) Van 1 tot 9 Mei, respectievelijk 2,25-3 %.

Vanaf 10 tot 29 Mei, 3-3,50-4 %.

Vanaf 30 Mei, 3-3,50-4 %.

(3) Van 1 tot 26 October : 3 %; vanaf 27 October : 2,5 %.

(4) Prolongatierente bij de « Caisse Générale de Reports et de Dépôts » : rente per eind van de maand; overige gegevens : maandgemiddelde.

3

II. — RENTEVOET DER AANBESTEDINGEN VAN SCHATKISTCERTIFICATEN EN BONDS
OP KORTEN TERMIJN (in %).

TIJDVAK	STAAT (Certificaten op 3 maanden)		KOLONIE (1) (3 maanden)		HERDISCONTEERING- EN WAARBORGINSTUUT				
	van	tot	van	tot	2 maanden		3 maanden		
					van	tot	van	tot	
<i>Jaarcijfers (uiterste rentevoeten) :</i>									
1937.....	0,45	1,905	0,485	1,—	0,40	1,375	0,485	1,75	
1938.....	1,316	2,81	3,—	3,25	1,375	1,75	1,625	1,70	
<i>Maandcijfers (uiterste rentevoeten) :</i>									
1937 October.....	0,855	1,17	—	—	—	—	—	—	—
November.....	1,271	1,573	—	—	1,125	1,375	1,10	1,75	
December.....	1,557	1,905	—	—	—	—	—	—	—
1938 Januari.....	1,406	1,774	—	—	1,375	1,625	1,625	—	—
Februari.....	1,316	1,347	—	—	—	—	—	—	—
Maart.....	1,353	1,407	—	—	—	—	—	—	—
April.....	1,437	1,645	—	—	—	—	—	—	—
Mei.....	1,872	—	—	—	—	—	—	—	—
Juni.....	2,51	2,74	—	—	—	—	—	—	—
Juli.....	2,25	2,75	—	—	—	—	—	—	—
Augustus.....	2,75	2,81	3,—	3,25	—	—	—	—	—
September.....	2,69	2,75	—	—	—	—	—	—	—
October.....	2,18	2,6875	—	—	—	—	—	—	—
November.....	1,61	2,02	—	—	—	—	—	—	—
December.....	1,56	1,81	—	—	1,65	1,75	1,70	1,75	
<i>Recente aanbestedingen :</i>									
1938 4 November.....	—	2,02	—	—	—	—	—	—	—
10 November.....	—	1,875	—	—	—	—	—	—	—
18 November.....	—	1,74	—	—	—	—	—	—	—
25 November.....	—	1,61	—	—	—	—	—	—	—
2 December.....	—	1,56	—	—	—	—	—	—	—
9 December.....	—	1,73	—	—	—	—	—	—	—
16 December.....	—	1,75	—	—	—	—	—	—	—
20 December.....	—	—	—	—	1,65	1,75	1,70	1,75	
23 December.....	—	1,81	—	—	—	—	—	—	—
30 December.....	—	1,75	—	—	—	—	—	—	—

(1) De vlottende schuld van de Kolonie bestaat gedeeltelijk uit Schatkistbons, uitgegeven door rechtstreeksche onderhandelingen of door middel van aanbesteding.

4

III. — RENTESTANDEN VOOR BANKDEPOSITO'S EN TEGOOD TER ALGEMEENE SPAAR-
EN LIJFRENTKAS.

Netto interestvoeten, in %.

TIJDVAK	BANKEN. — Depositorekeningen :						ALGEM. SPAAR- EN LIJFRENTKAS (tegoed op spaarboekjes)			NATION. MAATSCH. VOOR KREDIET AAN DE NIJVERHEID	
	dadelijk opvraag- baar	veertien- daagsche rekeningen	metvijftien dagen vooropzeg	op één maand	op drie maanden	op zes maanden	tot 20.000 fr.	20.000 tot 100.000 fr.	méer dan 100.000 fr.	op één jaar	op twee jaar en méer
<i>Jaargemiddelde :</i>											
1937.....	0,50	1,046	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,75	1,25	2,29	2,29
1938.....	0,50	1,10	1,16	1,40	1,60	2,12	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
<i>Maandcijfers (1) :</i>											
1937 October.....	0,50	1,05	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
November.....	0,50	1,05	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
December.....	0,50	1,05	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
1938 Januari.....	0,50	1,05	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
Februari.....	0,50	1,05	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
Maart.....	0,50	1,05	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
April.....	0,50	1,05	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
Mei.....	0,50	1,25	1,02	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
Juni.....	0,50	1,30	1,18	1,40	1,60	1,75	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
Juli.....	0,50	1,20	1,18	1,40	1,60	2,50	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
Augustus.....	0,50	1,20	1,18	1,40	1,60	2,50	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
September.....	0,50	1,20	1,15	1,40	1,60	2,50	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
October.....	0,50	1,20	1,15	1,40	1,60	2,50	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
November.....	0,50	1,20	1,15	1,40	1,60	2,50	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—
December.....	0,50	1,20	1,15	1,40	1,60	2,50	3,—	1,50	0,50	2,—	2,—

(1) MAANDCIJFERS : Veertiendaagsche rekeningen : rentevoet van de « Caisse Générale de Reports et de Dépôts », derde en vierde week der maand; rekeningen dadelijk opvraagbaar, met vijftien dagen vooropzeg, en op 1, 3 en 6 maanden : gemiddelde rentevoeten der voornaamste credietinstellingen.

WISSELMARKT EN MARKT DER EDELE METALEN.

I. — NOTEERINGEN VAN EDELE METALEN TE LONDEN.

9

DATUM	Goud		ZILVER		Verhouding $\frac{\text{goud}}{\text{zilver}}$
	In sh. en p. per ons (1) fijn goud	In franken per kg. (3) fijn goud	In p. per ons (1) voor 222/240 fijn	In franken (2) per kg. fijn	
1936 2 Januari	141/4	33.190,87	22 3/8	473,38	70,11
1937 4 Januari	141/8	33.114,01	21 1/4	447,49	74,—
1937 3 November.....	140/7	33.141,86	19 7/8	422,11	78,51
1 December	140/0 1/2	33.047,94	19 11/16	418,56	78,96
1938 3 Januari	139/5	33.043,32	19 1/4	411,03	80,39
1 Februari	139/7	33.214,65	20 3/16	432,77	76,75
1 Maart	139/9 1/2	33.213,66	20 1/16	429,44	77,34
1 April	140/0 1/2	33.098,59	19	404,56	81,81
2 Mei	139/6 1/2	33.206,13	18 11/16	400,63	82,88
1 Juni	140/7 1/2	33.069,74	18 15/16	401,21	82,42
1 Juli	140/9	33.093,48	18 15/16	401,14	82,50
2 Augustus	141/8	33.052,80	19 9/16	411,19	80,38
1 September	143/0 1/2	33.099,11	19 1/4	401,29	82,48
3 October	144/8 1/2	33.058,78	19 1/2	401,33	82,37
2 November	146/1 (4)	33.047,07	19 1/2	397,41	83,16
1 December	148/6 1/2 (4)	33.065,92	20 1/16	402,34	82,18
1939 3 Januari.....	150/0 1/2 (4)	33.146,57	21 1/8	420,44	78,84

(1) 1 ons troy = 31,103481 gram.
 (2) Berekend op grond van den pondenkoers te Brussel, den dag der noteering. Vanaf November 1938 op den koers van den belga te Londen, om 11 uur.
 (3) Berekend op grond van den pondenkoers te Brussel, den dag van de noteering. Vanaf November 1938 geschiedde deze berekening op de basis van de « fixing »-noteering te Londen, om 11 uur, en op den koers van den belga te Londen, om hetzelfde uur.
 (4) Koers van den « fixing » te Londen, om 11 uur.

II. — CONTANTWISSELKOERSEN OP DE BEURS TE BRUSSEL.

10

TIJDVAK	LONDEN 1 £ = 48,6111 belg.	PARIS	NEW-YORK (kabel) 1 \$ = 5,8986 belg.	AMSTERDAM 100 fl. = 401,5083 b.	ZURICH	BERELIN 100 Rm. = 237,946 b.	STOCKHOLM 100 Kr. = 267,6893 b.	OSLO 100 Kr. = 267,6893 b.	KOPENHAGEN 100 Kr. = 267,6893 b.	PRAAG 100 Kc. = 20,719 b.	MILAN 100 It. L. = 31,0492 b.	WARSAU 100 Zl. = 112,056 b.	BUKAREST 100 lei = 5,9748 b.	LISSABON	MONTREAL
											(1)	(2)			
Jaargemiddelen :															
1937 Jaargemid.	29,2951	23,9985	5,9252	326,2083	135,9224	238,3191	151,0473	147,1945	130,8009	20,7233	31,1857	112,3291	4,3699	26,5989	5,9267
1938 Jaargemid.	28,9306	17,0488	5,9180	325,6103	135,3787	237,7908	149,1259	145,3616	129,1842	20,5575	31,1373	111,6648	4,3684	26,2703	5,8877
Maandgemiddeld. :															
1937 October	29,393	19,879	5,9313	327,958	136,521	238,323	151,554	147,679	131,227	20,787	31,2245	112,251	4,37	26,688	5,9344
November	29,3815	19,964	5,8796	326,175	136,1245	237,499	151,493	147,6455	131,20	20,6995	31,0078	111,616	4,37	26,693	5,8842
December	29,4203	19,9907	5,8876	327,4172	136,1739	237,2913	151,6493	147,8326	131,3498	20,7139	30,9664	111,662	4,37	26,7157	5,8800
1938 Januari	29,5316	19,7193	5,9062	329,0876	136,5838	238,0095	152,2419	148,4069	131,8726	20,7521	31,0770	112,1512	4,3657	26,8098	5,9056
Februari	29,5612	19,3246	5,8915	329,6712	136,8655	238,2092	152,3592	148,5650	131,9950	20,7241	31,0138	112,0275	4,3655	26,8490	5,8952
Maart	29,5340	18,4980	5,9232	329,2157	136,5539	238,4217	152,1637	148,3976	131,8709	20,7728	31,1667	111,9815	4,37	26,8098	5,9140
April	29,5520	18,4129	5,9341	329,6682	136,4195	238,4697	152,2987	148,4576	131,9050	20,7021	31,2179	111,9974	4,37	26,8121	5,9043
Mei	29,5021	16,7583	5,9372	328,8424	135,7050	238,5798	151,1560	148,2714	131,7179	20,6824	31,2523	111,9702	4,37	26,8171	5,8990
Juni	29,2364	16,4109	5,8980	326,3626	134,9869	237,4726	150,7521	146,9048	130,5274	20,5324	31,0299	111,2321	4,37	26,5433	5,8351
Juli	29,1407	16,3588	5,9091	325,3568	135,2189	237,4837	150,2413	146,4063	130,1197	20,4768	31,0841	111,0500	4,37	26,4616	5,8734
Augustus	28,9260	16,2011	5,9252	323,6216	135,6368	237,6318	149,1450	145,2773	129,2248	20,4930	31,1786	111,3523	4,37	26,2614	5,9074
September	28,4399	15,9302	5,9281	319,8391	134,0416	237,3489	146,7152	142,9068	127,0364	20,5018	31,1790	111,3489	4,37	25,8495	5,9000
October	28,1938	15,7669	5,9139	321,6655	134,3598	236,9579	145,2869	141,6583	125,9000	20,4129	31,1187	111,3464	4,37	25,6102	5,8629
November	27,8214	15,6754	5,9137	321,3200	133,9218	236,9026	143,3321	139,7882	124,2224	20,2911	31,1049	111,4013	4,37	25,2403	5,8701
December	27,7277	15,6298	5,9360	322,6733	134,2512	238,0024	142,8190	139,2986	123,8179	20,3490	31,2250	112,1190	4,36	25,1800	5,8858
Daggemiddelen :															
1938 December 1	27,68	15,5475	5,9185	321,70	134,425	237,15	142,625	139,075	123,575	20,25	31,1284	111,20	—	25,15	5,87
2	27,7625	15,615	5,9405	323,—	134,95	238,10	143,05	139,55	123,925	20,34	31,1284	112,—	—	25,19	5,90
5	27,8825	15,7025	5,94	322,825	134,675	238,10	143,70	140,15	124,60	20,34	31,2989	112,—	—	25,32	5,90
6	27,87875	15,71	5,9425	323,10	134,50	238,15	143,675	140,15	124,50	20,34	31,25	112,—	—	25,32	5,90
7	27,79	15,67625	5,93125	322,55	134,20	237,80	143,175	139,575	124,10	20,34	31,2695	112,—	—	25,27	5,89
8	27,73625	15,615	5,9370	322,90	134,59	237,90	142,925	139,30	123,90	20,34	31,2695	112,15	—	25,25	5,895
9	27,74	15,63	5,94075	322,825	134,50	238,—	142,90	139,375	123,95	20,34	31,2695	111,80	—	25,25	5,8975
12	27,73	15,6275	5,9387	322,675	134,125	238,20	142,85	139,175	123,775	20,32	31,2695	111,—	—	25,25	5,895
13	27,68625	15,58125	5,93575	322,75	134,30	238,20	142,625	139,10	123,60	20,32	31,25	111,45	—	25,20	5,885
14	27,715	15,595	5,93825	322,825	134,35	238,075	142,75	139,20	123,675	20,35	31,2256	112,—	—	25,15	5,8875
15	27,775	15,635	5,9387	322,80	134,30	238,25	143,075	139,50	124,10	20,35	31,2256	112,—	—	25,18	5,88375
16	27,75875	15,6325	5,93875	322,70	134,30	238,20	142,925	139,47	123,925	20,35	31,2256	112,05	—	25,25	5,8825
19	27,77	15,6475	5,93925	322,80	134,30	238,20	143,—	139,525	124,—	20,40	31,2256	112,40	—	25,22	5,8875
20	27,71375	15,6275	5,9390	322,575	134,125	238,—	142,70	139,30	123,725	20,35	31,25	112,40	—	25,08	5,885
21	27,6375	15,6025	5,93275	322,44	133,90	238,—	142,20	138,825	123,40	20,35	31,2159	112,50	—	25,08	5,88
22	27,6625	15,61625	5,9330	322,35	133,925	237,875	142,45	138,90	123,60	20,35	31,2159	112,70	—	25,02	5,8775
23	27,70	15,6425	5,9375	322,70	134,05	237,85	142,65	139,15	123,65	20,38	31,2012	112,90	—	25,10	5,8725
27	27,6875	15,64	5,93625	322,60	134,—	237,90	142,625	139,10	123,625	20,38	31,20125	112,80	—	25,14	5,88
28	27,6975	15,6425	5,9350	322,55	133,86	238,05	142,65	139,15	123,75	20,38	31,20125	112,—	—	25,13	5,875
29	27,6625	15,62375	5,93425	322,70	133,90	238,—	142,45	138,95	123,50	20,36	31,20125	112,30	—	25,11	5,8725
30	27,61625	15,61625	5,9350	322,875	134,—	238,05	142,20	138,75	123,30	20,40	31,20125	112,85	4,36	25,10	5,88625

(1) Italiaansche lira = noteering in uitvoering van het K. B. dd. 11 December 1935, art. 3.
 (2) Zonder omzet.

III. — TERMIJNWIJSELKOERSEN.

TIJDVAK	AGIO (+) OF DISAGIO (-)															
	1°) IN BELGA, VOOR :															
	2°) IN % VAN DEN COUTANTKOERS															
	1 £		100 Fr. fr.		1 \$		100 Ned. Guld.		100 Zwitsersche fr.		£	Fr. fr.	\$	N. G.	Zw. fr.	
Bieden (acheteur)	Laten (vendeur)	Bieden (acheteur)	Laten (vendeur)	Bieden (acheteur)	Laten (vendeur)	Bieden (acheteur)	Laten (vendeur)	Bieden (acheteur)	Laten (vendeur)	Bieden (acheteur)	Laten (vendeur)	(Gemiddelde der bied- en laatkoersen)				

a) Wisselkoers op één maand.

1938 Jaargemiddelden	+0,0789	+0,0896	-0,0877	-0,0781	+0,0199	+0,0200	+1,1268	+1,1744	+0,6154	+0,6751	+0,29	-0,49	+0,34	+0,35	+0,44
<i>Maandgemiddelden :</i>															
1938 Januari	+0,0047	+0,0084	-0,3703	-0,3704	+0,0040	+0,0061	+0,1944	+0,3441	+0,2000	+0,4727	+0,02	-1,88	+0,09	+0,08	+0,25
Februari	+0,0021	+0,0033	-0,2530	-0,2382	+0,0021	+0,0032	+0,1769	+0,2429	+0,1000	+0,2958	+0,01	-1,27	+0,04	+0,06	+0,14
Maart	+0,0531	+0,0600	-0,1652	-0,1413	+0,0121	+0,0148	+0,7912	+1,0115	+0,2963	+0,4963	+0,19	-0,80	+0,23	+0,27	+0,29
April	+0,0431	+0,0542	-0,1517	-0,1539	+0,0095	+0,0150	+0,6000	+0,9300	+0,2261	+0,4522	+0,16	-0,83	+0,21	+0,23	+0,25
Mei	+0,3986	+0,4593	+0,2379	+0,1700	+0,0954	+0,0757	+5,0615	+3,6111	+1,3538	+0,5667	+1,45	+1,22	+1,44	+1,30	+0,71
Juni	+0,1467	+0,1719	+0,0558	+0,0759	+0,0337	+0,0332	+2,2111	+2,4647	+0,9750	+1,9035	+0,54	-0,40	+0,57	+0,73	+0,84
Juli	+0,0821	+0,0905	-0,0071	+0,0170	+0,0190	+0,0215	+0,9818	+1,2528	+0,6565	+0,9364	+0,30	+0,03	+0,34	+0,34	+0,55
Augustus	+0,0600	+0,0656	-0,1037	-0,0727	+0,0147	+0,0171	+0,8235	+0,9625	+0,6870	+1,0857	+0,22	-0,50	+0,27	+0,27	+0,65
September	+0,1156	+0,1090	-0,0787	-0,0606	+0,0256	+0,0229	+1,3000	+1,4273	+0,8947	+1,1600	+0,39	-0,43	+0,41	+0,43	+0,77
October	+0,0180	+0,0232	-0,1453	-0,1131	+0,0067	+0,0105	+0,4286	+0,7100	+0,2545	+0,3818	+0,07	-0,82	+0,15	+0,18	+0,24
November	+0,0012	+0,0023	-0,0762	-0,0600	+0,0048	+0,0061	+0,3136	+0,4000	+0,1250	+0,2750	+0,06	-0,44	+0,09	+0,11	+0,15
December	+0,0211	+0,0271	+0,0027	+0,0105	+0,0117	+0,0142	+0,6389	+0,8357			+0,09	+0,04	+0,22	+0,23	
<i>Dagnoteringen :</i>															
1938 December 1...	+0,005	+0,015	-0,02		+0,005		+0,30				+0,04	-0,13	+0,08	+0,09	
2...	+0,030		pair		+0,008		+0,60				+0,11		+0,13	+0,19	
3...	+0,030	+0,035	-0,01		+0,006		+0,60				+0,12	+0,06	+0,10	+0,19	
5...	+0,045	+0,055	+0,02		+0,012		+0,80				+0,18	+0,13	+0,20	+0,25	
6...	+0,070	+0,090	+0,04		+0,020		+1,-				+0,29	+0,25	+0,34	+0,31	
7...	+0,030	+0,040		+0,05	+0,016	+0,020		+1,20			+0,13	+0,32	+0,30	+0,37	
8...	+0,030			+0,02	+0,014		+0,80				+0,11	+0,13	+0,24	+0,29	
9...	+0,0275	+0,0325	+0,02				+0,015				+0,11	+0,13	+0,25	+0,31	
10...	+0,030	+0,040		+0,03			+0,015				+0,13	+0,19	+0,25	+0,31	
12...		+0,030		+0,01			+0,014				+0,11	+0,06	+0,24	+0,28	
13...	+0,025				+0,012		+0,80				+0,09		+0,20	+0,25	
14...	+0,020	+0,030		pari	+0,011	+0,014	+0,70	+1,-			+0,09		+0,21	+0,26	
15...	+0,025	+0,030	-0,01			+0,018	+0,80				+0,10	-0,06	+0,30	+0,25	
16...	+0,010	+0,015	-0,005	+0,005		+0,013	+0,50	+0,70			+0,05		+0,22	+0,19	
17...	+0,010	+0,020	-0,005			+0,013	+0,50	+0,70			+0,05	-0,03	+0,22	+0,19	
19...	+0,010	+0,020	-0,005	pari		+0,013	+0,50	+0,70			+0,05	-0,02	+0,22	+0,19	
20...	+0,005	+0,010	-0,005	pari		+0,013		+0,70			+0,03	-0,02	+0,22	+0,22	
21...	+0,010	+0,015	-0,005			+0,014	+0,50	+0,70			+0,05	-0,03	+0,24	+0,19	
22...		+0,0125				+0,013	+0,50	+0,70			+0,05		+0,22	+0,19	
23...		+0,005				+0,012		+0,60			+0,02		+0,20	+0,19	
27...	+0,005			pari		+0,012		+0,70			+0,02		+0,20	+0,22	
28...		pari		pari	+0,012		+0,70						+0,20	+0,22	
29...	pari		+0,005	pari	+0,012		+0,70					+0,02	+0,20	+0,22	
30...	+0,010				+0,012		+0,60				+0,04		+0,20	+0,19	
31...	+0,015	+0,020	pari		+0,012		+0,60				+0,06		+0,20	+0,19	

b) Wisselkoers op drie maanden.

Jaargemiddelden :															
1937	+0,0036	+0,0084	-0,6187	-0,5950	+0,0118	+0,0131	+0,5987	+0,6951	+0,0645	+0,2669	+0,02	-2,53	+0,21	+0,20	+0,12
1938	+0,2544	+0,2607	-0,2306	-0,2169	+0,0598	+0,0624	+3,4801	+3,6135	+1,2580	+1,4783	+0,89	-1,31	+1,03	+1,09	+1,01
<i>Maandgemiddelden :</i>															
1937 September	+0,0460	+0,0530	-0,7690	-0,7570	+0,0210	+0,0200	+1,7040	+1,0240	+0,0850	+0,5000	+0,17	-3,64	+0,35	+0,32	+0,21
October	+0,1676	+0,1844	-0,6074	-0,5942	+0,0402	+0,0448	+2,3000	+2,3930	+0,6167		+0,60	-3,02	+0,72	+0,72	+0,45
November	+0,1081	+0,1171	-0,3694	-0,3331	+0,0280	+0,0334	+1,6800	+1,9588	+0,7045	+1,1286	+0,38	-1,76	+0,52	+0,56	+0,67
December	+0,0741	+0,0728	-0,4140	-0,3913	+0,0241	+0,0249	+1,4000	+1,4825	+0,5692	+0,9423	+0,25	-2,01	+0,42	+0,44	+0,65
1938 Januari	+0,0342	+0,0423	-0,7650	-0,7244	+0,0148	+0,0171	+0,8000	+1,0941	+0,4818	+0,8727	+0,13	-3,78	+0,27	+0,29	+0,50
Februari	+0,0218	+0,0255	-0,7195	-0,6812	+0,0118	+0,0132	+0,9033	+1,0294	+0,3125	+0,5087	+0,08	-3,62	+0,21	+0,29	+0,30
Maart	+0,1508	+0,1623	-0,4295	-0,4056	+0,0374	+0,0392	+2,3895	+2,8769	+0,7407	+1,1111	+0,53	-2,26	+0,65	+0,80	+0,68
April	+0,1500	+0,1779	-0,3544	-0,3300	+0,0361	+0,0426	+2,4867	+2,8133	+0,6522	+0,9652	+0,55	-1,86	+0,66	+0,80	+0,59
Mei	+0,9309	+0,8553	+0,3900	+0,2844	+1,1751	+0,1672	+9,9539	+8,2000	+2,9385	+1,7000	+3,03	+2,01	+2,88	+2,76	+1,71
Juni	+0,4462	+0,4736	+0,1209	+0,1590	+0,0945	+0,1011	+5,7917	+6,4093	+2,2118	+2,8095	+1,57	+0,85	+1,66	+1,87	+1,86
Juli	+0,3177	+0,3277	-0,0271	-0,0055	+0,0691	+0,0735	+4,0770	+4,3684	+1,4174	+1,8000	+1,11	-0,10	+1,21	+1,29	+1,19
Augustus	+0,3382	+0,3700	-0,2065	-0,1532	+0,0776	+0,0831	+4,4250	+4,5588	+1,9040	+2,3200	+1,22	-1,11	+1,36	+1,39	+1,56
September	+0,4395	+0,4459	-0,1556	-0,1620	+0,0988	+0,0969	+5,4308	+5,6333	+1,8737	+2,2364	+1,56	-1,-	+1,65	+1,73	+1,53
October	+0,0960	+0,1085	-0,3725	-0,3662	+0,0312	+0,0411	+1,8909	+2,4842	+0,8056	+1,0625	+0,36	-2,34	+0,61	+0,68	+0,70
November	+0,0291	+0,0330	-0,2408	-0,2237	+0,0233	+0,0254	+1,2538	+1,3833	+0,5000	+0,8750	+0,11	-1,49	+0,41	+0,41	+0,51
December	+0,0983	+0,1064	-0,0074	+0,0055	+0,0474	+0,0480	+2,3588	+2,5105			+0,37	-0,006	+0,80	+0,75	
<i>Dagnoteringen :</i>															
1938 December 1...		+0,08	-0,05		+0,030	+0,034	+1,60	+2,-			+0,29	-0,32	+0,54	+0,56	
2...	+0,13	+0,14	pair		+0,038		+2,40	+2,60			+0,49		+0,64	+0,77	
3...	+0,14	+0,15	+0,03	+0,04	+0,056	+0,058	+2,60	+2,80			+0,52	+0,22	+0,96	+0,84	
5...	+0,20	+0,22	+0,05		+0,064	+0,070	+3,40	+4,-			+0,75	+0,32	+1,13	+1,15	
6...	+0,34	+0,36	+0,12		+0,090	+0,094	+4,20				+1,26	+0,76	+1,55	+1,30	
7...	+0,12	+0,13		+0,11		+0,060		+3,40			+0,45	+0,70	+1,01	+1,05	
8...	+0,14		+0,03		+0,054		+2,60				+0,50	+0,19	+0,91	+0,81	
9...	+0,12	+0,14	+0,02			+0,056	+2,60	+3,20			+0,47	+0,13	+0,94	+0,90	
10...	+0,12	+0,14		+0,035	+0,050	+0,056		+3,20			+0,47	+0,22	+0,89	+0,99	
12...		+0,08		+0,01		+0,052		+2,80			+0,29	+0,06	+0,88	+0,87	
13...	+0,11	+0,13	-0,03		+0,050		+2,20				+0,43	-0,19	+0,84	+0,68	
14...	+0,07			-0,03	+0,042		+2,20				+0,25	-0,19	+0,71	+0,68	
15...	+0,09	+0,10	-0,03		+0,044		+2,40				+0,34	-0,19	+0,74	+0,74	
16...	+0,045	+0,055	-0,04	-0,02		+0,038		+2,10			+0,18	-0,19	+0,64	+0,65	
17...	+0,05	+0,055	-0,04	-0,02	+0,037	+0,038	+1,80				+0,19	-0,19	+0,63	+0,59	
19...		+0,05	-0,035			+0,039		+2,10			+0,18	-0,22	+0,66		

KAPITAALMARKT.

I. — NOTEERINGEN VAN ENKELE OVERHEIDSFONDSEN (*) (VERGELIJKENDE TABEL).

14

AARD DER EFFECTEN	Noteering voor	NOTEERING PER		
		3 Novemb. 1938	1 Decemb. 1938	3 Januari 1939
A. — Binnenlandsche schuld.				
I. — RECHTSTREEKSCHE BELGISCHE STAATSSCHULD (<i>Interest te vergoeden</i>).				
2 ½ % Schuld	100,—	58,50	59,60	59,50
3 % Schuld, 2 ^e reeks	100,—	70,—	69,25	69,—
3 ½ % Schuld 1937	100,—	77,50	78,50	78,50
Gefiniceerde 4 % Schuld, 1 ^{ste} reeks	100,—	89,—	89,25	88,80
Gefiniceerde 4 % Schuld, 2 ^e reeks	100,—	89,—	89,50	88,80
2 ½ % Schatkistbons op 5 jaar 1937	100,—	98,50	98,50	98,50
4 % Lotenleening van 1932	525,—	538,—	527,—	510,—
4 % Lotenleening van 1933	1.050,—	1.088,—	1.065,—	1.018,—
Lotenleening (voorloopige getuigschriften) 1938 (2)	500,—		486,—	467,—
II. — INDIRECTE STAATSSCHULD EN DOOR DEN STAAT GEWAARBORGDE SCHULD (<i>Interest te vergoeden</i>).				
4 % Lotenleening der Verwoeste Gewesten 1921	250,—	240,50	234,50	229,50
4 % Lotenleening der Verwoeste Gewesten 1922	262,50	259,50	249,—	246,50
4 % Lotenleening der Verwoeste Gewesten 1923	525,—	529,—	515,—	507,—
6 % preferente aandelen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (Zwitsersche snede)	500,—	548,—	547,—	540,—
6 % preferente aandelen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (Nederlandsche snede)	500,—	547,—	548,—	543,—
4 % preferente aandelen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (Belgische snede)	500,—	437,—	438,—	436,—
(*) 3 % Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, coupon Januari-Juli	100,—	69,65	70,—	69,25
1/4 % Intercommunale Maatschappij van den Linker Schelde-Oever (IMALSO)	100,—	91,55	94,75	93,95
4 % Nationale Maatschappij voor Waterdistributie	100,—	88,25	89,25	89,25
III. — RECHTSTREEKSCHE KOLONIALE SCHULD.				
Zonder interest : Belgisch Congo, Lotenleening 1888	100,—	166,50	162,—	159,—
Interest te vergoeden :				
2 ½ % Koloniale Schuld 1887	100,—	63,70	64,—	64,50
3 % Koloniale Schuld 1904	100,—	72,20	71,—	72,65
4 % Koloniale Schuld 1906	100,—	86,—	83,80	84,25
4 % Koloniale Schuld 1936	100,—	85,—	84,35	84,—
(*) 3 ½ % Koloniale Schuld 1937	100,—	74,25	74,—	73,30
IV. — DOOR DE KOLONIE GEWAARBORGDE SCHULD (<i>Interest te vergoeden</i>).				
6 % Congo Supérieur aux Grands Lacs (met recht tot omwisseling) (1)	500,—	815,—	(3) 745,—	720,—
4 % Congo Supérieur aux Grands Lacs (zonder recht tot omwisseling)	500,—	421,—	429,—	429,—
(*) 4 % Vervoer te water (Unatra), Winstbedeelende obligatiën	500,—	560,—	552,—	ex-c. 560
(*) 4 % Buurtspoorwegen van Congo (obligatiën met 5 jaar looptijd)	500,—	499,—	500,—	500,—
(*) 4 % Kivu (Spoorweg), kapitaal	1.000,—	835,—	845,—	845,—
(*) 4 % Buurtspoorwegen van Congo, pref.	500,—	423,—	430,—	420,—
V. — PROVINCIËN EN GEMEENTEN.				
Interest te vergoeden :				
(*) 4 ½ % Gemeentekrediet 1871 tot 1879	100,—	(3) 100,—	(3) 102,75	103,25
(*) 3 ½ % „ „ 1886 tot 1911	100,—	75,95	75,—	75,50
(*) 4 % „ „ 1912 tot 1918	100,—	84,60	82,95	82,95
4 % „ „ 1927 tot 1929	100,—	85,75	84,25	83,25
4 % „ „ 1931 (Januari-Juli)	100,—	85,50	83,90	83,95
4 % „ „ 1932	100,—	85,25	83,60	83,05
4 % „ „ 1937	100,—	87,—	85,10	83,95
4 % Kasbons Gemeentekrediet 1934, terugbetaalbaar à 103 %	100,—	98,50	98,25	97,20
Interesten in de notering begrepen :				
3 % Provincie Antwerpen 1891	100,—	77,—	77,50	77,—
4 % Provincie Oost-Vlaanderen 1936	100,—	87,65	86,70	84,50
4 % Stad Antwerpen 1919	100,—	86,90	87,05	83,05
4 % „ „ 1930 (Januari-Juli)	100,—	86,40	87,45	82,85
4 % „ „ 1933, terugbetaalbaar à 103 %	100,—	98,—	98,95	97,05
4 % „ „ 1936 (coupon 31 December)	100,—	87,60	87,45	82,50
4 % „ „ 1937	100,—	85,90	85,30	83,30
4 % Brussel 1930	100,—	85,55	85,05	84,65
4 % Brussel 1936, terugbetaalbaar à 103 %	100,—	97,05	96,50	93,85
4 % Gent 1929	100,—	86,05	86,05	83,25
4 % Gent 1936	100,—	86,95	87,75	84,50
4 % Luik 1917	100,—	97,—	95,60	91,65
4 % Luik 1919	100,—	84,05	84,25	84,85
4 % Luik 1929	100,—	85,05	85,50	84,—
4 % Luik 1937	100,—	86,25	(3) 85,75	84,95
Lootenleeningen. — Interesten in de notering begrepen :				
2 ½ % Antwerpen 1887, terugbetaalbaar à 110	100,—	(4) 82,25	81,—	82,25
2 % Antwerpen 1903, terugbetaalbaar à 110	100,—	69,50	66,25	64,25
2 ½ % Brussel 1902, terugbetaalbaar à 110	100,—	78,25	74,—	73,50
2 % Brussel 1905, terugbetaalbaar à 110	100,—	66,50	64,—	(4) 65,—
(*) 2 % Kanaal en Zeevaartinstellingen van Brussel 1897	100,—	68,50	66,75	68,25
2 % Gent 1896	100,—	69,75	66,—	64,—
2 % Luik 1897	100,—			
B. — Buitenlandsche Staatsschuld.				
I. — LEENINGEN IN \$.				
6 % Belgische Schuld 1955	100 \$	104	104 7/8	105
6 ½ % Belgische Schuld 1949	100 \$	106 1/2	107 1/8	106 1/2
7 % Belgische Schuld 1955	100 \$	113 1/2	116	115,—
II. — LEENINGEN IN £.				
3 % Belgische Schuld 1914	100 £	100 3/4	100,—	101,—
4 % Leening 1936	100 £	88 3/4	92,—	92 1/2
4 % Leening 1937	100 £	89 3/4	93,—	94 1/2
III. — LEENINGEN IN FRANSCHE FRANKEN.				
5 ½ % Buitenlandsche leening 1932 (Fransche frank-goud)	1.000 F.fr.	2.630,—	2.639,—	2.636,—
5 ½ % Buitenlandsche leening 1934 (Fransche frank-goud)	1.000 F.fr.	2.625,—	2.658,—	2.639,—
5 % Buitenlandsche leening conversie 1934	1.000 F.fr.	826,—	855,—	930,50
IV. — LEENINGEN IN NEDERLANDSCHE GULDENS.				
3 ½ % Leening 1937	100 N.G.	93 7/8	94 7/16	94 3/8

(*) Over 't algemeen genieten de coupons der leeningen vrijdom van belasting, deze welke aan de belasting van 2 pCt. zijn onderworpen, zijn met een sterretje geteekend.

(1) Interest tot 4 pCt. gewaarborgd.

(2) Huidige rentevoet 3 1/2 pCt.; vanaf het elfde jaar zal de interest op 4 pCt. gebracht worden.

(3) Gewijzigde notering: geboden (argent)

(4) Tegen deze notering werden de koopers niet of slechts gedeeltelijk voldaan

II. — MAANDELIJSCHE INDEXCIJFERS VAN DE BEURS TE BRUSSEL.

	VASTRENDEERENDE FONDSEN (30)					NIET - VASTRENDEERENDE FONDSEN (120)												
	Algemeen indexcijfer	Recht- en onrechtstr. Belgische Staatsleening.	Provincie- en gemeenteleeningen	4 pCt. Obligaties 16,50 % belasting	6 pCt. Obligaties belastingvrij	Algemeen indexcijfer	Verzekeringen, banken en financiële instelling.	Onroerende goederen, hypotheken en hotelwezen	Tramwegen	Buurtspoorwegen	Tramwegen en electric. (Trusts)	Gas- en electriciteit	Metaalnijverheid	Steenkolennijverheid	Zink, lood en mijnen	Glas- en spiegelglas-fabrieken	Textielnijverheid en zijdefabrieken	Koloniale waarden

Indexcijfer op basis van de notering der vorige maand.

1938 1 December	100	99	100	101	99	98	99	98	99	98	98	99	95	98	100	98	95	101
1939 3 Januari	99	99	99	99	100	96	97	98	98	97	99	94	98	96	95	98	94	97

Indexcijfer op basis van de notering op 3 Januari 1928.

1937 3 November	127	129	143	144	106	41	33	28	29	25	58	83	138	29	72	31	31	37
1 December	127	129	142	143	106	40	32	27	29	24	56	76	130	28	66	31	31	36
1938 3 Januari	127	129	141	145	106	40	32	28	30	24	57	75	133	27	67	30	31	35
1 Februari	127	129	143	144	107	39	32	26	30	22	54	74	131	26	62	29	31	33
2 Maart	127	128	142	143	107	38	30	27	30	22	55	66	121	26	63	28	30	33
1 April	123	124	135	142	104	34	27	26	29	21	52	61	102	21	53	25	27	29
3 Mei	124	122	138	142	105	38	29	28	30	22	55	71	118	25	59	27	29	33
1 Juni	121	120	131	141	104	36	28	27	29	22	53	70	114	22	58	25	28	31
1 Juli	121	119	131	142	104	38	28	27	30	23	54	74	118	24	57	25	30	32
1 Augustus	120	117	128	142	104	38	28	27	29	23	55	75	119	24	57	24	31	31
1 September	119	116	127	143	103	37	27	25	28	22	55	70	116	22	56	23	30	29
3 October	118	114	126	141	102	38	30	26	29	24	58	79	118	22	56	24	30	30
3 November	120	117	129	141	105	38	28	25	27	23	57	78	129	23	60	24	30	29
1 December	120	116	129	143	104	37	28	25	27	22	56	77	123	23	60	23	28	29
1939 3 Januari	119	114	128	141	104	36	27	25	26	22	55	72	120	22	56	23	27	28

III. — RENDEMENT VAN EENIGE BELGISCHE EN CONGOLEESCHE STAATSFONDSEN

DATUM	Belgische rente, 3 pCt, 2 ^e reeks, belastingvrij		Belgische Schuld 1937, 3,50 pCt., belastingvrij		Geunificeerde Schuld, 4 pCt., belastingvrij		Lotenleening 1938 (1) 3,50 pCt., belastingvrij			Congo 1906, 4 pCt., belastingvrij		Congo 1936, 4 pCt., belastingvrij	
	Notering	Rendement	Notering	Rendement	Notering	Rendement	Notering	Rendement		Notering	Rendement	Notering	Rendement
								rekening gehouden met de notering alleen	rekening gehouden met de loten				
1936 2 Januari	78,75	3,81	—	—	93,55	4,28	—	—	—	91,50	4,37	—	—
1937 4 Januari	84,50	3,55	—	—	100,35	3,99	—	—	—	98,65	4,05	99,95	4,—
1937 3 November	87,25	3,44	93,70	3,74	98,10	4,08	—	—	—	95,50	4,19	95,—	4,21
1 December	86,—	3,49	93,—	3,76	97,75	4,09	—	—	—	96,80	4,13	96,15	4,16
1938 3 Januari	84,—	3,57	88,85	3,94	97,40	4,11	—	—	—	95,65	4,18	95,15	4,20
1 Februari	84,75	3,54	88,40	3,96	97,05	4,12	—	—	—	96,—	4,17	95,35	4,19
2 Maart	83,—	3,61	88,—	3,98	97,20	4,12	—	—	—	96,—	4,17	96,75	4,13
1 April	79,75	3,76	82,—	4,27	94,30	4,24	—	—	—	91,—	4,40	89,50	4,47
2 Mei	78,—	3,85	81,20	4,31	92,45	4,33	—	—	—	91,—	4,40	90,—	4,44
1 Juni	73,—	4,11	80,—	4,37	90,20	4,43	—	—	—	84,75	4,72	84,55	4,73
1 Juli	72,75	4,12	80,05	4,37	90,05	4,44	—	—	—	88,50	4,52	87,—	4,60
1 Augustus	71,—	4,23	79,25	4,42	88,15	4,54	—	—	—	85,—	4,71	84,—	4,76
1 September	71,15	4,22	78,25	4,47	87,25	4,58	—	—	—	82,25	4,86	83,25	4,80
3 October	69,25	4,33	76,50	4,58	86,75	4,61	—	—	—	85,50	4,68	85,50	4,68
3 November	70,—	4,29	77,50	4,52	89,—	4,49	—	—	—	86,—	4,65	85,—	4,71
1 December	69,25	4,33	78,50	4,46	89,37	4,48	486,—	3,60	4,88	83,80	4,77	84,35	4,74
1939 3 Januari	69,—	4,35	78,50	4,46	88,80	4,50	467,—	3,75	5,11	84,25	4,75	84,—	4,76

(1) Rubriek ter vervanging van deze betreffende de 4 pCt.-leening der Verwoeste Gewesten 1922.

IV. — UITGIFTEN VAN DE BELGISCHE EN CONGOLEESCHE NIJVERHEIDS-
EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN.

a) Retrospectief overzicht
(duizenden franken).

17

TIJDVAK	OPRICHTINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN						KAPITAALSVERHOOGINGEN (Naamlooze vennootschappen) (commandit. vennootschappen op aandelen) (personenvennootsch. met beperkte aansprak.)			
	naamlooze en commanditaire op aandelen			personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid			Aantal	Oud kapitaal	Nominale verhooging.	Gestort bedrag op nomin. waarde
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nomin. waarde				
1936.....	511	559.766	454.441	574	332.930	319.052	363	2.627.536	2.571.837	2.442.444
1937.....	452	350.879	284.968	937	327.861	316.285	473	5.066.092	3.797.925	3.655.773
1937 Eerste 11 maanden.....	417	321.973	261.202	726	263.118	256.306	424	4.760.297	3.275.725	3.149.397
1938 Eerste 11 maanden.....	333	220.547	188.294	993	265.715	258.919	272	1.287.024	1.143.580	1.075.680
1937 September.....	29	36.535	32.922	60	18.207	18.117	41	170.195	193.361	172.821
October.....	38	49.125	35.742	69	35.541	34.084	27	449.005	99.773	97.478
November.....	25	10.300	7.198	74	25.444	23.703	35	900.934	283.013	230.693
December.....	35	28.906	23.766	211	64.743	59.979	49	295.795	522.200	506.376
1938 Januari.....	30	28.450	25.142	99	22.268	22.193	27	172.692	95.469	93.445
Februari.....	27	26.560	25.050	82	22.634	22.393	21	110.192	58.569	58.443
Maart.....	37	15.300	14.176	118	25.060	23.758	35	70.209	86.511	78.655
April.....	38	27.191	20.951	108	34.459	33.717	45	134.302	376.866	365.920
Mei.....	29	15.370	11.896	83	20.931	20.235	33	95.898	61.115	59.701
Juni.....	40	23.393	18.524	62	17.145	15.744	21	65.853	79.746	51.196
Juli.....	37	30.797	25.654	81	19.098	18.208	26	107.423	134.319	131.158
Augustus.....	14	2.790	2.593	70	31.587	31.208	14	109.775	80.174	74.849
September.....	28	16.110	15.398	90	19.517	19.232	15	262.210	75.466	72.586
October.....	30	11.606	10.246	96	22.893	22.673	16	39.090	27.983	27.586
November.....	23	22.980	18.664	104	30.123	29.558	19	119.380	67.362	62.141

TIJDVAK	OBLIGATIE-UITGIFTEN		Gezamen- lijke uitgiften	UITGIFTE- PREMIËN (1)	ANDERE STORTINGEN DAN IN GELD		UITGIFTEN bestemd voor aflossing van oude leeningen (4)	Netto uitgiften (5)
	Aantal	Nominaal bedrag			Nominaal bedrag	Inbreng in natura (2)		
1936.....	30	236.205	3.700.738	64.687	1.235.069	1.594.020	—	687.740
1937.....	47	2.021.550	6.498.215	400.495	721.690	2.331.933	2.370.828	1.254.620
1937 Eerste 11 maanden.....	44	2.017.550	5.878.366	395.745	643.917	1.881.691	2.370.828	1.183.764
1938 Eerste 11 maanden.....	21	392.190	2.022.032	6.375	480.009	782.726	152.500	506.223
1937 September.....	8	247.200	495.303	—	34.206	141.712	145.000	150.142
October.....	1	5.000	189.439	—	52.640	40.355	—	79.309
November.....	—	—	318.757	33.750	58.206	111.911	—	125.227
December.....	3	4.000	619.849	4.750	77.773	450.242	—	70.856
1938 Januari.....	3	74.950	221.137	—	48.067	74.550	74.500	18.613
Februari.....	4	24.025	131.788	—	54.040	23.637	—	52.234
Maart.....	3	50.400	177.271	4.000	30.034	42.757	—	98.198
April.....	1	12.500	451.016	2.000	74.598	318.097	—	42.393
Mei.....	2	20.000	117.416	375	34.593	30.586	—	47.028
Juni.....	3	118.600	238.884	—	43.992	16.200	68.000	75.872
Juli.....	1	6.000	190.214	—	28.582	118.314	—	34.124
Augustus.....	—	—	114.551	—	31.360	72.495	—	4.795
September.....	2	34.500	145.593	—	60.555	19.125	10.000	52.036
October.....	1	49.215	111.697	—	26.655	22.590	—	60.475
November.....	1	2.000	122.465	—	47.533	44.375	—	20.455

- (1) In de gestorte bedragen niet begrepen.
(2) In de oprichtingen en kapitaalsverhoogingen begrepen.
(3) In de kapitaalsverhoogingen begrepen.
(4) In de kapitaalsverhoogingen en de obligatie-uitgiften begrepen.
(5) Omvatten de bedragen gestort voor aandelen, toewijzingen en obligatie-uitgiften, met inbegrip van het bedrag aan uitgifte premieën, min de andere stortingen en de uitgiften bestemd vooraflossing van oude leeningen.

**IV. — UITGIFTEN VAN DE BELGISCHE EN CONGOLEESCHE NIJVERHEIDS-
EN HANDELSVENNOOTSCHAPPEN.**

c) Ingedeeld naar de ligging en naar de belangrijkheid van het uitgegeven of vernietigd kapitaal
(duizenden franken).

NOVEMBER 1938.

17

INDEELING	OPRICHTING. VAN VENNOOTSCH.					KAPITAALSVERHOOGINGEN (Naamlooze vennootsch.) (Command. vennootsch. op aandelen)			OBLIGATIE- UITGIFTEN	UMWIKERSMAGY (in de gestorte bedragen niet begrepen)	ANDERE STORTINGEN		ONTBIN- DINGEN		KAPITAALSVERMINDERINGEN Bedrag		
	naamlooze en commanditaire op aandelen		personenvenn. met beperkte aansprakelijkheid			(Personenvennootsch. met beperkte aansprakelijkheid)					Inbreng in natura (1)	Inlijving van reserves (2)	Liquidaties	Samensmeltingen			
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag op nominale waarde	Aantal	Old kapitaal					Nominale verhoging	Gestort bedrag op nominale waarde		Aantal	Nominaal bedrag

1. — Naar hun geografische ligging.

België	23	22.980	18.664	104	30.123	29.558	19	119.380	67.362	62.141	1	2.000	—	—	47.533	44.375	103.761	—	78.598
België en buitenland ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Congo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAAL...	23	22.980	18.664	104	30.123	29.558	19	119.380	67.362	62.141	1	2.000	—	—	47.533	44.375	103.761	—	78.598

2. — Naar de belangrijkheid van het uitgegeven of vernietigd kapitaal.

1 miljoen en minder	18	3.580	3.377	99	21.933	21.488	11	14.120	5.080	3.730	—	—	—	—	18.525	—	5.161	—	4.217
van 1 tot 5 miljoen ..	4	9.400	9.107	5	8.200	8.060	5	9.760	8.282	4.411	1	2.000	—	—	13.229	375	3.600	—	2.881
van 5 tot 10 miljoen ..	1	10.000	6.180	—	—	—	1	71.500	10.000	10.000	—	—	—	—	15.779	—	—	—	—
van 10 tot 20 miljoen ..	—	—	—	—	—	—	1	20.000	20.000	20.000	—	—	—	—	—	20.000	—	—	—
van 20 tot 50 miljoen ..	—	—	—	—	—	—	1	24.000	24.000	24.000	—	—	—	—	—	24.000	—	—	—
van 50 tot 100 miljoen ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	95.000	—	71.500
100 miljoen en meer ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAAL...	23	22.980	18.664	104	30.123	29.558	19	119.380	67.362	62.141	1	2.000	—	—	47.533	44.375	103.761	—	78.598

(1) In de oprichtingen en kapitaalsverhogingen begrepen.
(2) In de kapitaalsverhogingen begrepen.

**V. — OVERHEIDSLEENINGEN EN LEENINGEN UITGEGEVEN
DOOR INSTELLINGEN VAN OPENBAAR NUT.**

**VI. — HYPOTHEEK-
INSCHRIJVINGEN (1).**

18
19

TIJDVAK	RECHTSTREEKSCHE LEENINGEN VAN OPENBARE MACHTEN (2)		BANKVERRICHTINGEN VAN HET GEMEENTEKREDIET				TIJDVAK	Bedrag naar de gelnde inschrijvings- rechten berekend
	in België	in het buitenland	Voorschotten en terugbetalingen op leeningen toegestaan voor de betaling van :					
			Buitengewone uitgaven		Gewone uitgaven			
			Uit rekening genomen	Netto terugbetaald	Netto voorschotten	Netto terugbetaald		
	(duiz. franken)	(millioenen)	(duizenden franken)					(duiz. frank.)
1936	2.301.500	{ £ 8,6 Zw. Kr. 20 }	389.835	179.622	213.976	244.513	1936 Maandgem...	190.488
1937	6.955.000	{ Ned. G. 48 £ 5 }	451.491	205.369	200.606	206.350	1937 Maandgem...	211.092
1937 September ..	935.000	—	35.594	4.761	13.506	14.247	1937 September ..	192.470
October ...	—	—	50.259	7.082	12.247	23.894	October	228.216
November ..	—	—	59.908	11.358	10.327	29.894	November ...	211.192
December ..	—	£ 5	47.930	62.582	11.663	23.006	December ..	242.077
1938 Januari ...	—	—	51.979	7.298	23.480	25.500	1938 Januari	206.074
Februari ...	609.875	—	39.491	12.062	20.361	19.974	Februari	216.760
Maart	—	—	61.551	21.313	22.293	9.749	Maart	248.938
April	—	—	73.431	13.877	21.639	5.296	April	290.964
Mei	—	—	65.249	11.448	16.789	6.973	Mei	283.647
Juni	—	(3)	62.110	19.630	23.093	6.092	Juni	246.895
Juli	250.000	—	65.551	17.636	18.628	15.840	Juli	236.207
Augustus ...	—	—	67.847	19.274	20.145	25.848	Augustus ...	207.602
September ..	—	—	63.487	26.997	22.348	18.015	September ...	231.556
October	1.000.000	—	36.289	17.849	13.619	36.747	October	210.985
November ..	(4) 675.000	—	52.109	11.470	11.426	38.898	November ...	190.178

(1) Incl. de hernieuwingen het eind van het vijftiende jaar; deze beloopt ongeveer 1 pCt. van het totaal; excl. de wettelijke hypotheeken.

(2) Leeningen van Staat, Kolonie, provinciën en gemeenten, instellingen van openbaar nut, zoals de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, de Nationale Maatschappij voor Watervoorziening, het Gemeentekrediet, enz.

(3) In Juni 1938 heeft de Belgische Regeering een leening afgesloten groot 35 miljoen Nederlandsche gulden in Schatkistbons op 3 maanden. Zij kan deze bons driemaal hernieuwen.

(4) Lotenleening Gemeentekrediet van België, groot 600 miljoen, 4 pCt., tot de prijs van 96 uitgegeven.

Leening Nationale Kredietkas ten behoeve van den Middenstand, groot 75 miljoen, 3,25 pCt., a pari uitgegeven.

RIJKSFINANCIËN.

I. — OPBRENGST VAN DE BELASTINGEN (volgens het « Belgisch Staatsblad »).

a) Ontvangsten zonder onderscheid van dienstjaar (die der gemeentelijke en provinciale opcentiemen niet inbegrepen)

(millioenen franken).

25

TIJDVAK	Rechtstreekse belastingen	Douanen en accijnzen	Registratierechten	Globale ontvangsten van het tijdvak	Globale gecumuleerde ontvangsten van Januari tot en met de aangeduide maand
1936.....	3.028	2.857	3.183	9.068	—
1937.....	2.998	3.027	3.653	9.679	—
1937 September.....	189	249	325	763	7.211
October.....	231	253	324	808	8.019
November.....	250	250	289	789	8.809
December.....	276	280	314	870	9.679
1938 Januari.....	431	221	287	919	919
Februari.....	187	213	273	673	1.592
Maart.....	214	282	322	818	2.410
April.....	270	256	304	830	3.240
Mei.....	262	243	279	784	4.024
Juni.....	187	282	271	721	4.745
Juli.....	221	264	266	751	5.496
Augustus.....	236	261	253	750	6.246
September.....	253	255	285	793	7.039
October.....	391	266	279	936	7.975
November.....	337	255	251	843	8.817

b) Totale ontvangsten van de dienstjaren 1937 en 1938 vóór 30 November 1938 geïnd (gemeentelijke en provinciale opcentiemen niet inbegrepen)

(millioenen franken).

	Dienstjaar 1937 (2)		Dienstjaar 1938		November 1938	
	Geïnde ontvangsten	Budgetaire ramingen	Geïnde ontvangsten	Budgetaire ramingen	Ontvangsten voor rekening van	
					dienstjaar 1937 (2)	dienstjaar 1938
I. Rechtstreekse belastingen.....	2.824	3.116	2.369	1.964	—	337
II. Douanen en accijnzen.....	3.017	2.815	2.757	2.820	—	255
waarvan douanen.....	1.587	1.531	1.407	1.504	—	121
accijnzen.....	1.204	(1) 1.273	1.158	(1) 1.303	—	115
III. Registratie.....	3.651	3.246	3.049	3.636	—	251
waarvan registratie en overschrijvingen.....	546	485	438	472	—	33
erfenissen.....	254	208	218	183	—	19
zegel en gelijkgestelde taxes.....	2.816	2.515	2.356	2.956	—	196
Totaal...	9.492	9.177	8.175	8.420	—	843
Verskil in vergelijking met de budgetaire ramingen.....	+ 315		— 245			

NOTA. — Het tijdperk van invordering der rechtstreekse belastingen duurt langer dan het burgerlijk jaar; het indienen der verklaringen door den belastingplichtige en het opmaken der rollen door het beheer nemen inderdaad een zekeren tijd in beslag. Voor deze belastingsoort zijn de cijfers dus maar beslissend na het afsluiten van het dienstjaar.

(1) Accijnzen en bijzondere verbruiktaxes.
(2) Dienstjaar afgesloten op 31 Mei 1938.

**II. — DRIEMAANDELIJSCHE TOESTAND VAN HET FONDS TOT DELGING
DER STAATSSCHULD.**

26

	4 ^e kwartaal 1937	1 ^{ste} kwartaal 1938	2 ^e kwartaal 1938	3 ^e kwartaal 1938
Verrichtingen in speciën. (<i>millioenen franken</i>).				
ONTVANGSTEN.				
Gewone dotaties voor de delging der geconsolideerde (gevestigde) schuld	754	908	49	175
Niet aangewende excessanten van de dotatie van Amerikaanse 6 ½ % te besteden aan het aanleggen van een productieve reserve (artikel 16 der wet van 24 Juli 1927)...	—	3	—	—
Geïnde interesten en coupons	1	2	—	3
Netto-opbrengst van de reserve van de 6 ½ % Amerikaanse leening	2	2	3	4
Kortingen voor pensioenkas, te regulariseren	—	—	—	—
Cessie van stukken uit de portefeuille	—	3	—	19
Cessie van stukken aangekocht krachtens artikel 24 van het koninklijk besluit van 11 Mei 1935.	581	653	317	164
Interesten op titels verkregen krachtens het koninklijk besluit van 11 Mei 1935	1	22	3	11
Interesten en amortisatie van de portefeuille der oude pensioenkassen (artikel 1 van de koninklijke besluiten n ^o s 221 en 222 van 27 December 1935)	7	25	4	13
Ontvangsten van het kwartaal	1.345	1.619	376	389
UITGAVEN.				
Kostprijs der stukken van de geconsolideerde (gevestigde) schuld voor de delging ingekocht of terugbetaald	774	116	758	174
Terugbetaling aan de Schatkist van een deel der dotatie aangaande geconverteerde Amerikaanse leeningen	0,7	—	—	—
Kosten betreffende de delging der geconsolideerde (gevestigde) schuld	0,9	2	0,1	0,3
Algemene onkosten	0,1	0,1	0,1	0,1
Kostprijs der stukken verkregen krachtens artikel 24 van het koninklijk besluit van 11 Mei 1935.	681	673	361	173
Kostprijs der stukken aangekocht krachtens artikel 11, 2 ^e lid, der wet van 23 Juli 1926..	3	—	—	39
Storting in de Schatkist van de netto-opbrengst der reserve van 6 ½ % Amerikaanse in 1937.	—	—	10	—
Storting in de Schatkist van de interesten en de amortisatie van de portefeuille der oude pensioenkassen	—	—	46	29
Interestcoupons op stukken aangekocht door het Regularisatiefonds van de Rentenmarkt....	12	—	—	—
Regularisatie van afhoudingen voor pensioenkassen.....	—	—	—	—
Uitgaven van het kwartaal	1.472	791	1.175	416
Batig saldo op het einde van het kwartaal	506	1.333	535	507

Verrichtingen in effecten
(*millioenen franken*).

DELGING DER GECONSOLIDEERDE (GEVESTIGDE) SCHULD.				
Nominaal kapitaal der stukken ingekocht of terugbetaald voor de delging gedurende het kwartaal.	685	116	591	169
CONVERSIE DER VLOTTENDE SCHULD.				
Bedrag der Schatkistbons omgezet in preferente aandelen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen tot op het einde van het kwartaal	4.175	4.175	4.175	4.175
PREFERENTE AANDEELLEN VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN.				
Nominaal kapitaal der stukken : a) tegen specie uitgegeven	824	824	824	824
b) tegen niet afgestempelde Schatkistbons ingeruild	4.175	4.175	4.175	4.175
Beschikbaar saldo op het einde van het kwartaal	4.999	4.999	4.999	4.999
	1	1	1	1
Totaal der eerste uitgifte (artikel 2 der wet van 24 December 1927)	5.000	5.000	5.000	5.000
Niet uitgegeven	5.000	5.000	5.000	5.000
Nominaal kapitaal der aan het Delgingsfonds afgegeven stukken (artikel 11 der wet van 23 Juli 1926).	10.000	10.000	10.000	10.000
EFFECTENPORTEFEUILLE OP HET EINDE VAN HET KWARTAAL.				
Waarden aangekocht krachtens artikel 11, 2 ^e lid, der wet van 23 Juli 1926	99	94	94	115
PORTEFEUILLE VAN DE RESERVE VAN DE 6 ½ % AMERIKAANSCHE LEENING OP HET EINDE VAN HET KWARTAAL.				
Waarden aangekocht ter uitvoering van artikel 16 der wet van 24 Juli 1927.....	269	269	269	269
PORTEFEUILLE VAN HET REGULARISATIEFONDS VAN DE RENTENMARKT OP HET EINDE VAN HET KWARTAAL.				
Waarden verkregen ter uitvoering van artikel 24 van het koninklijk besluit van 11 Mei 1935....	941	972	1.001	1.012
PORTEFEUILLE VAN DE OUDE PENSIOENKAS OP HET EINDE VAN HET KWARTAAL.				
Waarden gedeponceerd in het amortisatiefonds ter voldoening aan artikel 1 der koninklijke besluiten n ^o s 221 en 222 van 27 December 1935	1.051	1.047	1.046	1.041
DEPOSITO'S DOOR STICHTINGEN VOOR DE AFLEVERING VAN INSCHRIJVINGEN OP NAAM 4 %, 3^e REEKS.				
Waarden gedeponceerd in het amortisatiefonds krachtens het koninklijk besluit n ^o 267 van 28 Maart 1936	334	335	335	335

**II. — DRIEMAANDELIJSCHE TOESTAND VAN HET FONDS TOT DELGING
DER STAATSSCHULD**
(vervolg).

62

	Per 31 Decemb. 1937	Per 31 Maart 1938	Per 30 Juni 1938	Per 30 Septemb. 1938
Balans (duizenden franken).				
ACTIVA.				
Banken, postchèquerekening en kas	194.189	547.499	223.003	199.743
Tijdelijke beleggingen in buitenlandsche deviezen	3.745	3.788	3.719	3.648
Delgingsreserve aangelegd bij buitenlandsche bankiers	59.231	145.163	51.349	53.201
Terugbetaling van bij uitloting aflosbare titels, om te slaan	—	402.166	20.007	14.305
Nog te innen vervallen dotaties	14.082	22	1.614	891
Betalingsordonnantien in portefeuille	23	—	—	—
Te innen voorgeschoten belastingen en kosten	68	22	9	332
Beleggingen der reserve van de 6 ½ % Amerikaansche leening	234.583	234.623	234.904	234.912
	505.921	1.333.283	534.605	507.032
Effectenportefeuille (tegen kostprijs)	87.211	84.563	84.555	104.717
Totaal activa...	593.132	1.417.846	619.160	611.749
PASSIVA.				
Saldi van aan de delging te besteden dotaties :				
a) in Belgische franken	92.811	798.450	183.968	182.952
b) in deviezen	59.231	145.163	51.349	53.201
Reserve van de 6 ½ % Amerikaansche leening	235.770	241.226	234.347	238.842
Regularisatiefonds van de Rentemarkt	52.470	54.474	13.264	14.606
Opbrengst van de portefeuille van de oude pensioenkassen	46.083	71.546	29.437	13.117
Beschikbaar saldo :				
Niet aangewend deel van de netto-opbrengst der uitgiften van preferente aandelen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen	54.083	54.083	54.083	54.083
Vrijwillige bijdragen	4.104	4.104	4.104	4.104
	58.187	58.187	58.187	58.187
Excedent der inkomsten op de lasten	48.580	48.801	48.609	50.844
	106.767	106.988	106.796	109.031
Totaal passiva...	593.132	1.417.846	619.160	611.749

Winst- en verliesrekening
(duizenden franken).

DEBET.				
Beheerkosten	74	93	111	102
Kosten in verband met de delging	925	1.623	127	311
	999	1.716	238	413
Excedent der inkomsten op de lasten voor het kwartaal	—	221	—	2.234
Totaal...	999	1.937	238	2.647
CREDIT.				
Geinde interesten en coupons	624	1.937	46	2.647
Excedent der lasten op de inkomsten voor het kwartaal	375	—	192	—
Totaal...	999	1.937	238	2.647
Batig saldo op het einde van het kwartaal	48.579	48.801	48.609	50.843

HET INKOMEN EN HET SPAREN.

I. — RENDEMENT DER BELGISCHE NAAMLooZE VENNOOTSCHAPPEN.

a) Maand November 1938

30

RUBRIEKEN	AANTAL VENNOOTSCHAPPEN			Gestort kapitaal	Reserves	NETTO RESULTAAT		Uitgekeerde bruto winst	Obligatieschuld (2)	Bruto obligatiecoupons (1)
	getelde	met winst	met verlies			winst	verlies			

(duizenden franken)

A. — Vennootschappen met hoofdbedrijf in België.

1a Particuliere banken	1	1	—	1.000	382	91	—	—	—	—
1b Banken van openbaar nut..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Verzekeringen	3	2	1	1.511	2.143	732	77	314	—	—
3. Financiële inrichtingen	29	21	8	456.656	428.394	13.431	4.196	11.746	88.357	3.718
4. Invoer, uitvoer	4	3	1	27.200	7.881	2.981	29	2.800	—	—
5. Handel in metalen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Handel in kleerst. en meubel.	6	4	2	2.225	500	18	138	—	21.175	1.059
7. Handel in eetwaren	11	7	4	8.218	1.744	630	307	365	—	—
8. Diverse handel	40	32	8	67.804	9.372	13.126	660	10.084	875	42
9. Suikerfabrieken	1	1	—	1.800	3.373	10	—	—	—	—
10. Maalderijen	—	—	—	—	—	—	—	—	190	11
11. Bierbrouwerijen	7	7	—	72.280	52.658	10.442	—	7.343	2.100	126
12. Stokerijen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13. Andere voedingsnijverheden.	4	3	1	1.565	250	167	39	—	—	—
14. Steengroeven	3	2	1	15.500	1.073	11	133	—	—	—
15. Kolnmijnen	4	4	—	152.250	213.276	36.237	—	30.427	98.265	4.844
16. Mijnbouw	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17. Gas	2	2	—	26.400	14.751	4.359	—	3.386	—	—
18. Electriciteit	6	6	—	604.452	54.479	85.146	—	67.002	25.480	1.148
19. Electricische constructie	2	2	—	1.625	1.331	660	—	450	1.740	101
20. Hotels, bioscopen, schouwvb.	10	8	2	59.299	5.691	3.705	68	2.506	—	—
21. Drukkerijen, publiciteit	6	4	2	7.450	703	425	29	244	—	—
22. Textielnijverheid	18	14	4	340.797	68.172	28.198	1.294	18.255	8.775	575
23. Kunst- en cer. bouwstoffen	4	3	1	5.770	17.695	1.660	27	1.107	1.907	105
24. Metaaln. en mechan. constr.	35	32	3	1.092.639	970.042	223.293	35	140.161	59.380	2.810
25. Gebouw (openb. werken)...	2	2	—	12.800	2.581	1.852	—	1.275	—	—
26. Papiernijverheden	1	—	1	2.100	3.339	—	59	—	—	—
28. Chemische nijverheden	6	5	1	423.687	45.376	50.326	24	41.273	—	—
29. Houtnijverheden	1	—	1	500	347	—	477	—	6.250	281
30. Leerlooier. en riemfabrieken.	2	2	—	4.750	38	178	—	63	—	—
31. Automobielen	1	1	—	5.000	682	—	—	—	—	—
32. Glasblazerijen en kristalfabr.	3	2	1	17.375	21.796	920	374	422	338	20
33. Spiegelteterijen	1	1	—	50.000	26.066	6.869	—	8.000	—	—
34. Diverse nijverheden	17	11	6	42.925	7.852	1.125	292	452	5.320	266
35. Spoorwegen	1	1	—	—	3.996	3.500	—	3.200	2.110	63
36. Buurtspoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37. Scheepvaart en vliegwezen..	6	4	2	1.831	1.697	1.070	48	709	24.229	1.211
38. Telegrafien, telefonen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39. Electricische tramwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	3.759	141
40. Autobussen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41. Andere vervoerondernem...	3	3	—	650	111	162	—	165	—	—
42. Diverse andere nijverheden.	5	2	3	6.710	564	374	11	359	—	—
TOTAAL...	245	192	53	3.514.769	1.956.889	491.696	8.317	352.108	350.250	16.521

B. — Vennootschappen met hoofdbedrijf in Congo.

1. Bank, financ. vennootschap.	3	2	1	78.000	105.606	10.019	1.435	9.900	—	—
2. Handelsvennootschappen ..	4	4	—	164.500	11.223	17.887	—	11.072	—	—
3. Nijverheidsvennootschappen.	2	2	—	290.000	25.517	77.181	—	65.112	24.500	1.055
4. Landbouwvennootschappen.	4	3	1	98.250	36.583	39.139	943	14.808	—	—
5. Openbare diensten	1	1	—	66.500	40.040	6.775	—	7.038	—	—
TOTAAL...	14	12	2	697.250	218.969	151.001	2.378	107.930	24.500	1.055

C. — Vennootschappen met hoofdbedrijf in het buitenland.

1. Electriciteit	1	1	—	10.000	18.462	160	—	160	36	2
2. Spoorwegen	—	—	—	—	—	—	—	—	5.995	270
3. Tramwegen	1	—	1	22.000	2.364	—	390	—	1.209	48
4. Plant. en kolon. vennootsch.	1	—	1	22.500	24.264	—	1.854	—	—	—
5. Diverse vennootschappen...	3	2	1	40.612	3.100	2.945	822	2.365	—	—
TOTAAL...	6	3	3	95.112	338	3.105	3.066	2.525	7.240	320
Algemeen totaal...	265	207	58	4.307.131	2.175.520	645.802	13.761	462.563	381.990	17.896

(1) Daarenboven is er gedurende de maand November betaald : (duizenden franken)

Coupons van binnenlandsche Staatsleeningen	33.960
Coupons van leeningen van de Kolonie	—
Coupons van provinciën en gemeenten	11.773
Coupons van verscheidene leeningen	35.017

TOTAAL... 80.750

Coupons van buitenlandsche Staatsleeningen	39.750
Coupons van buitenlandsche leeningen van de stad Antwerpen ...	—

(2) De getelde leeningen slaan op andere vennootschappen dan deze opgegeven in de vorige kolommen.

I. — RENDEMENT DER BELGISCHE NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN (vervolg).
b) Retrospectief overzicht.

TIJDVAK	AANTAL VENNOOTSCHAPPEN			Gestort kapitaal	Reserves	NETTO RESULTAAT		Uitgekeerde bruto-winst	Obligati- schuld (1)	Obligatie- coupons (bruto)
	getelde	met winst	met verlies			winst	verlies			
(Duizenden franken)										
Jaar 1936	7.478	5.478	2.000	44.979.711	17.204.061	4.216.978	1.189.540	2.869.383	10.504.183	565.925
Jaar 1937	7.611	5.887	1.724	45.890.185	17.761.760	5.289.888	469.276	3.787.107	9.223.488	476.458
1937 eerste 11 maanden	6.676	5.216	1.460	40.774.243	16.247.483	4.737.086	423.493	3.403.422	8.626.484	445.886
1938 eerste 11 maanden	6.738	5.200	1.538	43.306.557	16.554.145	5.695.177	339.593	3.953.083	7.496.220	352.437
1937 September	249	196	53	1.019.515	271.730	130.857	8.180	78.302	492.304	25.593
October	545	446	99	4.689.059	1.243.373	494.663	47.336	348.026	1.013.402	46.091
November	277	230	47	3.733.015	2.004.919	584.120	6.792	463.727	401.720	19.273
December	293	232	61	3.462.210	1.318.773	409.521	17.031	289.738	597.004	30.572
1938 Januari	122	108	14	1.019.857	304.013	175.450	2.143	87.038	1.150.958	60.927
Februari	175	141	34	575.811	137.340	44.878	8.260	26.536	419.736	19.560
Maart	1.332	1.042	290	4.853.781	2.372.617	657.439	35.159	504.800	499.366	24.852
April	1.685	1.300	385	8.238.525	2.342.647	986.362	56.700	652.481	1.023.060	45.322
Mei	1.179	914	265	8.774.632	4.707.102	1.126.265	53.121	844.914	383.850	18.078
Juni	615	457	158	3.108.611	724.821	349.444	31.433	238.992	664.370	33.293
Juli	418	330	88	5.924.694	1.889.757	986.934	45.700	646.614	979.321	43.497
Augustus	170	125	45	1.168.178	343.321	99.087	12.180	68.757	494.033	22.256
September	238	172	66	887.013	338.430	99.188	12.968	65.034	458.104	21.984
October	539	404	135	4.448.324	1.218.677	524.528	68.168	355.354	1.007.432	43.252
November	265	207	58	4.307.131	2.175.520	645.802	13.761	462.563	381.990	17.896

(1) Voor de maandelijksche resultaten, slaan de getelde leeningen op andere vennootschappen dan deze opgegeven in de vorige kolommen.

II. — ALGEMEENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS.

a) Inlagen op persoonlijke spaarboekjes (1)
(duizenden franken).

TIJDVAK	Inlagen	Uitbetalingen	Saldi	Tegoed der inleggers op het einde van het tijdvak (2)	Aantal spaarboekjes op het eind van 't jaar
1936	3.034.068	2.469.677	564.390	11.455.993	5.694.797
1937	3.501.365	2.800.663	700.702	12.489.170	5.844.595
1937 October	286.243	251.613	34.630	12.065.465	
November	258.529	210.600	47.929	12.113.394	
December	294.514	251.214	43.300	12.489.170	
1938 Januari	398.603	201.090	197.513	12.686.683	
Februari	295.300	221.764	73.536	12.760.219	
Maart	246.737	328.490	— 81.753	12.678.466	
April	270.721	277.883	— 7.162	12.671.304	
Mei	255.455	428.875	— 173.420	12.497.884	
Juni	245.881	258.729	— 12.848	12.485.036	
Juli	283.123	237.882	45.241	12.530.277	
Augustus	252.373	237.395	14.978	12.545.255	
September	154.945 (3)	537.295 (3)	— 382.350 (3)	12.170.033 (3)	
October	384.817 (3)	324.188 (3)	60.629 (3)	12.230.662 (3)	
November	284.146 (3)	190.455 (3)	93.691 (3)	12.324.353 (3)	
December	247.840 (3)	253.192 (3)	— 5.352 (3)	12.319.001 (3)	

(1) Deze cijfers geven enkel de bewegingen van het sparen aan.

(2) De tegoeden van de jaren 1936 en 1937 en dit van December 1937 omvatten de gekapitaliseerde renten van het dienstjaar.

(3) Voorloopige cijfers.

b) Stortingen ingeschreven op de rekeningen der aangeslotenen ter Lijfrentekas
(duizenden franken).

TIJDVAK	HANDARBEIDERS en vrije stortingen, buiten het raam van de verplichte verzekeringwetten (wetten van 15 December 1937 en 16 Maart 1865)	BEDIENDEN (wetten van 10 Maart 1925 en 18 Juni 1930)	MIJNWERKERS (wetten bij koninklijk besluit van 25 Augustus 1937 samengeordend)	Totaal
1936	259.283	40.430	11.880	311.593
1937	298.675	44.386	14.241	357.302
1938 Januari	28.914	3.839		
Februari	26.359	3.845	4.472	99.914
Maart	27.875	4.610		
April	27.831	4.093		
Mei	27.031	3.898	4.501	95.639
Juni	24.399	3.886		
Juli	25.405	4.673		
Augustus	25.338	4.234	4.564	
September				
October				
November			4.534	
December				

III. — DRIEMAANDELIJSCH LOONINDEXCIJFER. (Basis : loongemiddelden van 1933 = 100.)

TIJDVAK	ALGEMEEN INDEXCIJFER	INDEXCIJFER PER BEDRIJFSKLASSE																				INDEXCIJFERS der gemiddelde uurloonen per nijverheidsgroep					
		Cokesovens	Groeven, cementfabrieken, marmerbewerking	Metaalnijverheden				Aardwerkkfabrieken steenbakkerijen	Glasnijverheden	Chemische nijverheden	Voedingsnijverheden	Textielnijverheden			Bouwnijverheid en openbare werken	Hout en meubelen	Huiden en leder	Tabak	Papier		Kunstwerk en gevoelige instrumenten	Vervoer			Gas en electriciteit	productie-goederen	verbruiks-goederen
				IJzerindustrie	Niet-ijzerhoudende metalen	Gieterijen, machinbouw en metaalbouw	Samen					Vlas, katoen, hennep en jute	Wol, tapijten, breiwerk, confectie	Samen					Fabrieken	Drukkerij en transformatie		Havenwerkers, sleepers	Spoorwegen (1)	Samen (1)			

a) Indexcijfer van het gemiddeld uurloon.

1936 Juli	101	107	97	109	107	97	103	98	99	102	98	101	98	99	98	96	102	106	—	99	101	113	102	104	101	103	99
Augustus	102	108	99	110	109	98	104	98	100	103	99	102	98	100	99	98	103	111	—	100	101	113	102	105	101	104	100
October	102	106	98	111	106	97	103	100	100	103	99	101	97	99	100	96	105	109	—	101	100	114	102	105	101	103	100
December	103	108	97	114	109	97	105	100	100	104	101	103	97	100	101	96	106	109	—	100	97	117	101	104	102	105	100
1937 Maart	105	111	102	116	112	103	109	101	104	107	103	104	100	102	103	99	109	108	107	102	101	121	97	101	102	108	103
Juni	109	114	104	125	114	104	113	108	105	109	105	105	100	102	106	101	112	104	—	104	105	122	105	108	106	111	104
September	112	118	108	129	119	110	118	112	106	112	106	107	107	107	108	102	113	108	122	106	109	122	107	110	107	114	107
December	114	121	108	129	121	112	119	115	108	114	108	109	108	109	111	105	115	109	115	106	114	130	113	116	110	117	109
1938 Maart	116	123	112	130	121	116	121	110	112	115	108	111	110	111	112	106	116	113	115	108	117	127	110	113	111	118	111
Juni	116	123	111	132	121	113	121	109	112	116	109	112	110	111	112	108	115	112	—	109	115	125	109	112	111	118	111
September	117	123	108	132	121	113	122	111	110	117	109	111	109	110	114	109	115	113	—	110	115	115	115	115	111	119	110

b) Indexcijfer der loonen van geschoolde of gespecialiseerde werklieden.

1936 Juli	102	105	99	107	105	101	104	95	99	101	97	104	95	99	98	102	100	103	—	100	94	117	—	—	99	102	99
Augustus	103	105	101	109	109	101	105	94	100	103	97	106	96	101	98	103	101	108	—	100	96	117	—	—	99	103	100
October	103	105	101	111	104	101	105	96	99	103	99	105	95	100	100	101	102	109	—	101	95	119	—	—	101	102	100
December	105	105	100	113	108	102	107	96	101	103	101	108	96	102	101	101	102	110	—	101	97	120	—	—	101	104	101
1937 Maart	107	108	104	117	111	107	111	99	106	106	101	109	95	102	103	106	106	110	108	103	97	120	—	—	102	108	103
Juni	111	112	105	127	113	109	116	102	107	109	103	110	96	103	106	106	110	109	—	104	98	122	—	—	106	110	105
September	114	115	111	136	117	115	123	104	109	111	106	112	101	107	108	107	112	113	124	106	102	126	—	—	107	115	107
December	116	117	113	133	120	117	123	106	106	114	106	115	102	109	110	111	114	115	127	105	110	128	—	—	111	117	109
1938 Maart	117	116	114	132	120	120	124	107	112	114	106	116	104	110	111	111	116	115	127	106	112	125	—	—	112	118	111
Juni	118	114	114	136	120	117	124	106	110	116	107	116	105	111	113	112	114	115	—	107	110	127	—	—	112	117	111
September	118	114	116	145	120	115	127	106	111	116	107	113	104	108	114	115	115	116	—	108	110	128	—	—	112	119	111

c) Indexcijfer der loonen van werklieden zonder vak of zonder specialisatie.

TIJDVAK	INDEXCIJFER PER BEDRIJFSKLASSE																							SCHOMMELING volgens regime (2)			
	I	II	III																					I	II	III	
1936 Juli	104	105	94	112	108	103	107	103	109	107	97	101	99	100	99	97	100	104	—	101	113	117	—	—	102	101	101
Augustus	105	105	96	114	109	102	107	103	111	108	99	103	103	103	101	100	100	107	—	103	114	118	—	—	103	103	101
October	106	105	96	117	108	104	109	103	111	108	100	102	102	102	100	101	108	—	—	105	113	120	—	—	104	103	101
December	107	105	96	120	111	105	111	102	113	109	103	105	103	104	103	100	108	110	—	104	115	120	—	—	105	103	101
1937 Maart	110	108	99	123	114	109	115	105	119	113	104	106	105	105	106	103	110	109	106	105	121	126	—	—	107	108	104
Juni	114	112	101	141	116	109	122	114	119	116	106	106	106	106	109	103	112	108	106	108	122	123	—	—	102	111	106
September	117	115	106	147	121	114	127	116	117	119	108	108	109	108	112	107	115	113	122	110	127	125	—	—	103	114	104
December	118	117	108	140	123	117	126	112	113	122	109	111	111	111	114	107	116	115	115	110	134	128	—	—	115	116	106
1938 Maart	119	116	110	142	123	120	128	116	118	122	109	113	111	112	115	109	118	115	115	114	136	123	—	—	116	117	107
Juni	119	114	107	145	122	118	128	118	116	123	109	112	112	112	116	109	116	115	—	114	133	124	—	—	114	118	108
September	121	114	107	151	122	120	132	119	119	124	108	114	111	112	118	110	117	116	—	116	134	124	—	—	115	119	113

(1) Wij beschikken niet over gegevens voor de berekening van de indexcijfers der loonen van de geschoolde en ongeschoolde arbeiders van de spoorwegen. Alleen het gemiddeld loon in ons bekend.

(2) Regime I : schommelingen volgens het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen of barema's van de verkoopprijzen.

Regime II : paritaire commissies of andere verzoeningsorganismen.

Regime III : individuele beslissingen van werkgevers of vraag en aanbod.

LOOP DER ZAKEN.

I. — BEDRIJVIGHEID VAN DE VERREKENKAMERS.

TIJDVAK	VERREKENKAMERS					Omloopsnelheid van het geld in de banken (3)	LIQUIDATIEKAS VAN DE BEURS VAN BRUSSEL			
	BRUSSEL EN PROVINCIE			BRUSSEL			CONTANT			TERMIJN
	Aantal kamers op het eind v. h. tijdsv.	Aantal verrekende stuk (duizenden)	Verrekende kapitalen (miljoenen franken)	Aantal verrekende stuk (duizenden)	Verrekende kapitalen (miljoenen franken)		Aantal zittingen	Aantal deelnemers op het eind v. h. tijdsv.	Geliqid. bedrag (miljoenen franken) (1)	
1936 Maandgemiddelde	38 (2)	326	27.031	157	20.261	4,76	21	287 (2)	943	103
1937 Maandgemiddelde	38 (2)	343	31.057	167	22.648	5,45	20	320 (2)	1.152	174
1937 October	38	348	35.317	169	26.358	—	21	319	1.015	210
November	38	331	26.649	162	18.914	—	19	320	608	90
December	38	357	32.457	175	23.605	5,81	22	320	615	99
1938 Januari	38	336	32.895	167	24.711	—	21	320	582	83
Februari	38	313	26.436	155	19.325	—	20	320	567	104
Maart	38	344	33.582	171	24.972	5,56	22	320	746	91
April	38	327	30.386	160	22.507	—	19	320	558	79
Mei	38	354	42.960	180	33.535	—	20	320	723	139
Juni	38	336	32.489	166	25.315	7,17	21	320	396	79
Juli	38	330	28.850	161	21.596	—	19	320	375	67
Augustus	38	326	31.781	161	24.620	—	22	300	363	68
September	38	320	34.021	157	24.430	7,36	22	300	386	86
October	38	334	36.304	162	28.471	—	21	305	647	94
November	38	320	26.223	157	19.469	—	19	305	409	54
December	38	344	30.484	169	22.346	—	21	305	405	47

(1) In dit bedrag zijn de aankopen of de verkoopen maar één maal geteld.

(2) Op 31 December.

(3) Verhouding van het totaal bedrag der in den loop van het aangeduide kwartaal verrekende bedragen tot het saldo, per eind trimester, der deposito-rekeningen op zicht en op minder dan 30 dagen.

II. — POSTCHEQUE- EN GIROVERKEER

(miljoenen franken).

TIJDVAK	Aantal rekeningen op 't einde van het tijdvak	Globaal tegoed (daggemiddelde)	CREDIT		DEBIT		Algemene beweging	Verrichtingen zonder gebruik van specie %	Omloopsnelheid (2)
			Stortingen	Giro's	Cheques en diversen	Giro's			
1936 Maandgemiddelde	(1) 388.796	3.312	4.428	10.804	4.373	10.805	30.409	88,0	4,58
1937 Maandgemiddelde	(1) 412.126	3.666	4.925	12.393	4.900	12.409	34.627	89,0	4,72
1937 October	409.879	3.708	5.315	12.880	5.060	12.914	36.168	88,2	4,66
November	412.326	3.769	4.553	11.993	4.571	12.007	35.124	88,4	4,58
December	412.126	3.873	5.485	13.781	5.303	13.803	38.372	89,2	4,74
1938 Januari	414.432	3.855	5.706	13.923	5.628	13.946	39.202	89,0	5,08
Februari	416.568	3.780	4.367	11.709	4.589	11.723	32.388	89,1	4,50
Maart	418.318	3.563	4.912	12.320	4.863	12.338	34.433	88,3	4,47
April	419.240	3.686	4.900	12.280	4.947	12.293	34.420	88,3	4,68
Mei	421.161	3.526	5.066	12.600	5.284	12.630	35.580	88,5	5,08
Juni	421.680	3.396	4.467	11.284	4.415	11.292	31.459	88,2	4,63
Juli	423.292	3.516	5.130	12.009	4.809	12.014	33.962	87,9	4,78
Augustus	424.609	3.548	4.652	11.866	4.715	11.874	33.107	90,2	4,50
September	426.460	3.484	5.492	13.044	5.813	13.055	37.404	93,8	5,21
October	428.217	3.504	5.990	14.215	5.829	14.208	40.242	87,9	5,50
November	430.560	3.621	4.511	11.793	4.471	11.783	32.528	88,3	4,68
December	433.553	3.654	5.297	12.921	4.833	12.941	35.993	88,5	4,50

(1) Op 31 December.

(2) Verhouding per type-maand van 25 dagen, van den debet-omzet tot het gemiddeld dagelijksch tegoed.

III. — GEVAARLIJKE OF HINDERLIJKE INRICHTINGEN.

Bron : Arbeidsblad.

Aanvragen om vergunning.

TIJDVAK	Voor het Rijk	Brabant	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Hene-gouwen	Namen	Luxemburg	Luik
1936	4.701	1.109	798	99	571	608	603	245	63	605
1937	4.272	1.135	722	92	786	480	413	151	42	451
1937 Augustus	307	91	43	9	50	34	41	6	2	31
September	315	82	61	4	37	30	32	8	3	58
October	346	82	50	12	57	62	28	12	—	43
November	327	110	62	8	39	46	22	9	1	30
December	298	71	37	11	39	31	51	15	6	37
1938 Januari	291	90	52	10	36	36	26	—	—	41
Februari	326	84	44	4	21	41	43	16	4	69
Maart	314	91	67	9	40	32	26	5	4	40
April	347	67	77	4	66	35	39	10	—	49
Mei	367	100	66	9	48	42	43	29	3	47
Juni	383	78	62	17	47	44	34	22	5	74
Juli	329	82	59	14	21	51	56	6	3	37
Augustus	336	85	65	7	16	34	70	10	2	47
September	277	80	52	3	17	25	39	14	1	46
October	276	81	42	13	31	21	35	7	2	44

IV. — VERHOUDING VAN DE ONBETAALDE TOT DE DOOR DE NATIONALE BANK VAN BELGIE TER INCASSEERING AANGEBODEN WISSELS.

38

TIJDVAK	AANTAL DER			BEDRAG DER		
	Aangeboden wissels	Onbetaalde wissels	%	Aangeboden wissels	Onbetaalde wissels	%
	(duizenden franken)					
1936.....	925.823	58.291	6,30	4.551.786	76.819	1,69
1937.....	1.117.161	69.857	6,25	4.644.274	99.390	2,14
1937 September.....	89.373	5.493	6,15	347.466	7.948	2,29
October.....	99.715	6.018	6,04	379.256	9.416	2,48
November.....	100.177	5.965	5,95	387.347	9.283	2,40
December.....	101.963	6.880	6,75	457.713	10.008	2,19
1938 Januari.....	93.231	6.752	7,24	375.270	9.611	2,56
Februari.....	87.593	5.934	6,77	346.734	8.356	2,41
Maart.....	98.388	6.275	6,38	491.348	8.775	1,79
April.....	121.741	7.534	6,19	516.979	10.513	2,03
Mei.....	138.333	8.763	6,33	667.163	14.287	2,14
Juni.....	155.249	9.657	6,22	1.005.813	16.768	1,67
Juli.....	141.215	9.353	6,62	978.256	15.194	1,55
Augustus.....	121.944	7.950	6,52	807.139	11.972	1,48
September.....	121.865	11.417	9,37	554.951	19.701	3,55
October.....	152.369	10.482	6,87	877.433	17.178	1,96
November.....	128.356	7.950	6,19	849.872	13.569	1,60

V. — FAILLISEMENTEN,
BEKRACHTIGDE ACCOORDEN TOT VOORKOMING VAN FAILLISEMENT,
ZAKEN ONDER GECONTROLEERD BEHEER.
GEPUBLICEERD IN DEN « MONITEUR DU COMMERCE BELGE ».

a) Retrospectief overzicht.

39

TIJDVAK (13 weken)	Uitgesproken faillissementen			Accoorden tot voorkoming van faillissement			Zaken onder gecontroleerd beheer		
	1936	1937	1938	1936	1937	1938	1936	1937	1938
Eerste tijdvak.....	151	165	180	29	39	29	29	11	—
Tweede tijdvak.....	155	138	145	34	23	35	37	—	—
Derde tijdvak.....	136	111	118	15	17	23	14	—	—
Vierde tijdvak.....	179	146	179	28	29	—	16	—	—
Totaal...	621	560	622	106	108	131	96	11	—

b) Gedetailleerde opgave per bedrijfsgroep.

DECEMBER 1938.

GROEP	AANTAL									
	FAILLISEMENTEN					ACCOORDEN TOT VOORKOMING VAN FAILLISEMENT				
	Physische personen	Personen-vennootschappen	Naamloze vennootschappen	Personen-vennoots. m. beperkte aansprakelijkheid	Totaal	Physische personen	Personen-vennootschappen	Naamloze vennootschappen	Personen-vennoots. m. beperkte aansprakelijkheid	Totaal
A. Handelsverrichtingen.....	39	1	2	2	44	12	1	—	—	13
B. Bankzaken en financiële ver-richtingen.....	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
C. Nijverheden.....	9	1	5	1	16	2	—	2	—	4
D. Vennootschappen wier hoofd-bedrijf in Congo gelegen is.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal...	49	2	7	3	61	14	1	2	—	17

PRIJZEN.

I. — INDEXCIJFERS DER GROOTHANDELSPRIJZEN.

a) Officieel indexcijfer in België. — Algemeen indexcijfer en per bedrijfsgroep.

Basis : April 1914 = 100.

45

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw.

TIJDVAK	Algemeen indexcijfer	Voedingsproducten	Brandstoffen	Teer en derivat.	Producten der metaalbedrijven	Petroleum en derivaten	Producten der aardwerkbedrijven	Producten der glasbedrijven	Scheikundige producten	Kunstmeststoffen	Vetstoffen
Aantal producten	125	16	4	3	15	7	9	2	12	4	7
1936 Maangedmiddelde	588	530	637	597	536	893	805	440	538	439	523
1937 Maandgemiddelde	684	632	839	648	759	1.000	871	549	599	448	570
1937 September	690	656	883	677	774	1.048	887	549	597	451	561
October	683	635	906	686	758	1.048	890	549	605	473	556
November	663	616	906	679	738	1.048	885	549	612	478	524
December	659	607	906	674	733	1.035	885	549	612	480	506
1938 Januari	660	600	906	671	732	1.036	887	549	615	482	505
Februari	657	591	906	654	737	1.025	883	549	625	490	487
Maart	644	556	906	645	719	1.025	881	549	625	495	484
April	640	574	879	624	712	1.029	855	549	626	495	478
Mei	631	580	882	629	674	1.029	863	549	622	505	466
Juni	629	592	884	623	674	964	862	549	623	510	452
Juli	623	553	860	581	684	926	861	549	623	490	403
Augustus	620	546	862	581	671	926	859	549	621	495	464
September	622	544	858	581	682	922	858	549	620	509	460
October	617	529	837	571	689	910	859	549	609	519	442
November	610	514	837	560	685	906	859	549	602	520	436

TIJDVAK	PRODUCTEN DER VEZELBEDRIJVEN					Bouwmaterialen	Harsproducten	Producten der huiden en lederb.	Tabak	Producten der papierbedrijven	Ruwe rubber
	Algemeen indexcijfer	Wol	Vlas	Jute	Katoen						
Aantal producten	19	5	5	2	7	13	2	9	1	1	1
1936 Maangedmiddelde	646	634	786	364	635	665	597	520	519	599	136
1937 Maandgemiddelde	704	731	877	407	657	768	692	599	492	902	164
1937 September	674	774	877	411	583	782	664	594	500	1.080	159
October	654	730	877	425	555	779	634	594	500	1.080	133
November	618	670	817	408	538	770	577	528	500	1.096	121
December	620	726	762	376	552	767	552	523	545	938	126
1938 Januari	617	663	816	375	551	767	598	524	545	927	126
Februari	629	631	894	374	567	772	561	505	523	927	128
Maart	616	623	885	361	549	782	549	482	523	835	115
April	606	628	850	352	543	780	538	470	523	732	109
Mei	579	605	793	346	519	774	527	471	523	732	101
Juni	578	603	795	354	515	776	527	461	523	710	111
Juli	587	596	810	372	525	775	519	465	545	710	130
Augustus	585	598	838	375	505	774	515	466	455	655	138
September	591	593	898	371	497	774	505	465	455	655	136
October	583	583	852	386	493	771	590	478	500	650	141
November	567	579	821	361	490	773	520	468	500	650	138

b) Indexcijfers der groothandelsprijzen in het buitenland.

TIJDVAK	ENGELAND (Board of Trade) Basis : 1930	FRANKRIJK (Statistique Générale de la France) Basis : Juli 1914	NEDERLAND (Centraal Bureau voor de Statistiek) Basis : 1913	ZWITSERLAND (Office fédéral de l'industrie des arts et métiers et du travail) Basis : Juli 1914	ZWEDEN (Kommerskollegium) Basis : 1913	DUITSCHLAND (Statistisches Reichsamt) Basis : 1913	VER. STATEN (Bureau of Labor) Basis : 1926
1936 Maandgemiddelde	94	405	79	96	120	104	81
1937 Maandgemiddelde	109	563	97	111	137	106	86
1937 September	111	618	97	110	140	106	87
October	111	611	97	111	139	106	85
November	108	590	97	110	137	105	83
December	108	601	96	110	136	105	82
1938 Januari	108	612	97	110	135	106	81
Februari	106	614	95	109	134	106	80
Maart	104	619	93	108	132	106	80
April	103	619	92	108	131	106	79
Mei	102	643	92	107	130	105	78
Juni	101	653	92	107	130	106	78
Juli	101	652	90	106	130	106	79
Augustus	99	644	90	105	128	106	78
September	98	646	91	106	127	106	78
October	99	654	91	106	128	106	78
November	98	657		106	127	106	

II. — INDEXCIJFERS DER KLEINHANDELSPRIJZEN EN VAN DE KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD.

a) Indexcijfers der kleinhandelsprijzen in België.

Base : April 1914 = 100.

Bron : *Ministerie van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw.*

46

TIJDVAK	Voor het Rijk	Antwerpen	Brussel	Gent	Luik
1936 Maandgemiddelde	685	716	732	664	675
1937 Maandgemiddelde	735	778	791	733	732
1937 15 October	756	798	817	754	761
15 November	758	799	821	755	759
15 December	758	799	824	757	760
1938 15 Januari	766	807	832	759	773
15 Februari	763	805	832	760	770
15 Maart	757	794	825	753	761
15 April	751	790	819	749	753
15 Mei	753	791	821	753	756
15 Juni	761	808	833	763	772
15 Juli	755	794	820	756	758
15 Augustus	755	794	819	755	760
15 September	764	804	828	766	769
15 October	769	810	839	771	776
15 November	772	813	838	772	776
15 December	768	807	835	766	773

b) Indexcijfers van de kosten van levensonderhoud in België.

Arbeidersbudgetten, 3^e categorie : gezinnen welke beschikken over een inkomen van 30 frank tot minder dan 40 frank, per verbruikseenheid en per veertien dagen.

Basis 1921 = 100.

Bron : *Ministerie van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw.*

TIJDVAK	Algemeen indexcijfer	Voeding	Huisvesting en huisraad	Verwarming en verlichting	Kleding	Behoeften van hygiënischen, maatschappelijken en zedelijken aard
1936 Maandgemiddelde	185	159	400	162	223	174
1937 Maandgemiddelde	199	175	404	186	239	181
1937 October	206	183	405	197	245	182
November	208	185	405	197	244	182
December	208	185	405	196	246	182
1938 Januari	209	187	405	195	246	182
Februari	207	184	405	196	245	183
Maart	204	179	405	196	246	183
April	201	174	405	191	246	183
Mei	201	174	405	191	247	183
Juni	204	179	405	192	246	183
Juli	202	175	405	193	247	183
Augustus	202	176	405	194	247	183
September	205	180	405	195	246	183
October	207	183	405	196	248	183
November	209	186	405	196	247	183
December	208	184	405	198	247	183

c) Indexcijfers van de kosten van levensonderhoud en van de kleinhandelsprijzen in het buitenland.

TIJDVAK	ENGELAND <i>(Ministry of Labour)</i>	FRANKRIJK <i>(Statistique Générale de la France)</i>		NEDERLAND <i>(Centraal Bureau de Statistiek)</i>	ZWITSERLAND <i>(Office fédéral de l'industrie, des arts et métiers et du travail)</i>	ZWEDEN	DUITSCHLAND <i>(Statistisches Reichsamt)</i>	VEREEN. STAT. <i>(National Industrial Conference Board)</i>
	Kosten van levensonderh.	Detailprijzen (gepondereerd indexcijfer voor 34 artikelen. Gemiddelde voor 300 steden)	Kosten van levensonderh. (eenvormig gemaakte type-budgetten)	Kosten van levensonderh.	Kosten van levensonderh. (34 steden)	Kosten van levensonderh. (49 steden)	Kosten van levensonderh.	Kosten van levensonderh.
		Basis : Juli 1914 = 100	Basis : Juli 1914 = 100					
1936 Gemiddelde ...	147	454	85,7	131,9	130	158	124,5	84,8
1937 Gemiddelde ...	154	572	102,4	137,3	137	162	125,1	88,5
1937 September	155	—	—	138,8	137	—	125,1	89,4
October	158	—	—	139,7	138	165	124,8	89,5
November	160	621	110,0	139,7	138	—	124,9	89,0
December	159	—	—	139,4	138	—	124,8	88,6
1938 Januari	157	—	—	139,1	138	165	124,9	87,5
Februari	156	641	113,2	138,7	137	—	125,2	86,7
Maart	154	—	—	137,9	137	—	125,5	86,7
April	156	—	—	138,2	136	165	125,6	86,8
Mei	155	646	115,3	139,1	136	—	125,9	86,5
Juni	159	—	—	140,4	137	—	126,0	86,7
Juli	156	—	—	138,7	137	166	126,8	86,5
Augustus	156	657	116,9	138,4	136	—	126,5	85,9
September	155	—	—	138,7	137	—	125,2	85,9
October	156	—	—	138,3	137	167	124,9	85,8
November	—	—	—	—	137	—	125,0	—

III. — GROOTHANDELSPRIJZEN VAN ENKELE NIJVERHEIDSPRODUCTEN.

TIJDVAK	Binnenlandsche prijzen (in franken per metrieke ton).										Uitvoerprizen (in goud-£ per Engelsche ton).					
	STEENKOLEN					IJZER EN STAAL					IJZER EN STAAL					
	Anthracieten 20/30 voor huisbrand	Nijverheidskolen halfvet, half gewassch.	Fijne cokeskolen	Inlandsche briquettes	Gewone cokes	Ruw gietijzer	Billettes	Largets	Staven	Poutrelles	Reils	Billettes	Largets	Staven	Poutrelles	Reils
1936 Maandgemiddelde	243,50	131,—	121,—	136,—	131,—	393,25	571,25	611,75	677,—	677,—	1.129,25	2-8-1	2-9-1	3-5-0	3-2-10	5-10-0
1937 Maandgemiddelde	275,75	170,75	160,75	172,50	204,—	755,75	869,25	991,25	1.014,50	1.014,50	1.314,50	4-11-2	4-12-2	5-7-0	4-19-7	5-15-10
1937 October	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	825,—	960,—	1.095,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	5-7-6	5-15-0
November	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	825,—	960,—	1.095,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	5-7-6	5-15-0
December	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	960,—	1.095,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	5-7-6	5-15-0
1938 Januari	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	960,—	1.095,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
Februari	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	960,—	1.095,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
Maart	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	960,—	1.095,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
April	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
Mei	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
Juni	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
Juli	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
Augustus	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
September	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
October	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
November	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0
December	287,—	177,—	187,—	182,—	215,—	795,—	860,—	950,—	1.100,—	1.100,—	1.375,—	5-7-6	5-8-6	6-0-0	4-17-6	5-15-0

IV. — PRIJZEN VAN LANDBOUWPRODUCTEN.

a) Gemiddelde prijzen van granen en andere landbouwproducten op de regelende markten van België (« Belgisch Staatsblad »).

TIJDVAK	TARWE	ROGGE	HAYER	WINTER GERST	AARDAPPELEN		DRUGE GICHOREI-BOONEN (laatste oogst)	TARWE-STROO	RUW VLAS	ONGEZOUT HOEVEBOKER (verkoch per kg.)	ONONT-VERTE WOL	VERSCHIEDEN EIEREN
	(laatste oogst)	(laatste oogst)	(laatste oogst)	(laatste oogst)	Geldersche-muizen	Industrie	(laatste oogst)					
	in frank per 100 kg.										in fr. per kg.	
1936 Maandgemiddelde	109,—	83,11	89,69	87,41	45,72	45,19	77,60	18,80	97,17	18,75	18,59	0,57
1937 Maandgemiddelde	135,62	123,44	114,66	117,21	40,38	39,05	117,02	25,63	97,47	22,66	23,72	0,66
1937 September	129,72	124,17	111,48	113,45	42,51	40,04	138,60	24,87	104,10	24,46	23,—	0,69
October	134,92	122,59	113,65	118,09	40,51	37,92	103,16	27,82	102,58	24,87	20,56	0,81
November	132,39	116,85	112,24	116,34	34,89	35,16	98,37	26,75	99,03	25,54	18,37	0,83
December	128,94	113,32	110,80	113,84	34,95	34,69	95,30	27,79	93,40	26,13	19,20	0,81
1938 Januari	134,21	117,28	114,73	116,92	38,16	36,41	97,62	28,56	96,07	24,93	18,31	0,69
Februari	131,74	115,84	113,95	115,90	38,33	36,52	92,93	28,10	104,25	25,76	17,87	0,68
Maart	128,92	113,47	111,03	112,48	37,83	36,42	92,40	27,60	100,12	23,41	18,35	0,42
April	128,91	110,02	110,61	109,29	42,15	38,90	93,62	25,43	101,64	21,87	18,81	0,42
Mei	128,22	107,31	110,26	107,63	66,66	56,97	92,37	24,42	101,87	20,47	19,06	0,49
Juni	125,77	101,85	109,77	103,42	71,19	85,88	90,80	24,23	105,50	19,91	14,76	0,54
Juli	123,77	82,—	108,46	81,79	41,25	62,55	91,62	25,40	108,25	19,57	15,60	0,69
Augustus	113,98	76,25	94,09	78,76	30,75	38,18	85,57	21,91	116,19	20,90	15,35	0,68
September	112,67	67,60	78,93	76,12	24,88	31,71	75,87	19,49	108,30	22,84	15,06	0,74
October	111,41	64,43	77,40	75,13	25,62	31,53	81,62	18,89	102,43	24,89	15,12	0,84
November	109,98	62,54	75,83	73,31	25,29	30,84	68,20	19,09	104,83	25,28	14,81	0,84

b) Gemiddelde prijzen der granen op de Graanbeurzen van Kortrijk, Brussel, Charleroi, Namen en Luik. Bron: Ministerie van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw.

TIJDVAK	TARWE (goede handelskwaliteit)	ROGGE	HAYER	GERST	SPELT
	in frank per 100 kg.				
1937 Maandgemiddelde	133,43	119,99	113,22	116,45	96,49
1937 September	127,—	120,30	108,—	112,—	89,06
October	132,30	118,—	111,—	118,—	95,58
November	129,—	110,80	110,—	115,—	99,33
December	126,70	109,30	110,—	112,—	101,—
1938 Januari	132,30	114,10	114,20	114,60	104,—
Februari	128,10	113,20	110,80	112,80	100,91
Maart	126,50	110,—	108,20	109,80	99,—
April	126,80	106,30	108,50	106,—	97,66
Mei	125,60	103,50	108,60	103,10	—
Juni	122,90	103,50	107,10	103,10	—
Juli	120,—	81,—	105,60	81,66	—
Augustus	114,65	73,08	93,07	77,13	95,—
September	116,94	64,98	75,65	74,80	81,71
October	114,18	62,15	73,08	74,06	80,66
November	112,10	60,29	72,33	71,73	81,85

VOORTBRENGING.

I. — VOORTBRENGING DER STEENKOLENMIJNEN EN METAALBEDRIJVEN.

Bron : *Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg.*

55

TIJDVAK	STEENKOLENMIJNEN										
	GEMIDDELD AANTAL ARBEIDERS (duizenden)		NETTO HOEVEELHEID OPGEDOLVEN STEENKOLEN PER BEKKEN (duiz. ton)							Gemiddeld aantal extractie-dagen	Voorraad op 't einde der maand (duiz. ton)
	ondergronsche	onder- en bovengronsche	Bergen	Centrum	Charleroi	Namen	Luik	Kempen	TOTAAL		
1936 Maandgemiddeld.	82,6	120,5	391	341	603	29	436	523	2.323	23,2	1.969
1937 Maandgemiddeld.	86,5	124,9	421	364	652	34	460	552	2.473	24,6	605
1937 September	87,3	125,6	439	373	677	35	462	546	2.532	25,6	504
October	89,3	128,5	438	392	694	35	478	557	2.593	25,8	522
November	92,2	131,5	422	369	667	34	452	538	2.481	24,0	595
December	92,6	131,6	439	371	689	34	472	576	2.582	24,8	676
1938 Januari	92,3	130,7	443	377	679	34	458	574	2.566	25,0	894
Februari	92,8	131,5	414	359	657	31	447	555	2.463	23,7	1.149
Maart	92,2	131,1	456	381	725	36	497	606	2.701	26,3	1.572
April	91,7	130,9	420	378	672	34	461	535	2.501	24,6	1.755
Mei	91,0	130,2	412	361	668	33	458	531	2.463	24,3	1.943
Juni	91,1	130,3	389	340	669	33	459	515	2.405	23,8	2.207
Juli	91,0	130,1	358	309	586	28	456	497	2.233	21,7	2.293
Augustus	89,3	127,4	380	315	615	32	383	510	2.234	22,4	2.380
September	87,8	125,9	371	346	669	34	464	502	2.386	24,4	2.351
October	91,1	130,4	427	367	670	34	470	558	2.526	24,8	2.204
November	94,3	134,1	407	364	678	33	480	568	2.531	24,0	2.234

TIJDVAK	COKES		BRIKETTEN		Hoogovens in werking (op het eind van het tijdvak)	VOORTBRENGING DER METAALNIJVERHEID (duiz. ton)				
	Voortbrenging (duiz. ton)	Gemiddeld aantal arbeiders	Voortbrenging (duiz. ton)	Gemiddeld aantal arbeiders		Gietijzer	Ruw staal	Stukken gegoten staal	Afgewerkte staalwaren	Afgewerkte ijzerwaren
1936 Maandgemiddelde	423	3.743	129	802	44 (1)	267	259	5,8	204	3,4
1937 Maandgemiddelde	489	3.974	155	893	47 (1)	320	315	7,7	231	3,0
1937 September	511	4.024	163	897	49	340	344	8,7	240	2,5
October	533	4.010	176	927	49	350	346	8,4	235	2,9
November	506	4.031	163	952	50	315	308	7,7	204	2,5
December	507	4.029	157	924	47	283	258	8,4	183	2,8
1938 Januari	489	4.015	164	900	42	260	222	6,9	136	2,7
Februari	424	3.983	148	903	40	207	174	6,7	114	2,4
Maart	429	3.990	164	884	34	193	168	7,1	110	2,0
April	373	3.813	155	891	33	174	154	6,2	116	2,6
Mei	367	3.671	144	874	33	177	158	4,4	124	2,2
Juni	362	3.699	140	872	33	192	174	5,9	138	2,6
Juli	372	3.676	125	893	35	198	179	5,2	150	2,1
Augustus	363	3.696	125	839	35	196	176	5,6	149	2,2
September	356	3.625	139	848	35	197	180	6,6	156	2,8
October	384	3.685	136	862	36	216	201	6,3	179	2,9
November	380	3.685	136	839	36	222	213	5,7	188	2,3

(1) Op 31 December.

II. — DIVERSE PRODUCTIES.

TIJDVAK	KATOEN Zesmaande- lijksche productie van gesponnen katoen (ton)	WOL		BIERBROUWE- RIJEN Hoeveelheden verklaard meel (ton)	STOKERIJEN Voort- gebrachte alcohol (hectoliters)	MARGARINE EN BEREIDE VETTEN		
		Conditionneer- richtingen van Verviers, van Dison en van het Oosten (reeds gedroogd of enkel gewogen) (ton)	Kamwol- voorraden in de "façon" wolkammerijen (eind der maand) (ton)			Voort- brenging	Voor verbruik verklaard (ton)	Voor- den uitvoer verklaard
1936 Maandgemiddelde	30.200 (1) 36.100 (2)	2.741	3.140	16.400	33.506	4.371	4.358	8
1937 Maandgemiddelde	36.300 (1) 36.200 (2)	2.511	2.952	16.829	32.904	4.558	4.516	17
1937 September	36.200 (2)	2.444	3.276	16.706	35.411	5.373	5.357	16
October		2.517	2.933	15.824	34.873	4.957	4.924	39
November		1.976	2.899	15.858	23.176	3.886	3.774	26
December		2.562	2.988	16.083	35.850	5.934	5.950	10
1938 Januari	29.100 (1)	1.999	3.207	13.746	39.296	5.037	4.865	15
Februari		1.761	3.474	14.226	34.903	4.904	4.991	7
Maart		2.312	3.802	18.205	39.717	5.095	4.925	26
April		2.177	4.068	16.693	39.336	4.736	4.712	14
Mei		2.297	4.881	16.666	36.482	3.992	4.133	17
Juni		2.090	3.762	17.134	36.765	5.363	5.054	17
Juli		2.165	3.689	16.423	39.302	4.586	4.638	7
Augustus		2.027	3.753	18.171	37.539	4.282	4.228	23
September		2.316	3.525	14.489	40.379	5.558	5.910	23
October		2.836	3.626	16.771	30.674	5.311	5.263	30
November		2.674	3.879	15.869	42.032	5.779	5.597	12

TIJDVAK	SUIKER				VISSCHERIJ		LUCIFERS		
	Voortbrenging		Voorraden (raffinade- en ruwe suiker) (eind der maand) (ton)	Voor verbruik verklaard	Omzetten ter mijn van Oostende		Fabricage	Verbruik	Uitvoer (met onthefving van de accijns)
	Ruwe suiker	Raffinade- suiker			Hoeveelheden	Waarde			
	(ton)				(ton)	(duiz. fr.)	(miljoenen lucifertjes)		
1936 Maandgemiddelde	18.829	16.681	126.346	17.017	2.013	6.958	4.603	1.823	2.740
1937 Maandgemiddelde	18.675	15.938	111.567	17.210	2.286	7.164	4.703	1.830	2.739
1937 September	—	16.066	32.410	18.182	3.059	8.143	3.878	2.124	2.565
October	69.806	20.976	77.669	16.152	3.200	8.135	4.854	2.329	2.572
November	139.492	22.565	193.389	19.286	2.842	8.539	4.007	1.368	2.456
December	13.915	12.305	197.799	17.020	2.342	8.057	4.260	1.584	2.238
1938 Januari	72	14.889	188.673	14.351	2.104	8.007	3.558	1.279	2.274
Februari	388	15.958	175.551	13.971	1.832	7.747	3.621	1.599	2.242
Maart	152	19.034	151.744	28.342	2.879	9.089	4.123	2.574	2.504
April	—	19.057	139.858	12.754	2.135	7.664	3.872	1.193	2.112
Mei	—	17.651	128.630	13.685	1.863	5.763	3.369	1.284	1.943
Juni	—	16.350	113.019	16.553	1.790	6.357	3.951	1.516	2.251
Juli	—	18.142	93.620	20.422	2.021	5.973	3.242	1.396	1.886
Augustus	9	17.707	69.211	16.773	3.061	8.246	3.423	1.915	2.422
September	17	17.211	49.212	19.191	4.071	7.705	4.121	2.096	2.482
October	50.708	22.248	68.435	21.263	3.031	8.128	5.302	2.810	3.489
November	120.898	27.371	161.138	18.841	2.812	7.208	4.893	1.522	2.302

(1) Productie van het halfjaar 1 Februari-31 Juli.
(2) Productie van het halfjaar 1 Augustus-31 Januari.

III. — BOUWBEDRIJVIGHEID.

TIJDVAK	BOUWVERGUNNINGEN VERLEEND IN STEDELIJKE CENTRA (53 CENTRA — 114 GEMEENTEN)		
	Nieuwbouw	Herbouw en veranderingen	Totaal
1936 Voor het jaar	9.859	18.332	28.191
1937 Voor het jaar	8.196	18.002	26.198
1937 September	651	1.479	2.130
October	606	1.494	2.100
November	556	1.270	1.826
December	474	1.114	1.588
1938 Januari	532	981	1.513
Februari	709	1.377	2.086
Maart	1.005	1.702	2.707
April	916	1.815	2.731
Mei	884	1.637	2.521
Juni	943	1.507	2.450
Juli	666	1.468	2.134
Augustus	816	1.379	2.195
September	575	1.438	2.013
October	566	1.024	1.590
November	523 (1)	1.072 (1)	1.595 (1)

(1) Onvolledige cijfers (112 gemeenten).

IV. — VOORTBRENGING VAN ELECTRISCHEN STROOM.

(Centrales van 100 kW. en meer.)

Bron : Ministerie van Openbare Werken en Werkverschaffing.

58

TIJDVAK	Totaal aantal centrales	PRODUCTIE (duizenden kWh.)				Totaal
		Union des exploitations électriques de Belgique	Verbond der industriële centrales	Niet aangesloten maatschappijen	Gemeentelijke regiën	
1936 Maandgemiddelde	348 (1)	176.179	191.097	25.623	19.044	411.943
1937 Maandgemiddelde	343 (1)	198.932	213.803	28.234	21.424	462.393
1937 September	343	198.324	218.363	28.409	20.560	465.656
October	343	213.321	226.123	29.789	23.714	492.947
November	343	211.076	220.074	28.880	24.718	484.748
December	343	225.855	217.256	28.537	27.388	499.035
1938 Januari	340	216.795	211.491	27.332	25.507	481.125
Februari	340	194.896	189.491	25.099	22.029	431.515
Maart	339	200.896	203.186	26.629	22.136	462.848
April	339	185.112	183.336	25.792	18.401	412.671
Mei	338	180.463	199.019	25.366	17.797	422.644
Juni	338	173.402	182.729	25.741	16.266	398.138
Juli	338	170.957	186.980	25.199	14.900	398.036
Augustus	338	184.379	186.630	24.640	17.500	413.157
September	338	194.731	196.347	25.724	18.251	435.053
October	338	204.253	213.638	27.740	22.782	468.413
November	338	207.337	214.280	28.526	24.364	474.507

(1) Op het eind van het jaar.

V. — GASDISTRIBUTIE (1)

(duizenden kubieke meters).

Bron : Ministerie van Openbare Werken en Werkverschaffing.

59

TIJDVAK	GEMEENTEBEDRIJVEN		GASVERDEELINGSMATSCHAPPIJEN		Gasvoort- brengende nijverheids- maatschappijen die rechtstreeks verbruikende inrichtingen voeden	TOTAAL
	die zelf het gas dat zij verdeelen, geheel of gedeeltelijk voortbrengen (voorgebr. gas)	die het gas dat zij verdeelen, aankopen (aangekocht gas)	die zelf het gas dat zij verdeelen geheel of gedeeltelijk voortbrengen (voortgebr. gas)	die het gas dat zij verdeelen geheel of gedeeltelijk aankopen (aangekocht gas)		
1936 Maandgemiddelde	5.390	459	1.270	36.350	12.836	56.305
1937 Maandgemiddelde	5.894	468	1.238	40.170	16.317	64.086
1937 September	5.959	537	1.301	41.848	16.345	65.989
October	6.215	416	1.187	41.082	17.207	66.107
November	5.898	352	1.143	39.525	16.569	63.486
December	6.568	380	1.184	42.059	16.625	66.816
1938 Januari	6.178	372	1.135	41.353	15.249	64.287
Februari	5.300	326	1.026	37.326	13.073	57.051
Maart	5.626	373	1.104	39.060	13.665	59.828
April	4.910	387	992	36.657	10.115	53.060
Mei	5.822	441	1.115	37.658	9.220	54.256
Juni	5.973	503	1.360	40.729	7.419	56.985
Juli	6.248	670	1.417	41.521	7.756	57.811
Augustus	6.294	801	1.492	41.447	7.900	57.934
September	6.173	636	1.322	41.301	5.966	55.298
October	6.222	402	1.179	39.702	9.277	56.782
November	5.815	358	1.103	38.283	9.378	54.937

(1) Deze statistiek betreft de verdeling van gas, verkregen door droge distillatie van steenkool. Zij omvat dus niet het soortgelijk gas, voortgebracht in de mijn-, metaal- en chemische cokesfabrieken of in de andere bedrijven en door de voortbrengers voor eigen gebruik gebezigd.

VERBRUIK.

N. B. — Voor het verbruik van suiker, lucifers, margarine en toebereidende vetstoffen, zie tabel n° 56.

I. — INDEXCIJFERS VAN DEN VERKOOP AAN DE VERBRUIKERS.

Basis : maandgemiddelde van 1927 = 100 (1).

65

TIJDVAK	GROOTE WARENHUIZEN						Winkels met bijhuizen		COOPERATIES EN PATROONSWINKELS					
	Kleding		Meubelen		Huishoudelijke artikelen en andere (1)		Voedingswaren		Bakkerij		Voedingswaren		Kleding	
	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937
December	96	86	128	138	169	182	145	162	84	87	149	167	138	164
	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938
Januari	72	85	106	129	98	123	129	132	75	74	131	148	144	158
Februari	73	72	115	117	107	101	119	123	74	73	124	140	128	127
Maart	95	109	125	129	130	125	131	136	82	81	140	150	160	166
April	106	100	130	130	112	123	134	140	83	73	137	153	164	184
Mei	96	99	124	136	112	124	130	136	80	71	131	146	160	167
Juni	88	88	106	114	120	128	136	137	84	72	138	148	142	142
Juli	88	77	129	120	143	138	150	141	85	72	149	147	129	130
Augustus	61	55	93	96	116	124	135	137	80	67	137	142	116	114
September	88	76	125	111	125	137	137	150	83	69	143	175	163	164
October	108	99	132	116	124	126	135	140	85	68	147	146	211	220
November	85	76	118	101	147	121	142	(2) 145	80	66	136	140	158	155

(1) Basis van de indexcijfers van de groote warenhuizen (huishoudelijke artikelen en verscheidene) = het maandgemiddelde over 1934.

(2) Voorloopig indexcijfer.

II. — TABAKSVERBRUIK.

(Fabricage en invoer.)

66

TIJDVAK	Sigaren	Sigarillos	Sigaretten	Rook-, snuif- en pruimtabak (tons)
	(millioenen stuks)			
1936	197	580	5.116	13.351
1937	192	584	5.258	12.945
1934 3 ^o kwartaal	42	107	1.320	3.257
4 ^o id.	49	109	1.151	3.191
1935 1 ^{ste} id.	41	106	1.085	3.025
2 ^o id.	52	137	1.376	3.324
3 ^o id.	45	132	1.303	3.264
4 ^o id.	54	136	1.190	3.324
1936 1 ^{ste} id.	48	134	1.177	3.194
2 ^o id.	40	126	1.356	3.287
3 ^o id.	51	176	1.405	3.469
4 ^o id.	58	143	1.177	3.401
1937 1 ^{ste} id.	46	132	1.205	2.968
2 ^o id.	43	140	1.395	3.283
3 ^o id.	46	153	1.406	3.420
4 ^o id.	57	159	1.252	3.274
1938 1 ^{ste} id.	47	152	1.263	3.223
2 ^o id.	48	200	1.444	3.246
3 ^o id.	42	133	1.312	3.299

67

III. — SLACHTINGEN IN DE 13 VOORNAAMSTE SLACHTHUIZEN VAN HET LAND.

TIJDVAK	Groot vee (Ossen, stieren, koeien, varzen)	Paarden	Kalveren	Varkens, biggen	Schapen, lammeren, geiten
1936 Maandgemiddelde	16.665	659	13.042	26.980	6.126
1937 Maandgemiddelde	16.561	656	12.727	29.991	6.957
1937 September	19.045	685	12.727	34.321	7.492
October	16.184	747	10.167	32.373	12.269
November	16.755	772	10.657	33.560	14.498
December	17.312	778	11.991	29.490	14.966
1938 Januari	15.837	786	9.219	24.448	8.686
Februari	15.358	838	9.895	23.641	6.852
Maart	17.110	705	13.708	26.310	4.372
April	15.682	703	11.755	21.786	3.736
Mei	15.419	642	11.544	23.194	2.743
Juni	17.121	652	13.566	24.630	2.579
Juli	15.070	683	11.065	22.379	2.443
Augustus	18.004	761	13.252	23.308	2.882
September	16.057	788	9.578	18.897	3.953
October	18.822	1.002	9.333	23.356	10.229
November	17.740	856	9.665	23.217	13.537

VERVOER.

I. — BEDRIJVIGHEID VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN.

a.) Bedrijfsontvangsten en -uitgaven

(millioenen franken).

70

TIJDVAK	ONTVANGSTEN				UITGAVEN	SALDO	UITRATINGS- COEFFICIENT
	Reizigers	Goederen	Buitengewone inkomsten	Totaal			
1936 Maandgemiddelde	62,9	123,0	4,7	190,6	192,0	— 1,4	100,76
1937 Maandgemiddelde	69,8	149,4	4,9	224,1	221,0	3,1	98,63
1937 September.....	85,7	160,2	5,0	250,9	227,1	23,8	90,50
October.....	70,7	171,6	4,6	246,9	234,6	12,3	95,02
November.....	55,9	160,2	4,6	220,7	239,1	— 18,4	108,35
December.....	61,4	147,9	4,2	213,5	240,9	— 27,4	112,80
1938 Januari.....	64,9	136,0	7,0	207,9	236,5	— 28,6	113,74
Februari.....	56,0	131,7	4,7	192,4	231,9	— 39,5	120,53
Maart.....	59,1	143,2	5,2	207,5	235,2	— 27,7	113,37
April.....	68,8	133,9	4,8	207,5	231,7	— 24,2	111,65
Mei.....	66,9	131,4	4,4	202,7	224,3	— 21,6	110,67
Juni.....	73,9	129,5	4,8	208,2	216,8	— 8,6	104,12
Juli.....	92,9	123,0	5,2	221,1	226,8	— 5,7	102,56
Augustus.....	99,9	126,9	4,4	231,2	221,8	9,4	95,94
September.....	79,9	143,3	4,8	227,9	220,7	7,2	96,84
October.....	67,3	151,6	4,7	223,6	220,1	3,5	98,43
November (1)...	55,2	148,8	3,9	207,9	220,1	— 12,2	105,87

(1) Voorloopige cijfers.

TIJDVAK	b) Aantal wagens aan de nijverheid geleverd (1).				c) Transportstatistiek. 1° Algemeen spoorverkeer.						
	A	B	C	A + C	REIZIGERS		ZWARE GOEDEREN				
					Aantal (duizenden)	Reizigers- Km. (millioen.)	Ton (duizenden)	Ton-km. (millioenen)			Totaal
		Belgisch binnel. vervoer	Internat. vervoer	Doorvoer							
1936 Maandgemidd..	409.084	126.372	88.794	497.878	15.800	470	5.413	190	178	76	444
1937 Maandgemidd..	438.774	132.576	108.493	547.267	16.867	512	6.090	205	204	110	519
1937 September....	450.808	131.504	120.022	570.830	16.855	547	6.251	215	211	111	537
October.....	490.872	133.319	118.090	608.962	16.499	501	6.930	225	227	113	566
November.....	462.517	125.013	109.276	571.793	16.977	489	6.580	222	204	118	544
December.....	419.461	127.714	110.126	529.587	16.833	489	5.985	190	212	139	541
1938 Januari.....	376.736	120.771	95.007	471.743	16.581	493	5.205	179	178	95	452
Februari.....	365.028	112.640	89.805	454.833	15.237	444	4.907	171	161	89	421
Maart.....	414.596	112.301	96.687	511.283	16.160	478	5.547	202	163	88	453
April.....	386.834	110.383	86.591	473.425	15.606	491	5.092	187	135	83	405
Mei.....	376.308	108.856	85.904	462.212	16.384	510	5.047	189	130	77	396
Juni.....	371.410	101.804	84.379	455.789	15.929	534	5.000	178	136	78	392
Juli.....	358.683	97.474	81.402	440.085	15.939	584	4.782	171	129	75	375
Augustus.....	377.312	101.951	87.807	465.119	16.818	653	4.911	175	139	73	386
September.....	399.858	118.692	96.075	495.933	16.173	530	5.440	196	165	86	447
October.....	433.676	135.446	97.584	531.260	16.004	485	5.907	204	171	93	468
November.....	424.833	122.017	94.742	519.575							

A. — Aantal wagens aan de nijverheid afgeleverd en belast bij het vertrek aan de Belgische stations (incl. deze voor het vervoer van kolen, cokes en briketten).

B. — Aantal wagens meer speciaal voor het vervoer van kolen, cokes en briketten afgeleverd.

C. — Aantal geladen wagens komend van vreemde netten en bestemd, 't zij voor stations van het net van de Maatschappij, 't zij voor stations van andere netten.

(1) Spoorwagens van de Nationale Maatschappij en van particulieren.

I. — BEDRIJVIGHEID VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN

(vervolg).

c) Transportstatistiek (vervolg).

2° Vervoer der voornaamste zware goederen.

A. — Gezamenlijk verkeer.

70

TIJDVAK	(duizenden tons)										
	Totaal	Landbouw- voedings- producten	Brand- stoffen	Ertsen	Metaal- waren	Bouw- materialen, glas en spiegelglas	Producten der groefbe- drijven, zand, kiezel en aarde	Textiel, leerlooi- er, kleeding	Chemische en artseni- kundige producten	Nijver- heidsvetten en oliën, petroleum, teer	Vershil- lende
1936 Maandgemidd..	5.413	386	2.254	440	525	496	688	57	173	64	330
1937 Maandgemidd..	6.090	379	2.434	572	653	556	777	65	202	82	370
1935 Maart.....	4.544	276	1.840	399	467	369	586	44	205	61	297
Juni.....	4.726	201	1.988	398	533	465	672	37	118	56	258
September....	5.251	258	2.117	416	492	493	845	131	143	59	297
December....	5.055	326	2.236	449	564	378	525	47	162	61	307
1936 Maart.....	5.563	298	2.276	453	536	541	734	50	215	68	392
Juni.....	3.767	227	1.486	328	355	366	556	29	128	53	239
September....	5.492	281	2.152	435	542	534	822	104	192	63	367
December....	5.942	385	2.679	511	609	443	629	67	188	72	359
1937 Maart.....	6.147	341	2.472	536	672	592	726	64	255	98	391
Juni.....	6.316	243	2.515	567	826	594	898	53	175	61	384
September....	6.251	289	2.434	584	664	630	869	100	198	71	412
December....	5.985	330	2.370	674	608	456	747	49	275	106	370
1938 Maart.....	5.547	301	2.110	424	428	555	996	51	228	81	373
Juni.....	5.000	207	1.954	388	422	509	983	39	125	56	317
September....	5.440	284	2.232	378	429	496	864	81	268	63	345

B. — Belgisch binnenlandsch verkeer.

TIJDVAK	(duizenden tons)										
	Totaal	Landbouw- voedings- producten	Brand- stoffen	Ertsen	Metaal- waren	Bouw- materialen, glas en spiegelglas	Producten der groefbe- drijven, zand, kiezel en aarde	Textiel, leerlooi- er, kleeding	Chemische en artseni- kundige producten	Nijver- heidsvetten en oliën, petroleum, teer	Vershil- lende
1936 Maandgemidd..	3.254	263	1.580	12	153	318	548	13	91	27	249
1937 Maandgemidd..	3.527	253	1.692	11	186	350	610	13	94	30	288
1937 Augustus....	3.425	151	1.622	10	190	373	623	37	76	28	315
September....	3.623	173	1.695	7	198	395	679	25	86	30	335
October.....	4.165	640	1.697	10	190	388	794	9	82	34	321
November....	4.018	783	1.628	11	172	349	674	7	81	32	281
December....	3.236	192	1.629	8	156	270	555	6	119	31	271
1938 Januari.....	2.987	151	1.607	7	131	269	453	8	88	30	242
Februari.....	2.886	127	1.486	7	117	265	502	9	104	25	244
Maart.....	3.467	161	1.468	7	124	394	847	9	135	30	292
April.....	3.294	135	1.475	11	120	366	835	8	78	28	238
Mei.....	3.300	117	1.496	9	138	367	838	8	66	25	236
Juni.....	3.171	111	1.360	11	149	347	848	7	64	27	246
Juli.....	3.013	125	1.327	9	116	317	779	6	74	23	237
Augustus....	3.071	143	1.373	13	130	317	694	38	89	23	251
September....	3.384	183	1.566	12	134	322	737	26	98	26	280
October.....	3.700	532	1.734	11	136	295	640	9	83	25	235

II. — HAVENVERKEER.

71

a) Haven van Antwerpen.												
Bronnen : Havendienst van Antwerpen en « Bulletin over den Handel met de vreemde landen ».												
TIJDVAK	ZEEVAART						BINNENVAART					
	BINNENGEKOMEN			VERTROKKEN			BINNENGEKOMEN			VERTROKKEN		
	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen		Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Laadvermogen (duizenden steren)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Laadvermogen (duizenden steren)	Goederen (duizenden metrieke tons)
geladen				ledig (met ballast)								
1936 Maandgemidd..	952	1.920	1.035	800	152	1.064	3.924	1.307	399	3.729	1.238	308
1937 Maandgemidd..	1.032	2.093	1.193	864	167	1.177	4.129	1.422	469	3.994	1.378	422
1937 October	1.127	2.225	1.409	966	177	1.295	4.408	1.515	559	4.255	1.467	581
November	1.065	2.074	1.374	860	173	1.150	4.128	1.461	429	3.724	1.314	430
December	1.093	2.230	1.402	930	186	1.090	4.097	1.443	438	4.062	1.447	583
1938 Januari	1.011	2.049	1.143	884	132	1.074	3.754	1.268	381	3.556	1.237	435
Februari	899	1.789	1.017	746	134	914	3.379	1.127	428	3.342	1.129	430
Maart	1.022	2.038	988	881	134	966	3.852	1.291	362	3.816	1.301	358
April	909	1.910	848	822	124	851	3.503	1.206	365	3.491	1.164	352
Mei	976	2.061	876	819	130	920	3.791	1.305	432	3.606	1.239	377
Juni	925	1.868	1.034	794	138	878	3.748	1.234	400	3.702	1.224	368
Juli	980	2.042	934	842	117	868	3.802	1.244	306	3.697	1.194	298
Augustus	1.009	2.115	1.068	883	132	889	3.747	1.214	373	3.610	1.225	402
September	1.025	2.142	1.012	855	139	993	3.921	1.252	368	3.589	1.135	405
October	1.012	2.042	926	915	132	1.042	3.916	1.220	376	3.757	1.198	318
November	987	1.987	1.000	838	143	1.166	3.780	1.234	399	3.463	1.148	314
December	1.007	2.097		870	153							

TIJDVAK	a) Haven van Antwerpen (vervolg).				b) Haven van Gent.							
	Bron: Havendienst van Antwerpen.				Bron: Havendienst van Gent.							
	OPGELEGDE ZESCHEPEN (op het eind van de maand)				ZEEVAART						BINNENVAART	
	Aantal schepen		Tonnemaat (duizenden registertons)		BINNENGEKOMEN			VERTROKKEN			GOEDEREN (duizenden metrieke tons)	
totaal	Belgische	totaal	Belgische	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Gelost	Geladen	
1936 Maandgemidd..	(1) 1	(1) —	(1) 6	(1) —	172	181	191	172	181	94	140	144
1937 Maandgemidd..	(1) 5	(1) —	(1) 19	(1) —	185	189	243	186	190	94	212	186
1937 October	—	—	—	—	195	183	224	190	176	104	276	162
November	—	—	—	—	214	197	273	218	198	118	217	176
December	5	—	19	—	237	229	284	235	224	151	193	176
1938 Januari	7	—	20	—	189	188	206	185	184	132	192	156
Februari	8	—	24	—	167	136	200	175	152	133	170	166
Maart	12	2	37	5	184	180	176	185	173	90	175	132
April	15	4	41	7	137	138	188	140	143	65	166	141
Mei	15	4	41	7	126	128	119	125	132	63	178	94
Juni	20	1	48	1	134	167	216	128	163	69	158	142
Juli	27	7	63	13	137	171	198	132	159	53	180	117
Augustus	27	6	69	13	117	141	168	127	151	83	179	133
September	22	5	57	11	157	201	196	146	180	75	172	99
October	18	4	44	7	147	160	174	151	175	101	163	116
November	16	3	38	3	163	172		161	156			
December	15	3	37	3								

(1) Op het eind van het jaar.

II. — HAVENVERKEER (vervolg).

TIJDVAK	c) Haven van Brugge-Zeebrugge. Bronnen : Havendienst van Brugge en « Bulletin over den Handel met de vreemde landen ».						d) Haven van Groot-Brussel. Bron : Havendienst van Brussel.						
	ZEEVAART			BINNENVAART			ZEEVAART			BINNENVAART			
	Binnengekomen zeeschepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	GOEDEREN (duizenden metrieke tons)		Gelost	Geladen	BINNENGEKOMEN			VERTROKKEN			GELOST EN GELADEN GOEDEREN (duizenden metrieke tons)
			Gelost	Geladen			Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	
1937 Maandgemiddelde...	172	189	59	34	21	4	72	37	32	73	38	39	579
1938 Maandgemiddelde...	131	163					52	28	22	52	28	29	492
1937 September	191	192	45	43	21	3	71	35	29	77	39	42	633
October	169	196	77	28	25	4	81	46	43	79	45	44	610
November	130	163	60	29	18	5	67	31	24	69	32	36	515
December	133	151	53	23	31	2	58	31	20	60	31	35	537
1938 Januari	138	161	20	34	16	4	56	32	14	58	34	46	492
Februari	115	137	38	21	12	2	43	19	6	40	17	23	500
Maart	125	164	40	21	16	2	55	26	15	55	25	28	566
April	105	129	29	26	12	2	40	19	7	44	20	26	473
Mei	117	141	45	24	10	3	50	31	37	46	29	17	515
Juni	121	154	35	21	10	1	53	23	21	56	25	25	479
Juli	142	177	43	20	13	2	59	38	39	58	36	29	544
Augustus	155	222	49	25	11	3	46	22	18	46	22	19	519
September	133	165	41	26	10	3	44	23	23	45	24	21	492
October	127	150	33	31	10		58	30	19	52	25	29	492
November	130	145					66	36	26	67	36	42	450
December	166	208					58	38	35	60	39	43	387

TIJDVAK	e) Haven van Oostende.															
	ZEEVAART					BINNENVAART					STAATSPAKETBOOTEN					
	BINNENGEKOMEN			VERTROKKEN		BINNENGEKOMEN			VERTROKKEN		BINNENGEKOM.		VERTROKKEN			
	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Tonnenmaat (duizenden register-tons)	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Tonnenmaat	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Tonnenmaat	Goederen (duizenden metrieke tons)	Aantal schepen	Aantal reizigers (duizenden)	Aantal schepen	Aantal reizigers (duizenden)
1937 Maandgemidd..	71	39	10	71	39	21	107	20	8	109	3	—	100	32	101	33
1938 Maandgemidd..	69	41		69	41		88	16		86	3		95	27	95	27
1937 September	87	60	5	86	56	28	116	22	8	126	2	—	110	27	127	62
October	69	38	32	70	43	23	91	17	9	96	4	—	64	9	63	13
November	60	35	10	59	32	21	87	15	7	88	2	—	61	5	61	7
December	64	29	15	58	30	22	87	15	8	91	2	—	65	14	65	8
1938 Januari	56	28	19	59	24	17	80	13	6	77	2	—	62	9	62	14
Februari	50	21	2	53	27	18	89	16	6	84	2	—	56	6	57	7
Maart	54	21	14	53	21	22	100	16	8	97	4	—	64	7	63	8
April	60	31	8	58	30	19	88	16	7	88	5	1	77	28	76	25
Mei	55	25	8	56	26	14	86	17	9	87	2	1	75	17	77	16
Juni	89	67	7	87	64	18	103	17	7	99	3	—	129	42	128	33
Juli	99	73	15	98	73	21	91	18	8	85	3	—	183	90	181	63
Augustus	102	72	7	104	74	26	107	22	8	99	2	—	182	78	183	96
September	85	62	2	84	61	21	92	17	9	89	3	—	127	27	127	47
October	55	31	13	56	31	22	80	14	7	80	2	—	63	7	62	8
November	54	31		56	32		83	16		85	2	—	62	5	62	6
December	71	33		68	33		63	11		66	2		64	11	64	7

BUITENLANDSCHE HANDEL VAN HET BELGISCH-LUXEMBURGSCHE ECONOMISCH VERBOND MET DE VREEMDE LANDEN.

I. — HERHALING NAAR DE VIJF GROEPEN DER ALGEMEENE NAAMLIJST AANGENOMEN DOOR DE OVEREENKOMST VAN BRUSSEL VAN 31 DECEMBER 1913.

75

TIJDVAK	GEWICHT (duizenden tons)					WAARDE (millioenen franken)						GEMID- DELDE PRIJS PER TON (franken)	INVOER- (+) OF UITVOERSALDO (-) VAN DE HANDELSBALANS (millioenen franken)	VERHOUDING VAN UIT- TOT INVOER IN PCT.
	Levende dieren	Voe- dings- mid- delen en dranken	Ruwe of enkel toebe- reide stoffen	Fabri- katen	Totaal	Levende dieren	Voe- dings- mid- delen en dranken	Ruwe of enkel toebe- reide stoffen	Fabri- katen	Onbew. goud en zilver gouden en zilver- munt	Totaal			
INVOER														
1936 Voor het jaar	15,1	4.086	27.998	747	32.846	46,3	4.585	11.621	5.047	408,2	21.708	661		
1937 Voor het jaar	12,0	4.078	34.134	840	39.065	36,0	5.347	15.677	6.197	405,5	27.662	708		
1937 Eerste 11 mnd.	11,0	3.687	31.209	769	35.677	32,5	4.792	14.390	5.688	368,0	25.271	708		
1938 Eerste 11 mnd.	8,3	3.440	24.876	608	28.932	26,1	4.279	11.451	4.970	454,2	21.180	732		
1937 September...	0,7	363	2.973	67	3.403	2,1	490	1.212	525	33,2	2.262	665		
October	0,8	454	3.103	78	3.636	2,5	586	1.270	513	36,8	2.408	662		
November...	1,2	414	2.804	73	3.292	3,8	554	1.196	517	32,8	2.305	700		
December...	1,0	391	2.925	71	3.388	3,5	554	1.288	509	37,5	2.392	706		
1938 Januari	1,0	311	2.481	57	2.849	3,0	392	1.153	460	32,9	2.041	716		
Februari	0,9	266	2.296	58	2.621	2,8	341	1.075	466	41,3	1.926	735		
Maart	1,0	314	2.372	61	2.747	2,7	439	1.121	559	43,6	2.165	788		
April	0,8	241	2.182	56	2.480	2,5	348	1.038	477	34,7	1.900	766		
Mei	0,9	273	2.170	58	2.502	2,8	355	1.021	500	46,2	1.925	769		
Juni	0,7	327	2.214	54	2.595	2,0	417	994	446	46,9	1.906	734		
Juli	0,7	289	2.219	54	2.562	2,1	370	943	417	54,3	1.786	697		
Augustus....	0,9	321	2.202	56	2.579	3,2	395	1.127	389	46,4	1.961	760		
September...	0,7	344	2.267	47	2.659	2,2	401	1.001	409	32,6	1.845	694		
October.....	0,3	372	2.226	57	2.655	1,7	414	999	423	18,6	1.855	699		
November...	0,3	382	2.249	52	2.683	1,4	408	1.004	425	56,7	1.895	706		
UITVOER														
1936 Voor het jaar	6,5	625	16.402	4.833	21.866	67,1	1.083	8.885	9.490	219,7	19.745	903	- 1.962	91,0
1937 Voor het jaar	6,3	731	18.512	5.761	25.011	67,4	1.365	11.426	12.535	295,6	25.689	1.027	- 1.973	92,9
1937 Eerste 11 mnd.	6,1	670	16.899	5.350	22.925	65,4	1.239	10.485	11.509	278,7	23.577	1.028	- 1.693	93,3
1938 Eerste 11 mnd.	5,2	513	15.878	3.806	20.203	63,0	997	8.871	9.546	207,7	19.684	974	- 1.496	92,9
1937 September ..	0,5	50	1.773	457	2.281	6,3	98	1.053	1.075	25,0	2.258	990	- 4	99,8
October	0,7	54	1.756	470	2.280	8,8	105	1.092	1.162	19,4	2.387	1.047	- 20	99,2
November ...	0,2	49	1.513	432	1.994	2,0	100	851	1.010	11,4	1.974	990	- 330	85,7
December ...	0,2	61	1.613	412	2.086	2,0	126	941	1.026	16,8	2.112	1.013	- 279	88,3
1938 Januari	0,4	54	1.311	366	1.732	4,7	115	778	901	16,9	1.815	1.048	- 226	88,9
Februari	0,6	54	1.413	315	1.783	6,8	109	797	889	18,7	1.822	1.022	- 104	94,6
Maart	0,5	71	1.529	362	1.963	6,3	132	836	917	23,6	1.915	976	- 251	88,4
April	0,5	50	1.364	334	1.749	6,1	96	754	849	17,5	1.723	985	- 178	90,6
Mei	0,4	37	1.394	335	1.768	5,0	76	791	830	21,3	1.723	975	- 202	89,5
Juni	0,5	39	1.375	334	1.749	6,2	75	717	831	19,1	1.648	942	- 258	86,5
Juli	0,5	35	1.352	331	1.719	5,5	73	704	825	15,5	1.623	944	- 164	90,8
Augustus....	0,5	29	1.429	321	1.780	6,3	61	858	788	11,0	1.725	969	- 236	88,0
September ..	0,4	36	1.499	343	1.879	5,6	72	829	849	20,0	1.776	945	- 68	96,3
October.....	0,4	52	1.665	360	2.078	4,3	91	905	941	18,2	1.959	943	- 103	105,6
November...	0,5	56	1.546	404	2.007	6,1	97	892	923	26,0	1.946	969	- 50	102,6

II. — SAMENVATTING VOLGENS DEN GRAAD VAN VOLTOOIING DER PRODUCTEN
(rangschikking aangenomen door den Raad van den Volkenbond op 17 September 1935).

TIJDVAK	GEWICHT (duizenden tons)				WAARDE (millioenen franken)			
	Ruwe artikelen	Artikelen welke een verwerking hebben ondergaan		Totaal (1)	Ruwe artikelen	Artikelen welke een verwerking hebben ondergaan		Totaal (1)
		gewone verwerking	grootere verwerking			gewone verwerking	grootere verwerking	
INVOER.								
1936 Voor het jaar	24.694	7.511	641	32.846	11.032	5.456	4.815	21.708
1937 Voor het jaar	29.755	8.557	752	39.065	13.754	7.641	5.860	27.662
1937 Eerste 10 maanden	24.570	7.195	618	32.384	11.319	6.439	4.860	22.953
1938 Eerste 10 maanden	20.452	5.254	543	26.249	9.349	5.239	4.373	10.285
1937 Augustus	2.701	741	60	3.503	1.032	637	468	2.178
September	2.668	674	61	3.403	1.129	608	494	2.262
October	2.824	740	72	3.636	1.255	625	487	2.408
November	2.522	700	69	3.292	1.189	599	488	2.305
December	2.663	661	65	3.388	1.247	603	512	2.392
1938 Januari	2.249	547	53	2.849	1.049	514	445	2.041
Februari	2.056	511	54	2.621	944	501	480	1.926
Maart	2.114	575	58	2.747	978	608	539	2.165
April	1.925	504	51	2.480	877	521	460	1.900
Mei	1.952	500	50	2.501	891	522	476	1.924
Juni	2.024	521	50	2.595	913	521	433	1.906
Juli	1.988	526	48	2.562	844	550	399	1.786
Augustus	2.005	521	53	2.580	1.063	436	349	1.939
September	2.100	516	43	2.658	890	535	388	1.845
October	2.039	533	83	2.655	900	531	404	1.855

UITVOER.								
1936 Voor het jaar	9.822	10.580	1.463	21.866	4.153	8.283	7.193	19.745
1937 Voor het jaar	11.462	11.716	1.833	25.011	5.021	11.846	8.666	25.689
1937 Eerste 10 maanden	9.535	9.871	1.525	20.931	4.225	9.890	7.343	21.603
1938 Eerste 10 maanden	9.161	7.652	1.381	18.196	3.601	7.586	6.443	17.739
1937 Augustus	994	976	135	2.104	375	979	690	2.050
September	1.070	1.065	146	2.281	413	1.031	799	2.258
October	1.103	1.019	159	2.280	440	1.047	893	2.387
November	940	884	169	1.994	372	957	639	1.974
December	987	961	139	2.086	424	998	685	2.112
1938 Januari	769	840	122	1.732	370	829	609	1.815
Februari	833	826	125	1.783	335	831	641	1.822
Maart	954	857	150	1.963	403	830	664	1.915
April	916	686	147	1.749	359	689	665	1.723
Mei	932	709	126	1.767	352	745	610	1.723
Juni	906	671	172	1.743	346	657	633	1.648
Juli	846	742	131	1.719	317	686	614	1.623
Augustus	939	717	123	1.779	344	682	701	1.734
September	963	775	142	1.875	362	780	624	1.777
October	1.103	820	143	2.077	413	857	682	1.960

(1) Incl. onrangschikbare of aan bijzondere voorwaarden onderworpen artikelen.

WERKLOOSHEID.

I. — MAANDCIJFERS.

Bron : Nationale Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

MAAND	Aantal werkloze verzekerden								Verloren werkdagen			
	Absolute cijfers				Gemiddelden per 100 verzekerden				Per 1.000 verzekerden en per week	In % van het totaal der mogelijke werkdagen		
	Geheel werkloos		Gedeeltelijk werkloos		Geheel werkloos		Gedeeltelijk werkloos					
	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937
November	112.881	115.564	94.332	110.176	12,1	12,7	10,1	12,1	848	872	14,1	14,5
December	131.565	136.298	92.619	147.510	14,4	14,9	10,2	16,1	1.005	1.114	16,7	18,6
	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938
Januari	131.645	146.678	97.737	178.668	14,5	15,9	10,7	19,4	993	1.213	16,6	20,2
Februari	124.669	141.499	82.125	164.444	13,7	15,3	9,0	17,8	907	1.195	15,1	19,9
Maart	113.296	131.007	79.711	136.510	12,4	14,2	8,7	14,8	804	1.038	13,4	17,3
April	97.979	121.734	66.163	136.141	10,8	13,1	7,3	14,7	708	992	11,8	16,5
Mei	95.888	121.763	75.673	171.217	10,6	13,1	8,3	18,4	704	1.014	11,7	16,9
Juni	86.344	115.382	78.052	158.064	9,5	12,3	8,6	16,8	663	956	11,0	15,9
Juli	84.348	114.555	78.831	152.286	9,3	12,1	8,7	16,1	654	936	10,9	15,6
Augustus	88.825	118.750	89.608	149.096	9,8	12,5	9,8	15,7	687	899	11,5	15,0
September	90.574	124.010	84.282	144.074	9,9	13,0	9,3	15,1	687	950	11,5	15,8
October	91.993	135.847	81.504	154.827	10,1	14,1	8,9	16,1	686	958	11,4	15,9

II. — WERKLOOSHEID PER PROVINCIE.

Bron : Nationale Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

a) Aantal gecontroleerde werklozen (daggemiddelde).

STATISTISCHE MAAND	Week		Aantal werkdagen	Voor het RIJK		ANTWERPEN		BRABANT		WEST-VLAANDEREN		OOST-VLAANDEREN		HENEGOUWEN		LUIK		LIMBURG		LUXEMBURG		NAMEN	
	van	tot		Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal
	1938 Juli	—		—	23	140.313	152.462	32.459	33.346	16.217	17.264	22.300	24.417	32.504	37.764	21.167	21.996	10.535	12.454	2.251	2.259	514	514
Augustus	—	—	29	139.390	149.779	31.952	32.766	15.935	16.955	21.932	23.573	33.564	38.434	21.406	22.077	9.673	10.973	2.178	2.185	581	518	2.169	2.235
September	—	—	24	144.662	154.340	33.374	34.222	16.312	17.273	22.946	24.496	33.791	37.972	22.788	23.460	10.095	11.479	2.355	2.367	659	659	2.342	2.412
October	—	—	20	154.664	163.771	39.072	39.985	17.927	18.938	23.878	25.372	34.135	37.681	23.003	23.700	10.864	12.231	2.316	2.323	861	862	2.608	2.679
November	—	—	23	173.863	185.454	41.946	43.000	20.386	21.543	27.587	29.358	38.787	43.719	25.862	26.741	12.162	13.876	3.033	3.044	1.016	1.016	3.084	3.157
December (1)	—	—	24	228.044	240.860	48.298	49.356	26.388	27.375	38.322	40.259	49.548	55.242	36.222	37.249	17.503	19.304	5.260	5.271	1.502	1.477	4.999	5.075
1938 October	3	8	6	159.636	170.117	39.207	40.260	18.135	19.223	25.428	27.372	36.033	40.104	23.535	24.316	11.316	12.790	2.338	2.344	869	869	2.775	2.839
	10	15	6	153.270	162.385	39.259	40.194	17.726	18.744	23.727	25.166	33.846	37.331	22.650	23.404	10.402	11.809	2.218	2.226	845	849	2.597	2.665
	17	22	6	151.095	159.527	38.847	39.715	17.704	18.694	23.147	24.481	33.064	36.216	22.539	23.205	10.402	11.745	2.203	2.209	783	784	2.406	2.478
	24	29	6	150.343	158.642	38.811	39.655	17.684	18.652	22.794	24.066	33.145	36.445	22.210	22.830	10.250	11.463	2.170	2.173	850	851	2.429	2.507
November	31	5	5	159.841	169.065	39.271	40.124	18.473	19.461	24.378	25.857	34.677	38.436	24.202	24.955	12.166	13.571	2.720	2.732	976	977	2.878	2.952
	7	12	5	164.704	176.775	40.649	41.729	19.475	20.697	25.082	26.754	36.829	42.225	24.304	25.146	12.054	13.852	2.660	2.669	910	910	2.741	2.811
	14	19	6	166.494	177.377	42.398	43.467	19.551	20.661	26.192	28.003	37.125	41.507	23.350	24.176	11.360	12.961	2.815	2.827	929	929	2.774	2.846
	21	26	6	178.713	189.811	41.831	42.866	20.957	22.131	28.835	30.601	39.887	44.327	26.651	27.544	12.613	14.321	3.368	3.380	1.138	1.138	3.433	3.503
	28	3	6	184.614	196.407	42.691	43.726	21.410	22.557	29.822	31.641	40.979	46.568	28.882	29.832	12.603	14.367	3.227	3.238	1.067	1.068	3.333	3.410
December	5	10	6	187.589	200.057	42.776	43.886	21.974	23.177	30.518	32.298	41.871	47.381	28.867	29.871	13.374	15.148	3.641	3.654	1.111	1.111	3.457	3.531
	12	17	6	186.244	197.580	42.852	43.877	21.986	23.159	30.877	32.609	41.747	46.436	27.294	28.268	13.144	14.805	3.651	3.659	1.143	1.143	3.550	3.624
	19	24	6	268.380	281.628	52.908	53.937	30.724	31.960	47.389	49.460	56.996	62.869	44.506	45.564	21.137	23.029	6.671	6.684	1.785	1.785	6.264	6.340
	26	31	6	269.964	284.174	54.657	55.725	30.870	32.103	44.504	46.670	57.580	64.283	44.221	45.294	22.360	24.236	7.076	7.087	1.971	1.971	6.725	6.805

b) Aantal vastgestelde dagen werkloosheid, Zondagen niet inbegrepen. (duizenden dagen).

STATISTISCHE MAAND	Week		Aantal werkdagen	Voor het RIJK		ANTWERPEN		BRABANT		WEST-VLAANDEREN		OOST-VLAANDEREN		HENEGOUWEN		LUIK		LIMBURG		LUXEMBURG		NAMEN	
	van	tot		Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal	Mannen	Totaal
	1938 Juli	—		—	23	3.191	3.466	731	751	370	394	509	557	739	856	485	504	240	284	53	52	10	12
Augustus	—	—	29	4.000	4.294	904	928	457	487	633	678	964	1.100	620	639	280	317	63	63	16	17	63	65
September	—	—	24	3.432	3.658	780	800	388	410	541	577	822	920	534	549	239	271	56	57	16	16	56	58
October	—	—	29	4.420	4.676	1.110	1.136	519	547	683	724	974	1.074	656	676	314	353	65	65	24	24	75	77
November (1)	—	—	23	3.959	4.219	946	970	466	492	630	670	882	992	592	612	278	317	69	69	24	24	72	62
December (1)	—	—	24	5.438	5.738	1.148	1.173	630	659	915	961	1.176	1.306	867	892	419	481	126	127	37	37	119	121
1938 October	3	8	6	946	1.005	232	237	108	114	152	162	210	234	140	145	68	77	14	14	5	5	17	17
	10	15	6	908	961	230	235	105	111	141	149	201	222	135	139	62	71	13	13	5	5	16	16
	17	22	6	897	946	228	233	105	111	138	145	196	215	135	139	62	70	13	13	5	5	15	15
	24	29	6	891	939	229	234	105	111	135	142	195	214	133	136	61	69	13	13	5	5	15	15
November	31	5	5	793	839	192	196	93	98	121	129	172	190	121	124	61	68	14	14	5	5	14	15
	7	12	5	815	874	199	205	97	102	124	133	182	208	121	125	60	69	13	13	5	5	14	14
	14	19	6	989	1.053	250	256	116	123	156	167	220	246	139	144	68	77	17	17	6	6	17	6
	21	26	6	1.061	1.126	246	252	125	132	172	182	236	262	159	165	75	85	20	20	7	7	21	21
	28	3	6	1.094	1.166	251	257	128	135	178	188	244	276	173	178	75	86	19	19	6	6	20	21
December	5	10	6	1.114	1.186	252	259	131	138	182	193	246	277	173	179	80	90	22	22	7	7	21	21
	12	17	6	1.109	1.175	254	260	131	138	184	194	248	274	163	169	79	89	22	22	7	7	21	22
	19	24	6	1.604	1.682	317	323	184	191	283	295	339	373	266	273	127	158	40	40	11	11	37	37
	26	31	6	1.811	1.695	325	331	184	192	266	279	343	382	265	271	133	144	42	43	12	12	40	41

(1) Voorloopige cijfers.

BANKSTATISTIEKEN.

I. — BELGIE EN BELGISCH-CONGO.

a) Nationale Bank van België.

Voornaamste posten van de weekstaten
(*millioenen franken*).

1° Tot December 1937.

85

TIJDVAK	Goudvoor- raad	Binnen- landsche wissel- portefeuille en goud- waarden op het buitenland	Belee- ningen op Belgische overheids- fondsen	Bons, annuïteiten en obligatie- stukken der Belgische Schatkist	Bank- biljetten in circulatie	Rek.-courantsaldi		Totaal der opeisch- bare schulden	Dekkings- percentage	Dicon- toet voor geac- teerde wissels	Rentevoet voor beleging op overheids- fondsen
						Diverse	Van 's Rijks- schatkist				
<i>Jaargemiddelde :</i> 1937.....	17.904	6.664	191	767	22.067	3.351	515	25.933	69,04	2,—	3,—
<i>Maandgemiddelde :</i> 1937 October.....	17.275	6.284	190	761	21.865	2.904	131	24.900	69,38	2,—	3,—
November.....	16.750	6.310	194	761	21.557	2.665	199	24.421	68,59	2,—	3,—
December.....	17.274	6.402	187	761	21.464	3.286	292	25.042	68,98	2,—	3,—

2° Sedert Januari 1938.

TIJDVAK	Goudvoor- raad	Buitenlandsche deviezen en goudwaarden	Wissels		Belee- ningen op Belgische overheids- fondsen	Vorde- ringen op den Staat	Bank- biljetten in circulatie	Rek.-courantsaldi		Totaal der opeisch- bare schulden	Dekkings- percentage	Dicon- toet voor geac- cepteerde wissels	Rentevoet voor beleging op overheids- fondsen.
			binnen- landsche	buiten- landsche				Diverse	Van 's Rijks- schatkist				
<i>Jaargemiddelde :</i> 1938.....	15.945	4.717	1.486	16	286	742	21.812	2.118	227	24.157	66,01	2,61	3,70
<i>Maandgemiddelde :</i> 1938 Januari.....	17.766	4.897	1.038	14	159	748	21.578	3.878	143	25.599	69,40	2,—	3,—
Februari.....	17.539	5.247	980	14	167	748	21.665	3.935	76	25.676	68,31	2,—	3,—
Maart.....	16.542	5.347	992	15	189	748	21.954	2.687	173	24.814	66,66	2,—	3,—
April.....	15.658	5.660	964	16	175	748	22.077	1.972	139	24.188	64,74	2,—	3,—
Mei.....	14.159	4.188	1.998	24	592	748	21.068	1.474	140	22.682	62,42	3,35	4,35
Juni.....	13.853	3.722	2.320	25	428	748	20.660	1.288	123	22.071	62,77	3,—	4,—
Juli.....	14.582	4.061	1.836	16	286	745	20.914	1.493	63	22.470	64,89	3,—	4,—
Augustus.....	15.164	4.537	1.245	15	249	735	21.159	1.655	67	22.881	66,27	3,—	4,—
September.....	15.564	4.877	1.412	14	414	735	22.681	1.202	76	23.959	64,96	3,—	4,—
October.....	16.393	5.057	2.335	13	276	735	23.334	1.962	456	25.752	63,66	2,92	4,—
November.....	17.065	4.512	1.632	11	242	735	22.547	2.016	605	25.168	67,80	2,50	4,—
December.....	17.207	4.580	1.103	11	227	735	22.076	2.137	641	24.854	69,23	2,50	4,—
<i>Weekcijfers :</i> 1938 1 December....	17.461	4.550	1.188	11	281	735	22.369	2.101	739	25.209	69,27	2,50	4,—
8 id.	17.191	4.569	1.132	11	259	735	22.137	2.050	692	24.879	69,10	2,50	4,—
15 id.	17.116	4.569	1.065	10	203	735	21.981	2.102	614	24.697	69,30	2,50	4,—
21 id.	17.125	4.602	1.059	10	188	735	21.905	2.233	588	24.726	69,26	2,50	4,—
29 id.	17.139	4.608	1.071	11	203	735	21.989	2.199	571	24.759	69,23	2,50	4,—

b) Bank van Belgisch-Congo.

Voornaamste posten van de maandstaten
(*millioenen franken*).

TIJDVAK	DEKKINGSVOORRAAD			Diverse kassgelden en tegoed bij banken	Wissels op Congo, op België en op andere landen	Debiteuren	Circulatie (Bank- biljetten en munten)	CREDITEUREN		Dekkings- percentage
	Gouden munt en munt- materiaal	Goud- deviezen	Totaal					dadelijk opvraag- baar	op termijn	
1936 Jaargemiddelde	85,8	46,8	132,6	293,0	145,0	157,3	265,8	420,3	67,7	49,91
1937 Jaargemiddelde	98,3	67,4	165,7	344,1	174,4	168,3	342,6	559,5	58,6	48,39
1937 31 Augustus	85,8	87,0	172,8	285,1	151,1	160,7	352,3	462,8	66,6	49,05
30 September	85,8	87,0	172,8	461,2	198,3	165,2	351,0	689,2	65,1	49,23
31 October	135,9	37,0	172,9	529,9	198,8	158,9	352,9	753,8	70,4	48,99
30 November	135,9	37,0	172,9	553,3	252,4	144,8	355,2	825,4	76,6	48,67
31 December	135,9	47,0	182,9	306,9	224,8	189,9	387,1	560,5	73,9	47,25
1938 31 Januari	135,9	47,0	182,9	250,5	224,3	178,9	400,3	475,9	84,2	45,68
28 Februari	135,9	47,0	182,9	285,1	217,4	174,9	392,1	499,7	84,8	46,64
31 Maart	135,9	47,0	182,9	286,0	187,7	173,1	376,0	501,8	83,6	48,64
30 April	135,9	47,0	182,9	283,9	178,6	170,4	363,9	510,9	69,8	50,25
31 Mei	165,9	17,0	182,9	281,8	165,7	165,7	369,2	494,5	60,9	49,54
30 Juni	165,9	—	165,9	285,7	179,1	167,7	378,2	492,8	56,3	43,87
31 Juli	165,9	—	165,9	360,4	173,7	163,1	380,1	565,0	61,6	43,64
31 Augustus	165,9	—	165,9	254,8	240,0	158,3	374,4	519,0	61,2	44,32
30 September	165,9	—	165,9	190,0	292,0	155,6	369,0	497,6	61,0	44,96
31 October	165,9	—	165,9	134,2	319,9	150,2	363,1	481,0	50,9	45,68

2° Algemeene Staat der Belgische banken
door de Nationale Bank van België gepubliceerd.
(millioenen franken).

85

RUBRIEKEN	31 Maart 1938	30 Juni 1938	30 September 1938
-----------	---------------	--------------	-------------------

ACTIVA.

A. <i>Spaargelden</i> (artikel 15, koninklijk besluit 42).....	—	—	—
B. Beschikbare en vlottende middelen :			
Kas, Nationale Bank, Postrekeningen	1.703	1.162	1.493
Daggeld	759	477	314
Bankiers	3.879	3.591	3.040
Moedermaatschappij, filialen en dochtermaatschappijen	718	503	294
Andere te innen waarden op korten termijn	1.782	1.566	1.509
Wissels	4.280	3.054	2.190
Prolongaties en voorschotten op effecten	1.604	1.398	1.347
Debiteuren wegens verstrekte acceptaties	894	995	895
Diverse debiteuren	5.552	5.501	5.447
Effecten	5.719	5.516	5.174
a) Belegde wettelijke reserve	141	142	141
b) Belgische overheidsfondsen	4.519	4.280	4.025
c) Buitenlandsche overheidsfondsen	60	54	58
d) Bankaandeelen	309	335	334
e) Andere fondsen	690	704	616
Diversen	452	285	286
Niet gestort kapitaal	51	50	50
<i>Totaal beschikbare en vlottende middelen...</i>	27.393	24.097	22.040
C. Vastgelegde middelen :			
Oprichtings- en eerste inrichtingskosten	5	4	4
Gebouwen	340	335	335
Participaties in de dochtermaatschappijen voor immobiliën	171	171	171
Vorderingen op dochtermaatschappijen voor immobiliën	120	119	117
Materieel en meubilair	12	14	15
<i>Totaal vastgelegde middelen...</i>	648	643	642
Algemeen totaal activa...	28.041	24.740	22.682

PASSIVA.

A. <i>Spaargelden</i> (artikel 15, koninklijk besluit 42).....	—	—	—
B. Opvraagbaar :			
Bevoorrechte of gewaarborgde schuldeischers	130	194	297
Daggeld	127	61	26
Bankiers	1.779	1.230	1.215
Moedermaatschappij, filialen en dochtermaatschappijen	440	177	230
Geaccepteerde wissels	894	995	895
Andere te betalen waarden op korten termijn	561	388	459
Crediteuren wegens wissels ter incasso	908	930	878
Deposito's crediteuren	18.990	16.700	14.610
a) Dadelijk opvraagbaar en op ten hoogste 30 dagen	16.699	14.769	12.863
b) Op meer dan 30 dagen	2.291	1.931	1.742
Obligaties en kasbons	55	63	61
Nog te storten op fondsen en participaties	232	249	261
Diversen	657	443	441
<i>Totaal opvraagbaar...</i>	24.773	21.430	19.373
C. Niet opvraagbaar :			
Kapitaal	2.648	2.687	2.686
Niet beschikbare reserve wegens uitgiftepremie	64	64	64
Wettelijke reserve (artikel 13, koninklijk besluit 185)	145	145	145
Beschikbare reserve	333	373	371
Reservefonds	78	41	42
<i>Totaal niet opvraagbaar...</i>	3.268	3.310	3.309
Algemeen totaal passiva...	28.041	24.740	22.682

c) Driemaandelijksche staten der Belgische banken (1).
1° Globale staten door de Bankcommissie gepubliceerd
(in millioenen franken).

RUBRIEKEN	1935	1936	1937			
	31 December	31 December	31 Maart	30 Juni	30 September	31 December
ACTIVA.						
BESCHIKBARE EN VLOTTENDE MIDDELEN :						
Niet gestort kapitaal	251	231	231	229	229	224
Kas, Nationale Bank, Postrekeningen	4.455	3.756	2.924	2.962	2.048	2.975
Bankiers debiteuren	3.135	4.473	4.156	4.440	5.077	4.605
Te innen wissels	4.456	4.462	4.444	4.698	4.558	4.446
Debiteuren	8.133	7.903	8.291	8.429	8.385	7.990
Belgische overheidsfondsen	3.122	4.459	4.710	4.680	4.399	3.800
Buitenlandsche overheidsfondsen	120	152	207	278	119	86
Bankaandelen	337	333	322	324	327	259
Andere aandelen	487	494	485	475	483	478
Obligaties	3	30	19	9	22	18
Syndicale participaties en te realiseeren waarden	27	34	78	107	160	88
Belegde wettelijke reserve	109	122	123	139	139	140
Diversen	1.505	2.009	2.218	2.186	2.516	2.012
<i>Totaal beschikbaar en vlottende middelen...</i>	<i>26.140</i>	<i>28.458</i>	<i>28.208</i>	<i>28.956</i>	<i>28.452</i>	<i>27.121</i>
VASTGELEGDE MIDDELEN :						
Oprichtings- en eerste inrichtingskosten	5	3	3	3	3	4
Gebouwen, materieel en meubilair	521	579	576	575	583	597
<i>Totaal vastgelegde middelen...</i>	<i>526</i>	<i>582</i>	<i>579</i>	<i>578</i>	<i>586</i>	<i>601</i>
Algemeen totaal activa...	26.666	29.040	28.787	29.534	29.048	27.722
PASSIVA.						
OPVRAAGBAAR :						
Bankiers crediteuren	2.528	2.959	2.596	2.637	2.566	2.340
Deposito's en crediteuren dadelijk opvraagbaar en op minder dan dertig dagen	16.067	17.312	17.004	17.881	17.292	16.343
Deposito's en diverse crediteuren op meer dan dertig dagen....	3.036	3.300	3.586	3.377	3.302	3.288
Obligaties en kasbons	69	56	58	64	64	61
Diversen	1.463	1.834	2.185	2.188	2.444	2.274
<i>Totaal opvraagbaar...</i>	<i>23.163</i>	<i>25.461</i>	<i>25.429</i>	<i>26.147</i>	<i>25.668</i>	<i>24.306</i>
NIET OPVRAAGBAAR :						
Maatschappelijk kapitaal	2.827	2.795	2.798	2.810	2.804	2.845
Wettelijke reserve	128	131	126	146	139	140
Niet beschikbare reserves	4	1	1	2	1	—
Beschikbare reserves	352	374	388	391	398	392
Reservefonds	192	39	45	38	38	37
Inschrijvingen op kapitaalsverhoogenen	—	—	—	—	—	2
<i>Totaal niet opvraagbaar...</i>	<i>3.503</i>	<i>3.340</i>	<i>3.358</i>	<i>3.387</i>	<i>3.380</i>	<i>3.416</i>
Algemeen totaal passiva...	26.666	28.801	28.787	29.534	29.048	27.722

(1) Voor de omloopsnelheid van het geld in de banken, zie tabel nr 35.

II. — BUITENLANDSCHE CIRCULATIEBANKEN.

a) Discontovoet van de voornaamste circulatiebanken.

86

	Sedert	%		Sedert	%
België	27 October 1938	2,50	Joego-Slavië	1 Februari 1935	5,—
Bulgarije	15 Augustus 1935	6,—	Letland (1)	1 November 1936	5,50
Dantzig	2 Januari 1937	4,—	Litauen	1 Juli 1938	5,—
Denemarken	19 November 1936	4,—	Nederland	3 December 1936	2,—
Duitschland	22 September 1932	4,—	Noorwegen	5 Januari 1938	3,50
Estland	1 October 1935	4,50	Polen	18 December 1937	4,50
Finland	3 December 1934	4,—	Portugal	11 Augustus 1937	4,—
Frankrijk	4 Januari 1939	2,—	Roemenië	5 Mei 1938	3,50
Griekenland	4 Januari 1937	6,—	Sweden	1 December 1933	2,50
Groot-Brittannië	30 Juni 1932	2,—	Tsjecho-Slowakije	1 Januari 1936	3,—
Hongarije	29 Augustus 1935	4,—	Vereenigde Staten (Feder. Reserve Bank of New-York)	27 Augustus 1937	1,—
Indië	30 November 1935	3,—	Zwitserland	26 November 1936	1,50
Italië	18 Mei 1936	4,60			
Japan	11 Maart 1938	3,46			

(1) Discontovoet voor handelshuizen. Voor creditinstellingen : 5 %.

b) Banque de France.

Weekstaten

(in millioenen franken).

DATUM	Munt en muntmateriaal	Tegood in het buitenland	Wisselportefeuille en publieke waarden			Beleeningen op effecten	Voortloopige renteloze voorschotten aan den Staat (Overeenkomsten van 18 Juni 1936 en 30 Juni 1937, 23 Maart en 14 April 1938)	Voortloopige renteloze voorschotten aan den Staat (terugbetaalbaar krachtens artikel 8 van overeenkomst van 12-11-38)	Bankbiljetten in circulatie	Creditsaldi in rekening-courant	Dekkingspercentage
			Gedisconteerd handelspapier		Aangekocht verhandelbaar papier						
			binnenlandsch	buitenlandsch							
1936 Jaargemidd. .	60.130	53,1	11.602	80,0	1.518	3.468	11.087	84.223	10.423	53,40	
1937 Jaargemidd. .	56.612	15,1	9.374	16,4	1.393	3.856	24.931	88.288	17.726	53,40	
1937 7 October . . .	55.805	17,6	11.141	17,9	1.150	3.983	26.918	90.991	19.185	50,65	
4 November . . .	55.805	17,5	9.778	20,6	1.324	4.004	26.918	91.891	16.945	51,27	
9 December . . .	58.932	17,9	9.093	18,1	1.284	3.762	26.918	91.143	18.980	53,51	
1938 6 Januari . . .	58.933	19,8	8.767	18,7	1.241	3.909	31.909	93.474	21.622	51,20	
10 Februari . . .	55.806	21,0	11.540	20,2	1.193	3.860	31.904	92.574	22.757	48,39	
10 Maart	55.807	17,5	11.072	20,6	1.206	3.787	33.704	93.631	23.227	47,76	
7 April	55.807	20,0	10.903	21,3	1.194	3.754	39.554	98.144	23.574	45,85	
5 Mei	55.807	20,1	10.657	20,2	1.187	3.878	40.134	98.960	23.615	45,53	
9 Juni	55.808	19,5	7.594	16,3	1.057	3.514	40.134	100.235	18.930	46,83	
7 Juli	55.808	25,2	5.930	16,7	1.030	3.564	40.134	101.504	15.676	47,63	
4 Augustus . . .	55.808	23,9	6.334	17,3	1.194	3.675	40.134	101.351	16.818	47,23	
8 September . .	55.808	24,5	9.166	17,3	1.358	3.717	40.134	102.900	18.714	45,89	
6 October . . .	55.808	10,0	18.416	24,6	1.967	3.988	50.134	118.290	23.707	39,30	
10 November . .	55.808	12,2	12.941	26,5	1.997	4.005	48.134	108.771	26.987	41,11	
17 November . .	87.264 (1)	13,5	12.070	25,8	2.253	3.971	—	107.349	37.785	60,13	
8 December . .	87.265	19,1	10.783	22,7	2.500	3.708	—	108.779	33.911	61,16	

Discontovoet { huidige : 2 % sedert 4 Januari 1939.
vorige : 2 1/2 % sedert 25 November 1938.

(1) Herwaardeering van den goudvoorraad op basis van 27,5 mgr. goud van 0,900 fijn. per frank.

c) Bank of England.
Weekstaten
(in duizenden £).

DATUM	Metaalvoorraad		Beleggingen van het «Banking Department»				Bank- biljetten in circulatie	Deposito's				Verhoud. v. d. goudv. v. h. Bank. Dep. tot het saldo van haar dep. %
	Goud (Issue Departm.)	Gouden en zilveren munt (Banking Departm.)	Door den Staat gewaars- borgde fondsen	Disconto en beleening	Andere waarden	Totaal		Openbare organismen	Banken	Andere deposito's	Totaal	
1936 Jaargemidd.	227.707	850	88.799	9.809	17.070	115.678	431.441	16.723	96.212	38.465	151.400	35,4
1937 Jaargemidd.	321.351	1.071	98.357	6.855	21.164	126.376	479.690	19.514	97.165	37.243	163.912	29,6
1937 6 October.	326.407	1.697	106.533	10.837	20.897	138.267	491.834	17.954	102.131	36.805	156.890	23,1
10 Novemb.	326.407	1.529	103.908	8.413	20.743	133.064	485.573	30.679	90.909	36.094	157.682	26,8
8 Decemb.	326.407	1.172	87.243	9.641	20.955	117.839	492.831	11.742	106.310	36.658	154.710	35,3
1938 5 Januari.	326.407	703	108.338	15.088	21.137	144.563	492.576	14.442	129.235	37.387	181.064	30,1
9 Februari.	326.407	581	93.273	9.559	18.957	121.789	476.071	16.077	102.907	35.549	154.533	32,9
9 Maart ...	326.407	825	105.221	6.525	21.473	133.219	479.260	12.572	114.280	36.091	162.943	29,4
6 April ...	326.407	843	111.886	10.120	20.150	142.156	489.694	12.833	112.447	36.760	162.040	23,1
4 Mei ...	326.408	794	117.766	8.169	19.265	145.220	490.533	10.742	117.453	35.971	164.166	22,3
8 Juni ...	326.410	856	111.421	7.937	20.167	139.525	490.721	11.732	111.110	35.425	158.267	23,0
6 Juli ...	326.412	990	111.891	10.711	20.402	143.004	488.231	12.546	115.663	35.989	164.198	23,8
10 Augustus	326.412	1.137	109.716	9.238	21.544	140.498	489.993	19.315	106.079	34.513	159.907	23,4
7 Septemb.	326.414	1.421	101.336	5.354	22.073	128.763	480.115	32.151	91.259	34.852	158.262	30,1
5 October.	326.414	1.344	121.871	10.205	22.477	154.553	505.784	12.055	109.703	37.141	158.899	13,8
9 Novemb.	326.414	1.292	101.571	11.103	20.979	133.653	482.690	15.937	109.408	35.504	160.939	27,9
7 Decemb.	326.416	1.198	66.136	17.871	21.503	105.510	487.752	18.628	102.945	35.944	157.517	44,3

Discontovoet { huidige : 2 %, sedert 30 Juni 1932.
vorige : 2 ½ %, sedert 12 Mei 1932.

d) Nederlandsche Bank.
Weekstaten
(in millioenen guldens).

DATUM	Munt en munt- materiaal	Wissels		Beleening			Bank- biljetten	Credit- saldi inrekening- courant	Dekkings- percentage
		Binnen- landsche	Buiten- landsche	op titels	op goederen en ceelen	Totaal			
1936 Jaargemiddelde	671	28,4	1,8	165	4,3	169	769	121	75,39
1937 Jaargemiddelde	1.158	17,2	3,2	183	2,8	186	828	555	83,71
1937 4 October	1.293	10,7	5,1	196	1,4	197	863	664	84,72
8 November	1.412	9,6	5,1	189	1,7	191	882	751	86,45
6 December	1.382	26,2	5,1	188	2,1	190	878	745	85,19
1938 10 Januari	1.402	2,8	5,1	199	2,5	202	875	754	86,08
7 Februari	1.433	9,0	5,2	235	2,0	237	869	832	84,23
7 Maart	1.470	8,7	5,2	284	1,4	285	884	903	82,27
4 April	1.479	9,1	5,4	297	1,0	298	934	876	81,70
9 Mei	1.500	9,2	5,4	331	0,7	332	931	934	80,46
7 Juni	1.500	8,6	5,4	329	1,1	330	932	933	80,47
4 Juli	1.501	7,8	5,4	329	2,0	331	951	915	80,48
8 Augustus	1.501	9,3	4,9	296	0,9	297	921	910	82,00
5 September	1.500	9,3	4,9	294	1,2	296	952	876	82,06
10 October	1.495	18,5	4,0	289	1,3	290	1.069	757	81,85
7 November	1.502	15,7	4,0	307	1,3	308	1.016	835	81,15
5 December	1.486	10,9	3,6	306	1,6	307	1.010	819	81,28

Discontovoet { huidige : 2 %, sedert 3 December 1936.
vorige : 2,5 %, sedert 20 October 1936.

e) Nationale Bank van Zwitserland.
Weekstaten
(in millioenen Zwitsersche franken).

86

DATUM	Goud- voorraad	Tegoed in het buitenland	Binnen- landsche wissels	Beleening	Correspon- denten	Bank- biljetten in circulatie	Andere terstond opvorderbare verplichting.	Dekkings- percentage ^a
1936 Jaargemiddelde	1.708	18	94,0	64,5	13,6	1.298	624	89,78
1937 Jaargemiddelde	2.638	182	12,0	32,5	12,3	1.382	1.480	98,56
1937 7 October	2.531	474	9,1	27,8	14,7	1.414	1.614	99,27
6 November	2.708	484	10,2	27,5	19,4	1.419	1.810	98,88
7 December	2.663	490	10,5	32,8	22,5	1.432	1.777	98,27
1938 7 Januari	2.699	492	8,9	25,2	27,3	1.465	1.785	98,18
7 Februari	2.881	493	7,7	23,2	28,0	1.425	2.007	98,30
7 Maart	2.890	491	7,6	22,4	27,7	1.455	1.981	98,39
7 April	2.884	486	8,9	22,7	23,2	1.508	1.915	98,44
7 Mei	2.873	440	6,4	21,5	8,3	1.505	1.904	97,17
7 Juni	2.836	382	23,0	21,5	24,4	1.502	1.848	96,08
7 Juli	2.802	390	5,1	21,7	6,2	1.511	1.778	97,04
6 Augustus	2.794	388	4,9	20,1	3,8	1.512	1.761	97,21
7 September	2.847	374	11,0	20,4	4,5	1.546	1.775	96,98
7 October	2.851	311	110,4	26,8	4,6	1.803	1.565	93,86
7 November	2.873	302	96,0	24,8	3,7	1.696	1.668	94,38
7 December	2.890	284	95,8	27,5	4,1	1.670	1.697	94,26

Discontovoet { huidige : 1 1/2 %, sedert 26 November 1936
vorige : 2 %, sedert 9 September 1936.

f) Reichsbank.
Weekstaten
(in millioenen RM.).

DATUM	Goud- voorraad	Deviezen als goud- dekking geldende	Pasmunt	Waarden tot bijkomende dekking	Wissels	Beleeningen op onderpand	Gediscont. Schatkist- bons	Bank- biljetten in circulatie	Vershill. opeisbare schulden	Dekkings- percentage van goud en deviezen
1936 Jaargemiddelde	69,9	5,4	182	257	4.295	48,8	22,1	4.232	708	1,52
1937 Jaargemiddelde	68,8	5,8	192	133	4.893	43,3	14,7	4.778	739	1,35
1937 7 October	70,1	5,9	133	105	5.285	35,7	0,1	5.035	745	1,31
6 November	70,1	5,9	137	105	5.249	39,9	0,4	5.025	672	1,34
7 December	70,5	5,6	138	105	5.361	42,8	0,1	5.075	703	1,32
1938 7 Januari	70,7	5,8	169	107	5.299	47,8	28,6	5.118	723	1,31
7 Februari	70,8	5,5	185	111	5.167	59,8	4,9	4.957	744	1,34
7 Maart	70,8	5,4	152	108	5.369	43,3	2,2	5.086	811	1,29
7 April	70,8	5,3	181	114	5.504	47,6	16,1	5.476	1.245	1,13
7 Mei	70,8	5,4	189	121	5.623	42,5	0,1	5.860	953	1,12
7 Juni	70,8	5,6	153	545	5.766	54,3	0,9	6.145	1.110	1,05
7 Juli	70,8	5,8	169	547	5.832	43,1	6,9	6.196	970	1,07
6 Augustus	70,8	5,6	142	549	6.063	38,7	2,6	6.429	958	1,03
7 September	70,8	5,4	133	550	6.378	28,5	0,2	6.690	948	1,00
7 October	70,8	5,7	92	550	7.337	19,6	0,8	7.541	887	0,91
7 November	70,8	5,8	121	548	7.020	32,9	0,5	7.423	918	0,92
7 December	70,8	5,6	134	548	7.252	47,1	0,1	7.629	1.003	0,88

Discontovoet { huidige 4 %, sedert 22 September 1932.
vorige : 5 %, sedert 28 April 1932.

g) Federal Reserve Banks.
Weekstaten
(in millioenen \$).

DATUM	MUNTVOORRAAD		WISSELS		Nationale publieke fondsen	Bankbiljetten in circulatie (Federal Reserve Notes)	Deposito's aangesloten banken, Schatkist, enz.)	Dekkings- percentage (1)
	Goud- certificaten op de Schatkist	Andere reserves	In herdisconto van de member- banks	in de open markt gekocht				
1936 Jaargemiddelde	8.126	293	6,2	3,7	2.430	3.919	6.737	79,0
1937 Jaargemiddelde	8.939	297	13,9	3,4	2.504	4.221	7.326	80,0
1937 8 September	8.840	271	23,6	3,1	2.526	4.295	7.154	79,6
6 October	9.138	301	23,1	2,8	2.526	4.284	7.501	80,1
3 November	9.134	308	24,3	2,8	2.526	4.284	7.481	80,3
8 December	9.132	311	17,4	2,8	2.564	4.295	7.524	79,9
1938 5 Januari	9.129	363	11,1	0,5	2.564	4.258	7.602	80,0
9 Februari	9.126	438	11,2	0,5	2.564	4.125	7.795	80,2
9 Maart	9.188	472	8,4	0,5	2.564	4.134	7.881	80,4
6 April	9.231	445	11,3	0,5	2.564	4.158	7.875	80,4
4 Mei	10.650	435	8,2	0,5	2.564	4.148	9.286	82,5
8 Juni	10.647	398	8,6	0,5	2.564	4.136	9.251	82,5
6 Juli	10.645	374	8,0	0,5	2.564	4.175	9.207	82,3
10 Augustus	10.642	394	6,9	0,5	2.564	4.136	9.249	82,4
7 September	10.640	356	7,1	0,5	2.564	4.212	9.147	82,3
5 October	10.976	367	7,3	0,5	2.564	4.263	9.437	82,8
9 November	11.327	352	7,8	0,5	2.564	4.356	9.654	83,4
7 December	11.672	346	6,0	0,5	2.564	4.422	9.950	83,6

Discontovoet van de Federal Reserve Bank of New-York { huidige : 1 %, sedert 27 Augustus 1937.
vorige : 1,50 % sedert 2 Februari 1934.

(1) Verhouding muntvoorraad tegenover opelschbare schulden

h) Sveriges Riksbank.

Toestand op het eind van ieder maand

(in millioenen Kr.).

TIJDVAK (op het einde van het jaar of van de maand)	Metaalvoorraad (1)	In het buitenland bewaarde goud niet in den metaalvoorraad begrepen	Rekening-courant in het buitenland	STAATS- FONDSEN		BETAALBARE WISSELS EN WAARDEN		Bekeringen en voor- schotten in rekening- courant	Bankbiljetten in circulatie	REKENING-COURANTSALDI				Emissierecht (2)	VERHOUDING, IN %	
				Zweedsche	Vreemde	Zweedsche	Vreemde			Staat	Handelsbanken	Andere rekeningen	Buitenlandsche banken		vandemetaalvoor- raad tot de bijjet- tencirculatie	van de metaal- voorraad tot het emissierecht
1935	408	—	207	28,5	68,4	11,9	365	30,1	786	180	181	21,5	11,6	1.111	51,89	36,70
1936	459	69,8	259	29,7	70,4	12,2	391	25,3	893	278	294	15,4	3,0	1.269	51,45	36,21
1937 October	469	68,4	346	2,0	44,6	13,4	704	24,3	931	118	730	8,5	67,8	1.287	50,32	36,41
November	469	68,3	347	3,1	46,4	13,7	595	26,7	893	365	544	8,0	59,2	1.289	52,56	36,42
December	471	68,1	256	0,1	39,6	12,8	740	25,4	980	311	434	6,4	61,4	1.291	48,02	36,45
1938 Januari	472	67,9	279	12,1	41,9	12,2	710	23,0	906	277	537	6,3	58,4	1.294	52,11	36,48
Februari	473	84,3	267	17,1	47,1	11,7	654	21,4	921	300	476	5,8	46,6	1.296	51,37	36,50
Maart	494	80,8	290	21,1	50,6	12,6	573	21,4	965	269	434	7,6	47,8	1.338	51,19	36,92
April	521	54,4	299	31,1	38,0	12,6	564	20,1	948	293	437	0,2	49,4	1.393	55,01	37,44
Mei	524	76,0	347	36,1	39,1	13,0	489	20,7	931	403	380	5,7	47,4	1.398	56,28	37,48
Juni	525	90,0	307	41,1	41,4	12,5	524	22,2	972	392	373	6,2	58,7	1.400	54,03	37,50
Juli	526	89,8	289	56,0	41,9	12,1	530	23,1	950	269	510	2,9	57,2	1.402	55,39	37,52
Augustus	528	89,6	301	66,0	41,2	11,8	511	22,7	971	260	512	2,7	56,4	1.406	54,34	37,55
September	573	110,7	548	72,0	32,8	12,2	411	25,9	1.083	248	678	2,9	69,3	1.496	52,89	38,30
October	591	115,9	473	82,0	31,8	13,2	385	28,0	1.028	237	673	4,1	71,1	1.531	57,49	38,58
November	591	115,8	491	87,0	32,1	14,1	351	32,7	982	484	452	3,2	89,5	1.533	60,18	38,55
December	591	115,8	414	102,0	34,0	13,2	386	36,8	1.061	418	428	3,4	83,7	1.533	55,76	38,58

Discontovoet { huidige : 2 1/2 %, sedert 1 December 1933.
vorige : 3 %, sedert 1 Juni 1933.

(1) De metaalvoorraad omvat het in Zweden bewaarde goud van de Bank, alsmede het in het buitenland gedeponeerde goud (circa 15 % van den gezamenlijken metaalvoorraad).

(2) De bank mag bankbiljetten in omloop brengen voor een bedrag gelijk aan het dubbel van haar metaalvoorraad + (sedert 30 Juni 1933) 350 millioen kronen.

i) Japansche Bank.
Weekstaten
(in millioenen yens).

86

DATUM	MUNT EN MUNTMATERIAAL			Speciaal fonds voor buitenlandsche valuta	Gedisconteerde wissels	Voorschotten aan den Staat	Voorschotten	Voorschotten op buitenlandsch papier	Obligaties van de Schatkist	Biljetcirculatie	DEPOSITO'S VANDE REGERING			Andere deposito's	Overige verplichtingen	Gezamenlijke verbintenissen	Dekkingpercentage (munt en muntmateriaal) (verbintuissen)
	Gouden munt, en goudmunt- materiaal	Andere	Totaal								Rekening- courant	Diverse	Totaal				
1937 6 November ..	801	60	861	—	632	2,9	27,2	149	642	1.677	295	121	416	65	117	2.275	37,8
4 December ..	801	56	857	—	487	2,9	27,1	136	693	1.776	76	122	198	67	106	2.147	39,9
1938 8 Januari	801	25	826	—	454	2,9	27,1	26	1.150	1.859	233	101	334	105	130	2.428	34,0
5 Februari ...	801	24	825	—	470	2,9	27,2	30	1.170	1.849	326	113	439	82	121	2.491	33,1
5 Maart	801	32	833	—	469	2,9	30,8	30	1.157	1.791	404	130	534	66	104	2.495	33,4
9 April	801	35	836	—	452	2,9	30,7	30	1.043	1.762	269	110	379	107	114	2.362	35,4
7 Mei	801	37	838	—	444	2,9	30,6	30	1.051	1.784	250	108	358	103	115	2.360	35,5
4 Juni	801	49	850	—	441	2,9	30,8	30	1.127	1.837	201	119	320	127	136	2.420	35,1
9 Juli	801	47	848	—	434	2,9	30,4	23	1.090	1.871	131	139	270	113	136	2.390	35,5
6 Augustus ...	501	46	547	300	486	2,9	32,1	23	1.141	1.965	179	157	336	70	147	2.518	21,7
10 September ..	501	46	547	300	468	2,9	30,4	15	1.366	1.843	452	178	630	122	139	2.734	20,0
8 October	501	44	545	300	482	2,9	30,5	15	1.441	1.940	411	201	612	143	140	2.835	19,2
5 November ...	501	47	548	300	477	2,9	30,5	25	1.571	2.042	430	200	630	89	215	2.976	18,4
10 December ...	501	49	550	300	418	2,9	30,6	15	1.495	2.105	187	216	403	202	120	2.830	19,4

Discontovoet { huidige : 3,46 %, sedert 11 Maart 1938.
vorige : 3,285 %, sedert 7 April 1936.

III. — BANK VOOR INTERNATIONALE BETALINGEN, TE BAZEL.

STAAT in duizendtallen Zwitsersche goud-franken [eenheden van 0,29032258... gr. fijn goud (art. 5 der statuten)].

87

	Per 30 November 1938		Per 31 December 1938	
ACTIVA.				
I. <i>Goud in baren</i>	33.969	5,7	42.120	7,1
II. <i>Kas</i> :				
<i>Specie en tegoed bij banken</i>	23.185	3,9	17.845	3,0
III. <i>Call-gelden</i>	19.782	3,3	16.571	2,8
IV. <i>Herdiscontabel papier</i> :				
1° <i>Handelsswissels en bankaccepten</i>	158.522	26,6	148.998	25,0
2° <i>Schatkistpapier</i>	60.942	10,2	72.089	12,1
	219.464		221.087	
V. <i>Fondsen op termijn tegen interest uitgezet</i> :				
1° <i>Op ten hoogste 3 maanden</i>	50.110		34.066	5,7
2° <i>Op 3 tot 6 maanden</i>	—		1.526	0,2
	50.110	8,4	35.592	
VI. <i>Wissels en onderscheiden beleggingen</i> :				
1° <i>Op ten hoogste 3 maanden</i> :				
a) <i>Schatkistpapier</i>	35.389	5,9	30.993	5,2
b) <i>Onderscheiden beleggingen</i>	53.967	9,0	58.777	9,9
2° <i>Op 3 tot 6 maanden</i> :				
a) <i>Schatkistpapier</i>	26.757	4,5	33.365	5,6
b) <i>Onderscheiden beleggingen</i>	53.352	8,9	61.174	10,3
3° <i>Op méér dan 6 maanden</i> :				
a) <i>Schatkistpapier</i>	45.827	7,7	45.417	7,6
b) <i>Onderscheiden beleggingen</i>	31.075	5,2	32.053	5,4
	246.367		261.779	
VII. <i>Andere activa</i> :				
1° <i>Borg door centrale banken op gecedeerde wissels verleend</i>	794	0,1	810	0,1
2° <i>Andere posten</i>	3.750	0,6	103	0,0
	4.544		913	
TOTAAL ACTIVA...	597.421	100,0	595.907	100,0

PASSIVA.

I. <i>Kapitaal</i> :		%		%
<i>Geautoriseerd en geëmiteerd kapitaal: 200.000 aandelen van 2.500 Zwitsersche franken ieder</i>	500.000		500.000	
<i>Aandelen met 25 % volgestort</i>	125.000	20,9	125.000	21,0
II. <i>Reserves</i> :				
1° <i>Wettelijke reserve</i>	4.688		4.688	
2° <i>Dividend-reservefonds</i>	6.528		6.528	
3° <i>Algemeen reservefonds</i>	13.055		13.055	
	24.271	4,1	24.271	4,1
III. <i>Lang loopende deposito's</i> :				
1° <i>Rekening van de Trust der annuïteiten</i>	152.850	25,6	153.158	25,7
2° <i>Deposito der Duitse regeering</i>	76.425	12,8	76.579	12,9
3° <i>Deposito der Fransche regeering (Saargebied)</i>	798	0,1	802	0,1
4° <i>Waarborgfonds der Fransche regeering</i>	24.336	4,1	24.473	4,1
	254.409		255.012	
IV. <i>Kort loopende en dadelijke opvraagbare deposito's</i> :				
1° <i>Circulatiebanken voor eigen rekening</i> :				
a) <i>Op 3 tot 6 maanden</i>	3.613	0,6	2.839	0,5
b) <i>Op 3 maanden maximum</i>	111.794	18,7	114.667	19,3
c) <i>Op zicht</i>	15.939	2,6	14.928	2,5
	131.346		132.434	
2° <i>Circulatiebanken voor rekening van derden</i> :				
<i>Dadelijk opvraagbaar</i>	1.766	0,3	1.491	0,2
3° <i>Andere deposanten</i> :				
a) <i>Op ten hoogste 3 maanden</i>	33	0,0	32	0,0
b) <i>Dadelijk opvraagbaar</i>	5.821	1,0	5.607	0,9
	5.854		5.639	
V. <i>Deposito's op zicht (goud)</i>	9.380	1,6	9.462	1,6
VI. <i>Versillende posten</i> :				
1° <i>Garantie op gecedeerde wissels</i>	1.423	0,2	1.444	0,2
2° <i>Andere posten</i>	43.972	7,4	41.154	6,9
	45.395		42.598	
TOTAAL PASSIVA...	597.421	100,0	595.907	100,0

NOTA. — In dezen staat is niet inbegrepen het goud voor rekening van circulatiebanken bewaard en de fondsen dienende tot betaling van de internationale leeningen waarvan de Bank voor Internationale Betalingen trustee of fiscaal agent is.

INHOUDSTAFEL DER DOORLOOPENDE MAANDSTATISTIEKEN.

	Tabel		Tabel
BEVOLKINGSSTATISTIEK VAN BELGIË	1	III. — Groothandelsprijzen van nijverheidsproducten	47
GELDMARKT.		IV. — Prijzen van landbouwproducten	48
I. — Discontovoet en rentestand voor beleeningen	2	VOORTBRENGING.	
II. — Rentevoeten der Schatkistcertificaten en kortlopende bons	3	I. — Steenkoolmijnen en metaalproductie..	55
III. — Rentestanden voor bankdeposito's en tegoed ter Algemeene Spaar- en Lijfrentekas	4	II. — Diverse producties	56
WISSELMARKT EN MARKT DER EDELE METALEN.		III. — Bouwbedrijvigheid	57
I. — Noteering der edele metalen te Londen.	9	IV. — Electriciteit	58
II. — Contantwisselkoersen op de Beurs te Brussel	10	V. — Gas	59
III. — Termijnwisselkoersen	11	VERBRUIK.	
a) wisselkoers op één maand;		I. — Indexcijfers van den verkoop aan de verbruikers	65
b) wisselkoers op drie maanden.		II. — Tabak	66
KAPITAALMARKT.		III. — Slachtingen	67
I. — Noteeringen van enkele overheidsfondsen	14	VERVOER.	
II. — Indexcijfer van de Beurs te Brussel...	15	I. — Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen	70
III. — Rendement der Belgische en Congoleesche Staatsfondsen	16	a) Uitbatingsoptvangsten en -uitgaven;	
IV. — Kapitaaluitgiften in België en Belgisch-Congo	17	b) Wagons aan de nijverheid geleverd;	
a) retrospectief overzicht;		c) Verkeer :	
b) detail der uitgiften;		1° algemeen spoorverkeer;	
c) ingedeeld naar de belangrijkheid van het kapitaal.		2° zware goederen :	
V. — Overheidsleeningen	18	A) gezamenlijk verkeer;	
VI. — Hypotheekinschrijvingen	19	B) binnenlandsch verkeer.	
RIJKSFINANCIËN.		II. — Havenverkeer	71
I. — Opbrengst van de belastingen	25	a) Antwerpen;	
II. — Toestand van de Fonds voor Delging der Staatsschuld	26	b) Gent;	
HET INKOMEN EN HET SPAREN.		c) Brugge-Zeebrugge;	
I. — Rendement der Belgische naamlooze vennootschappen	30	d) Groot-Brussel;	
a) detailgegevens per bedrijfsklasse;		e) Oostende.	
b) retrospectief overzicht;		BUITENLANDSCHE HANDEL.	
II. — Algemeene Spaar- en Lijfrentekas	31	I. — Indeeling aangenomen door de overeenkomst van Brussel	75
a) inlagen op particuliere spaarboekjes;		II. — Indeeling naar den graad van verwerking der producten	76
b) stortingen ingeschreven op de rekeningen der aangeslotenen ter Lijfrentekas.		WERKLOOSHEID.	
III. — Driemaandelijksch loonindexcijfer	32	I. — Algemeen overzicht	80
LOOP DER ZAKEN.		II. — Indeeling per provincie	81
I. — Verrekeningskamers	35	BANKSTATISTIEKEN.	
II. — Posthèque- en giroverkeer	36	I. — België en Belgisch-Congo	85
III. — Gevaarlijke of hinderlijke inrichtingen. — Aanvragen om vergunning	37	a) Nationale Bank van België;	
IV. — Onbetaalde wissels	38	b) Bank van Belgisch-Congo;	
V. — Faillissementen en akkoorden tot voorkoming van faillissement	39	c) Driemaandelijksche staten der Belgische banken;	
a) retrospectief overzicht;		1. Door de Bankcommissie gepubliceerd;	
b) detail per bedrijfsklasse.		2. Door de Nationale Bank gepubliceerd.	
PRIJZEN.		II. — Buitenlandsche circulatiebanken	86
I. — Indexcijfers der groothandelsprijzen..	45	a) Discontovoet;	
a) in België;		b) Staat van de Banque de France;	
b) in het buitenland.		c) » Bank of England;	
II. — Indexcijfers der kleinhandelsprijzen en van de kosten van levensonderhoud	46	d) » Nederland. Bank;	
a) kleinhandelsprijzen in België;		e) » Zwitsersche Nationale Bank;	
b) kosten van levensonderhoud in België;		f) » Reichsbank;	
c) kosten van levensonderhoud en kleinhandelsprijzen in het buitenland.		g) » Feder. Res. Banks;	
		h) » Sveriges Riksbank;	
		i) » Japansche Bank.	
		III. — Bank voor Internationale Betalingen ...	87

Abonnementsprijs per jaargang : 100 frank voor België.
120 frank voor het buitenland.

Losse exemplaren : fr. 7,50 voor België.
fr. 9,— voor het buitenland.

Prijs van het speciaal nummer : « Overzicht van den economischen toestand
van België », in den loop van het voorafgaande jaar:
20 frank voor België.
25 frank voor het buitenland.

De betaling moet vooraf geschieden door overmaking op postgiroreke-
ning n° 500 van de Nationale Bank van België.

De abonneuten worden verzocht op te geven welke uitgave zij wenschen
te ontvangen : de Nederlandsche of de Fransche.
